

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

โดย

นางสาวศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

โดย

นางสาวศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE DEVELOPMENT OF AN EXPERIENTIAL MODEL WITH PARENTAL
PARTICIPATION TO ENHANCE THE SOCIAL SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN**

By

Siriwan Vanichwatanavorachai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

DOCTOR OF PHILOSOPHY

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ” เสนอโดย นางสาวศิริวรรณ วัฒนวัฒนารชัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

ณ บดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งกะพิภพ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร เล่าเรียนดี)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ดร.สำเริง กุจิรพันธุ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งกะพิภพ)

...../...../.....

49253908 : สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้/การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ทักษะทางสังคม

ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย : การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย.อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.มาเรียม นิลพันธุ์, รศ.ดร.ลำลี ทองธิว และ ผศ.ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ. 390 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นการวิจัยและพัฒนา มีรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนที่ได้มาจากการอาสาสมัครและเจาะจงเลือก จำนวน 15 คน นักเรียนปฐมวัยที่ได้มาจากการเป็นบุตรหลานของผู้ปกครองจำนวน 15 คน กำหนดเป็นกลุ่มทดลอง นักเรียนปฐมวัยที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน กำหนดเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ และครูผู้สอนจำนวน 4 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า 3P_{DIE} มีองค์ประกอบหลักคือ หลักการที่อยู่บนพื้นฐานมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน วัตถุประสงค์รูปแบบเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน สารและกระบวนการ กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา และการวัดประเมินผล การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participation in decision making : P_D) 2) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation : P_I) 3) มีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation: P_E) และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มี 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นการเตรียมผู้เรียน 2) ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และ 3)ขั้นการประเมินผล

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบพบว่า

1) นักเรียนปฐมวัยกลุ่มทดลองมีทักษะทางสังคมสูงขึ้นภายหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม 2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลการประเมินทักษะทางสังคมทั้งสองด้านคือด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปันสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ โดยที่ไม่พบว่าตัวแปรทดลองและตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองที่กำหนดส่งผลร่วมกันให้เกิดผลทักษะทางสังคมของนักเรียนแต่อย่างใด 3) ภายหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมครูผู้สอนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับดีมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม อยู่ในระดับมาก โดยครูและผู้ปกครองมีความเห็นว่ารูปแบบ 3P_{DIE} ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรูปแบบ 3P_{DIE} ยังส่งผลให้ครูและผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันเป็นผลจากการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนร่วมกัน

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน คือ ผู้ปกครองที่มีอายุน้อยกว่า ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และมีรายได้มากกว่าส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงกว่าอีกด้วย

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2. 3.

49253908: CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEY WORDS : DEVELOPMENT OF EXPERIENTIAL MODEL/ PARENTAL PARTICIPATION
/ SOCIAL SKILLS

SIRIWAN VANICHWATANAVORACHAI : THE DEVELOPMENT OF EXPERIENTIAL
MODEL WITH PARENTAL PARTICIPATION TO ENHANCE THE SOCIAL SKILLS OF
PRESCHOOL CHILDREN.THESIS ADVISORS: ASST. PROF. MAREAM NILLAPUN, Ed.D.,
ASSOC.PROF.SUMLEE THONGTHEW, Ph.D. AND ASST.PROF. NIKOM TANGKAPIPOB
Ph.D. 390 pp.

The objectives of this thesis were 1) to develop experiential model with parental participation to enhance the social skills of preschool children, and 2) to examine the effectiveness of the experiential model. Participants in this research of quasi-experimental design, whom were included through purposive sampling, consisted of 15 parents, 15 preschool childrens as the experimental group, 10 preschool childrens as the comparison group, and 4 early childhood teachers from the Early Childhood Development Center of Bangplub Sub-district Administrative Organization, Amphoe Song Phi Nong, Suphan Buri Province.

The findings revealed as follow:

1. The experiential model with parental participation, which was developed and called 3P_{DIE} model, comprised the following key elements: principles based on participation of parents and teachers, the model objective to develop social skills of helping and sharing with others, content and methods, activities and procedures, certain duration, and measurement and evaluation. For parental participation, it included 3 steps : participation in decision making : P_D, participation in implementation : P_I, and participation in evaluation : P_E and for learning experience, it also included 3 steps : 1) preparation, 2) implementation, and 3) evaluation.

2. Results of the effectiveness of the 3P_{DIE} model were found that 1) The preschool children in the experimental group had higher social skills following the learning experiential model with parental participation (3P_{DIE} model) 2) the preschool children in the experimental group had higher social skills of both helping and sharing with others than the comparison group while interactive effects resulting from the treatment variable and the moderator variable of parents' socio-economic status were not found 3) after the implementation of the 3P_{DIE} model, the understanding of teachers and parents on the implementation was at the excellent level whereas their satisfaction with the experiential model with parental participation (3P_{DIE} model) was at the greater level; i.e. they viewed that the 3P_{DIE} model could develop social skills among preschool children efficiently and that the 3P_{DIE} model implementation resulted in improved relationship between teachers and parents.

In addition, it was found that different socio-economic status of parents resulted in different efficiency of the implementation of the 3P_{DIE} model; i.e. parents' socio-economic status factors of older age, the occupation of government official / state enterprise employee and higher income resulted in higher social skills among preschool children.

Department of Curriculum and Instruction, Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนความห่วงใยที่มีต่อศิษย์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ลำลี ทองธิว และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ดังคะพิภพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร เล่าเรียนดี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.ลำเรึง กุจิรพันธ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล ผ.ศ. ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง ดร.ศศิวรรณ พชรพรรณพงศ์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล และดร.พิมพ์ ไชยดา ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนคำปรึกษา คำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัย

ขอขอบคุณ พี่ๆ และเพื่อนๆ ร่วมสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษาและเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ แม่ พี่ และน้องๆ สมาชิกครอบครัว วัฒนวัฒนรัชย์ ทุกคนที่ให้ความรัก ความห่วงใย ให้กำลังใจและช่วยเหลือสนับสนุนตลอดมา และขอขอบคุณผู้เป็นกำลังใจสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

คุณค่าของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นเครื่องบูชา เพื่อน้อมระลึกถึงพระคุณของ พ่อ แม่ คณาจารย์ และผู้เป็นกำลังใจสำคัญ ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรู้ คำแนะนำ และเป็นแรงผลักดันให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	18
กรอบแนวคิดการวิจัย	19
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	20
สมมติฐานการวิจัย	20
ขอบเขตของการวิจัย	21
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	23
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	26
การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย.....	27
หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย.....	27
จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	32
ทฤษฎีพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย	36
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย	44
แนวคิด ทฤษฎีในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....	44
แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	51
วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	55
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม	64
แนวคิด นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	64
ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	
แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม	65

บทที่	หน้า
บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง.....	68
รูปแบบการมีส่วนร่วม	74
ประเภทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	79
ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม	83
ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	87
การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	92
กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง	92
แผน นโยบาย วิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	95
การจัดการศึกษาปฐมวัย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	96
ทักษะทางสังคม	98
ความหมายและความสำคัญของทักษะทางสังคม.....	98
ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม	104
วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	107
การพัฒนารูปแบบการสอน	108
ความหมายของรูปแบบการสอน	108
ประเภทของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	112
การพัฒนารูปแบบการสอน	115
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	119
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	
ระดับปฐมวัย	119
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	121
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียน	
ระดับปฐมวัย.....	124
ข้อมูลพื้นฐาน พื้นที่การวิจัย	128
3 วิธีดำเนินการวิจัย	134
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	138
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครอง	
มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย.....	146

บทที่	หน้า
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ.....	167
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ	178
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	184
ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	184
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครอง มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย.....	191
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....	198
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ภายหลังการทดลองใช้	222
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	237
สรุปผลการวิจัย	239
อภิปรายผล.....	242
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	240
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	251
บรรณานุกรม	252
ภาคผนวก	261
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	262
ภาคผนวก ข รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม	265
ภาคผนวก ค คู่มือครู.....	290
ภาคผนวก ง คู่มือผู้ปกครอง	317
ภาคผนวก จ แบบทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย.....	333
ภาคผนวก ฉ แบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย	356
ภาคผนวก ช แบบสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....	362
ภาคผนวก ซ แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....	366
ภาคผนวก ฌ แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	371
ภาคผนวก ฎ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจผู้ปกครองและครูผู้สอน.....	374
ภาคผนวก ฏ แบบสอบถามความพึงพอใจผู้ปกครองและครูผู้สอน.....	380
ประวัติผู้วิจัย	390

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย.....	89
2 ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย	103
3 เพศของผู้ปกครอง	129
4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน	129
5 อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน	130
6 ระดับอายุของผู้ปกครองนักเรียน	130
7 ระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน	131
8 รายได้ของผู้ปกครองนักเรียน (ต่อเดือน)	131
9 จำนวนบุตร (พี่น้องของนักเรียน)	132
10 สถานภาพทางครอบครัวของผู้ปกครองนักเรียน.....	132
11 แสดงรายละเอียดข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน.....	133
12 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย	145
13 กรอบโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....	148
14 เกณฑ์การแปลความหมายการสังเกตทักษะทางสังคม.....	165
15 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา.....	162
16 กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย	167
17 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนปฐมวัยที่ใช้ในงานวิจัย.....	168
18 การวิเคราะห์ผลหลักและผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคม ของนักเรียนปฐมวัยและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง	169
19 กิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม.....	170
20 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย	177
21 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา.....	182
22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ.....	196
23 ผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยของกลุ่มทดลอง ก่อนและ หลังการใช้รูปแบบ.....	198

ตารางที่	หน้า
24 ผลคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบ	199
25 ผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มเปรียบเทียบ	201
26 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง.....	202
27 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง.....	203
28 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง.....	205
29 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง.....	207
30 ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ประเมิน โดยครูผู้สอน	208
31 ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ประเมิน โดยผู้วิจัย	210
32 ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ประเมิน โดยครูผู้สอนและผู้วิจัย	211
33 ผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคม โดยครูผู้สอน.....	213
34 ผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคมโดยผู้วิจัย.....	214
35 ผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคม โดยครูและผู้วิจัย	216
36 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะทางสังคม ประเมินโดยผู้ปกครอง.....	218
37 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะทางสังคม ประเมินโดยครูผู้สอน.....	219
38 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ประเมินโดยผู้วิจัย.....	220

ตารางที่	หน้า
39 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ประเมินของผู้ปกครอง ครูผู้สอนและผู้วิจัย..	221
40 คะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนภายหลังการ ใช้รูปแบบ.....	222
41 คะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วม ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางสังคมภายหลัง การใช้รูปแบบ.....	223
42 ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ ผู้ปกครองมีส่วนร่วม.....	226
43 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย	230

สารบัญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	19
2 รูปแบบการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน.....	77
3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	83
4 องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	110
5 แสดงกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นตรงและเส้นโค้ง.....	111
6 กรอบดำเนินการวิจัย	137
7 กรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ	144
8 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานหลักการ แนวคิด และองค์ประกอบ ของรูปแบบ	147
9 แนวคิดการมีส่วนร่วมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นตอนและผลที่ได้.....	153
10 โครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม.....	155
11 ขั้นตอนการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมี ส่วนร่วมไปใช้.....	173
12 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย.....	192
13 เปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยที่ได้จากการสังเกต ก่อนการทดลอง และระหว่างการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้.....	200
14 ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม เปรียบเทียบกับระดับอายุของผู้ปกครองนักเรียน.....	204
15 ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม เปรียบเทียบกับอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน.....	206
16 ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม เปรียบเทียบกับรายได้ของผู้ปกครองนักเรียน.....	207

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การสื่อสาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยต้องเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การใช้ชีวิตประจำวันที่เร่งรีบ การแข่งขันเพื่อการดำรงชีพ เป็นต้น สังคมปัจจุบันจึงเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าทางด้านจิตใจ ซึ่งแตกต่างจากสังคมไทยในอดีตที่ผ่านมาที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทร ให้ความสำคัญกับจิตใจและบุคคลมากกว่าวัตถุ ดังนั้น การศึกษาจึงควรส่งเสริมการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในงานวันครูโลก เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ณ หอประชุมคุรุสภาความว่า “การที่จะทำให้เป้าหมายทางการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ย่อมต้องอาศัยครูเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะบ่มเพาะนิสัยให้เด็กแต่ละคนสามารถพึ่งตนเองได้ มีน้ำใจ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันต่อผู้อื่น” (รจนา เกาพันธ์ 2549:15) การพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพของสังคมไทยในยุคสังคมใหม่ คือการพัฒนาทางด้านสังคม ซึ่งการพัฒนาด้านนี้ต้องเริ่มพัฒนาปลูกฝังตั้งแต่เด็ก โดยเน้นการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ดังที่แผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2550: 7) ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา เนื่องจากเป็นช่วงวัยสำคัญในการวางรากฐานสติปัญญา ความสามารถ ความฉลาดทางอารมณ์ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของบุคคล จึงคาดการณ์ได้ว่า ประเทศจะก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการวางรากฐานให้แก่บุคลากรในประเทศตั้งแต่ปฐมวัย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2551:12) การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจึงมีความสำคัญต่อสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ในการที่จะอบรมเลี้ยงดู และการดูแลเอาใจใส่ให้ได้รับการศึกษาสอดคล้องกับธรรมชาติ และความต้องการของเด็กในวัยนี้ โดยเฉพาะทักษะทางสังคม เด็กควรได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ ความเชื่อทางจิตใจและสังคมตั้งแต่เล็กๆ อันจะเป็น

ผลสืบเนื่องต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กเมื่อเด็กโตขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ(2544 : 90 - 91) ที่กล่าวว่าทักษะทางสังคมทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้และเป็นทักษะหนึ่งที่ทุกคนต้องเรียนรู้และต้องมี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 12 ข้อทั้งนี้ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับทักษะทางสังคมไว้ในข้อที่ 8 โดยระบุว่า “อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 31) อีกทั้งได้กำหนดให้ ทักษะทางสังคม เป็นสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้กับผู้เรียนอีกด้วย นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยด้านคุณภาพเด็ก จำนวน 8 ข้อ ซึ่งบ่งชี้ถึงทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย คือข้อที่ (3) เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต (4) เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และข้อที่ (5) เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น จากคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยตามที่ระบุไว้ดังกล่าว การพัฒนาทักษะทางสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญและร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้สามารถประพฤติและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม นั่นคือการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

ตุมน อมรวิวัฒน์(2546: 32-33) ได้กล่าวถึงทักษะทางสังคมที่เด็กจำเป็นต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปันและการฝึกให้เด็กได้ช่วยเหลือผู้ใหญ่ในการทำงานเล็กๆน้อยๆ เช่น ช่วยเก็บของเข้าที่ ช่วยครูแจกสืเทียนให้กับเพื่อนๆ ช่วยพ่อแม่จัดของตู้กับดักเป็นต้น ซึ่งการมีส่วนช่วยเหลือทำงานจะช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และเป็นการฝึกความสามารถไปในตัวด้วย และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะตามวัย การพัฒนาการด้านสังคมของนักเรียนปฐมวัย อายุ 3-5 ปี พบว่าครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้าน การแบ่งปัน การให้ความร่วมมือ และการช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้ แคนด์เลอ (Candler 2007) เสนอทักษะทางสังคมที่สำคัญไว้หลายทักษะ ทั้งนี้ได้รวมถึงทักษะทางด้านการแบ่งปัน และการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น จากการศึกษาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรได้รับการพัฒนาสรุปได้ว่า ทักษะด้านการแบ่งปัน และด้านการช่วยเหลือเป็นทักษะที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาสังคมนิสัยให้เป็นที่ยอมรับ และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านสมอง และระดับสติปัญญามากกว่าการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมและสังคมนิสัย ทั้งนี้เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาจึงต้องการให้เด็กเป็นคนเก่ง เป็นเด็กฉลาด และรอบรู้ เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถเอาตัวรอดได้ในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ กล่าวคือ ไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่มีน้ำใจ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ถูกต้องจึงควรส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้สมดุล รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้มีเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ร่างกายและสมองกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม – วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547: 5)

การศึกษาระดับปฐมวัยนั้นต้องปลูกฝังและมุ่งเน้นให้เด็กมีคุณลักษณะที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม นอกจากนี้การได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เด็กควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติของส่วนรวมอย่างที่ยอมรับกันเพราะจะช่วยทำให้เด็กเข้าใจคนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน ซึ่งการมีชีวิตอยู่ในสังคมนั้นสิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือการสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และแบ่งปัน เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาการด้านต่างๆ ลักษณะดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากคนเราจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความเข้าใจยอมรับซึ่งกันและกันสามารถติดต่อสื่อสารกันโดยไม่เกิดปัญหา ฉะนั้นเด็กทุกคนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ควรได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะทางสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต การเรียนรู้ทักษะทางสังคมเป็นการช่วยให้เด็กได้ทำกิจกรรม รู้จักการแบ่งปันช่วยเหลือ และทำงานร่วมกันอันส่งผลให้เด็กเข้าใจถึงกลไกทางสังคม เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเข้าไปอยู่ในสังคมจะได้เข้าใจถึงกระบวนการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งไวทกอสกี (Vygotsky) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และคนอื่นๆ ที่ให้ความเอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือเด็ก จะช่วยทำให้เด็กได้สร้างและเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ดังนั้นการหาแนวทางในการพัฒนาเด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาความสามารถในตัวเด็กจะต้องอาศัยผู้รอบรอบตัวเด็กนั่นคือพ่อแม่ผู้ปกครองและครูผู้สอนต้องร่วมมือประสานงานกัน มีการสื่อสารด้าน

ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมืออันดีต่อกัน ในขณะเดียวกันต่างก็ช่วยเหลือดูแลผู้เรียนให้มีทักษะทางสังคมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550: 19-20) ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 โดยมีสาระสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่ดี การส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยโดยการปฏิรูปการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการในทุกด้านเต็มศักยภาพ และยังมุ่งเน้นคุณภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยให้พัฒนาเด็กตามปรัชญา หลักการ แผนการจัดประสบการณ์ กระบวนการ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมกับบิดามารดาผู้ปกครองหรือผู้ใกล้ชิดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา 2543: 5) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ข้อ 6 ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ ที่มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็ก

สภาพปัจจุบันการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จะเน้นไปที่กิจกรรมระหว่างครูและนักเรียน แต่บุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก คือผู้ปกครอง ไม่ได้มีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทั้งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความรู้แก่เด็ก ขณะเดียวกันยังมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กด้วย การเรียนรู้ในโรงเรียนด้านเดียวไม่สามารถช่วยให้เด็กมีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้ของเด็กต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชนควบคู่กันกับการเรียนรู้ที่โรงเรียน เป็นการบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ อีริกสัน (Erikson 1963 : 42) ได้เน้นให้ความสำคัญของครอบครัวว่า ในระยะปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กจะพัฒนาคุณลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญทางบวกหรือทางลบ 3 ประการ คือ ความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ ความเป็นของตนเอง หรือความไม่มั่นใจในตนเอง ความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกลึกซึ้ง บุคลิกภาพของเด็กจะพัฒนาไปในทางบวกหรือลบนั่น ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับเด็กและสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ ตามหลักปรัชญาความเชื่อที่ว่า พ่อแม่มีความใกล้ชิดสัมพันธ์ทางกายและทางใจกับเด็กมากที่สุด ครอบครัวมีหน้าที่ในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยการเรียนรู้ระเบียบข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่ทำให้บ้านซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดย

เฉพาะการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ผู้ปกครองคือผู้สร้างการเรียนรู้ทางสังคมให้กับเด็ก ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้ากับสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการเรียนรู้ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ผู้ปกครองเป็นผู้สร้างและหล่อหลอมทางสังคมให้เด็กเกิดประพฤติกฎปฏิบัติ (Berndt 1992: 492 อ้างถึงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551: 14)

จากการศึกษาของ ซูและคณะ (Zhou Q. 2002: 87) เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และผลต่อทักษะทางสังคมของเด็กจำนวน 180 คนที่กำลังศึกษาในระดับเกรด 2-3 ในรัฐอาร์ิโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 2 ปี พบว่า การแสดงออกเชิงบวกของพ่อแม่ (ส่วนใหญ่คือแม่) จะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูที่อบอุ่น และคุณลักษณะเด็กที่มีความเข้าใจผู้อื่น มีความเด่นชัดขึ้น และเช่นเดียวกันคุณลักษณะเด็กดังกล่าวนี้จะมีส่วนส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงออกเชิงบวกของพ่อแม่กับทักษะทางสังคมของเด็กเด่นชัดขึ้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงอยู่อย่างชัดเจนเมื่อได้ควบคุมปัจจัยอื่นๆ ได้ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ไอเซนเบิร์ก และคณะ (Eisenberg N. 1996) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของพ่อแม่ต่ออารมณ์ของเด็ก กับทักษะทางสังคมและพฤติกรรมของเด็ก โดยศึกษาในเด็กเกรด 3 พบว่า การตอบสนองของแม่ต่ออารมณ์ของเด็กที่มุ่งเน้นปัญหาจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะทางสังคมและการจัดการกับปัญหาของเด็ก ในทางตรงกันข้ามถ้าแม่มีการตอบสนองน้อย เด็กจะมีทักษะทางสังคมที่ด้อยและมักมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงสรุปได้ถึงความสำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการของเด็กระดับปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านสังคมซึ่งถือเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตในอนาคต ผู้ปกครองมีบทบาทมากในฐานะเป็นพัฒนาการสังคมเด็ก ผู้ให้การดูแลเด็ก (Care giver) ปัจจุบันจะพบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยน้อยมาก ทั้งๆที่ผู้ปกครองคือผู้มีส่วนร่วมทางการศึกษาที่สำคัญสำหรับเด็ก จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาพบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นเพียงแค่อ่านข่าวหรือพาเด็กนักเรียนมาเข้าเรียนในช่วงเปิดภาคเรียนเท่านั้น แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นผู้ปกครองไม่เคยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 (2) มาตรา (9) (6) ที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และจากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ปกครองเด็กในระดับปฐมวัยจำนวนหนึ่ง พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทของตนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก ไม่ทราบวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ไม่ทราบบทบาทตนที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อม

เพียงพอในการเรียนรู้ ดังนั้นการที่เด็กจะได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง ในการช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในตัวเด็กอย่างถูกต้อง เพราะถึงแม้ว่าเด็กจะเข้าสู่โรงเรียนแล้วก็ตามพ่อแม่ผู้ปกครองยังเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการพัฒนาเด็กเพราะเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัวมากกว่าโรงเรียน ดังนั้นการที่ครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก และการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะพ่อแม่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการกำหนดความมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนได้มากขึ้น (Epstain 7:2008) ครอบครัวยังคงมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการทุกด้านของเด็ก และยังคงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียนซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 3-5 ปี เริ่มต้องการวิธีพัฒนาที่ซับซ้อนขึ้น พัฒนาทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมมีรายละเอียดมากขึ้น จำเป็นที่ครอบครัวและโรงเรียนต้องร่วมมือกันพัฒนาเด็กปฐมวัยสืบต่อจากฐานชีวิตที่ได้เสริมสร้างไว้ตั้งแต่แรกเกิด (สุมน อมรวิวัฒน์ 2546: 25) จากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายชื่อว่า Goals 2000:Education America Act ในปี 1994 และมีผลบังคับใช้ในปี 1996 เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการจัดสร้างกรอบแนวคิดและเป้าหมายการศึกษาของชาติเพื่อปฏิรูปการศึกษา เป้าหมายการศึกษาชาติที่กำหนดในกฎหมาย Goals 2000:Education America Act โดยรัฐสภาได้กำหนดเป้าหมายไว้ 8 ประการ ซึ่งในประการที่ 8 ได้ระบุความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองไว้ว่าในปี ค.ศ.2000 โรงเรียนทุกแห่งจะต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนที่ทำให้ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของเด็กในด้านสังคม อารมณ์ และด้านวิชาการจุดประสงค์ของเป้าหมาย ดังนี้ [Online]

<http://www.negp.gov/Reports/prinrec.pdf>)

1. ทุ่กมลรัฐพัฒนานโยบาย ให้การช่วยเหลือโรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งโครงการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน ซึ่งสนองตอบต่อความต้องการจำเป็นต่าง ๆ ของผู้ปกครองและครอบครัว รวมถึงผู้ปกครองนักเรียนที่ด้อยโอกาส หรือพูดสองภาษาหรือผู้ปกครองเด็กพิการ

2. ทุกโรงเรียนต้องร่วมมือกับผู้ปกครองและครอบครัว จัดตั้งหุ้นส่วนที่จะสนับสนุนงานด้านวิชาการของเด็กที่บ้าน และร่วมในการบริหารจัดการตัดสินใจที่โรงเรียน

3. พ่อแม่/ผู้ปกครองและครอบครัวจะต้องให้การช่วยเหลือ เพื่อประกันว่าโรงเรียนได้รับการสนับสนุนเพียงพอ และทำให้โรงเรียนและครูมีมาตรฐานที่ประกันคุณภาพได้

ประเทศ อังกฤษโดยรัฐบาลอังกฤษ ได้นำนโยบาย Neighborhood Nurseries ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างช่องทางความร่วมมือกับประชาชน กับพ่อแม่ผู้ปกครอง และหน่วยงาน

เอกชนต่างๆ ในการจัดการศึกษา และพัฒนาเด็กนักเรียนปฐมวัย เรียกว่า Early Years Development and Childcare Partnerships (EYDCPs) โดยการจัดการศึกษารัฐเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมสามารถจัดการศึกษา/กิจกรรมเสริมประสบการณ์ได้ตามความต้องการของท้องถิ่น รัฐเพียงสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน จึงเป็นเหตุให้มีกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง และกลุ่มผู้สนใจเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก โดยในระยะเวลา 4 ปี รัฐบาลอังกฤษใช้งบประมาณไปกว่า 300 ล้านปอนด์ เพื่อแลกกับประสิทธิภาพ และความทั่วถึงของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2551: 12)

ผลการดำเนินการดังกล่าวพบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น การดำเนินงานของโรงเรียนตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และพัฒนาการที่สมบูรณ์

จากการศึกษาวิจัยของ โอราแวกซ์ (Oravacz 2004:Abstract) ไมซ์ และเอเบล (Mize and Abell 2007 : Abstract) พบว่าเด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และพัฒนาการทักษะทางสังคมเป็นไปในทางบวก เมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่นการมีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของบุตรหลาน ส่งผลให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกทั้งเป็นการพัฒนาทัศนคติทางบวกต่อตัวเองด้วย ซึ่งรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ซาร่า (Sarah and other 1971 : 373) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กในอนาคต มีส่วนช่วยในการสร้างเสริมเด็กให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และช่วยให้เด็กเป็นคนที่เรียนเก่งและมีสุขภาพจิตที่ดี เดบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้ นอกจากนี้กอร์ดอน (Gordon & Williams-Browne 1995: 75) ได้กล่าวถึงข้อดีของการมีส่วนร่วมระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูในประเด็นของมุมมองและทัศนคติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับตัวเด็กซึ่งล้วนแต่ส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาของเด็กทั้งสิ้น กล่าวคือ พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับตัวเด็กในมุมมองที่แตกต่างจากที่ครูมี ผู้ปกครองจะทราบประวัติเด็ก ทักษะในการเข้าสังคม รวมตลอดถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองรู้จักเด็กในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งซึ่งมีบทบาทในครอบครัว ด้วยเหตุนี้การพูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครองจะช่วยให้ครูเรียนรู้และรับทราบเกี่ยวกับชีวิตในบ้านของเด็ก นอกจากนี้ผู้ปกครองยังสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กได้อย่างต่อเนื่อง ในทำนองเดียวกันครูในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก มองเด็กในมุมมองที่แตกต่างจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูจะวิเคราะห์เด็กโดยสัมพันธ์กับความรู้ทางวิชาชีพของตนเอง ครูจะเรียนรู้เกี่ยวกับเด็ก

แต่ละคนในบริบทที่มีเด็กคนอื่นร่วมอยู่ด้วย การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีใช้มีผลต่อความสำเร็จทางด้านการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในชีวิตของเด็กอีกด้วย โดยเด็กที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น นอกจากจะประสบความสำเร็จด้านการเรียนแล้ว ยังสามารถพัฒนาทัศนคติทางบวกต่อตนเองอีกด้วย ในประเทศต่างๆ จึงมีองค์กรมากมายที่ส่งเสริมบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการให้คำปรึกษา แนะนำวิธีการอบรมเลี้ยงดู และการมีบทบาทในการเรียนของลูก รวมถึงการอบรมพ่อแม่เพื่อให้มีความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นผู้แทนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย มีองค์กรที่ทำหน้าที่ดังกล่าว เช่น National Parent Association, National Center for Home Education, Pacific Institute for Community Organization, Parent without Partners เป็นต้น

สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้น สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544:12) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาไว้หลายแนวทาง เช่น การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมจัดการศึกษา การสนับสนุนการจัดการศึกษา การกำกับดูแล นอกจากนี้ มอริสัน (Morison 2000) ได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมโดยเน้นการทำงาน คือการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานในชั้นเรียนตามความสามารถของผู้ปกครองเป็นครั้งๆ เช่น การเป็นครูผู้ช่วย การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การช่วยดูแลเด็กในกิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น การมีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ได้แก่ การวางแผนจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกตำราและสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น การมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อพัฒนาคุณภาพของครอบครัวเป็นหลัก ได้แก่ การเข้ารับการอบรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เป็นต้น และการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทั้งสามวิธีที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากการนำวิธีการทั้งสามมาประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง ทำให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนในทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และตัวผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมกับครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ ครูและผู้ปกครองต้องประสานความร่วมมือและทำความเข้าใจร่วมกันอย่างชัดเจน เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันโดยเกิดจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติหรือดำเนินงาน พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาล่วงๆ ให้สำเร็จลุล่วง ดังนั้นการร่วมมือและการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นสิ่งที่สำคัญที่ส่งผลให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและต่อเนื่องตลอดเวลา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นสถานศึกษาสำหรับเด็กนักเรียนอายุตั้งแต่ 3-4 ปี เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ มีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ประสานส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นการดำเนินการตามแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ในการจัดการพัฒนาของชาติไปยังท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับส่วนหนึ่งดำเนินการตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด ซึ่งกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้แบบกว้างๆ โดยแต่ละโรงเรียนสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ได้

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และแผนจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ ที่จัดให้กับนักเรียน พบว่าเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พบว่า ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เลย การจัดกิจกรรมต่างๆครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ผู้ปกครองจะได้รับทราบข้อมูลพัฒนาการผู้เรียนจากแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน และสมุดประจำตัวนักเรียนเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ ยังไม่สนองต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 25421 มาตรา 9 และ มาตรา 12 ที่ได้รับบุถึงการจัดระบบโครงสร้างและและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน นอกจากนี้ยังให้โอกาสบุคคลครอบครัว องค์กรชุมชน และอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบกับผลติดตามการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ (2548:79-80) เรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนเท่าที่ควร รวมถึงความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของฝ่ายพ่อแม่และสถานศึกษา

จากสภาพปัญหาที่เด่นชัด ความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนภาวะบิปรัดทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ขาดการร่วมมือจากผู้ปกครอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับปฐมวัยและพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยตลอดจนการพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนเพื่อสนับสนุนด้านการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแบบแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อนำมาสู่กรอบแนวคิดของการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology)

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. แนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. แนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
5. แนวคิดการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

1.แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology)

การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่มีกระบวนการเป็นระบบ(Systematic) พัฒนามาจากแนวคิดวิธีกระบวนการเชิงวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับการวิจัยประยุกต์ มีลักษณะเป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Study) ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต โดยมีการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม (หมายถึงสื่อ/สิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการ) แล้วมีการทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นวัตกรรมที่นำมาทดลอง คือ ปฏิบัติการ (Treatment) หรือตัวแปรต้น โดยมี “ดัชนีชี้คุณภาพ” ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นตัวแปรตาม

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เป็นกระบวนการของการพัฒนา การทดสอบภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้จากการทดสอบ ถึงแม้ว่าการพัฒนาสื่อจะประกอบด้วยการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ เพื่อจุดประสงค์พื้นฐานในการค้นพบสิ่งใหม่ ในทางตรงกันข้ามเป้าหมายของการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คือ การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปพัฒนาสื่อให้สามารถใช้ได้ ดังนั้นการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเป็นตัวเชื่อมระหว่างการศึกษาวิจัยและการศึกษาและแบบฝึกหัดทางการศึกษา ดังนั้นในการบริหารหรือการศึกษาวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เกิดคุณภาพ เมื่อผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานค้นพบปัญหา และเกิดความตระหนักในปัญหาก็จะคิดค้นรูปแบบสื่อหรือรูปแบบการพัฒนาที่มักเรียกว่า นวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานดังกล่าว โดยที่รูปแบบสื่อหรือรูปแบบการพัฒนาที่คิดขึ้นจะต้องมีเหตุผล หลักการหรือทฤษฎี

รองรับ ทั้งนี้อาจเลือกใช้วิธีการปรับปรุงในสิ่งที่มีผู้อื่นได้ศึกษา หรือเคยใช้ได้ผลในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเช่นเดียวกันมาก่อน หรืออาจคิดวิธีการขึ้นใหม่ก็ได้ แต่การทำให้รู้หรือมั่นใจได้ว่าวิธีการที่คิดค้นขึ้นนั้นดีหรือไม่ จำเป็นต้องนำมาทดลองจริง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่าสามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนางานได้ ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จก็ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนได้ผลดีสามารถนำไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบหรือนำไปใช้ได้ต่อไป

ในการสร้างต้นแบบนวัตกรรม นักวิจัยและพัฒนาจะต้องตรวจสอบและปรับปรุงต้นแบบนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องในลักษณะของ R&D ดังนี้ (สุพัตร์ พิบูลย์ และคณะ 2552: 87)

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม (Review literature)
2. สร้างต้นฉบับนวัตกรรม (D1 = Development ครั้งที่ 1)
3. ตรวจสอบประสิทธิภาพในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (R1 = Research ครั้งที่ 1)
4. ปรับปรุงต้นฉบับ (D2 = Development ครั้งที่ 2)
5. ทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น (R2 = Research ครั้งที่ 2)
6. ดำเนินการจนได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

บอร์กและกอลด์ (Borg and Gall 1981: 221-229) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา โดยมีขั้นตอน 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดผลผลิตและรวบรวมข้อมูล (Product Selection) การกำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะพัฒนาเป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนที่จำเป็นที่สุดคือต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าผลผลิตทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยมีการกำหนดลักษณะทั่วไป รายละเอียดของการใช้และวัตถุประสงค์ของการใช้และมีเกณฑ์ในการเลือกกำหนดผลผลิต โดยมีเกณฑ์ในการเลือกกำหนดผลผลิตการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา 4 ข้อ คือ

- 1.1 ตรงกับความต้องการอันจำเป็นหรือไม่
- 1.2 ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงในการพัฒนาผลผลิตที่กำหนดหรือไม่
- 1.3 บุคลากรที่มีอยู่มีทักษะความรู้ และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่

- 1.4 ผลผลิตนั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรได้หรือไม่

เมื่อกำหนดผลผลิตที่ต้องการวิจัยและพัฒนาได้แล้วผู้วิจัยจะต้องรวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตนั้น ถ้ามีความจำเป็นผู้ทำวิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการศึกษาวิจัยขนาดเล็ก เพื่อหาคำตอบซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถตอบได้ ก่อนที่จะเริ่มทำการพัฒนาต่อไป

2. การวางแผนการวิจัยและพัฒนา(Planning)การวางแผนการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต

2.2 ประเมินการค่าใช้จ่าย

2.3 การกำหนดกำลังคน

3.4 การกำหนดระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้

2.5 พิจารณาผลสืบเนื่องจากผลผลิต ขั้นตอนในการวางแผนการวิจัยและพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะสามารถคาดคะเนได้ว่าการวิจัยครั้งนี้จะมีแนวทางเป็นไปได้หรือประสบความสำเร็จตามเวลาที่วางแผนไว้หรือไม่

3. การพัฒนารูปแบบขั้นตอนของการผลิต (Develop Preliminary Form of Product) ขั้นนี้เป็นการออกแบบและจัดทำผลผลิตทางการศึกษาที่วางไว้ เช่น ถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นก็ต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตรคู่มือผู้ฝึกอบรมเอกสารในการฝึกอบรมและเครื่องมือในการประเมินผล โดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของผลผลิตทางการศึกษาที่ตั้งไว้

4. ทดลองหรือทดสอบผลผลิตขั้นต้น (Preliminary Field Testing) ในขั้นนี้จะเป็นการนำผลผลิตที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 3 ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลผลิตในสถาบันการศึกษา จำนวน 1-3 สถาบัน ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก 6-12 คน ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

5. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1 (Main Product Revision) ในขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลและผลการทดลองที่ได้จากขั้นที่ 4 มาปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1

6. ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 2 (Main Field Testing) ในขั้นนี้จะนำผลผลิตที่ได้รับการปรับปรุงไปทดลองเพื่อทดสอบคุณภาพของผลผลิตตามวัตถุประสงค์ โดยใช้สถาบันประมาณ 5-15 สถาบัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30-100 คน ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับทดสอบหลังเรียน (Post-test) นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิตอาจมีกลุ่มควบคุมการทดลองถ้าจำเป็น

7. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 (Operational Product Revision) ในขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลและผลการทดลองที่ได้จากขั้นที่ 6 มาปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2

8. ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 3 (Operational Field Testing) ในขั้นนี้จะนำผลผลิตที่ได้รับการปรับปรุงไปทดลองเพื่อทดสอบคุณภาพของผลผลิตตามวัตถุประสงค์โดยใช้สถาบัน

ประมาณ 10-30 สถาบัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40-200 คนประเมินโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

9. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 3 (Final Product Revision) ในขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลและผลการทดลองที่ได้จากขั้นที่ 8 มาปรับปรุงเพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

10. การเผยแพร่ (Dissemination) เสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลผลิตในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพส่งไปลงเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการและติดต่อกับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อจัดทำผลผลิตทางการศึกษาเผยแพร่ไปในโรงเรียนต่าง ๆ หรือติดต่อกับบริษัทเพื่อผลิตจำหน่ายต่อไป

จากการศึกษากระบวนการวิจัยของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยและพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : Research₁) ขั้นตอนที่ 2 การการออกแบบและพัฒนาาร่างรูปแบบ (Design and Development : Development₁) ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ (Implement : Research₂) และขั้นที่ 4 ประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบ (Evaluation : Development₂)

การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research)

เป็นการวิจัยในแนวทางแบบผสมผสานวิธี ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ (Intergrated Approach) เป็นการประยุกต์ใช้กระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงที่สามารถนำมาใช้ผสมผสานเพื่อเพิ่มเติมจุดแข็งและจุดอ่อนซึ่งกัน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบค้นและสภาพการณ์เงื่อนไขของกระบวนการสืบค้น ประเด็นปัญหานั้น (องอาจ นัยพัฒน์ 2549: 11) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีคิดและระเบียบวิธีเชิงปริมาณ และคุณภาพ ใช้การสังเกตกิจกรรม การร่วมกิจกรรมในพื้นที่การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะ ๆ จากนักวิจัยและภาคีที่เกี่ยวข้องผู้บริหารโครงการและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้กำหนดนโยบาย ผู้รับผิดชอบและภาคีที่ดำเนินงานในพื้นที่ปฏิบัติการด้วย (เนาวรัตน์ พลายน้อย 2549 : 3)

วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) จำแนกเป็นสองลักษณะ คือ การประยุกต์ลักษณะเดี่ยว (single application) และการประยุกต์ลักษณะพหุ (multiple application) โดยการผสมผสานนั้นเกิดขึ้นภายในขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งกระบวนการทัศนการวิจัยที่ใช้ อาจเป็นเชิงปริมาณ แต่การรวบรวมข้อมูลอาจเป็นเชิงคุณภาพ หรือในทางกลับกันหรือข้อมูลที่รวบรวมมาอาจเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ แต่อาจวิเคราะห์ให้เป็นเชิงปริมาณ ด้วยการปรับข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นเชิงปริมาณ หรือข้อมูลเชิงปริมาณ แต่วิเคราะห์ให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการปรับข้อมูลเชิงปริมาณ

ให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งนี้การวิจัยแบบผสมผสาน อาจเน้นไปที่การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการศึกษาค้างนั้นๆ ไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ (Creswell 2002: 210)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวิจัยและพัฒนามาใช้ดำเนินการศึกษา โดยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการนำเทคนิควิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และเทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) มาผสมผสานกันเพื่อที่จะสามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์และชัดเจนและเพื่ออธิบายสภาพการณ์ที่ปรากฏขึ้นจากการศึกษาวิจัยและสภาพบริบทต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จากการศึกษาวิธีการส่งเสริมทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยและรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ เอปสไตน์ (Epstein 1995) โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff :1977) เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) ได้แสดงให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย และขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียน จุดมุ่งหมายเฉพาะคือ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 2 ด้าน ประกอบด้วย 1)ด้านการช่วยเหลือ และ 2) ด้านการแบ่งปัน
2. ผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ ครูผู้สอนและพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน มีความเข้าใจผู้เรียน และสามารถพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนได้โดยตรงทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

3. รูปแบบการมีส่วนร่วม สำหรับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงของผู้ปกครอง ซึ่งมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม 3 ระยะ คือ

- 3.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in decision making: P_D) และวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนในการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน โดยครอบคลุมกิจกรรมทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

3.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in implementation: P_i) เป็นการปฏิบัติกิจกรรม ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้สอนและผู้ปกครอง

3.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation: P_e) เป็นการสรุปผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงไร และสรุปผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาในวงรอบต่อไป

3.แนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของทริปปี้และไบเชลเมเยอร์ (Tripp and Bichelmeyer 1990:44) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้นตอนคือ

1. การประเมินความจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การสร้างต้นแบบ
4. การทดลองใช้ต้นแบบ
5. การปรับปรุง

โดยรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

1. หลักการของรูปแบบเป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หลักการของรูปแบบจะเป็นตัวชี้นำ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบ
2. จุดประสงค์ของรูปแบบ เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. สารและกระบวนการ เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆเมื่อนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้
5. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

4. แนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตความสามารถของของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมีครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะและจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับ และการลงมือปฏิบัติ โดยครูควรใช้รูปแบบที่หลากหลายและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายนอกห้องเรียน ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนยึดหลัก “หนึ่งแนวคิด เด็กเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยมีหลายรูปแบบ เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ(Project Approach) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้หาคำตอบด้วยตนเองโดยการลงมือกระทำ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี(Montessori) ที่เน้นการฝึกฝนด้านประสาทสัมผัสและเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบสิ่งต่างๆด้วยตนเอง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป(High Scope) ที่มีรูปแบบการจัดกิจกรรมซึ่งเด็กเป็นผู้วางแผน(Plan) ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง(Carry out) และสะท้อนความคิด(Reflect on) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ(Waldorf) กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนคือกิจกรรมงานบ้านในชีวิตประจำวัน การศึกษาของวอลดอร์ฟ คำนึงถึงการเตรียมพร้อมและการเกิดของกายต่างๆตามลำดับ จึงได้จัดการศึกษาให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสามารถและอายุของผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมให้มีความสมดุลระหว่างสมอง(Head) ความรู้สึก(Heart) และการลงมือกระทำ(Hands) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สร้างสรรค์ความรู้(Constructivist) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการลงมือกระทำและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตัวของผู้เรียนเอง

ซึ่งในแต่ละรูปแบบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะมีขั้นตอนที่แตกต่างกัน ตามจุดเน้นและวัตถุประสงค์ของแต่ละรูปแบบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมผู้เรียน ขั้นปฏิบัติ และขั้นประเมินผล แต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) หมายถึง การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมโดยการใช้กิจกรรมการร้องเพลง ฟังนิทาน และการสนทนาซักถาม

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติ (Activity) หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูผู้สอน บุคคลต่าง และผู้ปกครอง รูปแบบกิจกรรม มีการสนทนาพูดคุย ซักถาม ศึกษาค้นคว้า การปฏิบัติ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาที่ใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล (Assessment) หมายถึง การประเมินผู้เรียนจากการสังเกต พฤติกรรม และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำการประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน

5.แนวคิดการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยถือเป็นช่วงของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ทักษะทางสังคมโดยเฉพาะด้านการช่วยเหลือ และการแบ่งปันยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นเด็กวัยนี้จึงควรได้รับการสนับสนุนหรือพัฒนาทักษะทางสังคมที่เหมาะสม ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรมีความเข้าใจและมีทักษะเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยแรกของการเรียนรู้ ประสบการณ์การต่างๆ รอบตัว การเสริมสร้างทักษะทางสังคมต้องคำนึงถึงความน่าสนใจของ กิจกรรมและความต้องการของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม กิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูและ ผู้ปกครองร่วมกันจัดต้องมีความหลากหลาย และเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ หรือเป็นกิจกรรมที่เด็กไม่เคยเรียนรู้มาก่อนซึ่งเป็นการสร้างความอยากรู้อยากเห็นให้กับเด็ก

การทำงานร่วมกับเด็กนั้นครูควรตระหนักว่าความรักความอบอุ่น และกำลังใจเป็น พื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเอง ความไว้วางใจ กล้าคิด กล้าทำ มีทักษะกระบวนการคิด ดังนั้น ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สนับสนุนความคิดริเริ่ม ละเว้นการลงโทษเด็กโดยไม่มีเหตุผล การดูแลมากเกินไป การไม่ยอมรับ ความสามารถของเด็กจะเป็นการบั่นทอนการเรียนรู้ของเด็ก ครูควรให้คำชมเชยเมื่อเด็กกระทำใน สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และให้คำแนะนำทันทีเมื่อเด็กปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ขณะทำกิจกรรม ร่วมกับเด็กครูควรจะสังเกตเด็กในด้านการมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ รู้จักแสดงความคิดเห็น สิ่งเหล่านี้ครูควรส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น การให้ความช่วยเหลือ เพื่อน ช่วยเหลือครู การแบ่งปันของเล่น หรือขนมของตนเองให้เพื่อน ให้ครูและบุคคลอื่นๆ เป็นต้น

ทักษะทางสังคมของเด็กย่อมเป็นไปตามสภาพแวดล้อม การที่เด็กได้เล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนมีการแลกเปลี่ยนความคิด ได้ตอบ สื่อบริการกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วย พัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้น การอดทนรอคอยให้ถึงรอบของตนเพื่อจะเล่น การ แบ่งปันของเล่น การเล่นเกมที่มีกติกา ล้วนเป็นสื่อที่จะฝึกเด็กให้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบสังคม ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลรอบข้างเพื่อพัฒนาเด็กให้อยู่ในสังคมได้อย่างเข้าใจและมีความสุข

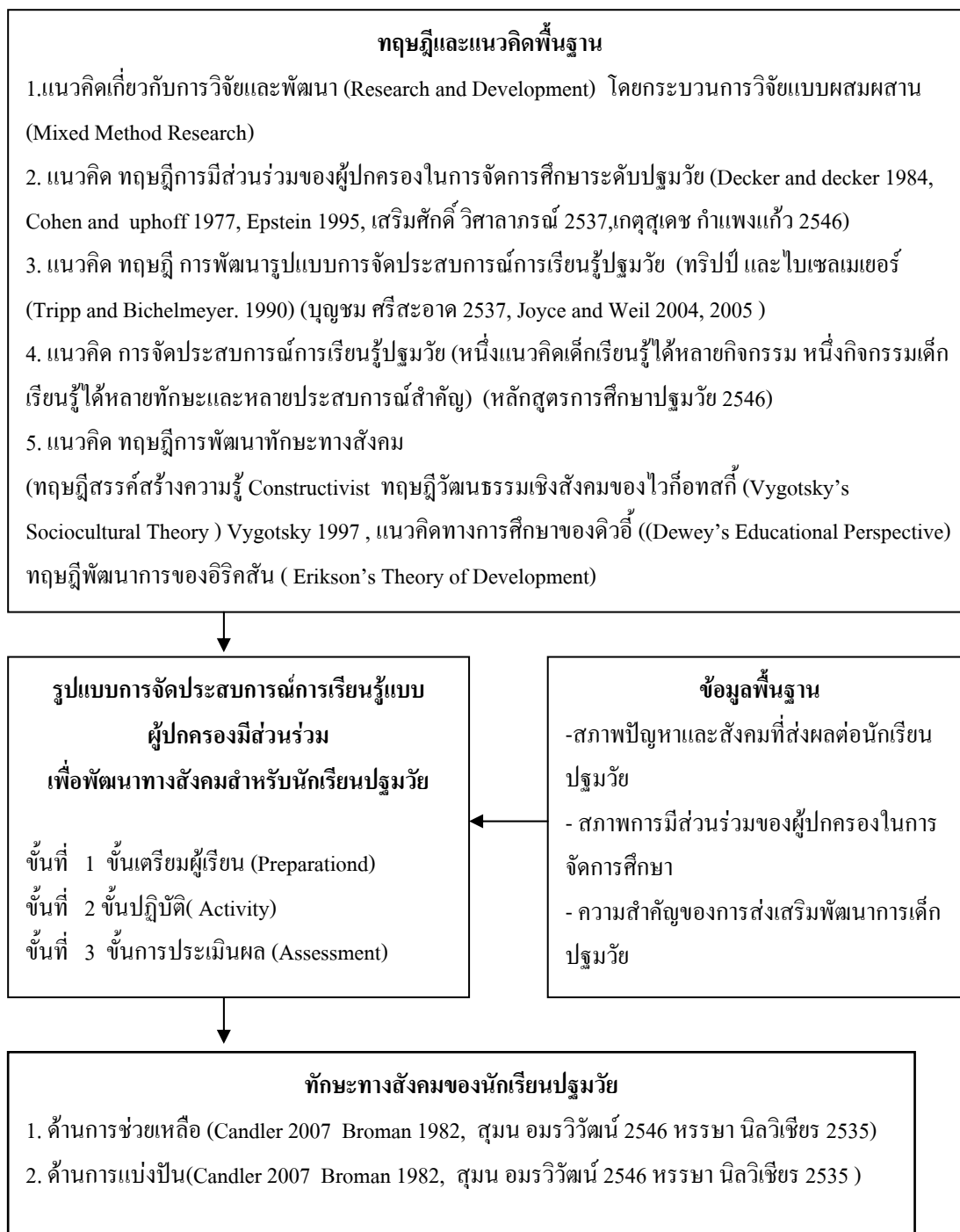
จากความจำเป็นและความสำคัญที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในข้างต้น ประกอบกับการศึกษาสังเคราะห์เอกสารตำรา งานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยได้กำหนดคำถามการวิจัยดังนี้

คำถามการวิจัย

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีความเหมาะสมในระดับใด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพจริงตามบริบทของโรงเรียนและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้หรือไม่

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย และออกแบบการวิจัยกึ่งทดลอง(Quasi-Experimental Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบทดลองจนกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม จากการศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ

2.2 เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย 2 ด้านคือ 1) ด้านการช่วยเหลือ 2) ด้านการแบ่งปัน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ

2.3 ศึกษาผลหลัก (Main effects) และผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองและทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย

2.4 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนในด้านการใช้รูปแบบ ภายหลังการใช้รูปแบบฯ

2.5 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ภายหลังการใช้รูปแบบ

2.6 ประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

2.7 ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนปฐมวัยมีทักษะทางสังคมในทุกด้าน ภายหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ฯ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

2. นักเรียนปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ฯ มีทักษะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ใช้รูปแบบ

3. สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมของนักเรียน ทำให้การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้แตกต่างกัน

4. ครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจการใช้รูปแบบภายหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

5. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

6. ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับมากขึ้นไป

7. ผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับมากขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

1.ประชากร ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ

1.1. ผู้ปกครองนักเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,910 คน

1.2 นักเรียนปฐมวัยที่กำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1,910 คน

1.3 ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 107 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 ผู้ปกครองนักเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้มาจากการรับสมัคร อาสาสมัครผู้ปกครองที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการที่มีคุณสมบัติสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมตามเงื่อนไขของการวิจัยและเจาะจงเลือก (Purposive sampling) มาจำนวน 15 คน

2.2 นักเรียนปฐมวัย แบ่งเป็น

2.2.1 นักเรียนปฐมวัยที่กำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 คน ที่ได้มาจากการเป็นบุตรหลานของผู้ปกครองนักเรียนในข้อที่ 2.1 กำหนดเป็นกลุ่มทดลอง

2.2.2 นักเรียนปฐมวัยที่กำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 10 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง กำหนดเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

2.3 ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กำหนดให้มี 2 ตัวแปร คือ

3.1.1 ตัวแปรทดลอง (Treatment variable) ได้แก่วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2 วิธี คือ

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ

3.1.2 ตัวแปรกลาง (Moderator variable) ได้แก่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง (Socioeconomic Status : SES) ดังนี้

1. อายุของผู้ปกครอง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุต่ำกว่า 35 ปี และอายุมากกว่า 35 ปี
2. อาชีพของผู้ปกครอง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และ อาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร
3. รายได้ของผู้ปกครอง จำแนกเป็น 2 ระดับคือ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท และ มีรายได้มากกว่า 10,001 บาท

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย

3.2.1 ทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย 2 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการช่วยเหลือ
2. ด้านการแบ่งปัน

3.2.2 ความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองนักเรียนในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

3.2.3 ความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอน ในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการพัฒนาทักษะทางสังคม

3.2.4 ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และครูผู้สอน ที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาของการทดลองใช้รูปแบบ เริ่มทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2552 รวม 10 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงนิยามความหมายและขอบเขตของศัพท์เฉพาะ สำหรับการศึกษาวิจัยดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับความรู้หรือทักษะ โดยการกระทำหรือการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด การค้นหา ค้นพบหรือการแสดงออก ซึ่งทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ได้ดี นำมาสู่การพัฒนาทักษะทางสังคมทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีบทบาทมากขึ้นในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ร่วมกับครูในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก ให้ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องสอดคล้องกัน ระหว่างบ้านและโรงเรียน

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้ปกครองใช้บริบททางวัฒนธรรมและบริบททางสังคม ค่านิยม ประสบการณ์ของตนในฐานะความรู้แฝง ในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับครูผู้สอนในการวิเคราะห์ วางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำแก่เด็ก มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งที่โรงเรียน และที่บ้าน เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมแก่เด็กนักเรียนปฐมวัย โดยผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ร่วมกับครู ประกอบด้วย

3.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participation in decision making : P_D) หมายถึง การร่วมคิด กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

3.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation : P_I) หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับครูผู้สอนตามที่ได้กำหนดไว้

3.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation: P_E) หมายถึง การร่วมกับครูผู้สอนในการประเมินผลนักเรียนปฐมวัยด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม

4. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยประยุกต์แนวคิดของ

ทริปป์และไบเชลมeyer (Tripp and Bichelmeyer 1990:44)ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้นตอนคือ 1)การประเมินความจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา 2)การกำหนดวัตถุประสงค์ 3)การสร้างต้นแบบ 4)การทดลองใช้ต้นแบบ และ 5) การปรับปรุง

5. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 3P_{DIE} หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อที่หลากหลาย ซึ่งกิจกรรมในแต่ละวันมีหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาค้นคว้า การปฏิบัติ การทดลอง โดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคม กิจกรรมมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity) และขั้นประเมินผล(Assessment) แต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) หมายถึง กระบวนการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมโดยการใช้กิจกรรมการร้องเพลง ฟังนิทาน และการสนทนาซักถาม

5.2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม(Activity)หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูผู้สอน บุคคลต่าง และผู้ปกครอง รูปแบบกิจกรรม มีการสนทนาพูดคุย ซักถาม ศึกษา ค้นคว้า การปฏิบัติ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาที่ใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

5.3 ขั้นประเมินผล (Assessment) หมายถึง กระบวนการประเมินผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรม และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำการประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน

6. ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของบุคคลในการช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกันในลักษณะกลุ่ม รู้จักแบ่งปัน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นฐานในการดำรงชีวิตภายในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สำหรับทักษะทางสังคมที่มุ่งเน้นให้เกิดแก่นักเรียนปฐมวัย ได้แก่

6.1 ด้านการช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ของเด็กในการช่วยเหลือเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์

6.2 ด้านการแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด โดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อน ครู หรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

7. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ข้อมูลของผู้ปกครองนักเรียนที่เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้ปกครอง 3 ประการ ประกอบด้วย 1) อายุ 2) อาชีพ และ 3) รายได้

8. ความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบวัดประเมินผลของผู้ปกครองที่ได้เข้าร่วมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบถูกผิด จำนวน 20 ข้อ

9. ความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบประเมินผลครูผู้สอน ที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด

10. ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง ระดับความคิดเห็น ความรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือสำหรับผู้ปกครอง และครูผู้สอน

11. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดู อุปการะและอบรมสั่งสอนแก่เด็กอย่างใกล้ชิดที่บ้าน โดยผู้ปกครองอาจเป็นบิดา มารดา ญาติหรือผู้ที่บิดามารดาให้ความไว้วางใจฝากบุตรธิดามาอยู่ด้วย ซึ่งอาจมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก ซึ่งเป็นผู้ปกครองเด็กนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย” ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 1.3 ทฤษฎีพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย
 - 2.1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 2.2 แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.3 วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กระดับปฐมวัย
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
 - 3.1 แนวคิด นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - 3.2 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
 - 3.3 บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - 3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 3.5 ประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 3.6 ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม
 - 3.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
4. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 4.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง
 - 4.2 แผน นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 4.3 การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 5. ทักษะทางสังคม
 - 5.1 ความหมายและความสำคัญของทักษะทางสังคม
 - 5.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
 - 5.3 วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
- 6. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 6.1 ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 6.2 ประเภทของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 6.3 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย
 - 7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 7.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษา เพื่อที่เด็กได้รับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยตามความสามารถของแต่ละบุคคล การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อประเทศชาติมาก ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 18 ที่ระบุให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัย และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542: 12) นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้ง สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในปี พ.ศ.2542 ขึ้นพร้อมทั้งประกาศว่า “การศึกษาปฐมวัยคือ การสร้างคน สร้างชาติ” (คณะกรรมการงานวิจัยและพัฒนาอนุบาลศึกษา ฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 2543: 2)

1.1 หลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆทั้งนี้เพราะช่วงวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมอง ในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีรูปแบบที่แตกต่างกันมากมายทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปรัชญา ความเชื่อ รูปแบบวิธีการเรียนการสอน รวมตลอดจนถึงการจัดการสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาปฐมวัยมีองค์ประกอบที่สำคัญร่วมกัน 3 ประการ(Gordon and Williams- Browne 1995: 33) คือ 1) อัตราส่วนของครูผู้สอนต่อเด็ก 2) ขนาดของชั้นเรียน 3) การศึกษาและประสบการณ์ของครูและผู้ดูแลเด็ก สมาคมการอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย สหรัฐอเมริกา(National Association for the Education of Young Children หรือ NAEYC อ้างถึงใน Gordon and Williams-Browne 1995:33-34) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพไว้ดังต่อไปนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ในชั้นเรียน การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความเข้าใจในตนเอง และบุคคลรอบข้าง
2. หลักสูตร การเรียนการสอนควรส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงในชั้นเรียน โดยผ่านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสนใจ และประสบการณ์เดิมของเด็ก
3. การติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในชีวิตของเด็ก โรงเรียนจึงควรส่งเสริม และกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
4. บุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัยควรผ่านการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และ การศึกษาปฐมวัย รวมถึงเป็นบุคคลที่ตระหนักในความต้องการของเด็ก
5. การให้ความสำคัญกับโครงสร้างของระบบการบริหารบุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัย
6. การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับการบริการจัดการงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการติดต่อสื่อสาร การให้ความเอาใจใส่ต่อ ความต้องการและการทำงานของบุคลากรในการปกครอง
7. การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนการจัดสิ่งแวดล้อมควร คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจวัตรประจำวันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่
8. การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยของเด็กและผู้ใหญ่ การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มี คุณภาพจำเป็นต้องคำนึงความปลอดภัย รวมตลอดถึงให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับความปลอดภัยและ การดูแลสุขภาพสภาพของตนเอง
9. โภชนาการที่ดี การจัดการศึกษาปฐมวัยควรคำนึงถึงหลักโภชนาการที่ดี กล่าวคือ เด็ก จำเป็นต้องได้รับสารอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่า และมีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร

10. การประเมินผลที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่อง การประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย การประเมินผลควรมุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ตอบสนองความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (2546:5) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยมีหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

เนื่องจากการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ และสร้างสมประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนในขั้นสูงขึ้นไป ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่า

สำหรับเด็กแต่ละคน จะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งการให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเองปรับปรุงให้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

5. การประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการจากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนจะมีความรู้สึกแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่ต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้นผู้สอนจึงไม่ใช่แลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้มิได้หมายความว่าให้พ่อแม่

ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัย

ปัจจุบันนักการศึกษาและนักจิตวิทยา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในวงการต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะจากการค้นคว้าและวิจัยพบว่า การปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กจะทำให้ดีที่สุดในช่วงนี้ซึ่งเป็นวัยต้นของชีวิต ดังนั้นการจัดการศึกษาในเด็กระดับปฐมวัยนี้ จึงเป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้ความสนใจศึกษาเป็นระยะเวลานาน และได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาโดยสรุปแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ เช่น ฟรอยด์ (Freud) ย้ำให้เห็นว่าวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์คือระยะ 5 ปีแรกของคนเรา ประสบการณ์ที่ได้รับในตอนต้นของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนเราตลอดจนถึงวาระสุดท้ายในทำนองเดียวกัน อิริคสัน (Erikson) ชี้ให้เห็นว่าเด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี จะเริ่มพัฒนาความสามารถพร้อมกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ดังนั้นถ้าเด็กในวัยนี้ได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคม และในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กประสบความล้มเหลวในการเรียนรู้ตั้งแต่ปฐมวัยเด็กย่อมประสบปัญหาในการเรียนรู้ระยะต่อมา B.F. Skinner เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นด้วยแรงเสริม ดังนั้นในการสอนครูสามารถนำเด็กไปสู่พฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่ต้องการได้ สำหรับ ดร.รุ่ง แก้วแดง (2547: คำนำ) ได้ให้แนวคิดในว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี เป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ เป็นระยะรากฐานของการพัฒนาและการเรียนรู้ที่จะหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม จริยธรรม ภาษา และสติปัญญา การตระหนักและให้ความสำคัญกับคุณภาพการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมศักยภาพของเด็กในช่วงนี้จึงเป็นเรื่องของผู้เกี่ยวข้องกับเด็กทุกคนที่จะร่วมกันพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างเด็กซึ่งจะเติบโตใหญ่เป็นอนาคตที่ดีของชาติ

นักปรัชญาและนักการศึกษาที่สำคัญหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยซึ่งพอสรุปเป็นหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3 ประการดังนี้ (สุนิรัตน์ มิตรเจริญถาวร 2546:10, อ้างถึงใน เขียวภา เชชะคุปต์ 2542 : 22)

1. ความเสมอภาคทางโอกาส เด็กทุกคนจะมีความเสมอเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการพัฒนาในระดับปฐมวัย เพื่อให้เจริญเติบโตไปสู่ความเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ
2. การพัฒนาศักยภาพของเด็ก มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพหรือความสามารถอยู่ในตัวซึ่งติดตามมาแต่กำเนิด ศักยภาพต่างๆเหล่านี้สามารถพัฒนาได้ และจะสามารถนำออกมาใช้เมื่อได้รับการกระตุ้นทั้งจากสิ่งเร้าภายในและภายนอกและแรงจูงใจภายในตนเอง การศึกษาสำหรับเด็ก

ปฐมวัยจะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมา และพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญงอกงามสมบูรณ์

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างตามคุณสมบัติประจำตัวและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ การจัดการศึกษาจะต้องตระหนักถึงหลักความจริงนี้ เพราะจะเป็นพื้นฐานในการวางแผนทางพัฒนาเด็กตามลักษณะเฉพาะของเขา และเป็นการพยายามเข้าถึงตัวเด็กแต่ละคนด้วย

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของเด็กในวัยนี้ถือว่าเป็นวัยทองของการวางพื้นฐานทางการศึกษาให้แก่เด็กในระยะเริ่มต้น ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากเด็กในวัยนี้เป็นช่วงที่พัฒนาการทุกอย่างเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อารมณ์ สังคม และสติปัญญาการพัฒนาเด็กในช่วงนี้จะเป็นการวางพื้นฐานให้เด็กได้ดำเนินไปโดยมีพื้นฐานทางเจตคติที่ถูกต้อง มีอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็กตามความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของเด็กก็จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ทุกๆด้าน

1.2 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้จากการสัมผัสประสบการณ์เด็กได้สัมผัสเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยต้องตอบสนองต่อความต้องการตามธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กในช่วงเวลาที่เหมาะสม จะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี เป็นการสร้างรากฐานของชีวิตเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2546:1)

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี (2542:36) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้เป็นพลเมืองไทยที่มีอนามัยสมบูรณ์แข็งแรง
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อารมณ์และสังคมของเด็ก เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพที่สมบูรณ์ มีความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะเผชิญอุปสรรคและอันตรายได้
3. เพื่อให้เด็กมีนิสัยขยัน แข็งแรง ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ประหยัด สะอาด
4. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านต่างๆ
5. เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนหรือศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

6. เพื่อตระหนักในปัญหาความเปราะบางของพัฒนาการตั้งแต่แรก และดำเนินการต่อไปโดยเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546:31) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้
ไทรออน และ ลิเลียนทอล (Tryon and Lilienthal, อ้างถึงใน Hildebrand 1997:37-40) กล่าวถึงเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 10 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาความเป็นอิสระหรือการพึ่งพาตนเองของเด็ก ครูควรช่วยให้เด็กแต่ละคนเติบโตขึ้นเป็นผู้มีความสามารถ ช่วยเหลือตนเองได้ สามารถเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง

2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากการให้ การแบ่งปันและการรับความรัก การจัดการศึกษาต้องช่วยให้เด็กรู้จักให้และแบ่งปันความรักกับเพื่อนและผู้ใหญ่ทั้งที่อยู่ในครอบครัวของตนหรือแม้กระทั่งบุคคลภายนอกครอบครัว ครูช่วยเหลือเด็กให้รู้สึกปลอดภัยและรักสิ่งแวดล้อมใหม่เรียนรู้ที่จะแลกเปลี่ยนความรู้สึกกับผู้อื่น

3. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ที่จะสัมพันธ์กับผู้อื่นร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น สามารถปรับตัวและพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนในระดับอายุเดียวกัน

4. เพื่อให้เด็กรู้จักบทบาทในฐานะที่เป็นมนุษย์ เด็กควรจะได้เรียนรู้บทบาทในสังคม ครอบครัวหรือโรงเรียนที่สัมพันธ์กับเพศ เชื้อชาติ ฐานะ ศาสนา กลุ่ม เป็นต้น

5. เพื่อให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับร่างกายของตนเอง รู้จักบำรุงรักษาร่างกายให้มีสุขภาพและอนามัยที่ดี

6. ให้ได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย พัฒนาการควบคุมกล้ามเนื้อใหญ่ พัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก

7. พัฒนาการควบคุมตนเอง ครูต้องช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะฝึกฝนควบคุมตนเองให้รู้จักรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักตัดสินใจกระทำสิ่งที่ถูกต้องแม้เมื่อไม่มีผู้ใหญ่อยู่คอยควบคุมเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

8. เพื่อให้เด็กเข้าใจและสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้ ครูควรช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กสนใจใฝ่รู้ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ให้เด็กรู้จักสะสมข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม

9. ให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาและคำใหม่เพิ่มขึ้น ครูควรช่วยให้เด็กแตกฉานขึ้นทางด้านภาษา รู้จักใช้คำในหลายรูปแบบและหลากหลายความหมาย พัฒนาการสร้างความคิดรวบยอด

10. พัฒนาความรู้สึกด้านบวกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นบนโลก ครูต้องช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกด้านบวกต่อตนเอง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง ช่วยให้ได้มองเห็นด้านบวกของสิ่งแวดล้อมประสบการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเด็กอีกจะช่วยให้เด็กมีแรงกระตุ้นในการเรียนรู้และทำกิจกรรมจนสำเร็จ

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การฝึกให้เด็กมีพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน มีความร่วมมือ การตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้ การสอนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตหรือทักษะทางสังคมจึงควรเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญในการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในเด็ก และนอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้อีกหลายท่าน ดังนี้

มอริสัน (Morrison 1988) ได้เสนอแนะว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรครอบคลุมสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.1 ช่วยให้ได้เรียนรู้การเข้ากับเพื่อน ๆ ผู้ใหญ่ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครู

1.2 ช่วยให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ และเจตคติที่ดีต่อการช่วยเหลือผู้อื่น

2. การช่วยเหลือตนเอง ผู้ใหญ่ควรแสดงตัวอย่างการช่วยเหลือตัวเอง เพื่อช่วยให้เด็กมีทักษะในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร และการทำความสะอาดร่างกาย

3. การสร้างภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง

3.1 ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเอง เพื่อช่วยให้เด็กพัฒนาภาพพจน์ และความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตัวเอง

3.2 ให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง ครอบครัว และวัฒนธรรม

3.3 พัฒนาความรู้สึกว่าตัวเองมีค่าจากการประสบความสำเร็จ และการใช้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

3.4 สอนเด็กเกี่ยวกับร่างกายและการทำงานของส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

เคมี และ เดอร์เวียส (Kami and De Vries 1973) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคม

รู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์กับครูยอมรับนับถือความรู้สึกและสิทธิของผู้อื่นๆ และเชื่อมโยงความที่ต่างกันโดยลดการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางลงมีความกระตือรือร้นทางด้านความคิดอยากรู้อยากเห็น และใช้ความคิดริเริ่มมีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะคิดสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองกล้าที่จะยอมรับผิด ฟังพอใจในมิตรภาพ รู้จักเล่นกับผู้อื่น และเล่นตามลำพังกล้าเผชิญกับความกลัว ความกระวนกระวาย และไม่ท้อแท้ง่าย ๆ

2. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

คิดหาวิธีที่จะทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และคิดเกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่างและความสัมพันธ์ คิดปัญหาและคำถามด้วยตนเอง สมาคมปฐมวัยศึกษาแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (NAEYC 1986) ได้กำหนดเป้าหมายของการอนุบาลศึกษาดังนี้ คือ

1. จัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับในความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งแตกต่างกันในอัตราความเจริญงอกงามและพัฒนาการ หลักสูตรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กสอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจของเด็กแต่ละคน ความแตกต่างด้านความสามารถพัฒนาการ และรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนจะได้รับการยอมรับ และนำไปใช้เพื่อออกแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

3. ปฏิสัมพันธ์และกิจกรรมถูกกำหนดขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (Self-esteem) และความรู้สึกในทางที่ดีต่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการตามแนวที่ถูกต้อง เสริมสร้างคุณสมบัติพื้นฐานตั้งแต่วัยเด็ก เช่น ลักษณะนิสัย สังคมนิยม เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมไปสู่การเรียนรู้ในชั้นประถมศึกษาต่อไป

1.3 ทฤษฎีพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย

พัฒนาการ (Development) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์โดยธรรมชาติ ทั้งด้านโครงสร้างและแบบแผนของร่างกาย รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต โดยมีลักษณะที่แน่นอนเป็นแบบแผนสลับซับซ้อนผสมผสานตามลำดับขั้นอย่างก้าวหน้า มีทิศทางและดำเนินไปอยู่ตลอดเวลา พัฒนาการใหม่ที่เกิดขึ้นครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ (Qualitative Change) ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มจำนวนหรือขนาดรูปร่างและอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่นการเพิ่มจำนวนเซลล์ประสาทในสมองขนาดของลำตัวที่สูงขึ้นและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดสิ่งใหม่ๆ ในทางคุณภาพ (Quantity Change) ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการจัดระเบียบส่วนต่างๆ ของร่างกาย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ความสามารถในการอ่านเขียนหนังสือ มนุษย์จะมีพัฒนาการสมวัยเมื่อความต้องการทุกด้านได้รับการตอบสนองอย่างครบถ้วน

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องมีลักษณะพิเศษกว่าพัฒนาการในช่วงวัยอื่น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน ทั้งทางคุณภาพและปริมาณเกิดขึ้นอย่างผสมผสานในช่วงเวลาเดียวกันและสามารถสังเกตเห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมที่แสดงออกได้ชัดเจน แม้ว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของเด็กแต่ละคนจะเร็วช้าต่างกัน แต่พฤติกรรมที่แสดงออกตามพัฒนาการเป็นไปตามแบบแผนและมีทิศทางเดียวกัน นักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาและอธิบายพัฒนาการในด้านแนวคิดของพัฒนาการเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ (Piaget) จัดเป็นทฤษฎีที่อธิบายพัฒนาการเฉพาะด้านสติปัญญา เป็นต้น เมื่อนำแนวคิดหลายทฤษฎีมาผสมผสานกันก็จะทำให้สามารถเข้าใจกับภาพรวมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากการที่ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีพัฒนาการพบว่านักจิตวิทยาได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ออกเป็น 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กระดับปฐมวัย

พัฒนาการทางด้านร่างกาย หมายถึง การเจริญเติบโตของร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของเด็กวัยก่อนประถมศึกษา จะไม่รวดเร็วเหมือนเด็กทารก แต่จะเป็นไปในอัตราที่คงที่ส่วนที่พัฒนามาก ได้แก่ ภาวะของระบบประสาท กล่าวคือ กล้ามเนื้อมัดต่างๆ จะแข็งแรงและทำงานประสานกัน ทำให้ง่ายคล่องไหวได้คล่องแคล่ว สามารถทรงตัวได้ดีขึ้น

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์จิตใจของเด็กระดับปฐมวัย

เด็กวัยนี้มักจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดและโกรธง่าย โดยปราศจากเหตุผล มักจะแสดงอาการขัดขืนและดื้อดึงต่อพ่อแม่เสมอ เป็นวัยที่เรียกว่าชอบปฏิเสธ ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติ

ของมนุษย์อย่างหนึ่งเรียกว่า Negative Stage เมื่อเด็กคบหาสมาคมกับเพื่อนๆ อารมณ์ดังกล่าวจะค่อยๆหายไป อย่างไรก็ตามพัฒนาการทางอารมณ์จิตใจของเด็กจะมั่นคงเพียงใดขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูเป็นสำคัญพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

2.1 ความโกรธ (Anger) อารมณ์โกรธของเด็กวัยนี้มักเกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากมีสิ่งเร้าให้เด็กโกรธ เช่น การถูกขัดใจเรื่องของคนอื่น ถูกรังแก เป็นต้น

2.2 ความกลัว (Fear) เนื่องจากเด็กวัยนี้มีสติปัญญาพัฒนาขึ้นทำให้หวาดกลัวสิ่งต่างๆ มากกว่าวัยเด็กเล็ก เพราะมองเห็นอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตนได้

2.3 ความอิจฉาริษยา (Jealousy) ความอิจฉาริษยาของเด็กวัยนี้เกิดขึ้น เนื่องจากพ่อแม่พี่น้อง หรือคนเลี้ยงหันไปสนใจและเอาใจใส่น้องเล็กมากกว่าตน

2.4 ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและจะสงสัยสิ่งต่างๆ อย่างไม่รู้จักจบสิ้น โดยเฉพาะเมื่ออายุประมาณ 6 ปี เด็กจะถามมากที่สุด

2.5 ความรัก (Love) ความรักของเด็กวัยนี้จะเกิดขึ้นกับตัวเด็กเองก่อน คือ รักตนเองก่อนต่อมาจึงมีจิตใจรักผู้อื่น ในเด็กอายุ 5 ปี นั้น มารดาจะกลายเป็นศูนย์กลางของชีวิต ในโลกของเด็ก เด็กจะชอบอยู่กับแม่ แต่พออายุ 6 ปี เด็กจะหันมาชื่นชมและนิยมพ่อแม่

ดังนั้น พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ หมายถึง การที่เด็กมีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ สุขภาพจิตใจและมีความสุข แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับวัยมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

3. พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กระดับปฐมวัย

เด็กวัยนี้จะสนใจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบทำตามและเลียนแบบผู้อื่น จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นจะเห็นว่าเด็กวัยนี้จะแสดงอารมณ์ต่างๆอย่างเปิดเผย เด็กแต่ละคนจะพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมมากจากความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดภายในครอบครัวที่ต้องการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การพึ่งพาตนเอง และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นเด็กระดับปฐมวัยมีความสามารถตามวัยที่จะช่วยเหลือตนเองได้ดี เด็กวัยนี้จะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ชอบอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2539:21) ดังนั้นพัฒนาการทางด้านสังคม จึงเป็นการปรับตัวและการมีปฏิสัมพันธ์ในการ

ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ และรู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิด การจำ ความมีเหตุผล ความสามารถในการแก้ปัญหาต่างที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรม มีดังนี้

1. ความสามารถจำสิ่งของต่างๆ และเรียกชื่อได้ถูกต้อง เช่น ผลไม้ สัตว์ ที่รู้จัก

2. สามารถจำแนกความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งต่างๆ

3. สามารถเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้ โดยองค์ประกอบที่ทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางสติปัญญา ได้แก่ การเล่น และการใช้ภาษาของเด็ก

พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กระดับปฐมวัย อยู่ในระยะความคิดแบบก่อนกฎเกณฑ์ คือเด็กมีความคิดเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่รับรู้และใช้ความคิดในการแก้ปัญหาได้ แต่ความเข้าใจเหตุผลนั้นยังไม่สมบูรณ์มีความคิดฝันและจินตนาการค่อนข้างมาก จะถือตนเองเป็นศูนย์กลาง มีความสนใจใคร่รู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องช่วยกันพัฒนาความคิด สติปัญญาของเด็กวัยนี้

หลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ โดยยึดหลักของพัฒนาการมนุษย์ดังนี้

1. องค์ประกอบของพัฒนาการ พัฒนาการเด็กปฐมวัยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญ 2 อย่าง คือ

1.1 วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง สภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เกิดขึ้นถึงระดับของการแสดงศักยภาพ ที่มีอยู่ภายในตัวเด็กแต่ละคนในระยะใดระยะหนึ่งที่กำหนดตามวิถีทางธรรมชาติ และนำมาซึ่งความสามารถกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย ศักยภาพที่เด็กแสดงออกมาในเวลาอันสมควรนี้ หรือเรียกว่าระดับวุฒิภาวะ (Maturation) มีอยู่ในตัวเด็กตั้งแต่กำเนิดและถูกกำหนดโดยพันธุกรรม ด้วยเหตุนี้ระดับวุฒิภาวะของเด็กที่จะแสดงความสามารถอย่างเดียวกันอาจแสดงออกมาในช่วงเวลาที่ต่างกันก็ได้

1.2 การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้รับ หรือจากการฝึกปฏิบัติอบรมสั่งสอนและการปฏิสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความต้องการหรือความสนใจของเด็ก ทำให้ความสามารถต่างๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ ทั้งนี้การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีขอบเขตจำกัดทั้งช่วงเวลา ความสนใจสั้นและเนื้อหาที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนวิธีการเรียนรู้ของการ “การเล่น” ที่เด็กได้ลงมือ

กระทำ ศึกษาค้นคว้า สำรวจสิ่งรอบตัวตามความพอใจของตนเองและเก็บสะสมเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะและการเรียนรู้ กล่าวคือ วุฒิภาวะมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับการเรียนรู้ ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถบางอย่างอาจจะไม่เกิดขึ้นหรือเกิดช้ากว่าที่ควรได้ เช่น ความสามารถในการใช้ภาษา เด็กที่มีวุฒิภาวะในการพูดจะสามารถเปล่งเสียงพูดออกมาได้เอง แต่ถ้าไม่ได้รับการสอนภาษาพูดก็ใช้ภาษาพูดไม่ได้เลย ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะในการพูดแม้ว่าจะได้รับการเกี่ยวข้องเรียนรู้ฝึกภาษาพูดมากซักเพียงใดก็ไม่อาจพูดได้ ถ้าเด็กยังไม่พัฒนาถึงวุฒิภาวะนั้นจึงเห็นได้ว่า เด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตามกำหนดเวลาเฉพาะพัฒนาการนั้นๆ โดยธรรมชาติ อันก่อให้เกิดความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการ โดยมีสภาพแวดล้อมช่วยเสริมต่อพัฒนาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วงเวลาที่เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่นี้ เรียกว่า ระยะพอเหมาะ (Optimal Period) ลักษณะพัฒนาการตามวัย (Development Task) เด็กที่แสดงพฤติกรรมตามขั้นพัฒนาการได้พอเหมาะกับวัยจะถือว่ามีการพัฒนาการสมวัย

2. แบบแผนของการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกคนเปลี่ยนแปลงไปตามแบบแผนเดียวกันคือ

2.1 แบบฉบับของพัฒนาการ เด็กปฐมวัยทุกคนมีลำดับขั้นของพัฒนาการเหมือนกัน เปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางก้าวหน้าโดยไม่ข้ามขั้นและไม่มีการหยุดนิ่งอยู่กับที่ พัฒนาการขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการขั้นต่อไปที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น ความสามารถในการวาดรูปเด็กเล็กจะใช้กล้ามเนื้อแขนและมือในการเคลื่อนไหวลากเส้นโยงไปมาอย่างไม่มีทิศทางจนสามารถบังคับใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือในการควบคุมการลากเส้นอย่างมีทิศทางตามความต้องการและความสามารถวาดรูปคล้ายของจริงได้ในที่สุด

2.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ชัดเจนสามารถวัดได้ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มขนาดของรูปร่าง และอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย เมื่อเด็กอายุมากขึ้นและได้รับสารอาหารที่เพียงพอตามความต้องการของร่างกาย ขนาดของร่างกายก็จะขยายใหญ่ขึ้น ส่วนสูงและน้ำหนักก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งการแสดงออกถึงขีดความสามารถในด้านต่างๆ ก็เพิ่มขึ้นด้วย

2.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานภายในร่างกายที่ก่อให้เกิดความสามารถใหม่ๆ เช่น ก่อนที่เด็กจะใช้คำพูดสื่อ

ความหมายคล้ายผู้ใหญ่ได้จะต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนเกี่ยวกับการใช้ภาษา เช่น การฟัง การเปล่งเสียง การแยกความแตกต่างของเสียง การเรียนรู้ความหมาย และอื่นๆตามลำดับ

2.4 ความสัมพันธ์ของพัฒนาการแต่ละด้าน พัฒนาการของเด็กเกิดจากการเปลี่ยนแปลงหลายด้านผสมผสานกัน พัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา มีความสำคัญเสมอภาคและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหมด การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลให้พัฒนาการด้านอื่นเปลี่ยนแปลงไปด้วยทั้งในทางบวกและลบ เช่น เด็กที่มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มักจะเคลื่อนไหวคล่องแคล่ว สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีอารมณ์แจ่มใส รู้จักควบคุมตนเองเข้ากับผู้อื่นได้ดีและมีความสนใจเรียนรู้รอบตัว ในทางตรงกันข้ามเด็กที่สุขภาพไม่ดี มักประสบปัญหาการเจริญเติบโตของร่างกายล่าช้าหรือหยุดชะงักชั่วขณะหนึ่ง อารมณ์หงุดหงิดมีอาหารเสริม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นยาก และขาดสมาธิในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

2.5 ลักษณะเด่นของการพัฒนาการ แต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนของพัฒนาการ ลักษณะบางอย่างอาจพัฒนาเร็วกว่าลักษณะอื่น และสังเกตเห็นเด่นชัดได้ เช่น ในช่วงอายุ 3 ปี เด็กจะเริ่มรับรู้และสังเกตความแตกต่างทางเพศเมื่ออายุ 4 ปี จะช่างซักถามสนใจเล่นร่วมกับผู้อื่น พออายุ 5 ปี จะชอบความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ลักษณะเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นปกติเมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็จะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะและการเรียนรู้จากมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับ

2.6 ความคาดหวังของพัฒนาการ พัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอนและได้ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอนจึงสามารถทำนายและคาดหวังความสามารถและพฤติกรรมตามขั้นตอนพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็กอย่างคร่าวๆได้ ทั้งนี้เมื่อเด็กได้รับพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวุฒิภาวะและความพร้อมพัฒนาการก็สามารถดำเนินไปด้วยดี สมวัย หากมีอุปสรรคหรือความผิดปกติเกิดขึ้นในช่วงใดของพัฒนาการ ก็ย่อมส่งผลต่อแบบแผนพัฒนาการขั้นต่อไปให้หยุดชะงักเบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์ปกติและอาจส่งผลกระทบยาวไปจนตลอดชีวิตได้

2.7 ความเสื่อมของพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะหรือความสามารถใหม่ๆและความเสื่อมหรือการสูญเสียคุณลักษณะหรือความสามารถเดิมบางอย่าง เช่น เด็กสูญเสียฟันน้ำนมก่อนจึงเกิดฟันแท้ขึ้นมาแทนที่เด็กจะพูดเสียงอ้อแอ้ฟังไม่รู้เรื่องก่อนจึงพูดชัดเจนขึ้นในช่วงบั้นปลายของชีวิตการเสื่อมมีมากกว่าพัฒนาการ

3. อัตราของพัฒนาการ จิตความสามารถของพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแต่ละคนจะเร็วหรือช้ากว่าอัตราที่เป็นเกณฑ์ปกติได้และมีความแตกต่างกันคือ

3.1 ความแตกต่างภายในตัวบุคคล (Intra- Individual Difference) ธรรมชาติได้กำหนดให้พัฒนาการของระบบและส่วนต่างๆ ของร่างกายภายในตัวเด็กแต่ละคนมีอัตราการเจริญเติบโตไม่เท่ากันในช่วงอายุหนึ่งๆ ของบุคคลนั้น เช่น ในช่วงวัยทารก พัฒนาการทางร่างกายเป็นไปอย่างรวดเร็ว ต่อมาในช่วงปฐมวัยพัฒนาการของสมองอยู่ในอัตราสูงกว่าการเจริญเติบโตของอวัยวะอื่นๆ เป็นต้น

3.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Inter- Individual Difference) แม้ว่าเด็กทุกคนจะมีแบบแผนพัฒนาการเหมือนกันและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน แต่ความสามารถในการพัฒนาให้ไปถึงจุดเดียวกันเมื่ออายุเท่ากันอาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับวุฒิภาวะที่ถูกกำหนดโดยพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมจะเป็นตัวกระตุ้นหรือขัดขวางศักยภาพและความสามารถของเด็กแต่ละคน

เด็กในวัย 2-6 ปี เป็นช่วงที่กำลังต้องการการเสริมสร้างพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดังนั้น การจัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) กล่าวว่าในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันนั้นสามารถแบ่งได้ดังนี้ คือ

1. การเล่นชนิดต่างๆ เช่น เล่นของเล่น เล่นเครื่องสนาม เล่นเกม เป็นต้น ซึ่งการเล่นนี้จะนำไปสู่การเรียนรู้

2. การฝึก เช่น การฝึกทำงานร่วมกัน ฝึกทักษะต่าง ๆ ซึ่งการฝึกนี้จะนำไปสู่การปฏิบัติ

3. การเสริมจินตนาการและทัศนคติที่ดีและถูกต้องให้แก่เด็ก

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมทั้ง 3 แบบนี้ จะนำเด็กไปสู่การพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย เมื่อได้ทราบถึงความสามารถของเด็กในช่วงวัยนี้แล้ว การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ก็ต้องสอดคล้องกับความสามารถและการพัฒนาของเด็ก กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดได้แก่การเล่นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การทรงตัว และประสานสัมพันธ์ เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น การเล่นก็จะมีน้ำหนักมากขึ้น และมีการเล่นแบบเสรีมากขึ้น ในการเล่น ควรแยกเด็กเล็กและเด็กโตออกจากกัน เนื่องจากความสามารถของเด็กไม่เท่ากัน แต่บางครั้งก็สามารถเล่นด้วยกันได้ โดยเด็กโตจะคอยดูแลช่วยเหลือเด็กเล็กในการเล่นบางอย่างได้

2. พัฒนาการทางสติปัญญา เด็กในวัยนี้สามารถจำแนกความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้ สามารถเปรียบเทียบสี ขนาดรูปร่าง น้ำหนัก กลิ่น สี รส สัมผัส ปริมาณ ได้และ

สามารถเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การพัฒนาทางสติปัญญานี้จะต้องทราบถึงความสามารถทางสติปัญญาของเด็กว่าอยู่ในระดับใดเรียนรู้อะไรได้บ้าง อะไรที่ควรสอนฝึก ธรรมชาติของเด็กวัยนี้เป็นอย่างไร เช่นมีความสนใจสั้น เหตุผลจะต้องเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ว่าเป็นจริง ประสบการณ์ที่จัดจึงควรเป็นประสบการณ์ที่เสริมสร้างความคิดและการสังเกตเช่น การรู้จักชื่อสิ่งของต่าง ๆ การเปรียบเทียบ การจำแนก การจดหมวดหมู่ เป็นต้น ความสามารถจะเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กอายุมากขึ้น พัฒนาการทางภาษาจะเริ่มเข้ามามีบทบาท เมื่อเด็กใช้ภาษาได้คล่องการแสดงออกทางความคิดก็จะเป็นไปอย่างมีระเบียบ

3. พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม เด็กเริ่มจากบ้านมาสู่โรงเรียนซึ่งเป็นสังคมที่สร้างขึ้น เด็กต้องพบปะกับบุคคลต่าง ๆ มากขึ้น การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่โรงเรียนฝึกสอนให้แก่เด็ก รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติและบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้กำลังมีการเลียนแบบและดูดซึมตัวอย่างต่าง ๆ ที่พบเห็นไว้ ดังนั้น การจัดประสบการณ์ในการสร้างเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่น การฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การเล่นเกมบทบาทสมมติ การฟังนิทาน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่จัดนั้นต้องสอดคล้องกับความสนใจของเด็กในวัยก่อนเรียนด้วย และผู้ดูแลเด็กก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะทำให้เด็กได้ดูดซึมและเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วย

เขาวงกต (2542) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กระดับปฐมวัย ที่ผู้เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย ธรรมชาติของเด็กในวัยนี้จะอยู่นิ่งไม่เป็น เด็กในวัยนี้ควรกระโดด กระโดด ร่าเริงแจ่มใส ช่างเล่น ช่างคุย เพราะเป็นช่วงที่เด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กวัยนี้กล้ามเนื้อต่าง ๆ ยังไม่แข็งแรง ในการทรงตัว การเดิน จะดูเกร็งก้าง หกล้มง่าย มือมักจะปิดหรือวาดเองของบนโต๊ะล้ม การทำงานต่าง ๆ ก็ไม่ประณีตเท่าที่ควรการพัฒนากล้ามเนื้อเด็กในวัยนี้ควรได้รับการพัฒนาร่างกายโดยการกินอาหารที่ถูกส่วน พักผ่อนเพียงพอ เล่นหรือออกกำลังกายที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังควรได้รับการส่งเสริมให้มีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เช่น ขน ขาลำตัว โดยการให้เด็กวิ่งเล่นในสนาม เป็นต้น และพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น นิ้วมือโดยการเล่นน้ำ เล่นทราย ประดิษฐ์ภาพ จับดินสอสีวาดภาพ เป็นต้น

2. พัฒนาการทางอารมณ์ เด็กในวัยนี้มักจะคิดถึงตัวเองเป็นสำคัญ ไม่อดทน ขาดเหตุผล โกรธก็ร้องไห้ ดีใจก็หัวเราะ ถูกขัดใจก็ไม่พอใจ เด็กในวัยนี้ต้องการกำลังใจและการยกย่องชมเชย การพัฒนาอารมณ์ของเด็กในวันนี้ควรช่วยให้เด็กรู้จักปรับอารมณ์ให้มั่นคง เบิกบาน ร่าเริง รู้จักอดทน รู้จักเวลา ระเบียบวินัย ไม่เอาแต่ใจตน เด็กที่สามารถพัฒนาทางด้านอารมณ์ตั้งแต่ต้นจะเป็นที่เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีสุขภาพจิตดี และรู้จักที่จะชื่นชมต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

3. พัฒนาการด้านสังคม เด็กในวัยนี้เพิ่งจากบ้านมาโรงเรียนจึงไม่เข้าใจการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กก่อนวัยเรียนจะชอบทำงานคนเดียว เล่นคนเดียว หรืออาจต้องการให้ตนเป็นใหญ่ในการทำงานหรือการเล่น และชอบจะให้ตนเป็นที่ยอมรับ ผลงานเป็นที่ชมเชย การพัฒนาทางสังคมสำหรับเด็กในวัยนี้คือ ต้องฝึกให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นอย่างง่าย ๆ ให้เด็กเข้าใจข้อตกลงและเกณฑ์ต่าง ๆ ฝึกให้รู้จักอดทนรอคอยให้ถึงโอกาสของตน หัดให้เด็กรับฟังผู้อื่น เพื่อให้เข้าใจว่าเขาไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก วิธีส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เช่น ให้เด็กวาดภาพเป็นกลุ่มทำงานศิลปะร่วมกับเพื่อน หรือแม้แต่การคิดละครหรือนิทานร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนมาก

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา เด็กในวัยนี้มีความช่างพูด อยากรู้ อยากเห็น อยากหยิบโน่นช่วยนี่ และมีคำถามอยู่ตลอดเวลา ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำ ลงมือปฏิบัติจริง โดยจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ และควรพยายามตอบคำถามของเด็กเท่าที่จะทำได้ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ เช่น การใช้ประสาทสัมผัส เช่น การชิมรส การเพราะเมล็ดพืช การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

การฝึกให้เด็กคิดใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ การเล่นสนุกกับตัวเลขและจำนวนรูปต่าง ๆ จะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การส่งเสริมทักษะทางประชาธิปไตย ให้สนใจข่าวคราว เหตุการณ์รอบตัว การทำงานร่วมกับผู้อื่น จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนสังคมศึกษา

การส่งเสริมการพัฒนาการทางภาษา ทำได้โดยการให้เด็กแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นคำพูดจากการซักถาม เล่นนิทาน สนทนาหน้าชั้น เล่าละคร การหัดรับฟังสิ่งต่าง ๆ อย่างตั้งใจและเข้าใจ การฝึกลากเส้นถีลามือเป็นการหัดการควบคุมกล้ามเนื้อ และเป็นพื้นฐานของการเขียนตัวอักษร การส่งเสริมการอ่านโดยการอ่านนิทาน หรือเกมต่าง ๆ จะส่งเสริมการอ่านได้

การส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมก็เป็นสิ่งที่ปลูกฝัง โดยเด็กจะเรียนรู้จากการอยู่ร่วมกับผู้อื่นทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การรู้จักการแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีเมตตาต่อสัตว์ การไม่นิ่งดูดาย การช่วยเหลือผู้อื่น ๆ ฯลฯ

สรุปได้ว่าการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนในวัยนี้ ซึ่งทำได้โดยการส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ โดยเฉพาะการส่งเสริมทักษะทางสังคม ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง กล่าวคือ การจัดสถานการณ์ให้เด็กได้เข้าร่วมสังคมกับเพื่อนร่วมชั้น กับครูและผู้ปกครอง

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรม จัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา เนื่องจากพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งและจะต้องจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน เต็มตามศักยภาพ กรอบแนวคิดที่จะช่วยอธิบายและให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ต้องอาศัยองค์ความรู้มาสนับสนุนการบูรณาการทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนการนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องไปใช้จริง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูจัดต้องมีความหลากหลายและใช้เวลาแก่เด็กมากพอ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ซึ่งมีประสบการณ์ต้นทุนน้อย พัฒนาการทางด้านปัญญายังไม่เป็นนามธรรม ครูต้องจัดให้เด็กมีการสะสมประสบการณ์ด้วยตัวเอง โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กสามารถสัมผัสได้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย

2.1.1 ทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ (Constructivist Theory)

แนวคิดของคอนสตรัคติวิสต์ หรือทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้มีมาตั้งแต่สมัยของ Socrates, Plato และ Aristotle (470-320 B.C.) ซึ่งกล่าวถึงการสร้างความรู้ มีหลักการสำคัญว่า ในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (Active) และสร้างความรู้ ความเชื่อพื้นฐานของ Constructivism มีรากฐานมาจาก 2 แหล่งคือ

1. Cognitive Constructivism หมายถึง ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญาซึ่งมีรากฐาน มาจากทฤษฎีพัฒนาของเพียเจต์ เน้นผู้เรียนเป็นผู้กระทำ และเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นในใจเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทในการก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางพุทธิปัญญาขึ้น ทำให้ผู้เรียนปรับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนทำให้เกิดความสมดุล และเกิดเป็นความรู้ใหม่ (Fowler 1994 ; Green, et al. 1996, อ้างถึงใน สุรางค์ โก้วตระกูล 2545 : 210)

2. Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของ ไวก็อตสกี เน้นบทบาทของภาษาและสังคม โดยธรรมชาติ และเกิดขึ้นในสภาพทางวัฒนธรรม ที่มีลักษณะเฉพาะ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกๆ ที่ ดังนั้น องค์ประกอบทางสังคมเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้บุคคล

เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกภายนอก การเรียนรู้ จึงเน้นการเรียนรู้จากสภาพชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ในโรงเรียน (Gredler 1997 : 58; Woolfolk m1995 : 276 , อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล 2545 : 210)

คุณลักษณะร่วมของทฤษฎี Constructivism แม้ว่านักจิตวิทยาจะมีความเชื่อแตกต่างกันเกี่ยวกับคำอธิบายในการสร้างความรู้ของผู้เรียน แต่ทั้งสองก็มีความเห็นร่วมกันของคุณลักษณะ Constructivism ดังนี้ คือ

1. ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้สิ่งใหม่ ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน
3. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้
4. การจัดสิ่งแวดล้อมกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

ความหมาย

2.1.2 แนวคิดพื้นฐานทางทฤษฎีที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Jean Piaget's Cognitive Development Theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางปัญญาของบุคคล มีเป้าหมายในการแยกแยะและศึกษากฎโดยรวมของพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งเน้นพัฒนาการทางการคิดเชิงเหตุผล (Logical Thinking) จากวัยทารกถึงวัยผู้ใหญ่ เพียเจต์ อธิบายว่า พัฒนาการทางเขาวนปัญญาของบุคคลที่มีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซับหรือดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้น เมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ถ้าหากว่าไม่สามารถสัมพันธ์กันได้ ก็จะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น (Disequilibrium) บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา เพียเจต์เชื่อว่า (Piaget 1972 : 1 - 12 , อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี 2545 : 91) คนทุกคนจะมีการพัฒนาเขาวนปัญญาไปตามลำดับขั้น จากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical- Mathematical Experience) รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social-Transmission) วุฒิภาวะ (Maturity) และกระบวนการพัฒนาความสมดุลของบุคคลนั้น (สุรางค์ โคว์ตระกูล 2545 : 49 - 50; ทิศนา แคมมณี 2545 : 90 - 91) เพียเจต์ ถือว่า การพัฒนาเขาวนปัญญาของมนุษย์จะเป็นไปตามลำดับขั้น เปลี่ยนแปลงข้ามขั้นไม่ได้ โดยจำแนกออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (Sensori - Motor Stage) จะอยู่ในช่วงแรกเกิด - 2 ปี พฤติกรรมของเด็กแสดงออกโดยการเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การมอง การดูด การไขว่คว้า

2. ขั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational or Preconceptual Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี เด็กวัยนี้เริ่มด้วยการพูดเป็นประโยค และการเรียนรู้คำต่างๆ เพิ่มขึ้น เด็กจะรู้จักคิดในใจ ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เป็นส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างลึกซึ้งสามารถที่จะเรียนรู้สัญลักษณ์และใช้สัญลักษณ์ได้ เด็กวัยนี้มักเล่นสมมติ

3. ขั้นความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่างปี 7 - 11 ปี เป็นขั้นที่เด็กสามารถใช้สมมติอย่างมีเหตุผล แต่กระบวนการคิดและการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต้องอาศัยรูปธรรมกล่าวคือ จะต้องเป็นวัตถุ หรือเหตุการณ์ที่เด็กได้พบเห็นจริงๆ จุดเด่นของเด็กวัยนี้ คือ เด็กเริ่มมีเหตุผล สามารถคิดกลับไปกลับมาได้ (Reversibility)

4. ขั้นคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11 - 15 ปี พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา และความคิดของเด็กเป็นขั้นสุดยอด คือ เด็กวัยนี้เริ่มคิดเป็นผู้ใหญ่ ความคิดแบบเด็กเริ่มสิ้นสุดลง เด็กสามารถคิดหาเหตุผล นอกเหนือ ไปจากข้อมูลที่มีอยู่สามารถคิดอย่างนักวิทยาศาสตร์ สามารถสร้างสมมติฐาน และทฤษฎี มีความคิดสิ่งที่เป็นนามธรรม

ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาทั้ง 4 ขั้นนี้ มิได้เกิดขึ้น โดยลำพัง หรือแยกออกจากกัน ขั้นตอนของแต่ละขั้นตอนที่เกิดขึ้น จะเป็นตัวนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป อย่างเป็นลำดับ ความคิดที่สำคัญๆ อยู่กับเจริญทางร่างกาย ประสบการณ์จากการที่เด็กได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลอื่น (Social Interaction) ตลอดจนความสมดุล กระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าเด็กไม่มีโอกาสพบปะผู้คน หรือสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม (สุรางค์ ไคว์ตระกูล 2545 : 56 - 57)

ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคมของไวทสกี้

ไวทสกี้ (Vygotsky) เป็นนักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมและสังคม และการเรียนรู้ที่มีต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาโดยไวทสกี้ กล่าวว่า การเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู เริ่มตั้งแต่แรกเกิดมนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลงานของมนุษย์ คือ วัฒนธรรม (สุรางค์ ไคว์ตระกูล 2545 : 61) ไวทสกี้ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการทางการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก ไวทสกี้อธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งก็คือ วัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้นครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล

นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็ก ซึ่งการพัฒนามาจะเริ่มด้วยพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้น พัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะเป็นไปร่วมกัน โดยไวทือทสกี ได้อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการ 2 ระดับ คือ ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) และระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ (Potential Development Level) ระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงและระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ เรียกว่า พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) เป็นการทำหน้าที่หรือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ในปัจจุบันที่บุคคลยังไม่มีความสามารถจะทำได้ แต่อยู่ในกระบวนการที่จะทำให้นุคคลมีความพร้อม สามารถทำหน้าที่หรือทำงานได้อย่างสมบูรณ์ในอนาคต เป็นกระบวนการที่ยังอยู่ในระหว่างการเริ่มต้น (Embryonic State)

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ทางทักษะทางสังคม และเกิดการเรียนรู้ต้องอาศัยสื่อกลางที่มีความหมาย (Mediation) ดังที่ไวทือทสกี ได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. ภาษา (Language)

ภาษาเกิดขึ้นครั้งแรกเป็นภาษาที่ไม่ได้แสดงถึงความคิด เป็นช่วงระยะเวลาที่ความคิดกับภาษาไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เมื่อเด็กมีพัฒนาการมากขึ้น ความคิดกับภาษาจะเริ่มมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น ความคิดถูกแสดงให้เห็นออกมาผ่านทางภาษา ซึ่งภาษาที่แสดงออกมาจะมีความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น ก็เป็นผลสืบเนื่องจากการใช้ความคิดที่มากขึ้น (Vygotsky 1986: citing Dixon-Krauss 1996:19) ดังนั้น ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิด และในขณะเดียวกันเราก็พัฒนาภาษาโดยผ่านทางความคิดด้วยเช่นกัน ความสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันนี้ ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา สามารถนำไปสู่การเพิ่มพัฒนาการทางความคิดได้ และนี่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทฤษฎีของไวทือทสกีมีความแตกต่างไปจากนักจิตวิทยารุ่นเดียวกันกับเขา

เด็กใช้ภาษาในการสื่อสารความคิดระหว่างบุคคล และสื่อสารกับความคิดของตนเองด้วยการพูดกับตนเอง (Inner Speech) จากการที่เด็กๆ พูดไปพร้อมๆ กับที่ทำกิจกรรม ไวทือทสกีอธิบายว่า เด็กเริ่มต้นจากการสื่อสารกับบุคคลอื่น แล้วกลายมาเป็นการสื่อสารกับความคิดของตนเองโดยการพูดกับตนเอง ต่อมาเมื่อเด็กได้สร้างความรู้และเพิ่มพูนความเข้าใจในสิ่งต่างๆ มากขึ้น เสียงที่เปล่งออกมาจากการพูดกับตนเองจึงค่อยๆ เงียบไป กลายเป็นการสื่อสารภายในกระบวนการคิดของเด็กเท่านั้น ซึ่งขณะที่เด็กกำลังใช้ความคิดแสดงว่าเด็กกำลังสร้างความรู้ความเข้าใจภายในตน (Internalization) ขึ้น อันเป็นการสร้างความหมายใหม่ขึ้นจากภายในตน โดยใช้ความคิดของตน

ตีความหมายของภาษาหรือปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจของตนเองมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)

การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับพ่อแม่ ครู และคนอื่นๆ ที่ให้ความเอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลือแก่เด็ก จะช่วยทำให้เด็กได้สร้างและเด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัดขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่จะเอื้อให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ความช่วยเหลือในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการนอกจากจะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้เริ่มฝึกหัด เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความสามารถมากกว่าได้ช่วยเหลือผู้เริ่มฝึกหัด ทั้งนี้รวมไปถึงการร่วมมือทางสังคมในการทำกิจกรรมด้วย ซึ่งไม่ใช่เพียงเด็กต้องการผู้ใหญ่ที่คอยให้ความช่วยเหลือเท่านั้น ไวทกอสกีเชื่อว่าเด็กสามารถเริ่มกิจกรรมในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการระดับที่สูงขึ้นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนๆ หรืออาจจะกับเด็กๆ ที่อยู่ในระดับพัฒนาการที่ต่างกัน หรือแม้กระทั่งกับเพื่อนในจินตนาการ

สำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนนั้น ผู้สอนอาจทำได้หลายอย่าง เช่น ผู้สอนอาจแสดงการพูดเป็นนัยหรือเพียงแค่ออกใบ้ สร้างเงื่อนไขในการเรียนรู้บางอย่างขึ้นมา การถามคำถามนำ การบอกให้ผู้เรียนทบทวนสิ่งที่ได้พูดอธิบายไปแล้ว การถามผู้เรียนว่าเข้าใจอะไรบ้างจากการเรียนรู้เป็นระยะๆ การสาธิตประกอบการอธิบายซึ่งบางงานอาจจะสาธิตบางส่วนหรือบางงานก็อาจจะสาธิตให้เห็นทั้งหมด การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การฝึกหัดทักษะเฉพาะอย่างที่เป็นสำคัญสำหรับผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมยังรวมไปถึงการโต้ตอบพูดคุยกับบุคคลซึ่งได้นำเสนอผลงาน หรือแม้กระทั่งขณะที่เด็กกำลังจินตนาการ แล้วกำลังพยายามถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นคำพูดเพื่ออธิบายบางสิ่งบางอย่างให้แก่เพื่อนๆ

3. วัฒนธรรม (Culture)

ไวทกอสกีอธิบายว่า เด็กจะปรับเปลี่ยนความคิดความเข้าใจไปตามประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมและวัฒนธรรมของเขา จนกระทั่งสร้างความรู้ขึ้นมา ทำให้เด็กมีกระบวนการทางปัญญาในระดับที่สูงขึ้น (Higher Mental Functions) ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมจะถ่ายทอดลักษณะเฉพาะของความเชื่อและค่านิยมในวัฒนธรรมนั้นไปสู่เด็กๆ ทำให้เขาเห็นว่า เขาคิดอะไร และควรคิดอย่างไรจึงจะเหมาะสม เช่น เด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา แม้ว่าจะไม่สามารถคิดคำนวณตัวเลขด้วยวิธีการที่เป็นขั้นตอนและเป็นระบบเหมือนกับเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียน แต่เด็กเหล่านั้นก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเลขที่จะต้องใช้ในการชีวิตประจำวันในแบบฉบับของเขา รู้จักใช้ตัวเลขในการเจรจาต่อรอง หรือการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้เขาสามารถเอาตัวรอดจากการถูกคุกคามต่างๆ ได้ ซึ่งเด็กที่เรียน

ในระบบการศึกษาอาจยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ดีเท่าที่ควร นั่นเป็นเพราะเด็กทั้งสองกลุ่มอยู่คนละบริบทเชิงสังคมวัฒนธรรม

4. การเลียนแบบ (Imitation)

การเลียนแบบมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการ เช่น ถ้าเด็กกำลังเกิดอุปสรรคในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ครูจึงแก้ปัญหานั้นให้เห็นเป็นตัวอย่างบนกระดานดำ ในขณะนั้นเด็กอาจจะเลียนแบบวิธีการแก้ปัญหานั้น โดยสร้างความเข้าใจขึ้นภายในตนเอง แต่ถ้าครูให้แก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ยากขึ้น อันเป็นการขยายสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปสู่สิ่งที่เรียนรู้ใหม่ เด็กอาจจะยังไม่สามารถเข้าใจได้ในขณะนั้น ครูจึงจำเป็นต้องแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ลักษณะนี้หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เด็กค่อยๆ เลียนแบบวิธีการแก้ปัญหานั้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป

5. การชี้แนะหรือการช่วยเหลือ (Guidance or Assistance)

การชี้แนะหรือการช่วยเหลือ เป็นการร่วมมือทางสังคม (Social Collaborative) ที่สนับสนุนให้พัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจเกิดการเจริญงอกงาม ไวก็อทสกีจะเน้นไปที่การมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญกว่าอาสาที่จะมีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์การเรียนรู้ โดยให้การดูแลเอาใจใส่และปรับปรุงผู้เรียนที่เริ่มฝึกหัด การจัดเตรียมสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหานั้น ซึ่งไวก็อทสกีเปรียบเทียบว่าเป็น “นั่งร้าน (Scaffold)” ซึ่งในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ หมายถึง “การเสริมต่อการเรียนรู้”

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปเป็นหลักสำคัญที่จะช่วยนำหลักการไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยได้ดังนี้

ข้อสรุปทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ ได้แก่

1. พัฒนาการทางปัญญาของบุคคลแต่ละคนจะเป็นไปตามลำดับขั้นจะไม่สลับข้ามขั้น
2. พัฒนาการทางปัญญาเกิดจากการกระทำกิจกรรม การจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับวัย
3. การจัดประสบการณ์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ เพื่อให้เด็กสามารถสร้างความรู้ โดยการตั้งคำถาม สำรวจหาคำตอบ โดยการทดลองแก้ปัญหานั้น

4. เด็กแต่ละคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน จะมีพัฒนาการทางปัญญาแตกต่างกัน

สรุปข้อมูลจากทฤษฎีไวก็อทสกี

1. ภาษาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้พัฒนาการทางปัญญาของแต่ละบุคคลซับซ้อนและกว้างขวางมากขึ้น

2. การสอนแต่ละบุคคลควรคำนึงถึงความแตกต่างกันของเขาวินิจฉัยปัญหาของแต่ละบุคคล

ดังนั้นการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนระดับปฐมวัย ควรจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ กับครู และกับบุคคลรอบข้าง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อันนำไปสู่การเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น

2.1.2 แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้

แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้ (Dewey's Educational Perspective) ดิวอี้ (Dewey) นักปรัชญาและนักการศึกษาของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีแนวคิดทางการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาจนกระทั่งได้รับสมญานามว่าบิดาการศึกษาแผนใหม่หรือบิดาแห่งการศึกษาลัทธิพัฒนานิยม (Progressivism) แนวคิดทางการศึกษาที่สำคัญของดิวอี้มักจะกล่าวกันเป็นวลีที่ว่า “เรียนโดยการกระทำ” (learning by doing) (วรวิทย์ วสันตารกร 2539 : 673-675) ดิวอี้เชื่อมโยงความคิดทางปรัชญาและความคิดทางการศึกษาเข้าด้วยกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาตามแนวคิดของดิวอี้มี 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรก คือ หลักสูตร เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมากกว่าเรื่องในอดีต เรียกว่า หลักสูตรที่ยืดการจัดประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง เนื้อหาของหลักสูตรเป็นลักษณะการบูรณาการมีทั้งส่วนที่ให้แนวคิดและที่เป็นทักษะกระบวนการ เนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจตัวเองและสังคม องค์ประกอบที่ 2 คือ ครู มีหน้าที่วางแผนการสอนโดยพิจารณาพัฒนาการ ความสนใจ และความต้องการของเด็ก เตรียมสิ่งแวดล้อมและสื่อในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง และองค์ประกอบที่ 3 คือ เด็ก มีหน้าที่ทำความเข้าใจว่าตนมีความสนใจและมีปัญหาอะไรอยู่ และร่วมกับครูวางแผนทิศทางการพัฒนาตนเองตามเนื้อหาที่ตนสนใจและถนัดด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง

นอกจากนี้ ดิวอี้กล่าวถึงกระบวนการของการศึกษาว่าการเรียนการสอนจะต้องใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ วิธีแก้ปัญหา วิธีทำโครงการ และวิธีแบบประชาธิปไตยในการร่วมงานกัน ระบบบริหารยึดหลักการมีส่วนร่วมรับผิดชอบโดยบุคลากรหลายฝ่ายร่วมกันวางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหา และเน้นบทบาทของการศึกษาต่อสังคม การศึกษามีหน้าที่สร้างเด็กที่เข้าใจสังคมอย่างดี และมีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะพัฒนาสังคม (ภัทรดา พันธุ์สีดา 2551: 30-31)

สรุปได้ว่า แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยการลงมือกระทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่ากับเด็กโดยเด็กสามารถนำประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรจัดให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กจึงจะเกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างมีคุณภาพ

2.2 แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546:40) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้สู่ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหวสำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะ และสาระการเรียนรู้

4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

6. จัดประสบการณ์ให้เด็กที่ปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้ออกการณไว้

9. ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินผลพัฒนาการ

10. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยชั้นเรียน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยตรง ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการและผลผลิต

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

กิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของหลักกิจกรรมประจำวันดังนี้

2. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

2.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

2.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

2.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

2.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยจนเกินไป

3. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่นำมาจัดในแต่ละวันต้องให้ครอบคลุม ดังนี้

3.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และการคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ

3.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วนใช้อุปกรณ์ศิลปะ

3.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก มีวินัยในตนเองรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด

เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

3.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองได้ในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จัดระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและของผู้อื่นจึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกติกาข้อตกลงส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

3.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดให้เด็กได้สนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษา นอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษา ที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

3.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ไม่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งรอบๆตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540:23-24) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

กิจกรรมที่จัด ควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกันออกไป จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภท ที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสและความสามารถ กิจกรรมที่จัด ควรมีทั้งกิจกรรมที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ และควรมีความสมดุล คือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียน

และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่มเวลาในการจัดกิจกรรม ควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีช่วงความสนใจสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีช่วงความสนใจอยู่ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีช่วงความสนใจอยู่ประมาณ 15 นาที

กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้าทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นๆ และผู้ใหญ่ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540: 16 – 17) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ไว้ว่า มีวิธีดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อม และกระตุ้นให้เด็กสนใจที่

จะร่วมกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ใช้อาจเป็นการร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ท่าไม้ ฯลฯ ซึ่งจะใช้เวลานั้นๆ

2. ขั้นสอน เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้ และประสบการณ์

ด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น

2.1 การสนทนา ซักถาม อภิปราย เป็นการพูดคุย ซักถามระหว่างครูกับเด็ก หรือเด็กกับเด็ก ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง

2.2 การเล่านิทาน ครูจะเล่านิทานที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่ครูต้องการให้เด็กเข้าใจหรือให้ปฏิบัติตาม ส่วนมากจะเป็นการปลูกฝัง หรือการสอนในเรื่องที่เป็นนามธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น เพราะเด็กวัยนี้ จะชอบฟังนิทาน และชอบเลียนแบบตัวละครในนิทาน ในการเล่านิทานอาจใช้รูปภาพ หุ่น หรือส่วนต่างๆ ของร่างกายประกอบ

2.3 การสาธิตการปฏิบัติการทดลอง เป็นการสอนที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ตนเองทดลอง เป็นการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

2.4 การจัดทัศนศึกษา เป็นการสอนที่ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง อาจเป็นการพาเด็กไปเรียนนอกห้องเรียน รอบบริเวณโรงเรียน แต่ครูจะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความปลอดภัย

2.5 การประกอบอาหาร ในบางหน่วยงานที่สอนเกี่ยวกับผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ต่างๆ ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการประกอบอาหาร ทั้งนี้ เด็กจะได้รับประสบการณ์การสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหารดิบสุก รับรู้รสและกลิ่นของอาหาร เรียนรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. สรุปบทเรียน เป็นการสรุปสิ่งต่างๆ ที่เรียนไปทั้งหมด ให้เด็กได้เข้าใจยิ่งขึ้นซึ่งครูอาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม ฯลฯ ในการสรุปเรื่องราว

โรแกน และ เชฟเฟิร์ด (Regan and Shepherd 1971) กล่าวว่า ประสิทธิภาพที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนคือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย และการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ผลของการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนมีความต้องการที่จะเรียน ทักษะของความเป็นผู้นำ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสม อีกทั้งมีหน้าที่เตรียมผู้เรียนให้สามารถเผชิญชีวิตในสังคมได้ ไม่ใช่ถ่ายทอดแต่ความรู้เท่านั้น

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการ ความสนใจ และวัตถุประสงค์ที่ต้องการเสริมสร้างในตัวเด็ก โดยประสบการณ์ต้องเป็นประโยชน์อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งจัดเป็นสิ่งที่สำคัญและเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กระดับปฐมวัยด้วย

2.3 วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กนักเรียนระดับปฐมวัยคือการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนบทบาทของครูหรือผู้สอนจากผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงมาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชี้แนะ และจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ และการลงมือปฏิบัติ โดยครูควรใช้รูปแบบที่หลากหลายและแหล่งการเรียนรู้นอกเหนือจากในห้องเรียนเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ในปัจจุบันมีรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกิดขึ้นมากมาย ทั้งนี้โดยพัฒนามาจากความต้องการที่จะเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจ รวมตลอดถึงพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

2.3.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี

แนวคิดของการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี เป็นแนวคิดหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับเด็ก โดยพัฒนาขึ้นมาจากพื้นฐานปรัชญาหลักการของการที่ผู้ใหญ่ต้องให้การยอมรับนับถือเด็กในสภาพความเป็นจริงของเด็ก จัดการศึกษาให้เด็กอย่างที่เขาต้องการเรียนรู้ไม่ใช่ตามที่

ผู้ใหญ่ต้องการ จากจิตที่ซึมซาบได้ของเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาด้วยตนเองอย่างอิสระจากสิ่งแวดล้อมที่จัดไว้ให้ได้อย่างมีจุดหมาย วัตถุประสงค์ทุกอย่างมีขนาดที่พอเหมาะกับวัยของเด็กและ เป็นสิ่งที่เด็กต้องการศึกษา เมื่อเด็กทำงาน เด็กจะสงบ มีสมาธิมีความรับผิดชอบในการที่จะทำงาน ให้สำเร็จในระหว่างการทำงานเด็กสามารถคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีใครชี้นำ (จิระ พันธุ์ พูลพัฒน์ 2549:1-2)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรีเป็นรูปแบบหนึ่งที่เน้นการสอนรายบุคคลในชั้นเรียน ที่แต่ละอายุและคำนึงถึงเด็กเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน โดยมีระบบการสอนที่ชัดเจน จัดการศึกษาให้แก่เด็กอย่างที่ว่าเด็กต้องการเรียนรู้ตามความสนใจ และความ ต้องการตามธรรมชาติของเด็ก เด็กมีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ ทั้งการทำงานตามลำพังและการทำงานร่วมกับเพื่อนในสภาพแวดล้อมที่จัดไว้ได้อย่างมีจุดหมาย

แนวคิดสำคัญของการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี

มาเรีย มอนเตสซอรี(ค.ศ.1870-ค.ศ. 1952) ได้พัฒนาแนวคิดการสอนจากการสังเกตเด็กในสภาพที่เป็นจริงของเด็กโดยมีความเชื่อเกี่ยวกับเด็กในหลายประเด็นที่นำไปสู่กรอบแนวคิดสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี ความเชื่อตามแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ ,ในอัญญมณี บุญเชื้อ, บรรณาธิการ 2551: 36-38)

1. การศึกษาของแต่ละบุคคลยาวนานกว่าชั่วโมงการเรียนและจำนวนปี ที่แต่ละคนในห้องเรียน เพราะว่าคนเรานั้นถูกกระตุ้นจากความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติและความรักในการใฝ่หาความรู้

2. สิทธิของเด็กในการพัฒนาบุคลิกภาพของเขาในการเรียน สำรวจโลกสำหรับตัว ของเขาเองและเรียกร้องสิทธิในการที่จะมีสภาพการทำงานที่เหมาะสม

3. จุดประสงค์ของการศึกษาในระยะแรกไม่ใช่เอาความรู้ไปบอกเด็กแต่เน้นการปลูกฝังให้เด็กได้เจริญเติบโตไปตามความต้องการตามธรรมชาติของเขา

4. เปรียบจิตของเด็กเหมือนฟองน้ำที่ซึมซับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม เด็กใช้จิตในการแสวงหาความรู้ ซึมซับเอาสิ่งต่างๆ เข้าไปในจิตของเด็ก

5. ช่วงสำคัญในชีวิตของเด็กเป็นช่วงแรก คือ ช่วงอายุตั้งแต่เกิดถึง 6 ปี เป็นช่วงเวลา ที่สติปัญญาของคนเริ่มพัฒนา

6. เด็กเรียนได้ดีที่สุดในสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมไว้ได้อย่างมีจุดหมายการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ เพื่อให้เด็กได้มีอิสระจากการควบคุมของผู้ใหญ่

7. มนุษย์เรานี้เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ตนเอง เด็กจะเรียนได้ดีที่สุดโดยการอนุญาตให้เด็กได้ค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

ความเชื่อทั้งเจ็ดข้อดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่หลักการสอนแบบมอนเตสซอรีที่ว่า

1. การยอมรับนับถือเด็ก (Respect for the Child)
2. จิตที่ซึมซับได้ (The Absorbent Mind)
3. ช่วงเวลาหลักของชีวิต (Sensitive Periods)
4. การเตรียมสิ่งแวดล้อม (The Prepared Environment)
5. การศึกษาคด้วยตนเอง (Self or Auto-education)

หลักการทั้งห้าข้อเป็นฐานที่สำคัญที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กในทุกส่วนทั้งการจัดสภาพแวดล้อม หลักสูตร การสอน อุปกรณ์และการประเมินที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการที่มีรากฐานจากความเชื่อของมอนเตสซอรี ในห้องเรียนมอนเตสซอรีจะมีการจัดการชั้นเรียนให้เด็กได้มีอิสระในการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเด็ก เด็กกับผู้ใหญ่ และการทำงานกับอุปกรณ์ต่างๆที่จัดให้ไว้อย่างเป็นระบบโดยเรียงลำดับอุปกรณ์จากง่ายไปยาก ตามวัยเด็กจะสนใจทำและทำได้ประสบความสำเร็จ

เมื่อเด็กมีความสนใจในการทำอุปกรณ์ชิ้นใด เด็กจะบอกให้ครูทราบเพื่อครูจะได้สาธิตการใช้อุปกรณ์แต่ละชิ้นให้เด็กดูอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ด้วยเชื่อว่า เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบ และเด็กมีจิตที่ซึมซับได้ เด็กจะสังเกตการณ์ทำงานของครู และสามารถเรียนรู้ได้ดี นอกจากการทำงานกับอุปกรณ์ ครูต้องจัดให้เด็กได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนและนอกโรงเรียน โดยสอดคล้องกับความต้องการและวัยของเด็ก

2.3.2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ (Waldorf)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ มีเป้าหมายการพัฒนาคนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยการพัฒนากาย จิต และจิตวิญญาณให้บรรลุ ความจริง ความงาม ความดี โดยจัดการศึกษาให้มีความสมดุลระหว่างเจตจำนงความมุ่งมั่น ผ่านการลงมือกระทำ (Will) ความรู้สึกผ่านศิลปะ (Feeling) และการตระหนักรู้ ผ่านการคิด (Thinking) ทั้งสามองค์ประกอบช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่มีอยู่ แต่ยังมีส่วนของกายวิญญานเป็นองค์ประกอบร่วมด้วย ประสานกัน 4 กาย แต่ละกายมีการกำเนิดและพัฒนาไปสู่ทุกๆรอบ 7 ปี วัยเด็กจึงสมบูรณ์ทั้งกายและใจเมื่ออายุครบ 21 ปี (อภิสิทธิ์ จรัสวณะเพท, ใน อัญญมณี พูลพัฒน์, บรรณาธิการ 2551 : 46-49)

จุดเด่นของกิจกรรมการศึกษาวอลดอร์ฟ

โรงเรียนคือบ้าน ครูคือแม่ นักเรียนคือลูก กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนคือกิจกรรมงานบ้านในชีวิตประจำวัน การศึกษาของวอลดอร์ฟ คำนึงถึงการเตรียมพร้อมและการเกิด

ของกายต่างๆ ตามลำดับ จึงได้จัดการศึกษาให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับความสามารถและอายุของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมให้มีความสมดุลระหว่างสมอง (Head) ความรู้สึก (Heart) และการลงมือกระทำ (Hands) อิทธิพลจากผู้คนและสิ่งรอบข้าง มีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้อย่างมาก เพราะเด็กจะซึมซับทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวและเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ (Imitation) สิ่งสำคัญคือการเป็นแบบอย่างและการทำตาม

เนื่องจากเด็กวัยนี้มีจินตนาการ เป็นบ่อเกิดของความคิดที่อิสระแต่ยังไม่รวบยอดเป็นเหตุผลต่างๆ ได้อย่างผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของเด็กต้องใช้กายเข้าไปคลุกเคล้าเรียนรู้ผ่านการเล่นอิสระ (Free play) และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ลงมือกระทำ เช่น การอาสาช่วยงานบ้านต่างๆ ในห้องเรียนเด็กจะสนใจกับการเล่นสิ่งซ้ำๆ อย่างพอใจ จนหมดข้อสงสัย สภาพที่เอื้อกับการจัดรูปแบบการศึกษาออลดอร์ฟควรเป็น บ้าน มิใช่โรงเรียน การจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและกิจกรรมประจำวันโดยคำนึงถึง

1. จังหวะ (Rhythm) จัดจังหวะเวลาของกิจกรรมให้สม่ำเสมอ คล้ายดังลมหายใจเข้าและออก ทั้งครูและเด็กจะรู้สึกสบายไม่เร่งรัด เคร่งเครียด

2. การกระทำซ้ำ (Repetition) ช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างมั่นใจและมั่นคง

3. ความเคารพและสงบ (Reverence) ช่วยนำจิตสำนึกที่ดีต่อทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว

การจัดการเรียนการสอน

ช่วงเช้า การเล่นอิสระและงานบ้านต่างๆ (สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน) ทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ (สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น) เช่น วันจันทร์ร้อยดอกไม้ วันอังคารทำสั้มน้ำ เป็นต้น

ช่วงสาย ดื่มน้ำสมุนไพรและรับประทานผลไม้ กิจกรรมวงกลม เนื้อหาสอดคล้องกับฤดูกาล วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยครูอ่านทอดบทเรียนด้วยศิลปะ บทเพลง บทกลอน เรื่องเล่าและเล่นกลางแจ้ง

ช่วงเที่ยง รับประทานอาหารกลางวัน อาบน้ำแปรงฟัน ฟังนิทานก่อนนอน (สอดคล้องกับวัยเด็กในระยะ 7 ปีแรกที่ต้องการแบบอย่างที่ดีในเชิงคุณธรรม)

ช่วงบ่าย นอนหลับพักผ่อน ตื่นขึ้นรวมกลุ่มอาลาครูและเพื่อน

บรรยากาศต่างๆ ที่ครูจัดให้ได้สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก ซึ่งต้องการพัฒนากาย จิต และจิตวิญญาณอย่างสมดุล สื่อการเรียนรู้มาจากวัสดุธรรมชาติที่ไม่สำเร็จรูป เช่น หิน หอย กิ่งไม้ หลีกเลียงการใช้พลาสติก เนื่องจากวัสดุธรรมชาติทำให้เด็กเชื่อมโยงที่นำไปในธรรมชาติได้มากกว่า ของเล่นที่ไม่สำเร็จรูปทำให้เด็กสนุกกับการใช้จินตนาการแปรเปลี่ยนรูปวัสดุเหล่านั้น

นักเรียนวอลดอร์ฟจะเป็นนักเรียนที่มีความพร้อมทุกด้าน ทั้งจิตใจ ร่างกาย และความคิดสร้างสรรค์ที่สำคัญพวกเขาเติบโตขึ้นอย่างคนที่เข้าใจการเอื้ออาศัยซึ่งกันและกันของสรรพชีวิตในโลกชอบลงมือทำงานด้วยตนเองและเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี

2.3.3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป

แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป (High Scope) เน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (ผ่านมุมเล่นที่หลากหลาย ด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก มีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กทุกคนให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของตนให้ได้ โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) คำถึงความสนใจของเด็กเป็นหลัก สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน การจัดสื่อการเรียนการสอนต่างๆ เอื้อต่อการเรียนรู้และการแก้ปัญหาของเด็ก ตลอดจนเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายในให้เกิดขึ้นมากที่สุด

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป

1. ไฮสโคปจะไม่มีการตั้งบทเรียนเป็นหน่วยการเรียนรู้ (Unit) แต่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่เด็กจะเผชิญในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ เพราะเป็นกุญแจที่จำเป็นในการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ทำให้ผู้ใหญ่เข้าใจการเรียนรู้ของเด็กสามารถวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมและประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม ในปีพ.ศ. 2511 ไฮสโคปมีประสบการณ์สำคัญ (Key Experiences) 10 ประเภท ได้แก่ การนำเสนออย่างสร้างสรรค์ ภาษาและการรู้หนังสือ การริเริ่มและความสัมพันธ์ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนก การเรียงลำดับ จำนวน พื้นที่ เวลา แต่ไฮสโคปได้นำประสบการณ์สำคัญมาปรับเปลี่ยนโดยใช้ชื่อว่า “ตัวบ่งชี้พัฒนาการ” (Development Indicators) แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ การเข้าถึงการเรียนรู้ของเด็ก ภาษา การรู้หนังสือและการสื่อสาร พัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ พัฒนาการด้านร่างกาย สุขภาพและความสมบูรณ์ และศิลปะและวิทยาศาสตร์

2. ในวงล้อการเรียนรู้ของไฮสโคป (Wheel of Learning) มีการเพิ่มการทำงานกับพ่อแม่ผู้ปกครอง (Parent Involvement) เข้าไปด้วย เพราะการประสานสัมพันธ์กับครอบครัวเด็กมีผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้าน ซึ่งการกำหนดบทบาทผู้ปกครองเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้ (Co-Learner) คือหัวใจของการทำงานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ประสบผลสำเร็จ

3. ไฮสโคปให้ความสำคัญกับการสอนกลุ่มย่อย วันละ 10-15 นาที โดยถือว่าเป็นโอกาสที่จะสร้างจุดเด่นของเด็กแต่ละคน โอกาสที่ครูได้สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นๆ ครูควรเตรียมวางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้าใช้สื่ออุปกรณ์ใหม่ๆ กระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น และลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

4. กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (Plan Do Review) เปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มและตัดสินใจโดยการสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับแผนงานของเด็ก สนับสนุนให้เด็กได้เล่นอย่างมีจุดหมายและช่วงของการทบทวนเด็กจะได้สะท้อน พุดคุย และนำเสนอสิ่งที่ได้ทำ ทำให้เขาได้พิจารณา ตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นชี้นำปัจจุบัน และอนาคต ทั้งครูควรใช้คำถามอย่างรอบคอบสนับสนุนการบรรยายร่วมกัน และมุมมองที่ขัดแย้งกัน

5. หลักการของไฮสโคป และทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดนี้เป็นการผสมผสานของหลายๆทฤษฎี ทั้งของ พิอาเจท์ อิริกสัน และไวทอลล์ โดยสามารถกล่าวได้ว่าหลักการพื้นฐานของไฮสโคปมีจุดเด่น คือ เข้าใจง่าย เป็นรูปธรรมและไม่ยุ่งยากในการนำไปประยุกต์ใช้ แต่ผู้ใช้ต้องมีการตรวจสอบความเชื่อของตนเองเป็นระยะ เพื่อเชื่อมโยงกับหลักการและแนวปฏิบัติ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนควรคำนึงเพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 4 ประการ คือ หลักการเรียนรู้ (Principles of Learning) บทบาทของครู(Teacher Role) บทบาทเด็ก(Student Role) และการจัดสภาพการเรียนรู้(Learning Environment) ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานรัฐมนตรี 2542 :3-5)

1. มีความเชื่อว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้โดยอาศัยสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก

2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก (Developmentally Appropriate Curriculum)

3. บูรณาการเนื้อหา กิจกรรมและทักษะการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงพื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก และขยายความคิดอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป มีความหมายและมีความสัมพันธ์กัน (Integration)

4. ให้โอกาสเด็กสัมผัส ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (Manipulation)

5. ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูโดยทำงานร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิด และได้ปรับตัวทางสังคม (Interaction and Communication)

6. ให้เด็กมีโอกาสเลือก คิด ตัดสินใจในการทำกิจกรรม โดยมีผู้ใหญ่ให้กำลังใจสนับสนุน (Adult support)

7. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เด็กมีความคิดอิสระ และสนับสนุนความคิดริเริ่ม (Child - Initiated Atmosphere)

8. สร้างเสริมความรู้สึกภูมิใจในการทำกิจกรรม และความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (Self-esteem)

9. ติดตามสังเกตเด็ก สะท้อนข้อมูลจากการสังเกตและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

10.ปรับเปลี่ยนบทบาทครูในฐานะผู้สอนมาเป็นผู้สังเกต (Observer) ผู้เรียนรู้ (Learner) และผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator)

11.ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับบทบาทของพ่อแม่และสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก (Parents as Teachers and Partners)

2.3.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) ได้แนวความคิดมาจาก จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (Katz and Chard 2000) ภายใต้อคติที่ว่า “เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจ” การเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการผสมผสานรูปแบบการเรียนการสอนต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก โครงการเป็นการศึกษาในทางลึกในหัวข้อหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กให้ความสนใจ การศึกษาอาจทำโดยเด็กทุกคนในชั้นเรียนหรือโดยเด็กคนใดคนหนึ่งก็ได้ หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ คือการเรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อหรือหน่วยเรียนมากกว่าการพยายามตอบคำถามของครู ด้วยเหตุนี้ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้แบบโครงการคือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเรียนหน่วยการเรียนรู้หรือหัวข้อที่ตนสนใจ กำหนดคำถามที่ตนอยากรู้เพื่อค้นหาคำตอบ เปิดใจกว้างต่อสิ่งที่ตนค้นพบรวมถึงความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการบูรณาการความรู้สาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา วรรณกรรม และศิลปะเป็นต้น กิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในโครงการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรวมถึงการสังเกต การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องการทดลอง และการสะสมเก็บวัตถุต่างๆ สำหรับเวลาที่ใช้ขึ้นอยู่กับหัวข้อเรื่อง บางโครงการอาจใช้เวลาเป็นสัปดาห์ หรือหลายสัปดาห์

แอบรามสัน โรบินสัน และแอนเคนแมน (Abramson, Robinson and Ankenman 1996 : 174) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการดังนี้

1. ครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้อำนวยการความสะดวก และผู้เรียนรู้ควบคู่ไปกับเด็ก การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กไม่ใช่การสอนโดยการบอกเล่าโดยตรงจากครู แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการในการจัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์

2. หัวข้อในการทำโครงการมาจากประสบการณ์และความสนใจของเด็ก ในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการนั้นหลักสูตรที่ใช้จะไม่ใช่นโยบายที่แน่นอนชัดเจนดังปรากฏในโรงเรียนทั่วไป แต่จะพัฒนามาจากความสนใจของเด็กในขณะนั้น ทั้งนี้เพราะนักการศึกษาที่สนับสนุนแนวคิดนี้เชื่อว่า พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดผลอย่างเต็มที่เมื่อเด็กมีโอกาสดำเนินการตามความสนใจ

3. เป็นความร่วมมือระหว่างครู เด็ก และผู้ปกครอง

4. เนื้อหาของโครงการพัฒนามาจากความเข้าใจของเด็ก ไม่ได้เกิดจากบทเรียนสำเร็จรูป

5. การทำโครงการจะทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ มากกว่ากลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะการจัดเป็นกลุ่มเล็กจะช่วยให้ครู เด็กและผู้ปกครองพูดคุยกันอย่างทั่วถึง รวมตลอดถึงได้ร่วมกันแก้ปัญหาอันเกิดขึ้นระหว่างการทำโครงการ

6. การนำเสนอความคิดของเด็กแต่ละคนจะนำเสนอผ่านสื่อหรือรูปแบบที่หลากหลาย นักการศึกษาที่สนับสนุนแนวคิดแบบโครงการมีความเชื่อว่าเด็กมีความสามารถในการนำเสนอความคิดของตนผ่านสื่อที่หลากหลายซึ่งมาลาภุชเช์เรียกว่า “ร้อยภาษาของเด็ก” (Hundred languages of children) ของนักการศึกษา โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่กล่าวถึงความฉลาด หรือ ความถนัด 8 ด้านของเด็กอันได้แก่ ความฉลาดด้านภาษา ด้านตรรกศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านการใช้ร่างกายหรือส่วนต่างๆของร่างกายด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการรู้จักตนเอง และด้านสิ่งแวดล้อม วิธีการซึ่งตระหนักถึงการแสดงออกหรือนำความคิดโดยหารผ่านสื่อที่หลากหลายนั้น จะได้ผลดีมากกว่าเด็กซึ่งไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนการสอนแบบเดิมๆ

ขั้นตอนในการทำโครงการ

หลังจากที่ครูและเด็กเลือกหัวข้อในการทำโครงการเรียบร้อยแล้ว ครูและเด็กต้องช่วยเหลือกันกำหนดหัวข้อย่อยที่ต้องการศึกษา วางแผนการทำงานและการรายงานผล โดยทั่วไปประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (Katz and Chard 2000: 186-188) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ

ครูส่งเสริมให้เด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนในหัวข้อที่จะจัดทำโครงการโดยใช้วิธีการเล่าเรื่อง วาดรูปหรือแสดงบทบาทสมมติ ครูเปิดโอกาสให้เด็กถามคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่ต้องการศึกษา คำถามที่เด็กถามจะช่วยให้ครูทราบถึงประสบการณ์เดิม รวมตลอดถึงความรู้ความเข้าใจของเด็ก ซึ่งจะเป็พื้นฐานที่จะช่วยให้ครูวางแผนในระยะที่ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ระยะดำเนินการโครงการ

ถือเป็นหัวใจของการเรียนการสอนแบบโครงการ ทั้งนี้เนื่องมาจากเด็กจะได้รับรู้ข้อมูลใหม่โดยผ่านประสบการณ์ตรง ผลงานที่ได้มาอาจเก็บรวบรวมใส่แฟ้มงานเฉพาะของแต่ละคนและจัดแสดงนิทรรศการ ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายและวางแผนเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการ

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปโครงการ

การสรุปและทบทวนสิ่งที่เด็กเรียนมาทั้งหมด ขั้นสรุปมักอยู่ในรูปของการเล่นบทบาทสมมติ ในขั้นนี้อาจรวมถึงการเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมเยี่ยมชมผลงาน

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่กำลังถึงความสนใจและพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กได้มาโอกาสนำทักษะที่มีอยู่ออกมาใช้เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การตัดสินใจด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา นำช่วยเหลือ และจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละรูปแบบมีวิธีการและเป้าหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนและจุดเน้นที่ต้องการ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบท และวัฒนธรรมของสังคมแต่ละท้องถิ่น ครูผู้สอนอาจใช้วิธีการบูรณาการรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

สำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมผู้วิจัยได้นำแนวคิดวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ มาบูรณาการเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบท โดยมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3 ขั้นตอน กิจกรรมมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมผู้เรียน ขั้นปฏิบัติ และขั้นประเมินผล แต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมผู้เรียน หมายถึง การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรม โดยการใช้กิจกรรมการร้องเพลง การฟังนิทาน และการสนทนาซักถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่ครูจัดให้และกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูผู้สอน บุคคลต่าง และผู้ปกครอง รูปแบบกิจกรรม มีการสนทนาพูดคุย ซักถาม ศึกษาค้นคว้า การปฏิบัติการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาที่ใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล หมายถึง การประเมินผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรม และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีพัฒนาการทางสังคม เพื่อทำการประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

3.1 แนวคิด นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การกระจายอำนาจและการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นจุดเน้นสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน และเอกชน โดยเฉพาะในเขตชุมชนที่ใกล้ชิด เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็นรูปธรรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ออกแบบให้การบริหารและการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาบริหารในรูปแบบ คณะกรรมการที่มีองค์ประกอบที่เป็นตัวแทนจากคณะบุคคลต่างๆ ในชุมชน ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา (มาตรา 38,39 และ 40) นอกจากนั้นการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนนั้น ถูกหล่อหลอมขึ้นจากองค์ประกอบหลายด้าน โดยเฉพาะสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว คือ พ่อแม่ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มากที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 6-33) ยังได้กำหนดสาระเพื่อเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมไว้หลายประการ ดังนี้

1. หลักการจัดการศึกษา

มาตรา 8(2) บัญญัติว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา

มาตรา 9(6) บัญญัติว่า ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

3. หน้าที่ของบิดามารดา

มาตรา 11 บัญญัติว่า บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว

4. กระบวนการเรียนรู้

มาตรา 24(6) บัญญัติว่า ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

5. การบริหารสถานศึกษา

มาตรา 40 บัญญัติว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษาและสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

6. ทรัพยากรและการลงทุน

มาตรา 58(2) บัญญัติว่า ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

3.2 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้น ถือได้ว่า เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสถานศึกษาต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิด ด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 43 วรรค 2 กล่าวถึงนโยบายการพัฒนาการศึกษาในอนาคต ที่ต้องการระดมความร่วมมือจากทุกส่วนของสังคมตั้งแต่ครอบครัวชุมชน เอกชน สถาบันต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในส่วนของโรงเรียนต้องมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ในการจัดระบบโครงสร้าง กระบวนการจัดการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

คำว่า “การมีส่วนร่วม” นั้น มีหลายคำที่มีความหมายในทำนองเดียวกัน เช่น การมีส่วนร่วม (Participation) การร่วมมือ (Collaboration) การมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) หรือความผูกพัน (Commitment) หรือ การเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ซึ่งนักการศึกษาที่ใช้คำเหล่านี้อาจมีจุดมุ่งหมายย่อยเพื่อแสดงถึงระดับ (Degree) ของการมีส่วนร่วม ซึ่งคำต่างๆ เหล่านี้ ต่างมีนัยเดียวกันทั้งสิ้น คือ “การมีส่วนร่วม” ในความหมายของการวิจัยครั้งนี้ การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันโดยเกิดจากการร่วมคิด การร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงานหรือปฏิบัติงาน พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, หน่วยศึกษานิเทศก์ 2544:25) สำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีผู้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parent Involvement) ไว้ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544:30) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับครูกับโรงเรียนในการสร้างสรรค์และพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพจากความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีบทบาทมากขึ้นในการช่วยพัฒนาและจัดการศึกษาแก่บุตรธิดาของตน รวมทั้งให้แก่ตนเองด้วย ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองได้ 2 แบบ คือ การมีส่วนร่วมที่บ้าน และการมีส่วนร่วมที่โรงเรียน

ไวท์ (White 1982 : 9) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาว่า หมายถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งต่างจาก มอริสัน (Morrison 1978 :22) ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ว่า เป็นกระบวนการที่มุ่งช่วยให้พ่อแม่ได้ค้นพบและพัฒนาจุดเน้นของตนเอง สมรรถภาพสูงสุดของตนเอง และความสามารถพิเศษของตน และรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ให้เกิดแก่ตนและแก่ลูกของตน

เกตุสุเดช กำแพงแก้ว (2546:18) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนว่า หมายถึง การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหรือการเรียนรู้ให้กับลูกหลานหรือเด็กในอุปการะของตนกับโรงเรียน ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2544 : 25) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันโดยเริ่มจากการร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน/ปฏิบัติ การร่วมมือกันพบปัญหาหรือเผชิญอุปสรรค พร้อมทั้งแก้ไขให้ลุล่วง การร่วมมือกันพบความสำเร็จ และ การร่วมกันชื่นชมยินดีภาคภูมิใจในความสำเร็จในงานนั้น

จากความหมายและรูปแบบเกี่ยวกับการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมข้างต้นพอสรุปนิยามความหมายของการจัดกิจกรรมแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมเด็กปฐมวัย ดังนี้ การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม หมายถึง การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ร่วมกับครูประจำชั้นในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องสอดคล้องกันระหว่างบ้านและโรงเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการร่วมกันพัฒนาเด็ก ดังนี้

เดคเคอ และเดคเคอ (Decker and Decker ,1984) ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาต่อพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

1. เด็กที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความรู้ลึกซึ้งตลอดระยะเวลาอยู่ในโรงเรียนมากกว่าเด็กอื่น ทั้งนี้เพราะ ผู้ปกครองมีความสนิทคุ้นเคยกับบุคลากรในโรงเรียนจนเด็กรู้สึกเหมือนอยู่กับผู้ใหญ่ที่ตนเองมีความคุ้นเคยด้วย

2. เด็กที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และมีความสนใจในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วม

3. เด็กที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีความสามารถทางสติปัญญา และมีความพร้อมมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วม

4. เด็กที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วม

5. การที่ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก ทำให้เด็กมีระดับสติปัญญาสูงขึ้น

6. เด็กจะมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ จากการที่ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองที่มีภูมิหลังดังกล่าว

7. การได้เห็นผู้ปกครองทำงานกับบุคลากรในโรงเรียน จะช่วยให้เด็กมีเจตคติที่ดีกับผู้ปกครอง บุคลากรครู และโรงเรียน

ซาราห์ และคนอื่น (Sarah and other 1971:373) กล่าวว่า บ้านและโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญให้การศึกษาแก่เด็ก ถ้าขาดความร่วมมือและการช่วยเหลือจากบ้านในการพัฒนาเด็กโรงเรียนจะไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองและครูจะต้องพยายามทำหน้าที่ร่วมกัน เพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสมแก่เด็ก ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่ระยะเวลาแรกจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กในอนาคต

ลีเปอร์และคนอื่น (Leeper and others 1979 :373, อ้างถึงใน อรุณี หรดาล 2536: 8-9) กล่าวว่า บ้านและโรงเรียนมีภาระหน้าที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็ก และไม่สามารถจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าปราศจากความเข้าใจ การสนับสนุน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้ปกครองและครูจะต้องรู้จักเด็กทุกด้านทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเพื่อจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูที่มีคุณภาพในขณะที่เด็กอยู่ในระยะแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าบ้านและโรงเรียนมีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์เพื่อการส่งเสริมพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน ซึ่งโรงเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าจากความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่สามารถส่งเสริม

พัฒนาการให้เด็กได้อย่างถูกต้องทางด้านการจัดการความร่วมมือจากทางโรงเรียน การจัดกิจกรรมแบบให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม จึงมีความสำคัญต่อทุก ๆ ฝ่ายรวมทั้งตัวเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และโรงเรียน

3.3 บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ดังที่ วิโรจน์ สารรัตนะ 2546:285) และ เคลลี (Kelly 2001: 47) ได้กล่าวถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานทางสังคม อันได้แก่ ชุมชน วัด ตลอดจนผู้แทนและผู้รู้ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจในเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตระหนักถึงหน้าที่ รวมทั้งปรับเปลี่ยนบทบาทของตนให้สอดคล้องกับฝ่ายอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แฮริส (Harris 2002: 18-19) และลักษณะ ฤทธาคนี (2547:10-13) ที่กล่าวว่า ปัจจัยในความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียน คือ การมีส่วนร่วม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน

3.3.1 การมีส่วนร่วมของครู

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง การเป็นครูที่ดีต้องมีความรู้ดี มีคุณธรรมและมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีมีคุณภาพ ความรู้ทางวิชาการของครูต้องเป็นความรู้ที่เป็นจริง ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยที่ครูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในวิชาการให้ถ่องแท้ก่อนลงมือสอนหรือลงมือปฏิบัติ รวมถึงการเข้าใจปัจจัยในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกเหนือจากหน้าที่การสอนแล้ว ครูยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมตัดสินใจ เป็นนักพัฒนา นักปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างกระตือรือร้น อีกทั้งหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและบ้าน โดยครูจะทำหน้าที่ในการประสานงาน ให้ข้อมูลข่าวสารและสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน ดังที่ สุมาลี คุ่มชัยสกุล 2544: 17-19) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูดังนี้

1. ครูต้องออกแบบกิจกรรมและวางแผนกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด มีส่วนร่วมในระดับใด ลักษณะใด มากน้อยเพียงไร
2. ครูต้องประสานแผนและข้อมูลไปสู่ผู้ปกครองให้เกิดความชัดเจน ครูจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสารและการจัดการที่ดี โดยผ่านสื่อที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพในลักษณะการ

สื่อสาร 2 ทาง จะช่วยให้ครูและผู้ปกครองได้ปรับความคิด ความเข้าใจ และความคาดหวังให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

3. ครูต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ต้องเป็นผู้สังเกตการณ์และผู้ฟังที่ดี ในขณะที่เด็กต้องเป็นผู้ให้กำลังใจและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจในการมีส่วนร่วม

4. ครูต้องเป็นนักวิจัยและสามารถใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานในแต่ละบทบาททั้งในส่วนของผู้ปกครองและของตนเองเพื่อนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และเด็กนักเรียน

5. การทำหน้าที่ของโรงเรียน โรงเรียนควรมีนโยบายและบรรยากาศที่เปิดกว้างเอื้อเพื่อและเป็นมิตรกับผู้ปกครอง ในการปฏิรูปการศึกษาผู้ปกครองมีบทบาทมากในฐานะผู้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา ยิ่งผู้ปกครองรวมตัวกันได้เข้มแข็งเท่าใดก็จะมีประโยชน์ต่อการศึกษาเท่านั้น

ครูถือเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการ บทบาทการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนก็เป็นอีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญที่ครูต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนอย่างแท้จริง (รุ่ง แก้วแดง 2545: 187)

3.3.2 บทบาทผู้ปกครองกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ปัจจุบันคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการทำกิจกรรม การบริจาคทรัพย์และแรงงานช่วยเหลือทางโรงเรียนเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความหมายรวมไปถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนส่งเสริม หรือให้ความร่วมมือในกิจกรรมหรือการดำเนินการด้านต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาได้มีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามความหมาย ไว้ในแนวทางต่างๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2543:17) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การเน้นให้ผู้ปกครองเป็นครูของเด็กของตนเองและมีบทบาทในการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรสอนและสอนโดยใคร โดยมีเป้าหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ให้ผู้มีความเข้าใจดีขึ้นในเรื่องความต้องการและลักษณะของเด็ก รวมทั้งการให้การศึกษที่ดีและถูกต้องเหมาะสมแก่เด็ก

สโปเดค และ ซาราโช (Spodek and Saracho 1994:18) ได้ให้ความหมายของ บทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ว่าหมายถึง ขั้นตอนที่ผู้ปกครองติดต่อกับครูที่

เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็ก หรือการใช้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กในการให้ความรู้ผู้ปกครอง และกำหนดบทบาทผู้ปกครองที่ควรมีต่อเด็ก

ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่สำคัญที่ทำให้เป้าหมายของการพัฒนาเด็ก ประสบผลสำเร็จการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัวอิทธิพลและส่งผลต่อความสำเร็จของเด็กในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนไม่สามารถพัฒนาเด็กตามลำพังได้ บ้านและโรงเรียนต้องร่วมมือกันถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะเต็มใจให้ความร่วมมือ แต่ยังไม่เข้าใจถึงบทบาทของตัวเองที่เหมาะสมดังนั้นผู้ปกครองควรรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาเด็กซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549:29-30) กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังบทบาทหน้าที่ต่อไปนี้

1. กำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับเด็กและครูผู้สอน
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรและการกำหนดแผนพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือธรรมนูญสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรม ของโรงเรียนเพื่อพัฒนาเด็กเต็มตามศักยภาพ
4. จัดบรรยากาศในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้
5. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสม และจำเป็น
6. ร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประสานงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก
7. ปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้
8. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก และในการประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียน

อรุณี หรดาล (2536: 55-68) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน 3 รูปแบบดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ เป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครู ผู้ช่วยครูในเรื่องพื้นฐานทั่วไปในห้องเรียน ซึ่งมักจะเป็นการมีส่วนร่วมในการแบ่งเบาภาระงานประจำของครู หรือในกิจกรรมประจำที่ทาง โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เช่น การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนการเป็นอาสาสมัครของโรงเรียน การช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียน การร่วมดูแลเด็กในการออกไปศึกษานอกสถานที่หรือทัศนศึกษาต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัตินี้มักจะพบเห็นกันค่อนข้างมากในโรงเรียนแบบปฐมวัย หรือในชั้นเรียนของเด็กอนุบาล ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กวัยนี้ยังช่วยตนเองไม่ได้มากนักและต้องการ การช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด ประกอบกับพ่อแม่ ผู้ปกครองมักจะห่วงใยลูกหลานในวัยก่อนนี้ค่อนข้างมาก จึงเข้ามาให้ความดูแลเป็นพิเศษจากการศึกษาโครงการความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในหลายประเทศพบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนมากให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนมากที่สุด ในช่วงที่ลูกยังอยู่ในวัยเด็กเล็ก หรือในชั้นเรียนอนุบาล-ประถมศึกษา และจะค่อย ๆ ห่างไปเมื่อลูกโตขึ้นและช่วยตนเองได้มากขึ้นจากกรณีตัวอย่างของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในระดับปฏิบัติ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่น่าสนใจดังนี้

1.1 บทบาทในการเป็นครูร่วมสอน (Co-Instructor) การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าไปเป็นครูร่วมสอน มีสาระสำคัญมากกว่าการเป็นอาสาสมัครช่วยสอนทั่วไปเพราะเป็นการแลกเปลี่ยน บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครอง จากการดำเนินงานตามนักวิชาชีพครู นักการศึกษา มาสู่การมีส่วนร่วม กำหนดบทเรียนและกิจกรรมด้านการเรียนการสอนร่วมกัน บทบาทนี้ยกระดับการทำงานของครู และพ่อแม่ ผู้ปกครองมีโอกาสกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากบางครั้งครูจำนวนมากเป็นผู้มาใหม่ที่ย้ายมาจากแหล่งอื่น ซึ่งอาจจะไม่เข้าใจความเป็นมาของท้องถิ่นได้ดี เท่ากับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่อยู่มานานแล้ว ในการเป็นครูร่วมสอนพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจะต้องมีการวางแผนหลักสูตร กำหนดกิจกรรมในการนำไปใช้และประเมินผล หลักสูตรร่วมกัน ทั้งนี้พ่อแม่ ผู้ปกครองอาจจะได้รับการฝึกอบรมด้านทักษะ วิธีการสอนเพิ่มเติม เพื่อสร้างความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนสามารถคิดค้นและสร้างสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกันกับครู

1.2 บทบาทในการร่วมให้ข้อมูลเสริมบทเรียนต่าง ๆ พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความหลากหลายและมีประสบการณ์แตกต่างกันในด้านอาชีพการงาน ความรู้ความชำนาญเฉพาะ การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งมีความรู้เฉพาะด้านมาร่วม ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจะช่วยครูในการสร้างหลักสูตรที่มีความลึกซึ้งขึ้น ตั้งแต่ข้อมูลด้านกฎหมาย กระบวนการดำเนินงานของแพทย์ กระบวนการวินิจฉัย ปัญหาของตำรวจทฤษฎีวิธีการตัดสินใจ และการทำงานที่ต้องการความช่วยเหลือแบบเร่งด่วน กระบวนการในด้านวางแผนการใช้จ่ายเงินขิงนักบัญชี ความพยายามในการพิทักษ์สิทธิของ ผู้ปฏิบัติงานในสายสิทธิมนุษยชนทั้งนี้ครูอาจเป็นผู้สรุปให้นักเรียนได้เรียนรู้บทเรียนของการ ประสานงานและการทำงานร่วมกับวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กมีความเข้าใจเรื่องราวของ สังคมในสถานการณ์จริงที่มีความลึกซึ้งขึ้น

1.3 บทบาทในการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้แก่เด็กหรือกลุ่มพ่อแม่ด้วยกัน การจัด กิจกรรมให้แก่เด็กได้ทำงานร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมเป็นอีกบทบาทที่ พ่อแม่มีโอกาสเข้าร่วมและ

สร้างสรรค์ได้มาก อาจจะเป็นในรูปของค่าย การทำโครงการบางอย่างร่วมกัน เป็นรูปแบบของการสร้างสัมพันธภาพที่ไม่เป็นทางการ และไม่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการแข่งขันเอาชนะ แต่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือ การช่วยเหลือพึ่งพากัน กิจกรรมลักษณะนี้จะทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าร่วมได้มากกว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นการแข่งขัน เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กที่ผลการเรียนไม่ดีนัก อาจจะไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมให้กลุ่มพ่อแม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมจะช่วยสร้างบรรยากาศมากกว่าการประชุมร่วมกันที่เป็นทางการ เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองจะได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันเป็นทีมรูปแบบ กิจกรรมควรเริ่มต้นจากกิจกรรมที่มีความบันเทิง มีความสนุกสนานมากกว่า เป็นกิจกรรมที่ต่างฝ่ายต่างแยกกันไปทำหลักการในการจัดกิจกรรมควรเน้นความร่วมมือ การคิด และตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธภาพที่ดีในระยะยาว

1.4 บทบาทในการเยี่ยมบ้าน/การช่วยเหลือครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษ ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีความเข้มแข็ง อ่อนแอไม่เท่ากัน ครอบครัวที่อ่อนแออาจมีลักษณะชั่วคราว เช่น อยู่ในภาวะที่ครอบครัวกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤต เช่น หัวหน้าครอบครัวประสบอุบัติเหตุ การเสียชีวิตของสมาชิกในครอบครัว การที่ครอบครัวตกงาน ฯลฯ เป็นต้น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ครอบครัวและเด็ก ๆ ต้องเผชิญกับปัญหาโดยไม่คาดฝัน การที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีโอกาสร่วมแสดงความช่วยเหลือการเยี่ยมบ้านเพื่อแสดงน้ำใจและเก็บข้อมูลปัญหาและความต้องการของครอบครัวที่กำลังเผชิญปัญหาเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่จะระดมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถดำเนินการช่วยเหลือได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

1.5 บทบาทในการช่วยงาน/สนับสนุนงานในห้องสมุด ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีทั้งความต้องการสนับสนุนและช่วยเหลืออยู่เสมอ ความต้องการนั้นเป็นได้ทั้งในด้านเงินทุนเพื่อจัดหาหนังสือเพิ่มเติม อาสาสมัครช่วยซ่อมแซม อาสาสมัครช่วยจัดชั้นหนังสือ การทำความสะอาด การจัดทำบัตรรายการและจัดหมวดหมู่หนังสือ ปกติแล้วเจ้าหน้าที่มักจะทำงานประจำเป็นด้านหลัก ไม่มีเวลาพอที่จะพัฒนาระบบงานและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นความจำกัดของกำลังคน แม้โรงเรียนหลายแห่งจะได้ระดมความช่วยเหลือจากนักเรียนมาช่วยแล้วก็ยังไม่เพียงพอและนักเรียนก็มักจะมาช่วยงานไม่สม่ำเสมอ เพราะมีงานอื่น ๆ ที่ต้องทำ ดังนั้นการที่ผู้ปกครองจะมา ช่วยงานในห้องสมุดในด้านต่าง ๆ จึงเป็นงานที่น่าสนใจอย่างยิ่งและยังสามารถดำเนินการได้ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมออีกด้วย

1.6 บทบาทในการจัดทำข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์กับทางโรงเรียน ปัจจุบันการดำเนินงานของโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากแหล่งทรัพยากรภายนอกมากมาย แต่ความร่วมมือดังกล่าวอาจอยู่ในแวดวงจำกัดเพราะแต่ละโรงเรียน ต่างก็มีทรัพยากร

เฉพาะเรื่อง เฉพาะด้าน การที่พ่อแม่ผู้ปกครองร่วมกันให้ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่โรงเรียนจะติดต่อขอความร่วมมือได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของความช่วยเหลือที่จำเป็น และเป็นการขยายวงความร่วมมือให้กว้างขวางมากขึ้น ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรควรเป็นทั้งทรัพยากรด้านองค์การ ทรัพยากรด้านบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ซึ่งในกรณีที่ทางโรงเรียนมีความจำเป็นจะใช้ประโยชน์ ก็จะสามารถใช้ได้ทันทีที่ขึ้น เช่น ข้อมูล ด้านแพทย์-จิตแพทย์ นักวิชาการที่มีความรู้ความชำนาญด้านคอมพิวเตอร์ และระบบอิเล็กทรอนิกส์นักการศึกษาเฉพาะด้านต่าง ๆ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและการบริหาร บทบาทคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนปกติแล้วพ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวนหนึ่งจะได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการสมาคมครู ผู้ปกครอง อยู่แล้วแต่อาจจะ มีพ่อแม่ ผู้ปกครองอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้เข้ามาร่วมงานของโรงเรียนในด้านนี้การที่ โรงเรียนจะเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามาเป็นคณะกรรมการในด้านต่าง ๆ ร่วมกับคณะครูในโรงเรียนมากขึ้น น่าจะเป็นบทบาทที่ช่วยงานโรงเรียนได้อย่างกว้างขวางขึ้น เช่น คณะกรรมการศึกษา วางแผนและพัฒนารายบุคคลการเรียนการสอนของโรงเรียน คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมและจำเป็น เพื่อจะเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนระบบให้มีความโปร่งใส และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนต่อ การฝึกการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเป็นต้นเพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วม มากขึ้นในการบริหารจัดการกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถดำเนินการ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และวางทิศทางในระดับนโยบายได้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น

การเชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมในการกำหนดเป้าหมายและภารกิจโรงเรียนการแจ้งข่าวเกี่ยวกับตำแหน่งว่าง หรือโอกาสในการเข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมการโรงเรียนชุดต่าง ๆ แก่ผู้ปกครองและคนในชุมชน

การพัฒนาผู้นำในกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีโอกาสเข้าร่วมในการวางแผน การจัดการ การดูแลการใช้งบประมาณ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนรายบุคคลการประเมินผล การให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ทางโรงเรียน หรือมาร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

การจัดตั้งสภาผู้ปกครอง หรือ สมาคมผู้ปกครองและครูขึ้นหากยังไม่เคยมีการดำเนินการมาก่อนให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาช่วยเหลือทางวิชาการด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

การจัดเตรียมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกันเป็นทีมและทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ทักษะการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียนวัยรุ่น เป็นต้น

การกระจายอำนาจหรือมอบอำนาจสภาพผู้ปกครอง หรือสมาคมผู้ปกครองและครูในการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบายของโรงเรียน ตรวจสอบพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนและดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ เป็นต้น

3. บทบาทของพ่อแม่ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ บทบาทของพ่อแม่ในด้านนี้ คือการที่พ่อแม่จะเข้าร่วมในการตรวจสอบการทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงให้แก่กลุ่มเด็กนักเรียน กลุ่มพ่อแม่ด้วยกัน หรือกลุ่มครูในโรงเรียนหากพบว่า นโยบาย และกฎหมายบางด้านจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มดังกล่าว หรือทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มเติมหรือทักท้วงการปฏิบัติงานที่มีความไม่ชอบธรรมเกิดขึ้น หน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเป็นผู้พิทักษ์สิทธิ คือ การทำงานที่ต้องเชื่อมโยงกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ชุมชน จนถึงระดับชาติ และเป็นการสร้างแนวร่วมให้เกิดเครือข่าย การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ในต่างประเทศกลุ่มพ่อแม่ต้องประสานกับกลุ่มพลังทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพลังร่วมในการคัดค้านหรือผลักดันให้เกิดผลตามเป้าหมาย

ภาระหน้าที่เน้นหนัก คือ การทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบ ทักท้วง หรือคัดค้านในกรณีที่นโยบาย มาตรการดำเนินการบางอย่างส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา หรือผู้เรียนโดยพ่อแม่ผู้ปกครองจะคำนึงถึงสิทธิของเด็กว่าได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมหรือไม่ คำนึงถึงนโยบายที่เน้นความเป็นธรรมในการพัฒนาการศึกษา การกระจายทรัพยากรที่เหมาะสม การจัดการสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนและสถานศึกษา

สรุปได้ว่าบทบาทของพ่อแม่ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิคือ พ่อแม่จะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบ ทักท้วง คัดค้าน ในกรณีที่นโยบาย มาตรการดำเนินการต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิเด็ก การได้รับการคุ้มครองเป็นธรรม ฯลฯ เป็นต้น

3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีหลายรูปแบบ ซึ่งให้ผลที่หลากหลายตามการนำรูปแบบไปปฏิบัติ ซึ่งขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคล สถานการณ์ ความพร้อมและแนวคิดของผู้ปฏิบัติ ดังเช่น วรวิทย์ อรรถโกวิททราตรี (2542: 25 – 26) และ ศิริจันทร์รัตน์ ทองปาน (2544) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม และสรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เป็นไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วม มี 4 ประการ คือ

1. การศึกษาปัญหา
2. การวางแผน
3. การปฏิบัติ
4. การประเมินผล

ซึ่งสามารถแสดงในรูปการเป็นสมาชิก การเป็นผู้เข้าร่วมประชุม การเป็นผู้ให้เงินช่วยเหลือ การบริจาคสิ่งของ การเป็นกรรมการ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม องค์การอาสาสมัคร รวมทั้งกรรมการกลุ่มก็ได้ เป็นต้น

วิชิต นันทสุวรรณ และจ่านง แรกพินิจ (2541: 46 – 47) ได้กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมี 5 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2544: 6) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมวางแผน

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

จากรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอน ดังกล่าว เมื่อนำไปสู่ปฏิบัติ การดำเนินการแต่ละขั้นตอนอาจมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ แล้วร่วมตัดสินใจทั้งในช่วงเริ่มต้น ช่วงวางแผน และช่วงปฏิบัติตามแผน

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึงการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หรือการดำเนินการ หมายถึงการทำประโยชน์ให้กับงาน ทั้งช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือโดยการบริหารประสานงาน และขอความช่วยเหลือ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การประเมินว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งการประเมินผลความก้าวหน้าและประเมินผลสรุปรวบยอด โดยสังเกตจากความชอบ และความคาดหวังซึ่งมีอิทธิพล สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคคลได้

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าที่ได้รับจากการมีส่วนร่วม และการรับผลประโยชน์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

โคเฮน และอัฟซอฟฟ์ (Cohen Uphoff 1977: 7 – 10) กล่าวว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการแรกที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นจะได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายและประโยชน์ในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้จะรวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษได้ทั้งต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

วูด (Wood 1974, อ้างถึงใน นกเนตร ธรรมบวร 2541: 37 – 38) ได้พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองกับโรงเรียนดังนี้

ที่มา: นกเนตร ธรรมบวร, บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541), 37-38.

จากแผนภูมิที่ 3 รูปแบบของการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนจะพัฒนาจากระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้นตามลำดับ เริ่มจากโรงเรียนเปิดประตูโรงเรียนให้ผู้ปกครอง ผู้ปกครองได้มีโอกาสเข้ามาชมการจัดการเรียนการสอน ต้อนรับอย่างดี ให้ความเสมอภาคแก่ผู้ปกครองทุกคน สังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองมีความรู้สึกเช่นไร ต่อจากนั้น สอบถาม พูดคุย

เชิญชวน ให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ทั้งอย่างเป็นทางการโดยการประชุมชี้แจง และไม่เป็นทางการ พุดคุยให้ความคุ้นเคย จนถึงระดับสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน แลกเปลี่ยนให้ความรู้ แก่บุตรหลานและนักเรียนด้วยกัน

เบอร์เกอร์ (Berger 1989, อ้างถึงใน ชีรภัทร์ เจริญดี 2542: 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้ปกครองและครูว่าสามารถมีส่วนช่วยในการสร้างเสริมเด็กให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต และช่วยให้เด็กเป็นคนที่เรียนเก่งและมีสุขภาพจิตที่ดี เด็บโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพได้ โดยที่ผู้ปกครองและครูต้องร่วมมือกันหลายด้าน ทั้งทางด้านแรงงานและทุนทรัพย์ ดังนั้นลักษณะของความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน ควรเป็นดังนี้

1. การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง/ครอบครัว (parents /family Education)
2. การให้การช่วยเหลือครอบครัว (Family Support)
3. ผู้ปกครองเป็นแหล่งข้อมูลแก่ครูและนักเรียน (Parents as Resource)
4. การร่วมวางแผนหลักสูตรและการสอนและงานบริหารโรงเรียน (Action Parents Involvement)

5. การเป็นผู้ช่วยครูและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน (Passive Parents Involvement)

ซึ่ง เบอเกอร์ (Berger) ได้อธิบายว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ปกครองควรต้องมีบทบาทมากขึ้นในโรงเรียน ซึ่งแต่เดิมจะมีบทบาทเพียงแต่เป็นผู้ที่คอยสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ เท่านั้น ผู้ปกครองและโรงเรียนต่างมีการร่วมมือ โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการที่จะเป็นแหล่งข้อมูล ให้แก่ครูและนักเรียน นอกจากนั้นยังมีส่วนในการร่วมวางแผนหลักสูตรและการเรียนการสอน และงานบริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ การเป็นผู้ช่วยครู และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสนับสนุนกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น และทางโรงเรียนก็ช่วยผู้ปกครองในด้านการให้ความรู้เพิ่มเติม และการให้ความช่วยเหลือครอบครัวของนักเรียน เช่น การให้ทุนการศึกษาเป็นต้น

กุลยา ตันดิผลาชีวะ (2544: 33) ได้กล่าวถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่น การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็กการหาทุน การร่วมทำงานธุรการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้ผู้ปกครองจะได้รับผลประโยชน์ร่วมด้วยค่อนข้างเป็นเอกเทศ
2. วิธีให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษา เป็นผู้ให้แนวคิด เสนอแนะการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือก

ตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน เป็นต้น วิธีการนี้กำลังแพร่หลายเพราะทั้งผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา

3. วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรง เพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้และวิธีการปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัวการมีส่วนร่วมลักษณะนี้พบในโครงการความร่วมมือของโรงเรียนชุมชน โรงเรียนสหกรณ์และโครงการเฮดสตาร์ทของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

4. วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ คือการประมวลวิธีดังกล่าวข้างต้นมาประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางให้ครอบครัวทั้งส่วนร่วมในการตัดสินใจและกิจกรรมของโรงเรียน

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากนักการศึกษาต่างๆดังกล่าว สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้ดังนี้

1. ร่วมคิด ตัดสินใจ หมายถึง ร่วมคิดแก้ไข ร่วมคิดพัฒนา ร่วมออกความคิดเห็น ร่วมกำหนดจุดประสงค์ กำหนดเป้าหมาย วางแผนพัฒนาหาแนวทางเพื่อดำเนินการต่อไป
2. ร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง ร่วมกันปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการช่วยเหลือ ร่วมมือ และประสานงาน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ
3. ร่วมในการประเมินผล หมายถึง ร่วมคิดวิเคราะห์ถึงการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การปฏิบัติงานของผู้ที่มีส่วนร่วมมีมากน้อยเพียงใด และผลการปฏิบัติประสบผลสำเร็จหรือมีอุปสรรคหรือไม่ เกิดประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไร

3.5 ประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความหลากหลายแนวคิดที่สำคัญและเป็นประโยชน์ ในการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมได้แก่แนวคิดของ ดุสเซลดอร์ฟ (Dusseldorp 1981:35-53 ,อ้างถึงใน เกตุสุขเดช กำแพงแก้ว 2546:30-31) ที่ได้รวบรวมประเภทการมีส่วนร่วมของนักวิชาการต่างๆ โดยใช้ลักษณะ 9 ประการมาจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 9 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. การจำแนกตามระดับความสมัครใจ (Degree of voluntariness) ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ (Voluntariness Participation) การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักชวน (Induced participation) การมีส่วนร่วมโดยการใช้ระบบสิ่งล่อ (Incentive system) การมีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับ (Forced participation)

2. วิธีของการมีส่วนร่วม (Way of involvement) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางตรง-การมีส่วนร่วมทางอ้อม พิจารณาจากองค์การว่าเป็นองค์การรูปนัย-อรูปนัย

3. ความเข้มของการมีส่วนร่วม (Intensities of activities) เช่น ระดับการตัดสินใจ ระดับการร่วมมือ ระดับการใช้ประโยชน์

4. ความถี่ของการมีส่วนร่วม (Frequency of activities) อาจวัดจากจำนวนครั้ง จำนวนของผู้เข้ามามีส่วนร่วม

5. ระดับของประสิทธิผล (Degree of effectiveness) เช่น ผู้มีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนทุกข้อหรือเกือบทุกข้อ ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล

6. พิสัยของกิจกรรม (Range of activities) ในช่วงที่มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมนั้นผู้มีส่วนร่วมเข้าร่วมเป็นช่วงๆ หรือว่าเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดกิจกรรมการมีส่วนร่วม การใช้พิสัยในการวัดการมีส่วนร่วมนี้ จะช่วยให้ได้ภาพที่ถูกต้องเป็นจริงกว่าการวัดเพียงปริมาณความถี่ที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเดียว

7. ระดับขององค์การ (Organizational level) ได้แก่การมีส่วนร่วมระดับล่าง (Local participation) การมีส่วนร่วมระดับกลาง (Medium participation) การมีส่วนร่วมระดับสูงสุดขององค์การ มักเป็นการมีส่วนร่วมระดับห่างไกล (Distance participation)

8. ผู้เข้าร่วม (Participants) พิจารณาถึงคุณลักษณะส่วนตัวต่างๆ เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ครอบครัว การศึกษา ระดับชนชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ฯลฯ

9. ลักษณะของการวางแผน (Style of planning) เช่น การวางแผนบนลงล่าง (Top-down planning) การวางแผนล่างขึ้นบน (Bottom-up planning)

ส่วนประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น Epstein (1995: 701-705) ได้เสนอ โครงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 6 แบบ ประกอบด้วย

1. การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง (Parenting) หมายถึง ความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว ได้แก่ การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย สุขภาพ อนามัย โภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม ความปลอดภัย ทักษะของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กทุกระดับอายุ สภาพบ้านที่สนับสนุนเด็กในฐานะนักเรียนทุกระดับชั้น ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมเพื่อช่วยโรงเรียนให้เข้าใจเด็กและครอบครัว

2. การสื่อสาร (Communicating) หมายถึง ความรับผิดชอบพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ การสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้าน และการสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียน

3. การอาสาสมัคร (Volunteering) หมายถึง การมีส่วนร่วมที่โรงเรียนและเพื่อโรงเรียน ได้แก่ 1) การอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง ในด้านต่างๆ 2) การอาสาสมัครเพื่อโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยโครงการของ

โรงเรียนและความก้าวหน้าของเด็กทุกคนในทุกที่ทุกเวลา 3) การเป็นผู้ร่วมในทุกรายการแสดง กีฬา เหตุการณ์ การมอบรางวัล การเฉลิมฉลอง และอื่นๆ ที่โรงเรียนจัด

4. การเรียนรู้ที่บ้าน(Learning at home) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมหรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

5. การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการเป็นผู้นำในองค์กรต่างๆ เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู (Parent and teacher association : PTA) องค์กรผู้ปกครองและครู (Parent and teacher organization : PTO) หรือสภาที่ปรึกษาคณะกรรมการ หรือกลุ่มที่ปรึกษาโรงเรียนอิสระต่างๆ โดยการเป็นสมาชิก ผู้มีส่วนร่วม ผู้นำหรือตัวแทน เป็นต้น

6. การร่วมมือกับชุมชน (Collaborating with community) หมายถึง การเชื่อมโยงชุมชนให้มาช่วยเหลือโรงเรียน นักเรียน และครอบครัว หรือ การเชื่อมโยงโรงเรียนให้ไปช่วยชุมชน

กรอบการพิจารณาเรื่องการมีส่วนร่วมนั้น โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff 1977 :7-26) เสนอโครงสร้างพื้นฐานจำแนก เป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร หรือที่โคเฮน และ อัฟฮอฟ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประเภทหรือลักษณะของการมีส่วนร่วม (Kinds of participation) ซึ่งทั้งสองกล่าวว่ามี 4 ประเภท ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม ลักษณะของบุคคลที่ควรพิจารณา คือ เพศ อายุ สถานภาพของครอบครัว การศึกษา การแบ่งกลุ่มในสังคม อาชีพ รายได้ ฯลฯ

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ในมิตินี้มีประเด็นที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประเด็น คือ 1) พื้นฐานของการมีส่วนร่วม พิจารณาจาก บนลงล่าง หรือล่างขึ้นบน 2) รูปแบบของการมีส่วนร่วม พิจารณาจากรูปแบบขององค์กร การมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยอ้อม 3) ขอบเขตของการมีส่วนร่วม พิจารณาจากระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วม ช่วงของกิจกรรม 4) ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม พิจารณาจากการให้อำนาจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆ ต่อมา เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537: 214-215, อ้างถึงใน เกตุสุเดช กำแพงแก้ว 2546:40-41) ได้เสนอกรอบในการพิจารณาเรื่องการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ร่วมทำไม ประเด็นนี้เป็นจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม การจะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เป้าหมายทั่วไปของการมีส่วนร่วม เช่น เพื่อการพัฒนาการศึกษา แต่จุดมุ่งหมายเฉพาะของการมีส่วนร่วมคืออะไร เช่น เพื่อกำหนดนโยบาย วางแผนการปฏิบัติการ การบริหารงานบุคคล สนับสนุนกิจกรรม เป็นต้น

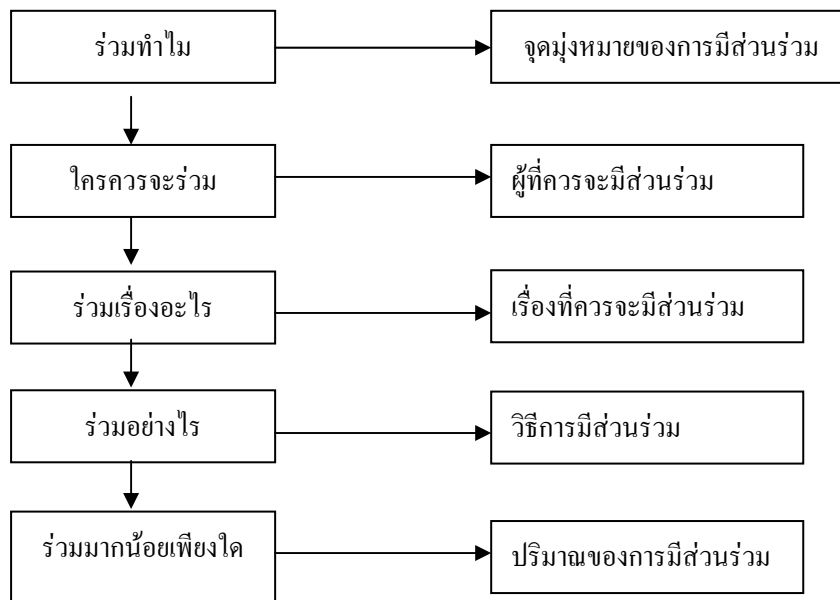
2. ใครควรจะร่วม นั่นคือ การพิจารณาบุคคลให้เหมาะสมกับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ องค์ประกอบที่จะต้องพิจารณาในการเลือกบุคคล เช่น ความรู้และทักษะความสามารถที่จะทำประโยชน์ มีเวลาพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

3. ร่วมเรื่องอะไร ในแต่ละภารกิจหลักของการมีส่วนร่วมนั้นจะมีภารกิจย่อยๆด้วย เช่น ถ้าภารกิจหลักคือการบริหารงานบุคคล ภารกิจย่อยต่างๆ อาจประกอบด้วยการสรรหา การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น ดังนั้นการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรพิจารณาว่า เรื่องอะไรที่ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วม

4. ร่วมอย่างไร การมีส่วนร่วมนั้นมีหลายวิธี ทั้งการมีส่วนร่วมโดยตรงและการมีส่วนร่วมทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมในการบริหารในปริมาณที่เหมาะสมกับภารกิจ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมเสนอความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นผู้อุปภัมภ์หรือสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

5. ร่วมมากน้อยเพียงใด ประเด็นนี้เป็นการพิจารณาปริมาณของการมีส่วนร่วม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการบริหารในปริมาณที่เหมาะสมกับภารกิจ การบริหารการศึกษาอาจแบ่งออกเป็นระดับสูง กลาง และต่ำ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารแต่ละระดับอาจมีปริมาณที่มากน้อยแตกต่างกัน

แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา สามารถสรุปให้เห็นได้ชัดเจน ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

ที่มา : เกตุสุขเดช กำแพงแก้ว, “การศึกษากิจกรรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม” (ปริญญานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), 41.

3.6 ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม

ลักษณะ ฤทธาคนี (2547:10-13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและรูปแบบการมีส่วนร่วมในช่วงที่ผ่านมา มีสภาพที่อ่อนแอไม่ได้แสดงศักยภาพของครอบครัวและชุมชนในระดับที่ควรจะเป็นและความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียนยังมีอยู่น้อย หรือมีก็เป็นเรื่องช่วยเหลือแบบกิจมากกว่า

ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีหลายปัจจัย ดังที่ ยาใจ แสงศักดิ์ (2529: 7, อ้างถึงใน นวลศรี งามทรัพย์ 2552 : 15) ได้นำเสนอ 3 ปัจจัย คือ

ปัจจัยด้านผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองไม่เข้าใจในข้อมูลข่าวสารจากทางโรงเรียน มีผู้ปกครองหลายคนเมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางโรงเรียนแล้วเกิดความคิดขัดแย้งกับทางโรงเรียน ไม่เสนอความคิดเห็นให้โรงเรียนได้รับทราบกลับแสดงการต่อต้าน เป็นผลให้นักเรียนเกิดการต่อต้านตามไปด้วย

2. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ เช่น ในการติดต่อขอไปเยี่ยมเด็กนักเรียน ผู้ปกครองมักจะ
ไม่อยู่บ้าน และไม่มีเวลาว่างมาพบครูที่โรงเรียน

3. ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ต่อเด็ก โดยอ้างถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจต้องออกไป
ทำงานนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลาดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้แก่เด็ก

ปัจจัยด้านครู

อรุณี หรดาล (2536: 72-75) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษาว่าเกิดจาก

1. ครูไม่แน่ใจว่าจะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะใด และมากน้อยเพียงใด
นอกจากนี้ครูบางคนยังไม่แน่ใจในบทบาทของตนเมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

2. ครูเกรงว่าจะมีปัญหากับผู้ปกครอง เนื่องจากแนวคิดในการดูแลเด็กครูและผู้ปกครอง
ไม่เหมือนกัน

3. ครูเชื่อว่าการจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมต้องใช้เวลามากในการ
วางแผนและการเตรียมการ

4. ครูกังวลว่าผู้ปกครองที่สมัครเป็นผู้ช่วยครูที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการ
สอนเด็กมาก่อน อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการเรียนการสอนได้

5. ครูเชื่อว่าผู้ปกครองบางคนไม่สามารถเก็บรักษาความลับได้ ดังนั้นจึงอาจนำข้อมูล
บางอย่างที่เป็นความลับของเด็กหรือโรงเรียนไปเล่าให้ผู้อื่นฟัง

ปัจจัยด้านผู้บริหาร

เนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการ
ดำเนินงานด้านต่างๆในโรงเรียน ดังนั้น ถ้าผู้บริหารไม่อาจให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและไม่ให้การสนับสนุนโอกาสที่ผู้ปกครองจะได้เข้ามามีส่วนร่วม
ด้วย คงเป็นไปได้ยาก สาเหตุที่ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสรุปได้
ดังนี้

1. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและความจำเป็นของการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

2. การขาดเงินงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

3. ผู้บริหารเกรงว่าผู้ปกครองจะเข้ามาวุ่นวายในการบริหารงานและรู้ความลับบางอย่างที่
ไม่อยากเปิดเผยต่อคนทั่วไป

4. ผู้บริหารคิดว่าการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับตนเอง
และบุคลากรของโรงเรียน ซึ่งปกติงานมากอยู่แล้ว

5. ผู้บริหารขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากรายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการพัฒนาการศึกษา

อภิญา เวชชัย (2544: 152-153) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือของผู้ปกครองและโรงเรียนได้ดังนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองที่ยึดติดกับความเคยชินเดิม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ความไม่คุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองและครู ทำให้ผู้ปกครองเป็นฝ่ายมารับสิ่งที่ครูหรือโรงเรียนต้องการบอก โดยขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่างๆ ขณะเดียวกันครูเองก็ลำบากใจในความสัมพันธ์และความคาดหวังของผู้ปกครอง และไม่มั่นใจว่าผู้ปกครองจะยอมรับความคิดเห็นของครูหรือไม่

2. การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความเคลื่อนไหวของนโยบายโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองไม่รับรู้ไม่ได้เข้าร่วมอย่างที่เป็น

3. การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ ผู้ปกครองอันเนื่องมาจากการกิจในการทำงานประจำ ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้บ่อยนักหรือไม่อาจเข้าร่วมได้เลย สภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนอาจจัดช่องทางเชิงรุกให้ผู้ปกครองสามารถติดต่อกับทางโรงเรียนได้ในเวลานอกราชการ อาจเป็นการติดต่อทางโทรศัพท์กับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาของเด็กหรือเปิดสายการติดต่อฝ่ายอีเมลของโรงเรียนได้ตลอดเวลา เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล รับรู้ปัญหาและดำเนินการตอบข้อมูลให้ความช่วยเหลือกรณีเร่งด่วนได้และถือเป็นช่องทางในการทำความเข้าใจกันเป็นเบื้องต้นได้ตลอดเวลา

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537: 206-209) ได้สรุปภาพรวมของการมีส่วนร่วมการบริหารการศึกษาทุกระดับของทุกประเภทไว้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. จุดหมายของการมีส่วนร่วม

ปัญหาประการแรก คือ จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมไม่ชัดเจน ไม่ทราบว่าจะให้มีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเพื่ออะไร หากจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมไม่ชัดเจนย่อมก่อให้เกิดความสับสน

2. ผู้ที่ควรมีส่วนร่วม

ปัญหาในเรื่องนี้ คือ ผู้มีความรู้ความสามารถอาจไม่เต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ผู้ที่เต็มใจจะเข้าไปมีส่วนร่วมอาจหย่อนความรู้ความสามารถ หรือผู้ที่มีความสามารถและมีความเต็มใจจะเข้าร่วมแต่ไม่มีเวลาพอที่จะเข้าร่วม

3. เรื่องที่ควรมีส่วนร่วม

ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ คือ อาจจะมีส่วนร่วมในการบริหารในเรื่องอะไรบ้าง การกิจในการบริหารแต่ละอย่างและเรื่องแต่ละเรื่องนั้น ต้องการบุคคลที่มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน คนๆเดียวอาจไม่เหมาะสมในการเข้าร่วมในทุกเรื่องก็ได้ ดังนั้น เรื่องที่ควรจะเข้าร่วมจึงเป็นเงื่อนไขในการเลือกบุคคลเพื่อเข้าร่วม

4. วิธีการมีส่วนร่วม

วิธีการหรือกิจกรรมในการมีส่วนร่วม ในการบริการการศึกษา มีหลายวิธีแต่มักจะให้มีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการ ปัญหาในเรื่องนี้ คือ โดยปกติแล้วจำนวนผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการจะมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนกรรมการทั้งหมด ปัญหาก็คือ ความคิดเห็นของผู้ปกครองอาจไม่ได้รับการยอมรับหรือการรับฟังเท่าที่ควร จึงอาจทำประโยชน์ (Contribute) ให้กับกรรมการไม่ได้เต็มที่

5. ปริมาณของการมีส่วนร่วม

ปัญหาของปริมาณการมีส่วนร่วม ก็คือ การมีส่วนร่วมอย่างจอมปลอมและการมีส่วนร่วมมากเกินไป การมีส่วนร่วมอย่างจอมปลอม คือ ได้ชื่อว่าให้มีส่วนร่วมแต่ไม่ได้ทำหน้าที่ของการมีส่วนร่วม เช่น เป็นกรรมการแต่ไม่ได้มาประชุมหรือมาประชุมแต่ไม่แสดงความคิดเห็น เป็นค่านิยมที่เชื่อว่าเมื่อได้รับแต่งตั้งแล้วถือว่าได้รับเกียรติ แต่ไม่ประสงค์จะทำงานสำหรับการมีส่วนร่วมมากเกินไปนั้น เป็นการเข้าร่วมในทุกเรื่องทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่ควรจะมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2543: 14) ได้สรุปจากงานของ เดวิด (David, 1993) ถึงปัญหาการมีส่วนร่วมในสหราชอาณาจักรหรือประเทศอังกฤษว่า ผู้ปกครองไม่สามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในกิจกรรมบางอย่างได้เนื่องจากภารกิจในการทำงาน และจากงานของ เดคเคอร์ และเดคเคอร์ (Decker and Decker 1992) ได้กล่าวถึงการประสบปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า เกิดจากปัญหาด้านเจตคติของครูกับผู้ปกครองต่อครูและโรงเรียน หรือปัญหาช่องว่างระหว่างบ้านและโรงเรียน ปัญหาการสื่อสาร ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับหลักการความคิดเห็น และแนวนโยบาย หรือแม้แต่ความคาดหวังที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 152-153) สรุปปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง ที่ยึดติดกับความเคยชินเดิมซึ่งเป็นการสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ความไม่คุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองและครู การขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม

2. การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความเคลื่อนไหวของนโยบายของโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองไม่รับรู้ไม่ได้เข้าร่วมอย่างที่เป็น

3. การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ผู้ปกครอง อันเนื่องมาจากการกิจในการทำงานประจำ ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้

4. ปัญหาทัศนคติ ความคิดที่แตกต่างกันระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะทั้ง 2 ฝ่ายอาจจะมีจุดยืนและทัศนคติหรือวิธีการในการปกป้องเด็กในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน

3.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากสภาพแวดล้อมของครอบครัว และยังมีความสำคัญในการฝึกอบรมเด็กเบื้องต้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะเกิดประโยชน์ 3 ด้าน ดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2544:47-52)

1. สมาชิกในครอบครัว ได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

1.1 มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการใหม่ เกี่ยวกับการแนะแนวการเจริญเติบโตและพัฒนาการ

1.2 มีความรู้ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือหลักสูตรที่สามารถนำมาประยุกต์ที่บ้านได้ ได้รับสมรรถนะความรู้สึกลงในการมีส่วนร่วมกับโปรแกรมการเรียนรู้

2. ตัวเด็ก สิ่งที่ได้เด็กได้รับเมื่อสมาชิกครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

2.1 ได้เห็นบทบาทของสมาชิก ครอบครัวที่แตกต่างไปจากบ้าน

2.2 มีความคุ้นเคยกับผู้ใหญ่ที่มีทักษะความรู้สึกลง และวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เห็นจากครอบครัวและครู

2.3 มีความสนใจเป็นเอกเทศมากขึ้น

2.4 ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายมากกว่าในหลักสูตร

3. ครูผู้สอน

3.1 มีโอกาสขยายโปรแกรมเพราะมีอัตราการเห็นด้วยสูง

3.2 สามารถเรียนรู้จากข้อความรู้ที่ผู้ปกครองนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนกัน

3.3 สร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวอย่างมีความหมาย

3.4 มีโอกาสแสดงปฏิสัมพันธ์กับเด็กรายบุคคล

วอลล์เลอร์ และ วอลล์เลอร์ (Waller and Waller 1998 , อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2549:78) ได้สรุปผลการศึกษาวิจัย เรื่อง ความร่วมมือระหว่าง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนของประเทศต่างๆ ซึ่งผลการสรุปชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ด้านสภาพบรรยากาศของโรงเรียนที่มีความปลอดภัย ครูและนักเรียนมีความสุข ใน การเรียนและการทำงาน ครูทุกคนให้การต้อนรับผู้ที่เข้ามาติดต่อกับโรงเรียนด้วยความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส

2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนรู้สึกว่าคุณค่ามีความสำคัญ สำหรับครูและนักเรียน สามารถให้ความช่วยเหลือในการจัดการศึกษาได้และรู้สึกว่าครูทุกคนในโรงเรียนยินดีต้อนรับตลอดเวลา

3. โรงเรียนมีการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ปกครองและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียนควบคู่กับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

4. เกิดสภาพการณ์ในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ตลอดเวลาทั้งในโรงเรียน ในชุมชน และที่บ้าน ทั้งในและนอกชั้นเรียน เมื่ออยู่นอกโรงเรียนผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน ได้ทำหน้าที่แทนครู

5. การจัดระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กนักเรียนตรงกันกับครู ทำให้การปฏิบัติหรือการให้คำปรึกษามีความสอดคล้องและเป็นไปตามทิศทางเดียวกัน

6. การตระหนักถึงความสำเร็จของนักเรียนที่ต้องเกิดจากกระบวนการของการเสริมแรง หรือการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ และการกำหนดแนวทางในการดำเนินการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสอดคล้องกัน

7. การเชื่อมโยงระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นไปอย่างเข้มแข็งโดยผู้ปกครองแสดงบทบาทเป็นในการจัดการเรียนรู้ ผู้ปกครองมีความมั่นใจว่าปัญหาทุกอย่างได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากโรงเรียน การประชุมพบปะระหว่างผู้ปกครองกับครูเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และนักเรียนได้รับการติดตามพฤติกรรมหรือความเจริญก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา

จากการศึกษาเอกสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มนการจัดการศึกษา สามารถสรุปรูปแบบและแนวคิดของนักวิชาการด้านการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัย

นักวิจัย /แนวคิด	รูปแบบ/ขั้นตอน การมีส่วนร่วม
Epstein 1995	โครงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา 6 แบบ 1. การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง 2. การสื่อสาร 3. การอาสาสมัคร 4. การเรียนรู้ที่บ้าน 5. การตัดสินใจ 6. การร่วมมือชุมชน
Goals 2000:Education America Act	ประเทศสหรัฐอเมริกาเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยระบุไว้ในวิสัยทัศน์การศึกษาว่า โรงเรียนทุกแห่งต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนที่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในเด็กด้านวิชาการ อารมณ์ และสังคม โดยมีรูปแบบดังนี้ - การเข้ามาเป็นแขกของโรงเรียน - การให้ข้อมูล คำแนะนำ และการจัดฝึกอบรมแก่ผู้ปกครอง - การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน - การระดมอาสาสมัครจากผู้ปกครอง - การจัดระบบบริหารจัดการเวลาและทรัพยากร - การกระตุ้นให้เกิดกลุ่มการรวมตัว ตัวอย่างโครงต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ 1. โครงการเยี่ยมบ้าน 2. โครงการเครือข่ายโทรศัพท์ คือการที่ผู้ปกครอง 1 คนอาสารับหน้าที่โทรติดต่อผู้ปกครองอื่น 20-25 คนเพื่อส่งข้อมูลข่าวสาร 3. การส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน 4. การฝึกอบรมอาสาสมัคร 5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ปกครอง 6. การประเมินความต้องการของผู้ปกครอง
ประเทศญี่ปุ่น	1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กให้มากขึ้น 2. ความร่วมมือในการพัฒนาทักษะการดูแลเด็กพิการ
ประเทศ ออสเตรเลีย	1. ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากร 2. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานของ รร. 3. มีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

นักวิจัย /แนวคิด	รูปแบบ/ขั้นตอน การมีส่วนร่วม
Yadav. 1980	1. การเข้าร่วมในการตัดสินใจตกลง 2. การเข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา 3. การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ และแผนงานการพัฒนา 4. การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา
Cohen Uphoff	ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน 2544	-สมาคมผู้ปกครอง ,เครือข่ายผู้ปกครอง - โครงการห้องเรียนลูก ให้ผู้ปกครองช่วยกันดูแลพัฒนาห้องเรียนลูกเป็นเวลาติดต่อกัน เช่น ชั้น ป.1- 3 เป็นเวลา 3 ปี โดยมีการกำหนดกรอบในการพัฒนาไว้ นักเรียนจะไม่ ย้ายห้องเรียนเป็นเวลา 3 ปี - การร่วมนิเทศการทางวิชาการกับโรงเรียน - การแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ปกครองโรงเรียนอื่น และช่วยประสานงานให้ครูได้ แลกเปลี่ยนความรู้กับครูโรงเรียนอื่น
วรวิทย์ อรรถโกวิทชาติรี 2542	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ไว้ 4 ประการ คือ การศึกษา ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล 1. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของการศึกษา 2. รายงานผลความสำเร็จก้าวหน้าของบุตรหลานให้โรงเรียนทราบ เพื่อเป็นการให้ข้อมูล โรงเรียนประเมินผลหลักสูตร 3. แสดงความคิดเห็นในกรณีที่มีการขัดแย้งกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 4. แสดงความคิดเห็นร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน
ประเทศสหราชอาณาจักร	1. การจัดทำ “พันธสัญญา” เป็นข้อตกลงระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยกำหนดสิ่ง เหล่านี้ไว้ - มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน - การไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและตรงเวลา (นักเรียน) - วินัยและพฤติกรรม , การบ้าน , การประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน 2. การจัดฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อสามารถเตรียมตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมของโรงเรียน 3. โครงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือนักเรียนที่อ่านไม่ออกโดยเชิญ ผู้ปกครองมาร่วมช่วยเหลือและเรียนร่วมด้วยในกรณีที่ผู้ปกครองอ่านไม่ออก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

นักวิจัย /แนวคิด	รูปแบบ/ขั้นตอน การมีส่วนร่วม
กรมสามัญศึกษา 2544	1. การมีส่วนร่วมคิดริเริ่ม และตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมวางแผน 3. การมีส่วนร่วมดำเนินการ 4. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน
มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ 2540	1. การมีส่วนร่วมโดยการวางแผน 2. การมีส่วนร่วมโดยการปฏิบัติงาน 3. การมีส่วนร่วมโดยการประเมินผล
ชูชาติ พ่วงสมจิตร 2540	จำแนกขั้นตอนในการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการ โครงการ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ
วิชิต นันทสุวรรณ และ จำนง แรกพินิจ 2541	กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การร่วมคิด ขั้นที่ 2 การร่วมวางแผน ขั้นที่ 3 การร่วมปฏิบัติ ขั้นที่ 4 การร่วมประเมินผล ขั้นที่ 5 การร่วมรับประโยชน์
เบอร์เกอร์ (Berger 1989)	รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง 1. การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง/ครอบครัว (parents /family Education) 2. การให้การช่วยเหลือครอบครัว (Family Support) 3. ผู้ปกครองเป็นแหล่งข้อมูลแก่ครูและนักเรียน (Parents as Resource) 4. การร่วมวางแผนหลักสูตรและการสอนและงานบริหารโรงเรียน (Action Parents Involvement) 5. การเป็นผู้ช่วยครูและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน (Passive Parents Involvement)

บทบาทของผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย คือ ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ ควรมีบทบาทในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน อาจจะเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียน เนื้อหาในการเรียน การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ หรือการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งผลการวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองปรากฏว่ามี 3 ระดับ ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in decision making) เป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอนในการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in implementation) เป็นขั้นตอนดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่หนึ่ง โดยผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของทางโรงเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ เช่น ร่วมเป็นผู้ช่วยสอนในรายวิชาต่างๆ ร่วมเป็นกรรมการตัดสินผลการแข่งขัน /ประกวด เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation) ผู้ปกครองมีโอกาสประเมินผลการเรียนรู้บุตรหลานของตนเอง ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการประเมินผลผู้เรียนอาจกำหนดสัดส่วนสำหรับผู้ปกครองให้น้อยกว่าครูผู้สอน เนื่องจากครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชามากกว่าผู้ปกครอง ดังนั้นจึงควรพิจารณาสัดส่วนการประเมินสำหรับผู้ปกครองและครูผู้สอนให้เหมาะสม

4. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาท้องถิ่น เป็นการดำเนินการตามแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ในการจัดการพัฒนาของชาติไปยังท้องถิ่นมากขึ้น โดยรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 มาตรา 81 ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดภารกิจการจัดการศึกษารวมถึงกฎหมายต่างๆ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมาย และหลักการ

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกำหนดในกระทรวง

หมวด 4 การบริหารและการจัดการศึกษาส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น

มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษารวมทั้งเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

มาตรา 58 มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้วยงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น และต่างประเทศมาจัดการศึกษา

(1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

(2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้

จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและการใช้มาตรการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของรัฐเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของประเทศ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง หลักการที่สำคัญได้แก่

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาธารณะและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐประกาศว่าเป็นการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43 ต้องทั่วถึงประชาชน มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่ายทั้งนี้จะต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางด้ายร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลผู้ด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

3. การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

4. ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝัง จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิและหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้สึกลึกซึ้งเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.2 แผน นโยบาย วิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี พุทธศักราช 2552-2554 ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการตามพันธกิจการจัดการศึกษาและวิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาท้องถิ่น คือ การจัดการศึกษาทุกระดับได้มาตรฐานแบบมีส่วนร่วมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทย ส่งเสริมแห่งการเรียนรู้และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

พันธกิจ เนื่องจากการจัดการศึกษาท้องถิ่น มีขอบเขตภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การสนับสนุน การจัดการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและภารกิจด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น จึงได้กำหนดภารกิจการจัดการศึกษา พ.ศ. 2552-2554 รวม 8 ด้าน

พันธกิจที่ 1 การจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

พันธกิจที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาในการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจที่ 3 พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ เต็มศักยภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พันธกิจที่ 4 ปลูกฝังจิตสำนึกให้รักในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย

พันธกิจที่ 5 จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้

พันธกิจที่ 6 รณรงค์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พันธกิจที่ 7 ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง

พันธกิจที่ 8 ส่งเสริมให้ครอบครัวอบอุ่น และชุมชนแข็งแรง

โดยการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีอุดมการณ์สำคัญในการจัดการศึกษา 5 ประการ คือ

1. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

2. การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุล ระหว่างปัญหา

คุณธรรมและวัฒนธรรม

3. การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ

5. สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยึดหลักการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กโดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่างๆ ในการเรียนรู้ที่สามารถดำรงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุขซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษา

4.3 การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามแนวคิดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ ครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยที่จะมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเจริญเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนแนวทางในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละคนเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการให้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้น การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตนเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญของเด็กเด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทดลองสร้างสรรค์แก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองซึ่งมี

อิทธิพลและผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาการร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นรวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จึงถือการolenอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครูผู้สอนจึงต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างกันจากตนได้อย่างมีความสุข

จากแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว จะเห็นว่าให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นเป็นประสบการณ์ตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็กกับผู้สอน เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้น ของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน

เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเป้าหมายเดียวกันในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1. เด็กทุกคนมีความพร้อมกล้าแสดงออก และพัฒนาทุกด้านเหมาะสมกับวัย
2. เด็กทุกคนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
3. เด็กทุกคนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพจิตดี
4. เด็กทุกคนมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ ประหยัด และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. เด็กทุกคนมีทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้เหมาะสมกับวัย
6. เด็กทุกคนได้รับการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. เด็กทุกคนมีมารยาท และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย
8. เด็กทุกคนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

จากเป้าหมายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นว่าให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา พร้อมกันนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะด้านสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยมีความมุ่งมั่นและเตรียมความพร้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทดเทียมอารยประเทศ จัดอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้เต็มตามศักยภาพ และความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ และกำหนดให้เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย ให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เต็มศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย มีความพร้อมทั้ง IQ และ EQ ของเด็กตามวัย และสามารถเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างภาคภูมิใจและสมวัยในโลกยุคโลกาภิวัตน์

ในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนาจิกรรรมเยาวชน สำนักประสานและพัฒนารจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกๆปี ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาของสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมาตรฐานตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

5. ทักษะทางสังคม

5.1 ความหมายและความสำคัญของทักษะทางสังคม

เป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยคือ การช่วยให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามมิใช่ปล่อยให้เด็กกระทำสิ่งใดเพื่อตนเองเท่านั้น เด็กจะต้องมีความห่วงใยผู้อื่น เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่ตนอาศัยอยู่ ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของทักษะทางสังคม เช่น Rigigo (1986: 649) และ Tom McIntyre (2005) กล่าวว่าทักษะทางสังคม หมายถึง จิตลักษณะส่วนตัวของแต่ละคนที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อความ สื่อสาร กับบุคคลอื่น โดยผู้ที่มีทักษะทางสังคมสูงจะสื่อความได้ดีและชัดเจนอันจะนำไปสู่การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมมีปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมทางบวกกับสังคมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550:91) กล่าวว่า หมายถึง พัฒนาการเรียนรู้ทางสังคม จากความรู้สึกรู้จักผูกพันใกล้ชิดภายในครอบครัวที่พึ่งพาตนเองได้ และการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ส่วน Schloss and Smith (1994: 85) ได้กล่าวถึงความหมายทั่วไปของทักษะทางสังคมว่าเน้นอยู่ 2 เรื่องคือ

1. ทักษะทางสังคมเป็นวิธีการฝึกฝน และสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ดี เช่น การพูดจาเหมาะสมการตกลงกันในเรื่องที่ขัดแย้งกับผู้อื่น

2. ทักษะทางสังคมช่วยเพิ่มพูนให้เด็กมีพฤติกรรมและความสามารถในการตอบสนอง และแสดงท่าทางที่เหมาะสม การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในอนาคต

จากความหมายของทักษะทางสังคมดังกล่าว สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและการปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตภายในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาทั้งบุคคลและสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมมีทักษะที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมคือ

แฮสเซลท์ (Hasselt 1986: 4) กล่าวว่าทักษะทางสังคมมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทักษะทางสังคมเป็นสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เป็นพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเหมือนกัน ถึงแม้จะต่างสถานการณ์และวัฒนธรรมกัน เช่น การสบตาที่แสดงถึงความรู้สึกถึงความรักที่ยิ่งใหญ่ หรือการเล่นที่แสดงความรู้สึกรุนแรงทางร่างกายของเด็กหนุ่ม

2. การใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางของแต่ละบุคคล จะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งการตอบสนองในด้านการพูดและภาษาท่าทางนั้นสามารถเรียนรู้ได้ บุคคลที่ล้มเหลวในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม จะเป็นผู้ที่มีความยากลำบากในการอยู่ในสังคม

3. บทบาทของบุคคลแต่ละบุคคลมีความสำคัญ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น จะรวมถึงความสามารถแสดงพฤติกรรม โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเสียหายทั้งคำพูดและร่างกาย

Jacquelyn Mize และ Ellen Abell (2007) ได้กล่าวว่าทักษะทางสังคมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กเนื่องจากเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาสัมพันธภาพทางบวกในกลุ่มเพื่อน สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้นได้เมื่อเติบโตขึ้น มีความเข้าใจ รับรู้ และปฏิเสธสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม ส่วน Hargie and McCartan (1986: 4-6) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมมีความสำคัญ 6 ประการ คือ

1. ทักษะทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมายและต้องมีความตั้งใจ
2. ทักษะทางสังคมหมายถึงพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้
3. พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

4. ทักษะทางสังคมจะต้องประกอบด้วยพฤติกรรมทางสังคมหลายๆด้าน อย่างที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น การแสดงความรู้สึกความสนใจผู้อื่นอาจจะประกอบด้วยการยิ้ม การจ้องมอง และการใช้คำพูด เป็นต้น

5. ทักษะทางสังคมประกอบด้วยพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

6. องค์ประกอบสุดท้ายของทักษะทางสังคม ซึ่งมีความสำคัญตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (Bandura's Social Learning Theory) ก็คือ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง และจะต้องรู้ว่าเมื่อไรควรจะพูด หรือจะทำอะไร ซึ่งมีความสำคัญพอๆกับการที่จะพูดว่าอย่างไร ความสามารถทางด้านความรู้ความเข้าใจของแต่ละคนนี้ จะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆด้วย

เด็กจะมีศักยภาพหรือความสามารถที่จะอยู่ในสังคมและมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากในช่วงอายุก่อน 6 ปี ถ้าเด็กไม่ได้ถูกสอนหรือถูกกระตุ้นหรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทักษะเหล่านี้ก็จะถูกทดแทนด้วยทักษะอื่นหรือพฤติกรรมอื่นที่เป็นปัญหาได้ การไม่ได้ให้สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็ก ไม่ได้ให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ที่จะทำงานร่วมกัน จะทำให้สมองเด็กพัฒนาไปในด้านอื่น เพราะแทนที่สมองเด็กจะสร้างเส้นใยสมองที่เป็นทักษะทางสังคม ก็จะกลายเป็นสร้างเส้นสมองที่ทำให้เขาเป็นคนก้าวร้าวรุนแรง

ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ ต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคมที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันตั้งแต่สังคมครอบครัวขยาย ออกไปเป็นสังคมใหญ่ ทุกกลุ่มสังคมต้องมีกลุ่มสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน จะต้องอาศัยทักษะทางสังคมทั้งสิ้น ทักษะทางสังคมมีความสำคัญดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก ทักษะทางสังคมยิ่งมีความสำคัญมากเท่านั้น บุคคลต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สื่อความหมายทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดมีสมาชิกที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุขมีเจริญมั่นคง แต่ถ้าสังคมมีลักษณะตรงกันข้าม สมาชิกขาดทักษะทางสังคมสังคมนั้นย่อมมีปัญหาไม่สงบสุขและมีความเสื่อม

ทศนา แชนมณี และคณะ (2536: 71, 129) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถติดต่อและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยเฉพาะในเด็กระดับปฐมวัยควรมีการปลูกฝังทักษะทางสังคมที่ถูกต้อง เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีความสุข เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพื้นฐานการดำรงชีวิตที่มั่นคงและมีความสุข

พรรษา นิลวิเชียร (2535) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็กในการเรียนรู้เรื่องของทักษะทางสังคม มี 3 ประการได้แก่

1. การสื่อสาร (Communication) การสื่อสารประกอบด้วยการสื่อสารทางวาจา และการสื่อสารโดยไม่ต้องใช้วาจา เด็กสามารถเรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติของผู้อื่นจากสีหน้า ท่าทาง การสื่อสารจะต้องประกอบด้วยความสามารถ ดังต่อไปนี้

1.1 ความเข้าใจทักษะของผู้อื่นมากกว่าของตนเอง เข้าใจว่าคนทุกคนจะไม่รู้สึก ไม่คิดและมองเห็นในสิ่งเดียวกัน

1.2 ตระหนักว่าทักษะของผู้อื่นอาจมีประโยชน์

1.3 ความสามารถเชิงวิเคราะห์เมื่อจำเป็น

1.4 ความรู้ในการนำผลการวิเคราะห์ออกมาใช้ในด้านพฤติกรรมทางสังคม คือ การเข้ากับบุคคลที่มีทักษะแตกต่างไปจากเรา

2. การแบ่งปัน (Sharing) เด็กสื่อสารโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลัดกันฟัง ผลัดกันพูด เด็กเรียนรู้ว่าการแลกเปลี่ยนการแบ่งปันเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม สังคมที่สงบสุขจะประกอบด้วย ประชาชนที่รู้จักเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กจะประสบความสำเร็จลำบากในการรู้จักเป็นผู้ให้ ก่อนที่เด็กจะมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ นั้น เขาจะต้องมีความรู้สึกรับรู้ก่อน คือ เด็กจะต้องมีพอสำหรับตนเองทั้งในด้านความมั่นคง ความตั้งใจ ความรัก หรือของเล่น พฤติกรรมการแบ่งปันจะเกิดขึ้นได้ดีในกลุ่มเล็ก เพราะเด็กมีโอกาสในการทำกิจกรรมอย่างทั่วถึงกัน และเด็กจะเรียนรู้เรื่องการมีสัมพันธ์กับผู้อื่นในกลุ่มเล็กได้ดีกว่าการเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้แล้วเด็กยังเรียนแบบพฤติกรรมครูโดนทางอ้อม ครูที่มีบุคลิกภาพเป็นมิตร อ่อนน้อม รับผิดชอบ จะช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะมีพฤติกรรมการแบ่งปันสูงในกลุ่มเด็กที่มีครูสนใจเด็กอย่างใกล้ชิดเป็นรายบุคคล

3. การให้ความร่วมมือ (Cooperating) การให้ความร่วมมือเป็นทักษะการลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง ฝึกคิดถึงประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ ครูส่งเสริมและแนะนำให้เด็กรู้จักการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในกลุ่ม ลดการแข่งขันและวางแผนทำกิจกรรมร่วมกัน

Broman (1982: 65) ได้กล่าวถึงทักษะทางสังคมที่เด็กควรเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

1. สนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์เรื่องราว โดยใช้ศัพท์ที่ถูกต้อง
2. ได้ฝึกการควบคุมตนเอง เคารพตนเอง เชื้อมั่นในตนเอง เป็นอิสระ รู้จักแบ่งปัน และมีมารยาทดี

3. แสดงความรู้สึกและอารมณ์ด้วยวิธีการที่เหมาะสม
4. แสดงบทบาทพฤติกรรมมนุษย์และการกระทำโดยการใช้อุปกรณ์จำลอง
5. มีความรับผิดชอบการเป็นเจ้าของสมบัติของโรงเรียน
6. รู้จักขออนุญาตก่อนใช้สิ่งของหรือของผู้อื่น
7. มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
8. นั่งอยู่กับกลุ่มและมีส่วนร่วมในการวางแผน การเล่าเรื่องและอื่นๆ
9. พูดอย่างอิสระกับครูและเด็กอื่นๆ ในกลุ่มเล็กๆ อย่างไม่เป็นทางการ
10. ทำงานเสร็จก่อนเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอย่างอื่น
11. ถามคำถามและมีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่ม
12. มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ ทุกวัน
13. แสดงความสนใจต่อสิ่งใหม่ๆ หรือผู้คนใหม่ๆ
14. แสดงผลงานที่ตนเลือกทำด้วยความสนใจ
15. มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม โดยไม่ข่มหรือแสดงอำนาจเหนือผู้อื่น
16. รู้จักหักทลายแขกที่มาเยือน
17. รู้จักการรอคอย
18. ยอมรับคำติโดยไม่โกรธหรือเสียใจ

การจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ทักษะทางสังคมของเด็ก ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทั้งในด้านเรื่องราว ด้านธรรมชาติ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยทักษะในการจัดประสบการณ์ของครู เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสจับต้อง ได้คิดและปฏิบัติด้วยตนเองมากที่สุด นอกจากนี้เด็กควรได้รับการฝึกฝนในด้านการให้ความช่วยเหลือ การแบ่งปัน รวมถึงการให้ความร่วมมือ ซึ่งถือว่าเป็นทักษะของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กมาก เพราะการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมจะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถอยู่ในร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

สังคมศึกษาสำหรับเด็กจะเน้นเรื่องสภาพแวดล้อมปัจจุบัน และประสบการณ์ต่างๆของเด็ก ดังนั้นการจัดเนื้อหาสำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กควรเน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด โดยมุ่งเน้นให้เด็กมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Human interaction) เป็นหลัก ซึ่งโดยทั่วไปเนื้อหาสำหรับเด็กปฐมวัยจะเน้นเรื่องครอบครัว และโครงสร้างในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งเมื่อเด็กโตขึ้นจะเรียนเกี่ยวกับจังหวัด เมืองและประเทศ ต่อไป

ตารางที่ 2 ทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย

นักการศึกษา/ทฤษฎี	แนวคิด
Goleman,D , 1995	เสนอแนวคิดสะท้อนให้เห็นความสามารถของบุคคลในเรื่อง Self- Awareness , Self- Management , Social – Awareness และ Relationship Management ซึ่งเรียกรวมว่า Emotional Competencies (EC)ในกลุ่ม Social awareness คือการเข้าใจผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ประกอบด้วยความสามารถย่อย 3 ประการ คือ 1. Empathy คือ ความเห็นอกเห็นใจ หรือ ความเข้าใจผู้อื่น เข้าใจความต้องการ อารมณ์ และความตระหนักของผู้อื่น 2. Service competence ความสามารถในการให้บริการแก่ผู้อื่น 3. Organizational awareness คือ การคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กร การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายนั้นๆ
Laura Candler,2007	นำเสนอทักษะทางสังคมที่นักเรียนปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาหลายทักษะทั้งนี้รวมทั้งทักษะทางด้านการให้ความช่วยเหลือ และการแบ่งปัน
สุนน อมรวิวัฒน์ 2546	กล่าวถึงทักษะทางสังคมที่เด็กจำเป็นต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และการฝึกให้เด็กได้ช่วยเหลือผู้ใหญ่ในการทำงานเล็กๆน้อยๆ
พรรษา นิลวิเชียร 2535	กล่าวถึงองค์ประกอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กในการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร การแบ่งปัน การให้ความร่วมมือ
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในข้อที่ 12 โดยระบุว่า “อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”
Broman, 1982	กล่าวถึงทักษะทางสังคมที่เด็กควรเรียนรู้ หลายประการ ทั้งนี้รวมถึงทักษะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การให้ความร่วมมือ

จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย สามารถสรุปทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรพัฒนาหลายทักษะ โดยเฉพาะ ทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน ถือเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญเพราะนักการศึกษาและจากงานวิจัยหลายเรื่องต่างก็กล่าวถึงเช่นกัน

5.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องศึกษาวิธีการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน โดยเฉพาะพัฒนาการทางสังคม ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและอธิบายไว้ ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of development)

อีริกสัน (Erikson) กล่าวว่าบุคลิกภาพมนุษย์จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในแต่ละช่วงอายุ ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไป อย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสันได้แบ่งระยะการพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะ ในช่วงปฐมวัย มี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะเด็กอายุระหว่าง 1-3 ปี ระยะต้องการทำหรือค้นหาด้วยตนเอง (The Sense of Autonomy) เป็นระยะที่เด็กเริ่มฝึกการขับถ่าย ถ้าเด็กปฏิบัติได้ดีก็จะสามารถผ่านขั้นนี้ไปได้ด้วยดี เด็กจะเรียนรู้ในการรักษาความตั้งใจของตนเองและทำความตั้งใจให้เป็นจริงได้

ระยะเด็กอายุ 3-6 ปี ระยะการคิดริเริ่ม (The Sense of Initiative) เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และสามารถแสดงความรู้สึก และพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่างๆ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือและการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีได้ ระยะนี้หากเด็กเกิดการกลัวเด็กจะยึดผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งตลอดเวลา ทำให้ความคิดจินตนาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมถูกจำกัดไปด้วย

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ตส์ (Havighut's Theory of Development)

ฮาวิกเฮอร์ตส์ (Havighut) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ทักษะทางสังคม ว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้น ถ้าสิ่งที่เด็กทำในชีวิตประจำวันได้ในสิ่งที่เด็กต้องทำในช่วงนั้นๆ เด็กจะรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จ แต่ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์ตส์ ได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการทางสังคมในเด็กปฐมวัย คือ

1. เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงสังคมและกายภาพ ซึ่ง หมายถึงการที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ ครู โรงเรียน และสิ่งต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับด้วย

2. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและเพื่อนรวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา (Bandura) แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้นกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีเน้นบุคคลเกิดจากการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Theory Modeling) โดยผู้เรียนจะเรียนแบบจากตัวแบบและเรียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆของการเลียนแบบของเด็กประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการดึงดูดความสนใจ (Attention Process) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กสังเกตจากตัวแบบ และตัวแบบนี้ดึงดูดให้เด็กสนใจที่จะเลียนแบบ ควรเป็นพฤติกรรมที่ง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดจากการเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) คือ กระบวนการบันทึกหรือเก็บเป็นความจำการที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นจำ ทั้งนี้เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction) คือ การแสดงผลการเรียนรู้โดยการกระทำ คือ การที่ผลสำเร็จในการเรียนรู้จากตัวแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำเด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมได้จากการเรียนรู้ ด้วยการเคลื่อนไหวออกมาเป็นการกระทำ ออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อ ความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้น เด็กจำเป็นต้องลองหลายๆครั้งเพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) คือ กระบวนการเสริมแรงให้กับเด็ก เพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดยเด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบที่มาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่มีเพศเดียวกับเด็ก

ทฤษฎีของแบนดูรา เน้นว่า พฤติกรรมใด ๆ ก็ตามสามารถปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นเด็กให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาการทางสังคม โดยการสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น

จากการศึกษาทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางสังคมที่ดี และมีบุคลิกภาพด้านความประพฤติ ความรู้สึกที่แสดงออกในสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เหมาะสม รู้จักสร้างความร่วมมือและเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และรู้ว่าตนเองต่าง

จากบุคคลอื่น จากการศึกษาที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมการเลียนแบบและเรียนรู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่น้องและบุคคลอื่นๆ ดังนั้นการส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยจึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ รอบตัว

5.3 วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเพราะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะจากประสบการณ์และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ สำหรับรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมได้มีผู้นำเสนอไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2535:28) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาทักษะทางสังคม ไว้ว่า การพัฒนาทักษะทางสังคม ทำได้ 2 วิธีการ คือ

1. การฝึกโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ วิธีการนี้เป็นการฝึกพร้อมๆ กับการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามที่เรียนปกติ ครูสามารถนำไปบูรณาการเข้ากับการสอนได้ทุกรายวิชา เนื้อหาวิชาเหมือนเดิม จะเน้นกระบวนการเรียนการสอนเทคนิควิธีที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคมไปด้วย

2. การจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรงโดยการใช้กิจกรรมฝึกต่างหากแยกจากการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตของนักเรียน เช่น

2.1 การฝึกประชาธิปไตย

2.2 การให้นักเรียนได้รับผิดชอบทำงานส่วนรวมของชั้นเรียน

2.3 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

2.4 การพานักเรียนไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญ

2.5 การให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ

George L. Rogers (2007) ได้นำเสนอกลยุทธ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากภายในตัวผู้เรียน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 จัดกิจกรรมเล็กๆ แต่ดำเนินการให้บ่อยครั้ง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก นั่นคือเด็กมีสมาธิสั้น การจัดกิจกรรมหรือเนื้อหาการสอนจึงควรแบ่งเนื้อหาออกเป็นหลายๆ และจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบเป็นลำดับขั้น

กลยุทธ์ที่ 2 เน้นไปที่ความคิดมากกว่าพฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกเป็น กระบวนการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ อันนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรม ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด และเลือกแสดง พฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เขาเลือกแสดงพฤติกรรมออกมา

Tom McIntyre (2007) นำเสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคมโดยเริ่มสอนจากเรื่องง่าย ๆ ที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ ดั้งเดิม (Traditional teaching model) คือการสอนโดยการบอก การสาธิต ในระหว่างการสอนอาจ ใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งอาจนำเสนอพฤติกรรมที่ถูกต้องและพฤติกรรมที่ผิด อย่างน้อย 2 พฤติกรรม และเมื่อเห็นว่าผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ดีควรชมเชยและให้กำลังใจ ครูควรจัดให้ผู้เรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้พบโดยสะท้อนความคิดเห็นเป็นรายบุคคล และ รายกลุ่ม ทั้งนี้กิจกรรมที่ครูจัดขึ้นควรส่งเสริมพฤติกรรมในทางบวกโดยการชมเชยหรือให้รางวัล และต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับเด็กจริงๆ นอกจากการติดตามพฤติกรรมในชั้นเรียนแล้วครู ควรสังเกตพฤติกรรมนอกชั้นเรียนควบคู่ไปด้วย

Scott Bellini (2007) ได้เสนอรูปแบบการสอนทักษะทางสังคม 5 ขั้น ดังนี้ 1) จำแนก ทักษะทางสังคมที่ต้องการพัฒนา 2) การแยกทักษะทางสังคมระหว่างทักษะที่ควรมีและทักษะที่ ต้องการพัฒนา 3) การเลือกวิธีการหรือกิจกรรมในการสอน 4) นำวิธีการที่เลือกไปใช้ และ 5) ประเมินผลและปรับปรุงเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งวิธีการสอนหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทาง สังคมสามารถเลือกใช้ได้ดังนี้

เป็นที่ปรึกษาที่น่าเชื่อถือ

กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดและส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่ดี

การให้ความช่วยเหลือโดยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน

การใช้เรื่องเล่า / นิทาน

การแสดงบทบาทสมมติ

การใช้สื่อวิดีโอเทป

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (254: 31-36) ได้เสนอแนวทางการพัฒนา ทักษะทางสังคมให้กับเด็กได้ดังนี้

1. การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องค่อยๆ ให้เด็กปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการ เสริมแรง เวลาเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยการเป็นตัวอย่างที่ดี การให้เด็กได้เห็นตัวอย่างที่ดีจะช่วย ให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบผู้ที่ชื่นชม เช่น พ่อแม่ ครู ญาติพี่น้อง เพื่อน ตัวละคร ในนิทานต่างๆ

3. การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรมโดยการแสดงออกด้วยวาจา หรือทำทางว่าเด็ก ควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาณเตือน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ก่อนที่เด็กจะทำอะไรผิดลงไป

การฝึกทักษะทางสังคม ครูสามารถฝึกให้นักเรียนทั้งในเวลาเรียนเนื้อหาวิชาตามปกติ และเวลาอื่นๆ ที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูจึงสามารถฝึก ทักษะทางสังคมได้เกือบตลอดเวลา โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะทาง สังคมมากขึ้น

6. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

6.1 ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ปัญหาหลักประการหนึ่งของการใช้ศัพท์บัญญัติ คือ ขาดความคงเส้นคงวา (Gustafson and Branch 1997 : 10) คำศัพท์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหาเพราะมีศัพท์ที่ใช้ในหลายรูปแบบ ได้แก่ การออกแบบระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Instructional Systems Design : ISD) การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Instructional development) การออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Instructional Design) การพัฒนาระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Instructional Systems Development : ISD) อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำทั้งหมดนั้นจะมีความหมายครอบคลุมถึง “กระบวนการจัด โครงสร้างที่รวมถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Seels and Richey 1994:10)

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่านักวิชาการ และนักการศึกษาหลายๆคนให้ความหมาย ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการสอน (Instructional model) หมายถึง รายละเอียดที่แสดงถึงบริบทการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ ที่ครูผู้สอนสามารถ นำไปใช้สอน (Joyce and Weil 2004:25) ซึ่งมีลักษณะที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลัก ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการ เรียนการสอนโดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ เข้าไปช่วยให้การเรียนการสอนนั้น เป็นไปตามหลักการที่ยึดถือและได้รับการพิสูจน์และทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็น

แบบแผนได้ (ทศนา แจมมณี 2546 : 5) แนวทางในการจัดสิ่งแวดล้อม ในการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์และเกิดการเรียนรู้ มีการระบุนความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ อย่างชัดเจน ซึ่งได้แก่ ลำดับขั้นการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์ต่างๆกันไป (ปิยะรัตน์ คัญทัพ 2546:10)

บุญชม ศรีสะอาด (2537: 140)ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีความหมาย 2 แนวใหญ่ ๆ แนวแรก มองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการสอนหรือวิธีสอน ส่วนแนวที่สองมองรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กว้างกว่า โดยมองว่าเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอนที่จะนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

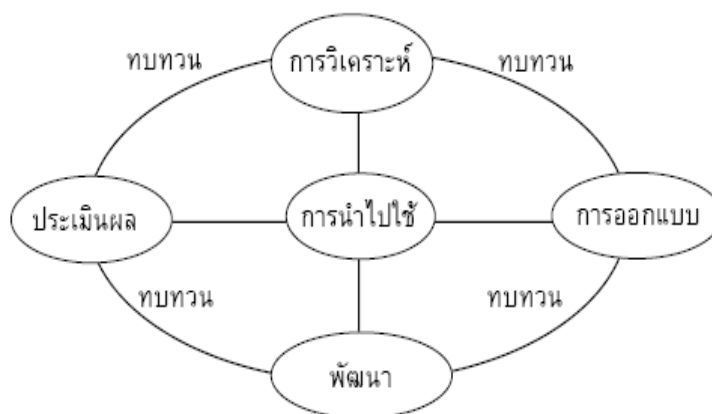
สมาคมเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (AECT) (Gustafson and Branch 1997 : 10-11) ได้กำหนดนิยามคำว่า การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ว่า “เป็นการใช้วิธีระบบเพื่อการออกแบบ การผลิตการประเมินผล และการใช้ระบบการสอน รวมถึงการจัดการและการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมในการใช้ระบบการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ดังกล่าวด้วย การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีลักษณะที่กว้างขวางกว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์การสอน ซึ่งเน้นเฉพาะเรื่องสื่อหรือผลผลิตที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นอกจากนั้นการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นคำที่กว้างกว่าการออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึงแบบหรือแผนของการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดกระทำเพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการสอนนั้น

การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นเรื่องที่ซับซ้อน นับตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการสร้างสรรค์กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ในการสอน ซึ่งการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยหลักการที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ การผลิต และการพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะช่วยสื่อสารแนวคิดในการออกแบบระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีความชัดเจนและเข้าใจ มองเห็นกระบวนการออกแบบได้อย่างชัดเจน กุสตาฟสัน และเบรนซ์ (Gustafson and Branch 1997 : 18-23) ได้สรุปรูปแบบแนวคิดที่แสดงองค์ประกอบของการพัฒนาระบบการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยสื่อสารแนวคิดการพัฒนาระบบการสอน 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบองค์ประกอบหลักของการพัฒนาระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล โดยในแต่ละ

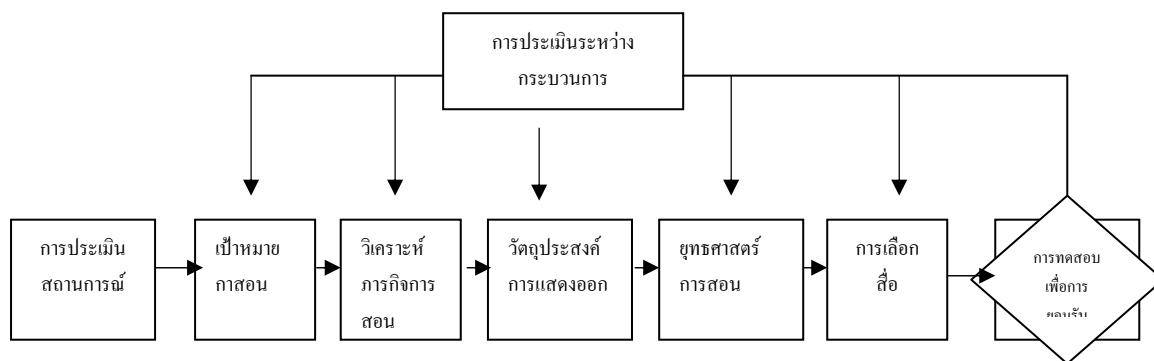
ขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันที่จะต้องพิจารณาทบทวนตลอดเวลา (Gustafson and Branch 1997 : 18, อ้างถึงใน มนตรี แยมกสิกร 2546: 38-39)

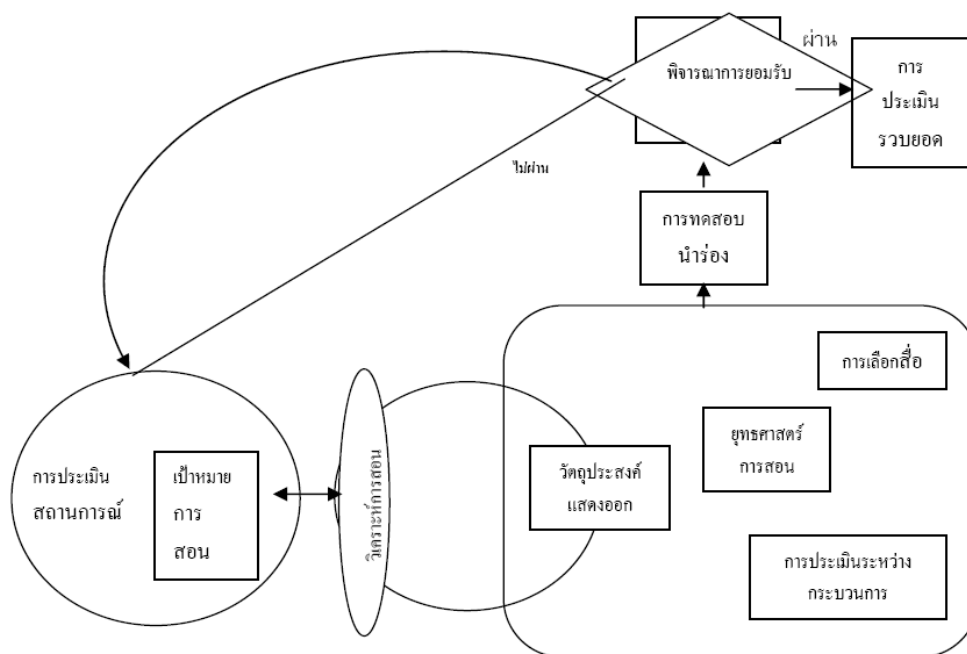
แผนภาพที่ 4 องค์ประกอบของการพัฒนาระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ที่มา : มนตรี แยมกสิกร, “การพัฒนารูปแบบการสอนการคิดเชิงระบบของนิสิตระดับปริญญาตรี
สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุุณยบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), 38.

กระบวนการพัฒนาระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเส้นตรง (Gustafson and Branch 1997 : 20) และแบบเส้นโค้งประกอบด้วย

1. การประเมินสถานการณ์
2. การกำหนดเป้าหมายการสอน
- 3.การวิเคราะห์ภารกิจการสอน
- 4.การกำหนดวัตถุประสงค์การแสดงผล
5. การกำหนดยุทธศาสตร์การสอน
6. การเลือกสื่อการสอน
7. การทดสอบเพื่อการยอมรับ
8. การประเมินโดยพิจารณาเป็น 2 ลักษณะคือ การประเมินระหว่างกระบวนการและการประเมินแบบรวบยอด

กระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นตรง

กระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นโค้ง

แผนภาพที่ 5 แสดงกระบวนการพัฒนาระบบการสอนแบบเส้นตรงและเส้นโค้ง

ที่มา : มนตรี เข้มกลสิกร, “การพัฒนารูปแบบการสอนการคิดเชิงระบบของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา” (ปริญญานิพนธ์การศึกษาคุุณบัณฑิตสาขาการวิจัยและพัฒนา หลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), 39-40.

ทริปป์และไบเชลเมเยอร์ (Tripp and Bichelmeyer 1990 : 44) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินความจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การสร้างต้นแบบ (ออกแบบ)
4. การทดลองใช้ต้นแบบ (วิจัย)
5. การปรับปรุงและการบำรุงรักษาระบบ

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จึงทำให้การออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สามารถแก้ไขหรือพัฒนาการรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

6.2 ประเภทของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีนักคิดและนักการศึกษาที่มีแนวความคิดจัดประเภทของรูปแบบอย่างหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทฤษฎี ความเชื่อ หลักการ และวัตถุประสงค์ ที่นำมาใช้ในการจัด ดังที่ทิสนา แจมณี (2545: 6-75) ได้จัดประเภทของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล และรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นกระบวนการของไทย

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลได้จัดประเภทตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ จัดออกเป็น 5 หมวดดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหานั้นอาจจะอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด เช่นรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Bloom)

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะนิสัย (psycho- motor domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำหรือการ แสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการ ที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือ พุทธิพิสัย เช่น รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวจัดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson)

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (process skills) รูปแบบนี้เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็น กระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสวนแสวงหาความรู้หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่าง มีวิจารณญาณหรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน รูปแบบการ เรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านกระบวนการ เช่น รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการ สืบสวน รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์เรนซ์

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการ (intergration) เป็นรูปแบบที่พัฒนาการ เรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและ วิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎี ทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้าน หรือการพัฒนาเป็นองค์รวม เช่น รูปแบบการเรียน การสอนทางตรง รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT รูปแบบ การเรียนการสอน ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

รูปแบบการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนการสอนของไทย

รูปแบบการเรียนการสอนของไทยสามารถจัดประเภทและแบ่งรูปแบบการเรียนการสอน ของไทยตามลักษณะการสร้างและพัฒนาได้ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยนักการศึกษาไทย มีดังนี้

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ พัฒนาโดยสุน นอมรวิวัฒน์

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ พัฒนาโดยสุน นอมรวิวัฒน์

1.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดเป็น เพื่อเป็นการดำรงชีวิตใน สังคมไทย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

1.4 รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA) พัฒนาโดยทศนา เขมมณี

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมทางกายในการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา พัฒนาโดยเตือนใจ ทองสำริด

3. กระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน กระบวนการที่ได้รับความสนใจจากวงการศึกษไทย ได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 กระบวนการกลายามิตร กระบวนการทางปัญญา กระบวนการคิด กระบวนการสอนค่านิยมและจริยธรรมทักษะ กระบวนการ 9 ขั้น และกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

เคพลัน (Kaplan 1964, อ้างถึงใน Keeves 1997 : 386-387) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้โดยทั่วไปมี 5 รูปแบบคือ

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงออกมาในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อยสองสิ่งขึ้นไป

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงออกมาผ่านทางการใช้ภาษา(พูด)

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์

4. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงผ่านทางแผนผังแผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ได้แก่ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสถานการณ์ใดๆ

รูปแบบการสอนโดยทั่วไปมีองค์ประกอบรวมที่สำคัญ ซึ่งผู้พัฒนารูปแบบการสอนควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. หลักการของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้นำ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการสอน

2. จุดประสงค์ของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน

3. สารและกระบวนการ เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการสอน

4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ เมื่อนำรูปแบบการสอนไปใช้

5.การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอน นอกจากองค์ประกอบโดยทั่วไปของรูปแบบดังกล่าวข้างต้นแล้ว กีฟ (Keeves 1997 :386 - 387) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์นั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative relationship)

จากความหมายและองค์ประกอบของรูปแบบการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้น อันประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญๆดังนี้ คือ หลักการ จุดประสงค์ สารและกระบวนการ กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน และการวัดและประเมินผล ซึ่งจะครอบคลุมกิจกรรมอย่างน้อย 4 ด้านคือ

- 1 การวิเคราะห์บริบทและความจำเป็นของผู้เรียน
- 2 การออกแบบลักษณะเฉพาะบางอย่างที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้เรียนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาและส่วนที่เป็นความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคม
- 3 การพัฒนาผู้เรียนและการจัดการวัสดุอุปกรณ์
- 4 การประเมินผลของการพัฒนาทั้งในเชิงการประเมินระหว่างกระบวนการและการประเมินรวบยอด โดยมุ่งประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน

6.3 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิด และความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นั้นเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งในการพัฒนารูปแบบนี้ จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐาน

สำคัญ ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อสารสนเทศจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาร่องประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญ ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบ

จอยส์และเวล (Joyce and Weil 2005) ได้ศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ และจัดหมวดหมู่รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการประมวลผลข้อมูล หรือกระบวนการคิด (The information processing family of model) กลุ่มนี้เน้นกระบวนการที่บุคคลจะจัดการกับความรู้ ข้อมูลการตระหนักถึงปัญหาและการแก้ปัญหา นักการศึกษากลุ่มนี้ เช่น Hilda Taba รูปแบบการคิดเชิงอุปนัย (Inductive thinking model) , Richard Suchman รูปแบบการสอนแบบสืบสวน (Inquiry training model) , Jean Piaget ความเจริญด้านความคิดความรู้ (Cognitive Growth) เป็นต้น

2. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (The social family of model) กลุ่มนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม และความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่นๆ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กลุ่มนี้กล่าวถึงความสามารถของบุคคลในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย และการทำงานเพื่อการสร้างสรรค์สังคม นักการศึกษากลุ่มนี้ เช่น Herbert Thelen ที่คิดค้นรูปแบบสืบสวนสอบสวนแบบกลุ่ม (Group investigation) Fannie and Shafteel ผู้นำเสนอรูปแบบการสอนบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นต้น

3. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการปรับพฤติกรรม (The behavioral systems family of model) กลุ่มนี้เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีขึ้นตอนก่อนหลัง และสามารถสังเกตได้ นักการศึกษากลุ่มนี้ เช่น B.F. Skinner การจัดการแบบฉุกเฉิน (Contingency management) Gagne การฝึกโดยตรง (Direct training) เป็นต้น

4. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นตัวบุคคล (The personal family of model) กลุ่มนี้เน้นกระบวนการพัฒนาคน และอัตมโนทัศน์ (Self-concept) นักการศึกษากลุ่มนี้ได้แก่ Carl Rogers การสอนทางอ้อม (Nondirective teaching) William Glasser รูปแบบ Classroom meeting เป็นต้น

อนึ่งรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่มนี้ ในแต่ละกลุ่มอาจจะมีลักษณะร่วมกันกับกลุ่มอื่นบ้าง เช่น รูปแบบของ Taba และ Parnes ซึ่งอยู่ในกลุ่มรูปแบบที่เน้นการประมวลผลข้อมูล แต่ก็มีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการพัฒนาคนของผู้เรียนด้วย

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นแบบแผนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ การจะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนใดจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด หลักเกณฑ์ในการเลือกรูปแบบการสอนที่จะนำไปใช้ ควรพิจารณาถึงเกณฑ์ต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมกับสถานการณ์ (Appropriate to the situation) คือ เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ห้องเรียน ปรัชญาของโรงเรียน ความคาดหวังของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูผู้สอน

2. ความครอบคลุม (Comprehensiveness) รูปแบบที่เลือกใช้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา วิธีการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ถ้าไม่ครอบคลุมขาดด้านมด ด้านหนึ่งจะสามารถปรับปรุงได้หรือไม่

3. ความยืดหยุ่นหรือการนำไปใช้ (Flexibility or Adaptability) รูปแบบที่เลือกนี้สามารถนำไปปรับใช้กับวิชาอื่นๆได้เพียงใด สามารถปรับใช้ในระบบโครงสร้าง

บรูส และเวล ได้แบ่งการนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 อธิบายถึงที่มาของรูปแบบ (Orientation to the Model) ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎี และ ข้อสมมติที่รองรับรูปแบบ หลักการ มโนทัศน์ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ

ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (The Model of Teaching) เป็นการอธิบายถึงตัวรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียดและเน้นการปฏิบัติได้ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ

2.1 ขั้นตอนของรูปแบบ (Syntax หรือ Phases) เป็นการให้รายละเอียดว่ารูปแบบการสอนนั้นมีกี่ขั้นตอน โดยจัดเรียงลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ แต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนไม่เท่ากัน

2.2 รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ (Social System) เป็นการอธิบายบทบาทของครู นักเรียน และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแต่ละรูปแบบ บทบาทของครูจะแตกต่างกันไป เช่น เป็นผู้นำกิจกรรม ผู้อำนวยการความสะดวก ผู้ให้การแนะแนว เป็นผู้จัดการ เป็นต้น

2.3 หลักการแสดงการโต้ตอบ (Principles of Reaction) เป็นการบอกถึงวิธีการแสดงออกของครูต่อผู้เรียน การตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ เช่น การปรับพฤติกรรม โดยการให้รางวัล หรือการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการสร้างบรรยากาศอิสระ ไม่มีการประเมินว่าผิดหรือถูก เป็นต้น

2.4 สิ่งสนับสนุน (Support System) เป็นการบอกถึงเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดผล เช่น รูปแบบการเรียนการสอนแบบทดลองในห้องปฏิบัติการต้องใช้ผู้นำที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้ว เป็นต้น

ตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำและตั้งข้อสังเกตการใช้รูปแบบการสอนขึ้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใดที่จะเหมาะสม รูปแบบนั้นเหมาะสมกับเด็กระดับอายุใด นอกจากนั้นยังให้คำแนะนำอื่น ๆ เพื่อให้การใช้รูปแบบการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด

ตอนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instruction and Nurturing Effects) รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลโดยตรงเกิดจากการสอนของครู หรือเกิดจากกิจกรรมที่จัดขึ้นตามขั้นตอนของรูปแบบการสอน ส่วนผลโดยทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อมซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้น เป็นสิ่งที่คาดคะเนไว้ว่า จะเกิดผลไปกับการสอนซึ่งสามารถใช้เป็นสิ่งที่พิจารณาเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ด้วย

จากการศึกษารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนแนวคิด หลักการ ลักษณะของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถสรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสาร ผลการวิจัย หรือการสังเกต สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่นๆ ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบจะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้การสอนบรรลุผลสูงสุด

3. การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่างๆ เช่น ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยผู้สอนจะต้องเตรียมงาน หรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยทั่วไปจะใช้วิธีการต่อไปนี้

4.1 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ

4.2 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการโดยการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

5. การปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มี 2 ระยะ คือ

ระยะก่อนนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้ ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

ระยะหลังนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้ อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้้นำในการปรับปรุง และอาจจะมีการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าการพัฒนาโดยมีรากฐานมาจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งไว้หรือไม่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสถานการณ์จริงจะช่วยให้เราทราบอิทธิพล หรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่างๆ ในรูปแบบ หรืออิทธิพลและความสำคัญของกลุ่มองค์ประกอบหรือกลุ่มตัวแปรในรูปแบบ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

7.1.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้า มีผู้พัฒนารูปแบบการสอนในรายวิชาต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศในระดับปฐมวัยซึ่งแต่ละเรื่องมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ภัทรศรา พันธุ์สีดา (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อสร้างทดสอบประสิทธิภาพ และเผยแพร่รูปแบบการสอนแบบ SPARPS เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษา

ของเด็กปฐมวัย 4 ด้านคือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน รูปแบบการสอนแบบ SPARPS ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นกระตุ้นเร้า(Stimulus: S) ขั้นวางแผน(Plan: P)ขั้นเรียนรู้ (Active Learning A) ขั้นซ้ำย้ำทวน(Repeat: R) ขั้นนำเสนอ(Presentation: P) และขั้นแบ่งปัน(Share Ideas: S)เครื่องมือประกอบด้วยแผนการจัดประสบการณ์ แบบสังเกตทักษะทางภาษา และแบบทดสอบวัดทักษะทางภาษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 27 คน ทดลองใช้รูปแบบการสอน SPARPS เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS มีทักษะทางภาษาหลังการทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

การเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS โดยครูปฐมวัยจำนวน 6 คน ที่สมัครใจนำรูปแบบไปใช้ทดลองสอนเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการสอนครูปฐมวัยทุกคนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS และได้รับการสอนแบบ SPARPS ผลการเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS ตามความคิดเห็นของครูปฐมวัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ดาร์วิน อูทัยพยัคฆ์ (2548:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนแนวพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ใน 3 ด้าน คือความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งแยกเป็นธรรมะหลัก คือ อริยสัจ 4 หลักธรรมประกอบ ได้แก่ หลักกัลยาณมิตร หลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา และหลักอิทธิบาท 4 มาพัฒนาเป็นรูปแบบอันมีองค์ประกอบดังนี้ หลักการของรูปแบบ การบรรยายและการอธิบายสภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ หลักการจัดระบบขององค์ประกอบรูปแบบ การอธิบายข้อมูลหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอน และกระบวนการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธี แผนการสอน และแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ แบบทดสอบวัดเจตคติ แบบสังเกตพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนมีขั้นตอน 8 ขั้นตอน คือ สร้างความตระหนักและเจตคติ คิดถึงสาเหตุของปัญหาเสนอและคิดทางเลือก วางแผนดำเนินการ ประเมินและหาทางเลือก ปฏิบัติตามขั้นตอน ประเมินผลและปรับปรุง วัดประเมินผลและสรุปผล รวมทั้งได้เอกสารคู่มือประกอบรูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีและแผนการสอน

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

7.2.1 งานวิจัยในประเทศ

นักการศึกษาเห็นความสำคัญของเด็กนักเรียนระดับปฐมวัยและการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

ปัทมศิริ ชีรานุรักษ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นของเด็กวัยอนุบาล ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน โดยทำกิจกรรมกับนักเรียน กิจกรรมการบันทึกพฤติกรรมการรู้หนังสือ และกิจกรรมการรายงานความก้าวหน้า ตัวอย่างประชากรเป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 1 – 3 ที่มีอายุ 3-6 ปี จำนวน 31 คน เป็นกลุ่มทดลอง 16 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุธีรา จีรติวรา (2546) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคู่มือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย จำนวน 30 คน การดำเนินการศึกษาวิจัยดำเนินการโดยผู้ปกครองศึกษาคู่มือและปฏิบัติตามคู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เนื้อหาของคู่มือประกอบด้วยความรู้พื้นฐานและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 4 กิจกรรม ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน การจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน การสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้าน และการประเมินผลนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเห็นว่าคู่มือมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนและร่วมประเมินผลงานนักเรียน

นกเนตร ธรรมบวร (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเด็กจำนวน 5,000 คน พบว่าการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ด้านการศึกษาของลูกมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการประสบความสำเร็จของลูกมากกว่าคุณภาพโรงเรียน กล่าวได้ว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญมากในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็ก ถ้าครอบครัวประสบความสำเร็จแล้วในการทำหน้าที่ดังกล่าว โรงเรียนก็ไมอาจทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เกตุสุเดช กำแพงแก้ว (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษากิจกรรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โดยนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ของโรงเรียน 6 แบบของ เอปสไตน์ ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง การติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจ และการร่วมมือกับชุมชน เป็นกรอบในการวิจัย จัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้ 40 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองควรปฏิบัติ 19 กิจกรรม และกิจกรรมที่โรงเรียนควรปฏิบัติ 21 กิจกรรม จากนั้นประเมินความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปปฏิบัติในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมทั้ง 40 กิจกรรมมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติทุกกิจกรรม กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 กิจกรรม คือ โรงเรียนควรกำหนดนโยบายและจัดระบบอาสาสมัครเพื่อช่วยงานโรงเรียนที่ชัดเจน และ ผู้ปกครองควรมีเวลารับฟังและช่วยแก้ปัญหาให้เด็กทุกครั้งที่เกิดต้องการ

ธนวิ สุกระกาญจน์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียน ในโรงเรียนสาธิตอนุบาลล่ออุทิศ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต พบว่า พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองกับเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีคะแนนความเชื่อมั่นสูงกว่า และพบว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองหลังการทดลองจากการสังเกตครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ซึ่งระยะห่างกัน 7 วัน ไม่แตกต่างกัน

7.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โครงการ Brooklyn Early Education โครงการนี้เป็นโครงการที่ฝึกให้ผู้ปกครองเป็นครูในการสอนลูกดำเนินการโดย Brooklyn Public School ซึ่งได้รับความร่วมมือจาก Children's Hospital Medical Center, Boston ในการจัดการศึกษาแก่ผู้ปกครอง โดยการจัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็กเบื้องต้นให้สามารถให้การดูแลรักษาความเจ็บป่วย ความพิการ หรือข้อบกพร่องต่างๆ ในระยะต้นได้ นอกจากนี้ยังให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง และวิธีการจัดการศึกษาให้แก่เด็กอายุ 2 ขวบขึ้นไปด้วยการฝึกหัดให้เด็กเล่นรวมกลุ่ม (Brooklyn Early Education Project: 1979)

ผลงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยของความสำเร็จที่ทำให้การร่วมมือมีประสิทธิภาพคือ (Family Involvement in Children's Education: Successful Local Approaches Zan Idea Book, อ้างถึงใน สุธีรา จีระดิวิรา 2546: 69-70)

1. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรมีระยะที่สืบเนื่องยาวนาน โดยเฉพาะตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาและควรเป็นการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะนำไปสู่การกระตุ้นและพัฒนาคุณภาพของพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วย

2. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการพัฒนาการศึกษาลูกจะมีคุณภาพมากขึ้น ถ้าโรงเรียนได้เปิดโอกาสหรือสร้างเงื่อนไขในการพัฒนาความรู้ของพ่อแม่ ผู้ปกครองในบทบาทต่างๆ ที่เหมาะสมทั้งในระดับปฏิบัติงานถึงระดับการร่วมตัดสินใจกับโรงเรียน

3. การศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ต่างฐานะ ต่างพื้นฐานกันกับการมีส่วนร่วมทางการศึกษา พบว่า ระดับความรู้และฐานะทางครอบครัวส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับทางโรงเรียนในระดับที่ต่างกัน เช่น

3.1 ครอบครัวรายได้น้อยหรือยากจน (Working-Class Family) มีแนวโน้มที่จะฝากความหวังกับโรงเรียน พวกเขาจะวางใจครูและมอบภาระหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งหมดที่มีต่อการศึกษาลูกไว้กับโรงเรียนและสถาบันการศึกษา

3.2 ครอบครัวที่ร่ำรวย (Upper-middle Class Family) มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของเด็ก มีการใช้เวลาและเตรียมเด็กสำหรับสังคมโรงเรียนมากขึ้น เช่น มีการจ้างครูสอนพิเศษ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครองด้วยกัน เป็นต้น

คอร์ดอน (Cordon อ้างถึงใน ธรรมชา นิลวิเชียร 2535: 236) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในโครงการ Parents Education Follow Through Model พบว่า พ่อแม่มีส่วนร่วมในการให้การศึกษาต่อลูก 6 ประการ คือ

1. บทบาทในการสอนลูกของตนเองที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ
2. รับจ้างทำงานที่โรงเรียน ทำหน้าที่เป็นครู
3. มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาด้านการจัดการศึกษา
4. เป็นผู้เรียน จากการสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การพบปะบุคลากรของโรงเรียน และการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
5. เป็นผู้มีส่วนรับฟัง และดูสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับข้อ 4
6. ทำหน้าที่ผู้ช่วย และอาสาสมัครในห้องเรียน

พ่อแม่ที่เข้าร่วมในโครงการของ คอร์ดอน ดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ การร่วมโครงการนี้จะต้องผ่านการคัดเลือก และได้รับการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน ผลการทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนที่อยู่ในโครงการนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มควบคุม

มอร์ริสัน (Morrison 1988) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ พบว่า มี 3 ประการด้วยกัน คือ

1. การทำงาน วิธีที่ใช้กันโดยปกติเพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม ก็คือ การทำงานที่กำหนดให้สำเร็จ เช่น ทำหน้าที่สอนพิเศษ ผู้ช่วยครู หาทุนจัดการศึกษานอกสถานที่ และทำงานธุรการ

2. กระบวนการ พ่อแม่มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการศึกษา เช่นวางแผนหลักสูตร ตรวจสอบและเลือกแบบเรียน กรรมการในกิจกรรมต่าง ๆ บทบาททางด้านนี้ของพ่อแม่ยังไม่ได้รับการยอมรับจากครูเท่าไร เนื่องจากครูมักคิดว่าพ่อแม่ไม่มีทักษะพออย่างไรก็ตาม ถ้ามีการเตรียมการที่ดีพ่อแม่ผู้ปกครองหลายคนอาจมีส่วนช่วยเหลือได้มาก

3. การพัฒนา พ่อแม่มีโอกาพัฒนาทักษะ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองต่อเด็ก ต่อโรงเรียน ต่อครู และต่อครอบครัว

จากการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า การจัดการศึกษาแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาเด็กนักเรียนได้ทุกด้าน กล่าวคือ เด็กนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีมีการพัฒนาทวาร่างกาย สติปัญญา และทักษะทางสังคมได้ดี ทั้งนี้การจัดการศึกษาแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมยังผลประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และที่สำคัญคือ ผู้เรียน

7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย

7.3.1 งานวิจัยในประเทศ

ลักกะณา เสนโนฤทธิ (2551) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมประกอบด้วย การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการยอมรับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาล ชาย-หญิงที่มีอายุ 5-6 ปี จำนวน 15 คน ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ละคร 3 วันๆละ 30 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยสูงขึ้น

วีระพงศ์ บุญประจักษ์ (2545) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคม ด้านความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยในแต่ละสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการ

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านได้แก่ ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปใน ลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001

จิราพร นฤดม (2544) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มแบบหลากหลายวิธี ด้วยวิธี Basic I.D. ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนเกิดการการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตใน สังคมที่เหมาะสม ประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 8 กิจกรรมซึ่งมีความหลากหลาย ที่มีผลการพัฒนา ทักษะทางสังคมของเด็กอนุบาลศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นประกอบด้วยทักษะ การสื่อสาร การแบ่งปัน และการให้ความร่วมมือ ซึ่งสามารถวัดโดยใช้แบบวัดทักษะทางสังคมที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 12 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง จำนวน 6 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 6 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลุ่มแบบหลากหลายวิธี ด้วยวิธี Basic I.D. มีทักษะทางสังคมสูงกว่า ก่อนการทดลอง และสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรม

จรัสพร นัทรทอง (2539) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอน พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนก่อนวัยเรียน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ และพฤติกรรมทางสังคมเด็กก่อนวัยเรียนที่สอนโดยครูแบบประชาธิปไตย อัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย และเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมทาง สังคมระหว่างเด็กที่สอนโดยครู 3 แบบ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นครูผู้สอนระดับอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 270 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ครูที่มีการสอนแบบประชาธิปไตยจะมี วิธีการสอนหลายวิธี เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ส่วนครูแบบอัตตาธิปไตยจัดกิจกรรม ในห้องเรียนโดนยึดความคิดเห็นของตนเอง และครูแบบปล่อยปละละเลยมักจะลงโทษเด็ก ให้เด็ก ทำงานที่มอบหมายตามลำพัง 2) พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่สอนโดยครูแบบ ประชาธิปไตย มีพฤติกรรมตอบคำถามครูมาก ชอบคุยกับครูซักถามและแสดงความคิดเห็น เด็กที่ สอนโดยครูแบบอัตตาธิปไตย มักปฏิบัติตามคำสั่งครูโดยไม่พูดคุยกับครูและไม่สนใจฟัง ส่วนเด็กที่ สอนโดยครูแบบปล่อยปละละเลย มักไม่ปฏิบัติตามคำสั่งครู ก้าวร้าว และไม่พูดคุยกับครู 3) พฤติกรรมทางสังคมพบว่า เด็กที่สอนโดยครูแบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมเล่นกับเพื่อน รู้จักช่วย ตนเองในการเก็บของเมื่อเลิกเล่น พฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่สอนโดยครูแบบอัตตาธิปไตยที่ เเด่นมากคือ ชอบออกคำสั่ง บอกแนะนำผู้อื่น สำหรับเด็กที่สอนโดยครูแบบปล่อยปละละเลย มัก

ชอบว่ากล่าว ช่มชู้ ก่อแค้น เอาของเพื่อกินโดยไม่ได้รับอนุญาต 4) เปรียบเทียบพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์และพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่สอน โดยครูรูปแบบประชาธิปไตย แบบ อัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอราเว็คซ์ (Oravec 2004) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางสังคมกับพฤติกรรมที่เป็น ปัญหาของนักเรียนระดับปฐมวัยที่อาศัยในครอบครัวและสังคมที่มีความรุนแรง กลุ่มตัวอย่างคือผู้ เป็นแม่ซึ่งได้มาจากอาสาสมัครจำนวน 223 คน ใช้เวลาในการศึกษาวิจัย 3 ปี ดำเนินการโดยให้ ความรู้อาสาสมัครเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 3-5 ปี การพัฒนาทักษะทางสังคมและส่งเสริม พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพื่อให้อาสาสมัครนำไปใช้กับเด็กที่มีปัญหาดังกล่าว ผลการศึกษา พบว่า เด็กนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคมและมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้น พฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดน้อยลง

กอร์ตัน (Gorton, 1985 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบของการ สอนทักษะทางสังคมของการอยู่ตามลำพังของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนมีความ เข้าใจในตนเองและสามารถแสดงบทบาทตามหน้าที่ของตนได้ทั้งก่อนดำเนินการและหลัง ดำเนินการในแผนการสอนทั้ง 10 แผน และชี้ให้เห็นว่าการสอนทักษะทางสังคมในระยะเวลาสั้นๆ ด้วยการฝึกหัดตามลำพังทำให้เด็กนักเรียนได้รับประโยชน์เมื่อเขาอยู่ในโรงเรียนและผลสืบเนื่องนี้ ทำให้นักเรียนมีความแตกต่างทางด้านทักษะทางสังคมน้อยกว่าเด็กนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอน ด้วยวิธีนี้ ยิ่งไปกว่านั้นการที่จะเปลี่ยนแนวการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันในหมู่เพื่อนด้วย การแยกตัว ออกไปจากหมู่เพื่อนไม่มีผลต่อการเพิ่มความนับถือตนเองหรือรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง

จากการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็น วัยที่สำคัญที่สุดการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพมีผลมาจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่เด็ก ซึ่งเป็น ระยะเวลาที่เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทักษะทางสังคมในด้านการ ช่วยเหลือ และการแบ่งปัน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กเพราะชีวิตคนเราไม่ได้อยู่เพียงลำพัง ต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัว เข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และการที่จะพัฒนาเด็กให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ นั้นมีหลากหลายวิธีซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วม สามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องทักษะต่างๆ ได้ สำหรับการ จัด ประสบการณ์แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้มีผู้สนใจนำมาพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งพบว่าสามารถ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและเกิดความยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบ

การการจัดประสบการณ์แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมมาใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่สูงขึ้น

ข้อมูลพื้นฐาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ ตั้งอยู่เลขที่ 222 หมู่ 2 ตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในพื้นที่สำหรับการเลี้ยงดูเด็กเล็กที่มีอายุ 3-4 ขวบ เริ่มแรกมีนักเรียนจำนวน 30 คน การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในด้านต่างๆ และเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนในระดับอนุบาลต่อไป ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน 68 คน (ปีการศึกษา 2551) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในเขตตำบลบางพลับ นักเรียนมีอายุระหว่าง 3-4 ขวบ มีครูผู้สอนจำนวน 4 คน

การดำเนินงานด้านการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่วนหนึ่งจะดำเนินการตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด (กำหนดเป็นสาระการเรียนรู้แบบกว้างๆ โดยแต่ละโรงเรียนอาจปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ได้) การดำเนินการตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการดำเนินงานของผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวไม่ตอบสนองต่อนโยบายของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามบริบทของสังคม วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน

จากการวิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้กับนักเรียนพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยมาก ในปีการศึกษา 2551 ที่ผ่านมา ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมเพียงครั้งเดียว (ปฐมนิเทศผู้ปกครอง) เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญจำนวน 2 ครั้งได้แก่ วันลอยกระทง และวันแม่แห่งชาติ เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พบว่า ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมเลย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด โดยดำเนินการที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ผู้ปกครองจะได้รับทราบข้อมูลพัฒนาการผู้เรียนจากแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน และสมุดประจำตัวนักเรียนเท่านั้น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองนักเรียนปทุมวัน

จากการที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้แบบสอบถาม สอบถามผู้ปกครอง นักเรียนจำนวน 68 คน (ปีการศึกษา 2551) และได้รวบรวมข้อมูลมาได้จำนวน 61 คน โดยสอบถาม ในประเด็นข้อมูลพื้นฐาน และการสัมภาษณ์ในประเด็นความรู้ความสามารถของผู้ปกครองในกรณี เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 3 เพศของผู้ปกครองนักเรียนปทุมวัน

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
หญิง	43	70.5
ชาย	18	29.5
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.5 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 29.5

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนปทุมวัน

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
แม่	38	62.3
พ่อ	16	26.2
น้ำ/อา	1	1.6
ป้า/ตายาย	6	9.8
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีความสัมพันธ์กับนักเรียนในฐานะของแม่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมาคือในฐานะของพ่อ คิดเป็นร้อยละ 26.2 ความสัมพันธ์ในฐานะป้า/ตายาย ร้อยละ 9.8 และในฐานะ น้ำ/อา น้อยที่สุดคือร้อยละ 1.6

ตารางที่ 5 อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
เกษตรกร	17	27.9
รับจ้าง	21	34.4
ค้าขาย	18	29.5
รับราชการ	3	4.9
แม่บ้าน	2	3.3
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.4 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 29.5 อันดับสามได้แก่อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.9

ตารางที่ 6 ระดับอายุของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
20-30 ปี	13	21.3
31-40 ปี	31	50.8
41-50 ปี	12	19.7
51-60 ปี	3	4.9
สูงกว่า 61 ปี	2	3.3
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีอายุระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมามีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.3 และมีอายุสูงกว่า 61 ปีน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.3

ตารางที่ 7 ระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
ประถมศึกษา	13	21.3
ม. ต้น	25	41.0
ม.ปลาย	10	16.4
อนุปริญญา	6	9.8
ปริญญาตรี	7	11.5
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาคือระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 21.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 16.4 ระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 9.8 และมีการศึกษาในระดับอนุปิณยาน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.8

ตารางที่ 8 รายได้ของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย (ต่อเดือน)

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
ต่ำกว่า 3,000 บาท	-	-
3,001-6,000 บาท	19	31.1
6,001-9,000 บาท	27	44.3
9,001-12,000 บาท	12	19.7
12,001-15,000 บาท	3	4.9
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 6,001-9,000 บาทมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 3,001-6,00 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.1 อันดับสามมีรายได้อยู่ระหว่าง 9,001-12,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.7 และมีรายได้ระหว่าง 12,001-15,000 บาทน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.9

ตารางที่ 9 จำนวนบุตร (พี่น้องของเด็กนักเรียนปฐมวัย)

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
คนเดียว	31	50.8
2 คน	25	41.0
3 คน	5	8.2
มากกว่า 3 คน	-	-
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีบุตรคนเดียวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาคือมีบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 41 และมีบุตรจำนวน 3 คนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 8.2

ตารางที่ 10 สถานภาพทางครอบครัวของผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัย

	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
อยู่ด้วยกัน	46	75.4
หย่าร้าง	1	1.6
แยกกันอยู่	14	23.0
รวม	61	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่า สถานภาพทางครอบครัวของผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.4 รองลงมาคือแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 23 และหย่าร้างน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.6

ความถนัด/ความสามารถของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสามารถและความถนัดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตนเอง เช่น การจักสานอุปกรณ์จักจับสัตว์น้ำ (ข้อง แห อวน ฯ) การทำอาหาร (ขนมไทย การถนอมอาหาร การประกอบอาหารคาวชนิดต่างๆ) การตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

นอกจากนี้พบว่า ผู้ปกครองมีความสามารถในการทอเสื่ออกซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การประดิษฐ์กระทงใบตอง การทำตุ๊กตาผ้า การประดิษฐ์อุปกรณ์

ต่างๆ จากกะลามะพร้าว ผู้ปกครองยินดีที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และพร้อมสละเวลาให้กับการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับมีครูผู้สอน จำนวน 4 คน โดยครูผู้สอนมีฐานะเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ (สัญญาจ้างระยะ 4 ปี) เป็นเพศหญิงทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงรายละเอียดข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ

	อายุ / ปี	ระดับการศึกษา	สถานภาพ	ประสบการณ์การสอน	หมายเหตุ
คนที่ 1	27	ปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ	สมรส	4 ปี	กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คนที่ 2	28	ปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ	โสด	3 ปี	กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คนที่ 3	32	-ปริญญาตรี สาขาวิชา การเงินและบัญชี - ปริญญาตรี สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย	สมรส	4 ปี	
คนที่ 4	48	ปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษา ประถมศึกษา	สมรส	25 ปี	มีประสบการณ์การสอนจากที่อื่นมาก่อน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับเด็กนักเรียนปฐมวัย” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง Quasi-Experimental Design มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ผสมผสานกับรูปแบบการทดลองแบบ Static-Group Comparison (Campbell 1966: 12) ตลอดจนประยุกต์ใช้ Factorial Design (Campbell 1966: 27) มาประกอบการวิเคราะห์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทดลอง(Treatment Variable) และตัวแปรกลาง (Moderator Variable) ร่วมพัฒนาเป็นแบบแผนการวิจัยที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุผลในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน(Analysis)
- ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Development)
- ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้(Implementation)
- ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) เป็นการประเมินผล(Evaluation)และปรับปรุงรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย การพัฒนาทักษะทางสังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตลอดจนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการจำเป็นของครูผู้สอน ผู้ปกครองในพื้นที่การวิจัย ในลักษณะของการวิจัยภาคสนาม (Field research) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาเป็นโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม จากนั้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ และนำไปศึกษานำร่องกับกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ก่อนการนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) เป็นการทดลองใช้รูปแบบ (Implementation) โดยผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปใช้กับกลุ่มทดลอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำรูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ไปให้ครูผู้สอนทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การดำเนินการขั้นนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยประยุกต์ใช้แบบการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ผสมผสานกับรูปแบบการทดลองแบบ Static- Group Comparison (Campbell, 1966:12) และประยุกต์ใช้ Factorial Design (Campbell, 1966:27) มาประกอบการวิเคราะห์เพื่อหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทดลอง (Treatment Variable) และตัวแปรกลาง (Moderator Variable) โดยใช้เวลาทดลอง 10 สัปดาห์

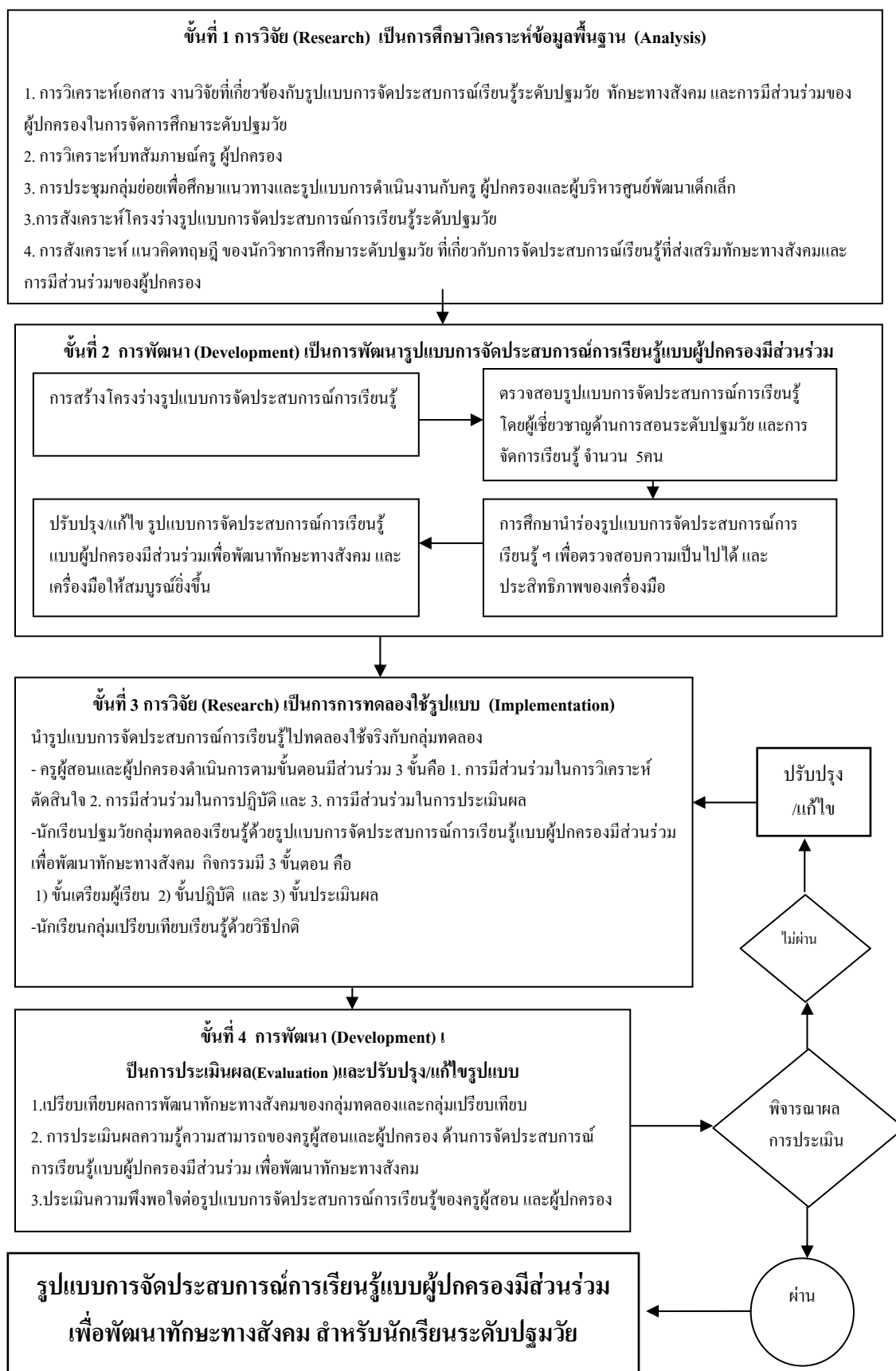
2. ประเมินผลทักษะทางสังคมนักเรียนระดับปฐมวัย โดยการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบทักษะทางสังคมก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมี

ส่วนร่วมตลอดจนเปรียบเทียบเพื่อตรวจสอบแนวโน้มที่เกิดจากความแตกต่างทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องบางตัวแปรของครอบครัวนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางศึกษาขยายผลต่อไปในอนาคต

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) เป็นการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม (Evaluation) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนารูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ให้เป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ฉบับสมบูรณ์

การดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยได้จำแนกรายละเอียดการดำเนินการในแต่ละลักษณะของการกำหนดวัตถุประสงค์แต่ละขั้นตอน วิธีการหาคำตอบสำหรับแต่ละขั้นตอน ตลอดจนแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาโดยละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้

แผนภาพที่ 6 กรอบดำเนินการวิจัย

จากแผนภาพที่ 6 แสดงถึงขั้นตอนการวิจัยและการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน(Analysis)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิด เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐาน
2. เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการ

ในขั้นนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพบริบทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยดำเนินการสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และสารสนเทศในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย หลังจากที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 ทำให้ได้ร่องรอย หลักฐาน และสารสนเทศสำคัญ ปรากฏตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบโครงสร้างในการสร้างรูปแบบ ดังนี้

ทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ (Constructivist Theory)

แนวคิดของคอนสตรัคติวิสต์ หรือทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้มีมาตั้งแต่สมัยของ Socrates, Plato และ Aristotle (470-320 B.C.) ซึ่งกล่าวถึงการสร้างความรู้ มีหลักการสำคัญว่า ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (Active) และสร้างความรู้ ความเชื่อพื้นฐานของ Constructivism มีรากฐานมาจาก 2 แหล่งคือ จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development) หมายถึงทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม และทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวทสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในสถานะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาดไม่ได้ในการเรียนรู้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและการคิด โครงสร้างทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ เริ่มตั้งแต่เด็กปะทะสังสรรค์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อม สร้างและทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับภาษาและซึมซับหรือดูดซึมประสบการณ์ (Assimilation) เมื่อมีประสบการณ์ใหม่เข้ามาเด็กจะเชื่อมโยงให้เข้ากับประสบการณ์เดิมซึ่งเรียกว่าการปรับตัว (Adaptation) เพื่อให้เกิดการสมดุล (Equilibration) องค์ประกอบที่มีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา คือวุฒิภาวะ (Maturation) ประสบการณ์ (Experience) การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) และกระบวนการพัฒนาสมดุลหรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Self-regulation) (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2548 : 49-50) ขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ มี 4 ขั้น โดยขั้นตอนการพัฒนาที่อยู่ในช่วงปฐมวัย คือ ขั้นการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (Sensorimotor) และขั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational) การประยุกต์แนวคิดของเพียเจต์มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ ต้องให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูอำนวยความสะดวกในการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม บูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ จูงใจเด็กให้อยากเรียนรู้ และสอนเด็กไปตามขั้นพัฒนาการ

ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวทสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) มีจุดเด่นในการให้ความสำคัญกับภาษาในฐานะเครื่องมือในการเรียนรู้ ไวทสกีให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก ดังนั้นครอบครัวย่อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็ก ซึ่งการพัฒนาจะเริ่มด้วยพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะเป็นไปร่วมกัน ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักการของไวทสกี คือ ครูคือผู้ให้การช่วยเหลือ (Teacher assisted teaching) เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ครูคอยให้ความช่วยเหลือเด็กผ่านการสังเกต ขอบเขตการเรียนรู้ของเด็ก จึงจะทำให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้ (Dewey's Educational Perspective) ดิวอี้ (Dewey) นักปรัชญาและนักการศึกษาของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีแนวคิดทางการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาจนกระทั่งได้รับสมญานามว่าบิดาการศึกษาแผนใหม่ แนวคิดทางการศึกษาที่สำคัญของดิวอี้มักจะกล่าวกันเป็นวลีที่ว่า “เรียนโดยการกระทำ” (learning by doing) ดิวอี้เชื่อมโยงความคิดทางปรัชญาและความคิดทางการศึกษาเข้าด้วยกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดิวอี้ถือเป็นบิดาแห่งการศึกษาลัทธิ

พัฒนานิยม (Progressivism) ที่มีแนวคิดทางการศึกษาสอดคล้องกับรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กล่าวคือ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่สมดุล สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนในปรัชญานี้เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามความสนใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ โดยการพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้นำแนวคิดของคิวอี้มาปรับใช้ในการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของนักเรียนเอง

แนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา จะอยู่ในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยตรง ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” การวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

จากแนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม คือ การจัดกิจกรรมที่จัดให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อที่หลากหลาย ซึ่งกิจกรรมในแต่ละวันมีหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาค้นคว้าการปฏิบัติ การทดลองการทัศนศึกษา โดยสอดแทรกทักษะทางสังคมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมผู้เรียน ขั้นปฏิบัติ และขั้นประเมินผล แต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมผู้เรียน เป็นขั้นของการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และดึงความสนใจของผู้มาที่กิจกรรมเช่นการร้องเพลง การฟังนิทาน การสนทนาซักถาม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ครูต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่างเพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน กับครูผู้สอน กับบุคคลต่าง และผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมมีการสนทนาพูดคุย ซักถาม การศึกษาค้นคว้า การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะทำกิจกรรมต่างๆ และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผลการประเมินได้จากครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมกัน

การประเมินเด็กระดับปฐมวัยวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการเรียนรู้อันได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการจากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการ จะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จากการศึกษาสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff 1997: 7-26) มาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม

สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย จุดมุ่งหมายเฉพาะคือ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการช่วยเหลือ และ 2) ด้านการแบ่งปัน

2. ผู้มีส่วนร่วม

ผู้มีส่วนร่วม ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้แก่ ครูผู้สอนและพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียน มีความเข้าใจผู้เรียน และสามารถพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนได้โดยตรงทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

3. รูปแบบการมีส่วนร่วม

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย เป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงของผู้ปกครอง ซึ่งมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม 3 ระยะ คือ

3.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in decision making P_D) และวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนในการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน โดยครอบคลุมกิจกรรมทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

3.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in implementation : P_I) เป็นการปฏิบัติกิจกรรม ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้

3.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation: P_E) เป็นการสรุปผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงไร และสรุปผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงให้สมบูรณ์ต่อไป

แนวคิดการพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคม และแนวทางพัฒนาทักษะทางสังคม จากงานวิจัย เอกสาร บทความ และการสืบค้นข้อมูล โดยสรุปเป็นทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรต้องพัฒนา 2 ด้าน คือ

1. ด้านการช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ของเด็กในการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์
2. ด้านการแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด โดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อน ครู หรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

ทั้งนี้การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน โดยความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย ด้วยวิธีการที่หลากหลายตลอดจนการเสริมแรง

แนวคิดพื้นฐานการพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ผู้วิจัยได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของ ทริปปี้ และไบเชลมeyer (Tripp and Bichelmeyer 1990) เป็นแนวทาง โดยมีลำดับขั้น 5 ขั้นตอน คือการประเมินความจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างต้นแบบ การทดลองใช้ต้นแบบ และการปรับปรุง โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

1. หลักการของรูปแบบ เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้แนะ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการสอน

2. จุดประสงค์ของรูปแบบ เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน
3. สารและกระบวนการ เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ เมื่อนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้
5. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สภาพความเป็นจริง และความต้องการจำเป็น

ผู้วิจัยดำเนินศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพความเป็นจริง จากพื้นที่การวิจัยคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น จากนั้นได้สอบถามและสัมภาษณ์ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง เพิ่มเติม ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นดังนี้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่าผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นไปในลักษณะของการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันปฐมนิเทศ วันแม่ วันเด็ก ฯ เท่านั้น การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและครูมีเพียงสมุดบันทึกของนักเรียนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานโครงการติดตามประเมินผลของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544) พบว่าปัญหาในการร่วมงานระหว่างครูและผู้ปกครองว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจะเป็นไปในลักษณะการร่วมงานจัดกิจกรรมพิเศษเท่านั้น ทั้งนี้จากการสอบถามผู้ปกครองนักเรียนพบว่าผู้ปกครองให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและยินดีให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

การจัดกิจกรรมและการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน จากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองในประเด็นนี้ พบว่า ไม่มีการส่งเสริมหรือเน้นย้ำในด้านทักษะทางสังคม มีเพียงการอบรม ตักเตือนเป็นครั้งคราวเท่านั้น และจากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เช่น พุดจาไม่ไพเราะ เกเรเพื่อน ชอบใช้ความรุนแรงในการเล่นกับเพื่อน ไม่รู้จักรอ

คอยและไม่เอื้อเพื่อพ่อแม่ เป็นต้น ผู้ปกครองมีความต้องการในการปรับพฤติกรรมดังกล่าวให้น้อยลง โดยยินดีให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

2. การกำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาสังเคราะห์สภาพและข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

แผนภาพที่ 7 กรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ

จากการดำเนินการการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสรุปการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐาน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน(Analysis)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/วิเคราะห์ข้อมูล
1. การศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐาน	1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความต้องการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	1. การสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทฤษฎีทางสังคม ทักษะทางสังคม รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม 2. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ครูผู้สอน ผู้ปกครอง, ผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัยและการพัฒนาทักษะทางสังคม 3.การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	- เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา , ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) - การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริง	- แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง /การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย
3. เพื่อทดลองศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Pilot Study) และหาคุณภาพของเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบก่อนการนำไปทดลองใช้จริง

1. การสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

วิธีดำเนินการ

จากการศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลใน ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบในการพัฒนาโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยยึดหลักการพัฒนารูปแบบของ ทริปปี้ และไบเชลเมเยอร์ (Tripp and Bichelmeyer.1990) คือการประเมินความจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างต้นแบบ การทดลองใช้ต้นแบบ และการปรับปรุง โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

1. หลักการของรูปแบบ เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้นำ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการสอน
2. จุดประสงค์ของรูปแบบ เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน
3. สารและกระบวนการ เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆเมื่อนำรูปแบบ
5. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ ผู้ปกครองมีส่วนร่วม บทบาทครู บทบาทผู้ปกครอง บทบาทนักเรียน การวัดและประเมินผล ดัง แสดงในแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐาน หลักการแนวคิด และ องค์ประกอบของรูปแบบ

จากแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการสร้างรูปแบบ ทั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณากำหนดเป็นโครงร่างรูปแบบดังนี้

ตารางที่ 13 กรอบโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

องค์ประกอบ	แนวทางปฏิบัติพิจารณา
1. ปัญหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	1. พิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา จากการสังเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็นต่างๆ และจากการศึกษามากำหนดเป็นหลักการ จุดมุ่งหมาย และขอบข่ายทักษะที่ต้องการพัฒนาให้สอดคล้องกันโดยมุ่งหวังให้นักเรียนปทุมวัยมีทักษะทางสังคมโดยเฉพาะในด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน อันเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการอยู่ร่วมในสังคม
2. หลักการของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	2. หลักการของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อ แนวคิด และทฤษฎีดังนี้ - แนวคิดทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ Constructivist ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory) และทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวทสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในสถานะสังคม (Social Context) - แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้ (Dewey's Educational Perspective) ดิวอี้มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ต้องเรียนรู้โดยการลงมือกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตารางที่ 13 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แนวทางปฏิบัติพิจารณา
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ สำหรับนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม 4. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้	3.กำหนดโดยมีแนวคิดว่าการพัฒนาทักษะทางสังคม และส่งเสริมพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาโดยบูรณาการทั้งทักษะ และสาระการเรียนรู้ ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน 4.กำหนดโดยคำนึงถึงเงื่อนไข ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะทางสังคม ครอบคลุมปัจจัยต่อไปนี้ 4.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้/กิจกรรมโดยยึดหลัก บูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้ หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้ หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ 4.2 การจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง อาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด เช่น ครูผู้สอน เพื่อน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งผู้อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนต้องร่วมมือกัน ดังนั้นจึงกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจ (Participation in decision making: P_D) เป็นขั้นตอนที่ผู้ปกครองและครูร่วมกันกำหนดและตัดสินใจเลือกเนื้อหา กิจกรรม และวิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation :P_I) เป็นขั้นตอนที่ผู้ปกครองและครูผู้สอนร่วมกันดำเนินจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ตามที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ 1

ตารางที่ 13 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แนวทางปฏิบัติพิจารณา
	ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม - ลักษณะของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ - ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ - จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย - ขั้นตอนของรูปแบบ - การเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย - การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ - บทบาทครู - บทบาทผู้ปกครอง - บทบาทนักเรียน ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ไปใช้ - วิธีดำเนินการนำรูปแบบ ไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย - ระยะเวลาในการดำเนินการ - การประเมินผล - เครื่องมือประเมินผล

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participation in decision making : P_D) ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยคือ การชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะทางสังคม และการมีส่วนร่วมโดยมีกิจกรรมหลัก คือ การระดมพลังสมอง เป็นขั้นที่ครูและผู้ปกครองทุกคนร่วมกันนำเสนอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยการสอน แนวทางการจัดกิจกรรม แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อหาสรุปที่จะนำมาปฏิบัติร่วมกัน โดยข้อสรุปที่ได้กำหนดเป็นปฏิทินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน

การจัดกิจกรรมในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. การชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ
2. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเรื่องการส่งเสริมทักษะทางสังคมและการมีส่วนร่วม

3. เพื่อเลือกและหาแนวทางในการจัดกิจกรรม

4. เพื่อกำหนดปฏิทินการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม (Participation in implementation : P_I) เป็นการปฏิบัติงานตามปฏิทินการมีส่วนร่วมที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 1 โดยผู้ปกครองจะเข้าร่วมร่วมกับโรงเรียนตามกำหนดที่วางไว้ และส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับบุตรหลานที่บ้านควบคู่กันไป

การจัดกิจกรรมในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

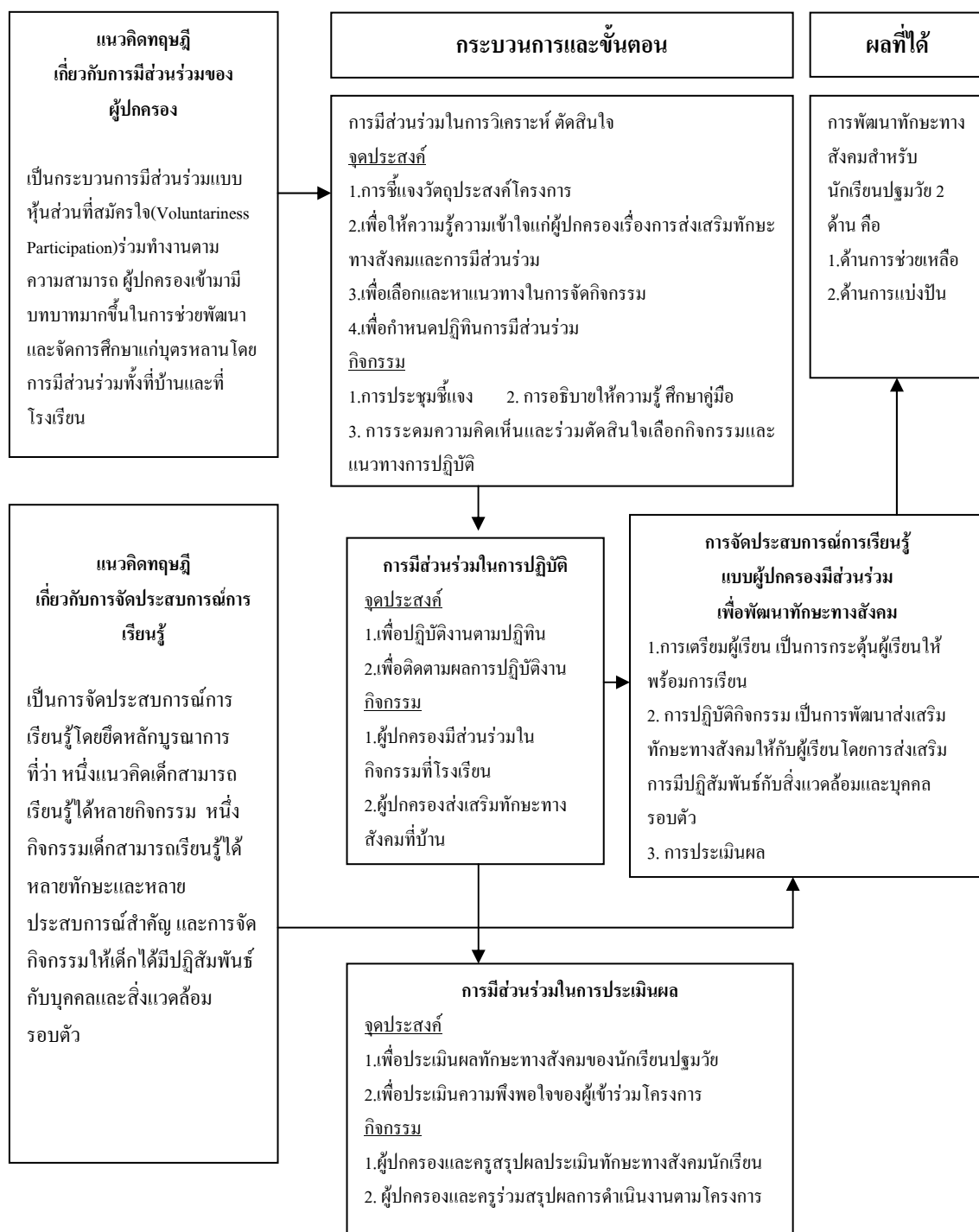
1. เพื่อปฏิบัติงานตามปฏิทิน
2. เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation: P_E) ประกอบด้วยกิจกรรมการประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง และประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

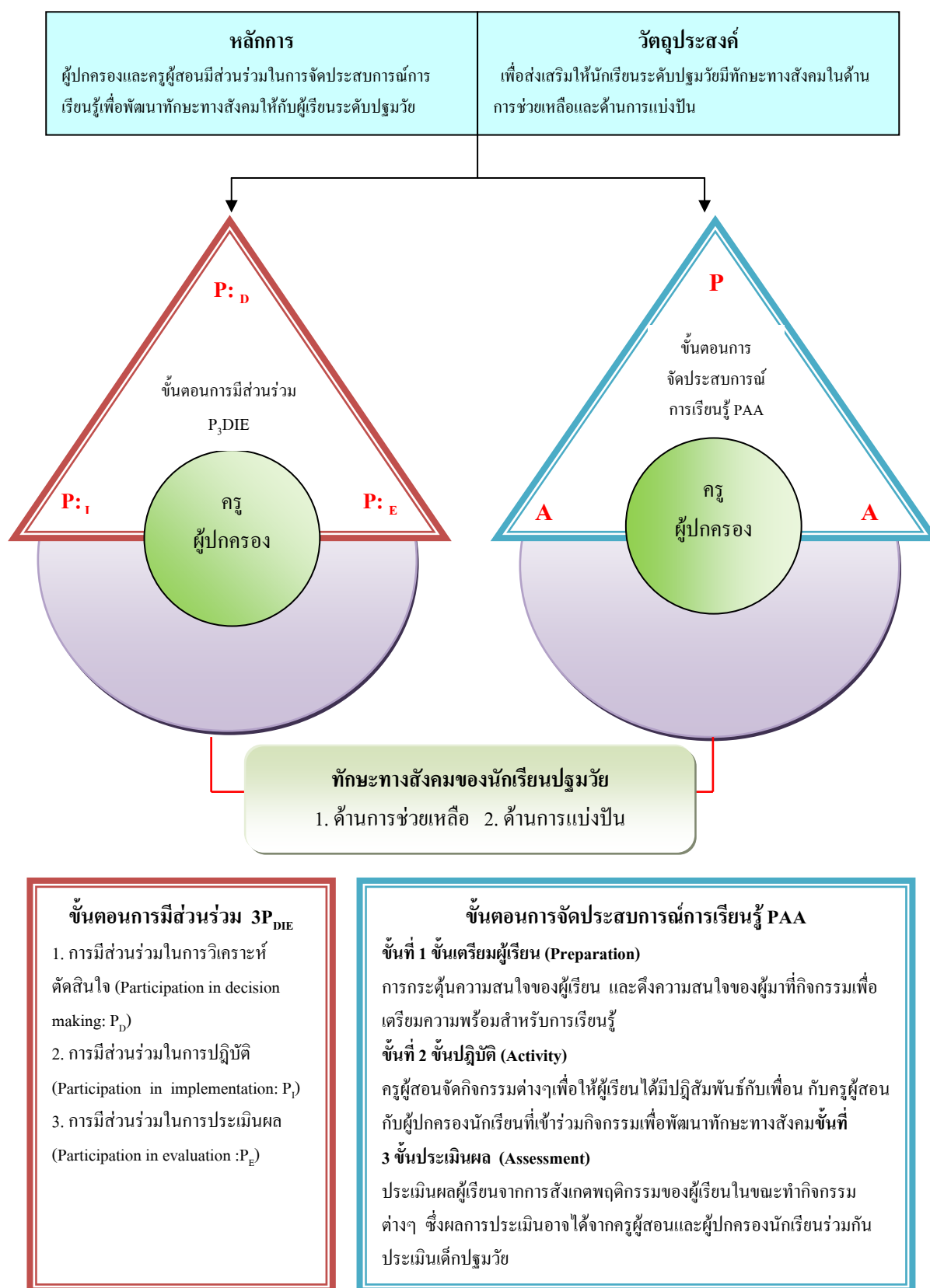
การจัดกิจกรรมในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย
2. สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ

แผนภาพที่ 9 แนวคิดการมีส่วนร่วมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นตอนและผลที่ได้

จากรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ และพัฒนาเป็นโครงร่างของรูปแบบ และกระบวนการ
ขั้นตอน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยโครงร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า 3P_{DIE} ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 10 โครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

2. การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

วิธีดำเนินการ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย เรียบร้อยแล้ว ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกรอบความคิด เพื่อกำหนดเป็นประเด็นการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ
2. ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อสอบถามถึงความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

อาจารย์ ดร.ศศิวรรณ พชรพรรณพงศ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

อาจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
บูรพา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

อาจารย์ ดร.พิมพร ไชยดา อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

3. เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ฯ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ระดับ 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ผลการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2533: 196)

ช่วงคะแนน	4.50-5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ช่วงคะแนน	3.50-4.49	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ช่วงคะแนน	2.50-3.49	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ช่วงคะแนน	1.50-2.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ช่วงคะแนน	1.00-1.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จึงถือว่ารูปแบบมีคุณภาพเหมาะสม ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบปรากฏว่าทุกข้อมีผลการประเมินเกิน 3.5 ทุกข้อ และมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.35

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งนอกเหนือจากรายการประเมิน โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับการใช้ภาษาให้เหมาะสม เนื่องจากไม่ชัดเจน การปรับปรุงขั้นตอนของรูปแบบให้ชัดเจนโดยเฉพาะขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และตัดสินใจซึ่งขาดรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูและผู้ปกครอง โดยให้กำหนดกิจกรรมที่ครูและผู้ปกครองต้องปฏิบัติร่วมกันให้ชัดเจนและเป็นขั้นตอน และควรมีตัวอย่างแผนการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ในภาคผนวกเพื่อให้ผู้นำรูปแบบไปใช้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางต่อไปได้

เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. แบบทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีวิธีการสร้างดังนี้

1.1 ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบทักษะทางสังคมตามแนวคิดของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดทักษะทางสังคม เป็นแบบทดสอบซึ่งครอบคลุมทักษะทางสังคม 2 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือ และด้าน

การแบ่งปัน สำหรับเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย แบบทดสอบทักษะทางสังคมมีลักษณะเป็นรูปภาพ ประกอบข้อความ (สำหรับครูผู้สอนอ่านให้ฟัง) ให้ผู้เรียนเลือกตอบ ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0 จำนวน 23 ข้อ

1.2 นำแบบทดสอบทักษะทางสังคมไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยประเมินความสอดคล้องของการกำหนดนิยามตัวแปรกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดกับแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความแต่ละข้อ ซึ่งมีคะแนนในการพิจารณา ดังนี้

เห็นว่าแบบประเมินนี้วัดได้ตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหา	+1
ไม่แน่ใจแบบประเมินนี้วัดได้ตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหา	0
เห็นว่าแบบประเมินนี้วัดไม่ตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหา	-1

เพื่อคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งต้องมีค่า ตั้งแต่ 0.50-1.00 ซึ่งผลดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงและพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นดังนี้ 1) การสื่อความหมายของรูปภาพและข้อความควรเป็นแนวทางเดียวกัน ภาพ ที่นำมาใช้ควรเป็นภาพที่ดูแล้วเข้าใจง่ายๆ สื่อความหมายตรงไปตรงมา เพื่อให้เด็กปฐมวัยเห็นแล้วเข้าใจได้ง่าย เช่น ตัวละครที่ขอความช่วยเหลือ ควรใส่สีหน้าและท่าทางที่แสดงถึงการขอความช่วยเหลือด้วย เมื่อครูถามคำถามเด็กไปพร้อมกับให้เด็กดูภาพ จะทำให้เด็กมีความเข้าใจในคำถามมากยิ่งขึ้น 2) การใช้ภาษา ซึ่งในบางคำถามยังไม่ชัดเจน เช่น คำถามที่แสดงถึงทักษะด้านการช่วยเหลือที่ถามว่า “เมื่อหนูเห็นแม่เดินถือของเข้าบ้าน หนูควรทำอะไร” ควรเปลี่ยนเป็น “เมื่อแม่ถือของมามากมาย หนูควรทำอะไร”

2. แบบสังเกตทักษะทางสังคม

2.1 สร้างแบบสังเกตทักษะทางสังคมโดยผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กนักเรียนระดับปฐมวัยด้วยแบบสังเกต

2.2 สร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพัฒนาการทักษะทางสังคม ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน โดยสร้างแบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยแบบมาตราส่วนประเมินค่ากำหนดตัวเลข (Numerical rating scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตทักษะทางสังคมออกเป็น 3 ระดับคือ คะแนน 2,1 และ 0 รายละเอียดดังนี้

ระดับคะแนน	2	บันทึกเมื่อเด็กได้แสดงทักษะทางสังคมด้วยตนเอง
ระดับคะแนน	1	บันทึกเมื่อเด็กได้แสดงทักษะทางสังคมโดยครู เพื่อน หรือบุคคลอื่นขอความร่วมมือ
ระดับคะแนน	0	บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงทักษะทางสังคม หรือปฏิเสธที่จะทำ

ตารางที่ 14 เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคม		ค่าเฉลี่ยโดยรวม	ระดับความหมาย
ด้านการช่วยเหลือ จำนวน 10 คะแนน	ด้านการแบ่งปัน จำนวน 10 คะแนน		
7.51-10.00	7.51-10.00	15.01-20.00	มีทักษะทางสังคมในระดับสูง
5.01-7.50	5.01-7.50	10.01-15.00	มีทักษะทางสังคมในระดับปานกลาง
2.51-5.00	2.51-5.00	5.01-10.00	มีทักษะทางสังคมในระดับต่ำ
0.00-2.50	0.00-2.50	0.00-5.00	ไม่มีทักษะทางสังคม

2.3 นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมกับการนำไปสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างทักษะทางสังคมและจุดประสงค์ แบบสังเกตที่เหมาะสมมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ผลปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67

2.4 นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมไปทดลอง (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิง (Generalizability Coefficient : ρ^2) ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต ในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต เท่ากับ 0.69

3 คู่มือครู

3.1 สร้างคู่มือครูโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และคู่มือครู

3.2 สร้างคู่มือครู สำหรับใช้ประกอบรูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งมีโครงร่างดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ความเป็นมา

ลักษณะของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

หลักการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

ขั้นตอนของรูปแบบ

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

เรียนรู้

บทบาทครู

บทบาทผู้ปกครอง

บทบาทนักเรียน

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้

ระยะเวลาในการดำเนินการ

การประเมินผล

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตัวอย่างแบบทดสอบทักษะทางสังคม

ตัวอย่างแบบสังเกตทักษะทางสังคม

ตัวอย่างแบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

4.แบบประเมินความรู้ความเข้าใจสำหรับผู้ปกครอง

มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบถูกผิด จำนวน 20 ข้อ โดยข้อคำถามครอบคลุมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความรู้ความเข้าใจ ดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความรู้ความเข้าใจ การสร้างแบบประเมิน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหา แบบประเมินความรู้ความเข้าใจมีลักษณะเป็นข้อคำถามชนิดถูกผิด ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าไม่ตอบหรือตอบผิด ได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ

4.3 นำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามากกว่า 0.50 ทุกข้อโดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

5.แบบประเมินความรู้ความเข้าใจสำหรับครูผู้สอน

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ สำหรับครูผู้สอน มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ โดยข้อคำถามครอบคลุมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

5.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความรู้ความเข้าใจ การสร้างแบบประเมิน และรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา วิเคราะห์นิยามปฏิบัติการเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหา ระบุเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละระดับ ซึ่งแบบประเมินความรู้ความเข้าใจ จำนวน 4 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด มีการให้คะแนนระดับคุณภาพ (Scoring Rubric) 3 ระดับ ดังนี้

3 คะแนน หมายถึง ตอบคำถามได้ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นคำถาม ยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ต่างๆประกอบการอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล

2 คะแนน หมายถึง ตอบคำถามได้ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นคำถาม แต่ไม่สามารถยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ต่างๆประกอบการอธิบายได้

1 คะแนน หมายถึง ตอบคำถามได้ถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุมประเด็นคำถาม และไม่สามารถยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ต่างๆประกอบการอธิบายได้

โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินความรู้ความเข้าใจ คือ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 9.00 ขึ้นไปถือว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ค่าเฉลี่ยคะแนน	9.00-12.00	ระดับความรู้ความเข้าใจดีมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน	5.00-8.00	ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.00-4.00	ระดับความรู้ความเข้าใจต่ำ

5.3 นำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

5.4 นำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ คือ การอธิบายความรู้ความเข้าใจของแต่ละระดับการประเมินให้แตกต่างกันอย่างชัดเจน

3. การทดลองศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Pilot Study) และหาประสิทธิภาพของเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบก่อนการนำไปทดลองใช้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประกอบการวิจัยและศึกษาปัญหาอุปสรรคระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

2. เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ก่อนการนำไปใช้จริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย

1. ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. นักเรียนระดับปฐมวัยที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,910 คน
3. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 107 ท่าน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ปกครองนักเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้มาจากการรับสมัคร และอาสาสมัครผู้ปกครองที่มีความพร้อมจากนั้นพิจารณาผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 คน
2. นักเรียนระดับปฐมวัย ที่ศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้มาจากการเป็นบุตรหลานของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 คน
3. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4 ท่าน

วิธีดำเนินการ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร่วมดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดำเนินการดังนี้

การสร้างความตระหนัก เป็นการสร้างความตระหนักให้กับครูและผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางสังคมและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม การให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนระดับปฐมวัยนั้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การจัดประชุมชี้แจงร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางความคิดและแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเพื่อให้ผู้ปกครองและครูผู้สอน

ทดลองจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมร่วมกันก่อนนำไปใช้จริง โดยดำเนินการดังนี้

1.1 การทำความเข้าใจร่วมกันถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย

1.2 ผู้ปกครองและครูร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม (ด้านเนื้อหา กิจกรรมการสอนของครู กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง วิธีการประเมินผล ฯ)

1.3 ผู้ปกครองและครูร่วมกันพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย การดำเนินการระหว่างผู้วิจัย ผู้ปกครองและครูผู้สอนในขั้นนี้ได้กรอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในรูปของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน และปฏิทินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองซึ่งจะสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน

1.4 ผู้วิจัยสรุปให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Workshop) รายละเอียดของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและนำเสนอให้ผู้ปกครองและครูผู้สอนร่วมพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและกระบวนการ

2. นำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ไปทดลองสอนโดยนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและเอกสารคู่มือ ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดไปใช้ทดลองสอนนักเรียนระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างวันที่ 24 ตุลาคม 2552 ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2552

3. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ และข้อสังเกตต่างๆ เพื่อให้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษานำร่องพบข้อควรปรับปรุงดังนี้

3.1 ระยะเวลาในการสร้างความตระหนักควรกระชับและใช้เวลาให้น้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองไม่เคยชินกับการนั่งฟังนานๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรับเวลาสำหรับการให้ความรู้ผู้ปกครองเร็วขึ้น และพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองจำนวน 1 ฉบับเพื่อให้ผู้ปกครองนำไปศึกษาและทำความเข้าใจเพิ่มเติม

3.2 การมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้สอนและผู้ปกครองในการวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีตัวอย่างหรือแนวทางให้กับผู้ปกครองและครูได้ศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เห็นแนวทางและสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

3.3 จากการศึกษาผลการใช้รูปแบบพบว่า ผู้ปกครองยังไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปันได้อย่างชัดเจน เมื่อเด็กนักเรียนอยู่ที่บ้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างแบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองนำไปใช้ในการสังเกตทักษะทางสังคมเมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองสังเกตพัฒนาการทักษะทางสังคมของบุตรหลานตนเอง และเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินผลทักษะทางสังคมเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองและครูผู้สอนใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

จากวิธีดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 สรุปได้ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/ วิเคราะห์ข้อมูล
1. การสร้างรูปแบบ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	1. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม	4. การพัฒนาโครงร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	- เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) - การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้นจริง	- แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง/การวิเคราะห์เนื้อหา - คู่มือครู - รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/วิเคราะห์ข้อมูล
	2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	1. นำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบ 2. ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ , แบบทดสอบทักษะทางสังคม , แบบสังเกตทักษะทางสังคม	- ผู้เชี่ยวชาญด้านการการศึกษา และการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 คน	- คู่มือครู - รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ - แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
	3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประกอบการวิจัย	1. ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการใช้รูปแบบฯ ให้กับครูและผู้ปกครอง 2. ครูผู้ปกครองร่วมกันกำหนดวิธีการจัดประสบการณ์กิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน 3. ให้ข้อมูลย้อนกลับ Feedback Workshop ในกลุ่มผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อตรวจสอบ 4. นำรูปแบบการที่แก้ไข/ปรับปรุง ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบและเครื่องมือประกอบการวิจัย 5. แก้ไข/ ปรับปรุงรูปแบบการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ให้มีความสมบูรณ์ก่อนการนำไปทดลอง	1. ผู้ปกครองนักเรียน 1. ครูผู้สอน 3. นักเรียนระดับปฐมวัย 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยจำนวน 5 คน	แบบประเมินความรู้ความเข้าใจสำหรับครูผู้สอนและผู้ปกครอง - แบบประเมินความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ - คู่มือครู - รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ - แบบทดสอบทักษะทางสังคม - แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนและผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

(Implementation)

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ

1. ผู้ปกครองนักเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,910 คน
2. นักเรียนระดับปฐมวัยที่กำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1,910 คน
3. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 107 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 25 คน ที่ได้มาจากการรับสมัคร อาสาสมัครจากผู้ปกครองที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการ โดยจำแนกดังนี้ กลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 10 คน เป็นผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่ม	เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ (%)
กลุ่มทดลอง (n=15)	หญิง	9	60.00
	ชาย	6	40.00
	รวม	15	100.00
กลุ่มเปรียบเทียบ(n=10)	หญิง	7	70.00
	ชาย	3	30.00
	รวม	10	100.00

2. นักเรียนปฐมวัย จำนวน 25 คน ที่ได้มาจากการเป็นบุตรหลานของผู้ปกครอง นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และจำแนกตามกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 25 คน เช่นกันคือ คือ นักเรียนปฐมวัยที่กำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ จำนวน 15 คน เป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง และ นักเรียนปฐมวัยที่กำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญจำนวน 10 คน เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

ตารางที่ 17 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนปฐมวัยที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่ม	เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ (%)
กลุ่มทดลอง (n=15)	หญิง	10	66.66
	ชาย	5	33.34
	รวม	15	100.00
กลุ่มเปรียบเทียบ(n=10)	หญิง	4	40.00
	ชาย	6	60.00
	รวม	10	100.00

3. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. แบบแผนการทดลอง

การดำเนินการในขั้นนี้ ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ให้ครูทดลองสอนนำร่องแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยประยุกต์ใช้แบบการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ผสมผสานกับรูปแบบการทดลองแบบ Static- Group Comparison (Campbell 1966:12) มีรูปแบบดังนี้

$$\frac{O_1 \quad X \quad O_2}{O_3}$$

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

O_1	แทน	คะแนนที่ได้จากการประเมินทักษะทางสังคมก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง
O_2	แทน	คะแนนที่ได้จากการประเมินทักษะทางสังคมหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
O_3	แทน	คะแนนที่ได้จากการประเมินทักษะทางสังคมหลังการทดลองของกลุ่มเปรียบเทียบ
X	แทน	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิเคราะห์ผลหลัก (Main effect) และผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effect) ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง (SES) โดยประยุกต์ใช้ Factorial Design (Campbell 1966: 27) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรูปแบบดังนี้

ตารางที่ 18 ตารางการวิเคราะห์ผลหลักและผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง

ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง	SES ผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียน	อายุ		อาชีพ		รายได้	
		ต่ำกว่า 35 ปี	มากกว่า 35 ปี	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจส่วนตัว/ เกษตรกร	ต่ำกว่า 10,000 บาท	มากกว่า 10,001 บาท
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	กลุ่มทดลอง N=15	8	7	7	8	9	6
	กลุ่มเปรียบเทียบ N=10	4	6	6	4	4	6

ระยะเวลาในการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้

ระยะเวลาในการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน 2552 - 30 มกราคม 2553 รวมเวลา 10 สัปดาห์

ขั้นตอนการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้

การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย มีขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างความตระหนักให้กับครูผู้สอนและผู้ปกครอง (สัปดาห์ที่ 1)

จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ พร้อมทั้งสร้างความตระหนัก และแรงจูงใจให้กับผู้ปกครองและครูผู้สอนได้เห็นความสำคัญของทักษะทางสังคม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2552 ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เวลา 09.00-12.00 น.

ระยะที่ 2 (สัปดาห์ที่ 2-9)

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ครูผู้สอนและผู้ปกครองระดมความคิดเห็นและร่วมกันกำหนด แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม และกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านทักษะทางสังคม จากนั้นสรุปเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติสำหรับผู้ปกครอง ครูผู้สอนและนักเรียนระดับปฐมวัย รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 19 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ที่	เนื้อหา	กิจกรรม		การวัดและประเมิน
		ที่โรงเรียน	ที่บ้าน	
เรื่องที่ 1 วันที่ 23-27 พ.ย. 52	วันลอยกระทง (ผู้ปกครองทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม)	-ผู้ปกครองร่วมประดิษฐ์กระทงที่โรงเรียน - เด็กระบายสี วาดรูปกระทง - เล่นเกมต่อภาพรูปกระทง	- ประดิษฐ์กระทงร่วมกันและอธิบายการช่วยเหลือและแบ่งปันอุปการะขณะประดิษฐ์เพิ่มเติม	- สังเกตการณ์ทำงานร่วมกับเพื่อนและผู้ปกครอง - การแบ่งปันการเล่น เกมต่อภาพ
เรื่องที่ 2 วันที่ 30 พ.ย.- 4 ธ.ค. 52	นักประดิษฐ์ตัวน้อย (คุณปาริณี มงคลสังข์)	-การประดิษฐ์โทรศัพท์จากแก้วน้ำ -การทดลองแม่เหล็ก -ผู้ปกครองร่วมประดิษฐ์เครื่องเคาะจังหวะ	-ส่งเสริมให้นำโทรศัพท์ที่ประดิษฐ์มาเล่นกับเพื่อนหรือคนในครอบครัว - การส่งเสริมทักษะด้านการแบ่งปันโดยการชักถามและสนทนาร่วมกันถึงกิจกรรมต่างๆที่เด็กทำ	- สังเกตการณ์แบ่งปัน และการช่วยเหลือเพื่อนผู้ปกครองในการประดิษฐ์

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ที่	เนื้อหา	กิจกรรม		การวัดและประเมิน
		ที่โรงเรียน	ที่บ้าน	
เรื่องที่ 3 วันที่ 7-11 ร.ค. 52	สิ่งของเครื่องใช้ (คุณรัชนี ตรงดี) (คุณศกุนา จันทิ)	-เรียนรู้สิ่งของเครื่องใช้ใน ห้องเรียน ในบ้าน การเกษตร -ผู้ปกครองร่วมประดิษฐ์กล่อง ใส่หนังสือและพรมเช็ดเท้า	-ช่วยผู้ปกครองเก็บสิ่งของ เครื่องใช้เข้าที่ได้ -แบ่งอุปกรณ์ของเล่นให้กับ คนอื่น ๆ	- การช่วยเหลือ ตนเอง -การแบ่งปันสิ่ง อุปกรณ์ต่างของ ตนเอง
เรื่องที่ 4 วันที่ 14-18 ร.ค. 52	เคบใหญ่เพราะเมล็ดข้าว (คุณสำรวย นกจะเข้)	-ประโยชน์ของข้าว -สถานที่ปลูกข้าว -ผู้ปกครองร่วมเป็นวิทยากรการ นำข้าวมาประกอบอาหาร	-พาลูกดูนาข้าวอธิบาย เพิ่มเติมถึงการทำนา -ส่งเสริมทักษะทางสังคม ด้านการแบ่งปันและการ ช่วยเหลือโดยใช้เรื่องข้าว	- สังเกตพฤติกรรม การแบ่งปัน และการ ช่วยเหลือจาก กิจกรรมประจำวัน
เรื่องที่ 5 วันที่ 21-25 ร.ค. 52	สืสวสคไส (คุณมณฑิรา รูปจำดี)	-พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ -สักรีด การทำสีที่ได้จาก ธรรมชาติ -ผู้ปกครองร่วมทำน้ำผลไม้สี ต่างๆ	-เด็กและผู้ปกครองพิมพ์ ภาพจากวัสดุธรรมชาติ -ส่งเสริมทักษะทางสังคม ด้านการแบ่งปันและการ ช่วยเหลือโดยใช้สีแทน	- สังเกตพฤติกรรม การแบ่งปัน และการ ช่วยเหลือจาก กิจกรรมประจำวัน
เรื่องที่ 6 วันที่ 28ร.ค. 52-1 ม.ค. 53	อร่อยผักผลไม้ (คุณนงนุช บุญบา) (คุณสำเนียง ใจสุกใส)	-เรียนรู้เรื่องรูปร่าง ลักษณะของ ผัก -รสชาติของผักและผลไม้ -ผู้ปกครองร่วมการทำอาหารผัก ชุบแป้งทอด	-ผู้ปกครองให้เด็กช่วยล้าง ผักผลไม้ -ผู้ปกครองส่งเสริมให้กิน ผักและผลไม้ -การพัฒนาทักษะทางสังคม ด้วยวิธีการต่างๆ	-สังเกตการณ์ทำงาน ร่วมกับเพื่อนและ ผู้ปกครอง -การแบ่งปันอาหาร และขนม
เรื่องที่ 7 วันที่ 4-8 ม.ค. 53	ดินไม้คีนป่า (ผู้ปกครองนักเรียนทุก คน)	-นำเด็กออกสำรวจส่วน ประกอบของดินไม้จริง -ร่วมปลูกดินดาวเรือง -ผู้ปกครองร่วมปลูกต้นไม้กับ เด็กคนละ 1 ดิน (ร.จัดเตรียม ให้)	- การช่วยเหลือผู้ปกครอง โดยช่วยรดน้ำต้นไม้ - การแบ่งปันขนมและของ เล่นให้ผู้อื่น	- สังเกตพฤติกรรม การแบ่งปัน และการ ช่วยเหลือจาก กิจกรรมประจำวัน
เรื่องที่ 8 วันที่ 11-15 ม.ค. 53	นานาสัตว์โลก (คุณธิดิ สบายวงศ์)	-เรียนรู้ชื่อสัตว์ประเภทต่างๆ -แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับ สัตว์เลี้ยงที่บ้านของตนเอง -ระบายสี ต่อภาพ สัตว์ชนิด ต่างๆ -ผู้ปกครองนำลูกสุนัขมาและ อธิบายเรื่องความสะอาดและ การรักษาความปลอดภัยจาก สุนัข	- ให้เด็กช่วยเลี้ยงไก่ ให้ อาการปลาที่อ่าง ฯลฯ - การส่งเสริมให้เด็กรู้จัก การแบ่งปันสิ่งของ ขนม หรือของเล่นกับน้อง กับพี่ และเพื่อนๆ	- สังเกตพฤติกรรม การแบ่งปัน และการ ช่วยเหลือจาก กิจกรรมประจำวัน

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ

1. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ไปดำเนินการทดสอบนักเรียนกลุ่มทดลอง (Pre-test)

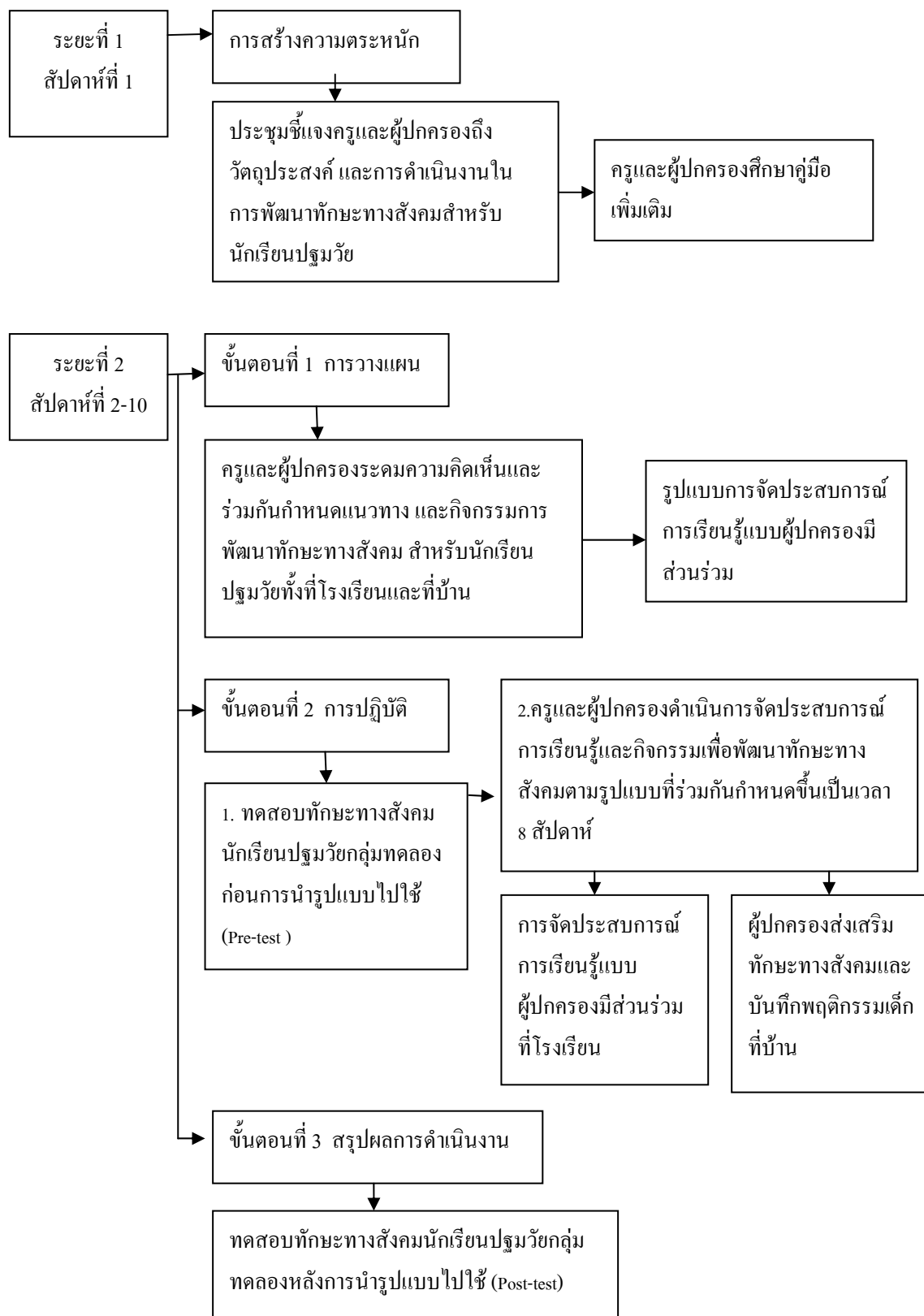
2. ครูผู้สอนและผู้ปกครองกลุ่มทดลอง ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นเป็นเวลา 10 สัปดาห์ กลุ่มเปรียบเทียบดำเนินการสอนตามปกติ

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการดำเนินงาน (สัปดาห์ที่ 10)

เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยประเมินผลทักษะทางสังคมของผู้เรียน (Post-test) นักเรียนกลุ่มทดลองหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

จากการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย สรุปเป็นแผนภูมิการดำเนินการ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 11 ขั้นตอนนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย
2. แบบสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย
3. แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความรู้ความเข้าใจ ดำเนินการดังนี้

1. แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน
 - 1.1 การสร้างแบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้
 - 1.2 สร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ครอบคลุมองค์ประกอบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สารสำคัญ 2) สื่อการเรียนรู้ 3) สารการเรียนรู้ 4) จุดประสงค์ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 6) การประเมินผล โดยสร้างเกณฑ์การประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นแบบระดับคุณภาพ 3 ระดับ ทั้งนี้มีคำอธิบายรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบอย่างชัดเจน ได้แก่

3	คะแนน หมายถึง	เหมาะสมมาก
2	คะแนน หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
1	คะแนน หมายถึง	ไม่เหมาะสม

โดยกำหนดการแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน	2.40-3.00	แผนการจัดประสบการณ์เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.70-2.39	แผนการจัดประสบการณ์เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.00-1.69	แผนการจัดประสบการณ์ไม่เหมาะสม

1.3 นำแบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

1.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นฉบับสมบูรณ์ไปให้ครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการพิจารณาว่ายอมรับได้ในประเด็นการประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหรือไม่ ผลการพิจารณาปรากฏว่าครูทุกคนเห็นด้วยและยอมรับในประเด็นการประเมินทุกข้อ

2. แบบสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน

การเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ 2) การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน 3) การจัดประสบการณ์ 4) สื่อการเรียนการสอน และ 5) การประเมินผล โดยมีลักษณะเป็นระดับคุณภาพ 3 ระดับ มีคำอธิบายระดับคุณภาพแต่ละด้านไว้อย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม จากนั้นเขียนนิยามศัพท์และองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.2 สร้างรายการสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงตามนิยามและครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ปรากฏว่าแต่ละด้านมีรายการประเมิน 3 รายการ

2.3 นำแบบสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอนให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.67-1.00

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปให้ครูผู้สอนที่เข้าร่วมพิจารณา ว่ายอมรับได้ในประเด็นการ

ประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการพิจารณาปรากฏว่าครูทุกคนเห็นด้วยและยอมรับในประเด็นการประเมินทุกข้อ

3.แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผู้วิจัยใช้แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมี 3 ด้าน ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จากนั้นเขียนนิยามศัพท์ และองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

3.2 สร้างรายการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ตรงตามนิยามและครอบคลุมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผลปรากฏว่าแต่ละด้าน มีรายการประเมิน 2 รายการ

3.3 นำรายการประเมินทั้งหมดมาจัดทำเป็นแบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณารายการประเมินแต่ละข้อว่าสอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้หรือไม่ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบทักษะทางสังคม หลังการดำเนินการ 2 ด้าน คือด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน ด้วยค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์ผลการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ผลการสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. การวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. การวิเคราะห์ผลการใช้รูปแบบ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6. การวิเคราะห์ผลทักษะทางสังคมของผู้เรียน กลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์ t-test Dependent

7. การวิเคราะห์ผลหลัก (Main effects) และผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ระหว่าง
คะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียน (Treatment Variable) และ ตัวแปรกลาง (Moderator Variable)
ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครอง โดยการวิเคราะห์ Two Way ANOVA

จากรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) ทดลองใช้รูปแบบ
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Implementation)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
3. การทดลองใช้ รูปแบบการจัด ประสบการณ์การ เรียนรู้แบบผู้ปกครอง มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคม	เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพของ รูปแบบการจัด ประสบการณ์การ เรียนรู้	1. ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง แบบ Quasi-Experimental Design ใช้รูปแบบการทดลอง แบบ Static- Group Comparison 2. ครูนำรูปแบบไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่ม ตัวอย่างดังนี้ 2.1 การทดสอบก่อนเรียน (Pre- test) นักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มเปรียบเทียบ 2.2 ทดลองใช้รูปแบบการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แบบ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคม กับกลุ่มทดลอง และการสอนรูปแบบปกติในกลุ่ม เปรียบเทียบ 2.3 วิเคราะห์ผลหลักและผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนน ทักษะทางสังคมและสถานภาพ ทางสังคมและเศรษฐกิจของ ผู้ปกครอง ได้แก่ อายุ อาชีพ และ รายได้ของผู้ปกครอง	1. นักเรียนระดับ ปฐมวัยจำนวน 25 คน แบ่งเป็นกลุ่ม ทดลอง 15 คน และกลุ่ม เปรียบเทียบ 10 คน 2. ผู้ปกครอง นักเรียน จำนวน 15 คน 3. ครูผู้สอน จำนวน 4 คน	- รูปแบบการจัด ประสบการณ์การ เรียนรู้ - แบบทดสอบทักษะ ทางสังคม สำหรับ นักเรียน - แบบประเมิน ความรู้ความเข้าใจ ของครูผู้สอนและ ผู้ปกครอง - แบบประเมิน แผนการจัด ประสบการณ์การ เรียนรู้ - แบบสังเกตการณ์ จัดประสบการณ์การ เรียนรู้ - แบบประเมินการมี ส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) การประเมินผล (Evaluation) และปรับปรุงรูปแบบ

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลและปรับปรุง /แก้ไข รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย เป็นฉบับสมบูรณ์

1. เกณฑ์การพิจารณา

1.1 ประเมินกระบวนการในการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.2 ประเมินกระบวนการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยกำหนดกรอบการประเมินผลรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยครอบคลุมประเด็นการประเมินกระบวนการสร้างรูปแบบ และกระบวนการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) จากนั้นกำหนดวิธีการประเมิน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินระหว่างดำเนินการใช้รูปแบบ จนกระทั่งเสร็จสิ้นการทดลอง ดังนี้

ในการพิจารณาถึงคุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สูงกว่าก่อนการทดลอง

1.2 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอน หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สูงกว่าก่อนการทดลอง

1.3 ระดับความพึงพอใจผู้ปกครอง ที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

1.4 ระดับความพึงพอใจของครูผู้สอน ที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินความพึงพอใจของครูและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับครูผู้สอน

1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถามความพึงพอใจ จากนั้นนำนิยามตัวแปรมาสร้างเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจ นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

1.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ ไปใช้จริงในการทดลองแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และการอบรมด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 อันดับ จำนวน 10 ข้อ โดยนำคำตอบของครูผู้สอนแต่ละคนมาให้ค่านำหนักเป็นคะแนนดังต่อไปนี้ (ถ้วน สายยศ; อังคณา สายยศ. 2538 : 184)

มีความพึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มีความพึงพอใจมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
มีความพึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
มีความพึงพอใจน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
มีความพึงพอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

จากนั้นแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้ประเมิน โดยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553: 196) เกณฑ์การตัดสินระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย คือค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปถือว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ

ได้คะแนน 4.50-5.00	ระดับความพึงพอใจ	มากที่สุด
ได้คะแนน 3.50-4.49	ระดับความพึงพอใจ	มาก
ได้คะแนน 2.50-3.49	ระดับความพึงพอใจ	ปานกลาง
ได้คะแนน 1.50-2.49	ระดับความพึงพอใจ	น้อย
ได้คะแนน 1.00-1.49	ระดับความพึงพอใจ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open – ended) เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับ การนำรูปแบบไปใช้ และข้อเสนอแนะอื่นๆ จำนวน 4 ข้อ

2. แบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับผู้ปกครอง

2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถามความพึงพอใจ ได้แก่ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม จากนั้นนำนิยามตัวแปรมาสร้างเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจ นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษานำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ ไปใช้จริงในการทดลองแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 3 อันดับ จำนวน 10 ข้อ โดยนำคำตอบของครูผู้สอนแต่ละคนมาให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนดังต่อไปนี้

มีความพึงพอใจมาก	ให้คะแนน	3	คะแนน
มีความพึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน	2	คะแนน
มีความพึงพอใจน้อย	ให้คะแนน	1	คะแนน

จากนั้นแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้ปกครอง โดยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ได้ค่าเฉลี่ย 2.50-3.00	ระดับความพึงพอใจ	มาก
ได้ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	ระดับความพึงพอใจ	ปานกลาง
ได้ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	ระดับความพึงพอใจ	น้อย

เกณฑ์การตัดสินระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย คือค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไปถือว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open – ended) มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับ การนำรูปแบบไปใช้ และข้อเสนอแนะ อื่นๆ จำนวน 4 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจของครูและผู้ปกครอง ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองและครูผู้สอนด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำค่าเฉลี่ย ที่ได้จากการคำนวณ ไปเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินที่ได้วางไว้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมของรูปแบบ คือ ถ้าค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของครูผู้สอนมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป ถือว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมีความเหมาะสม

3. การวิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่ และลำดับของคำตอบเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง

4. การคำนวณหาความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์การสรุปอ้างอิง (Generalizability Coefficient: p^2)

$$p^2 = \frac{\sigma_p^2}{\sigma_p^2 + \sigma_i^2 + \sigma_o^2}$$

โดย	p^2	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	σ_p^2	แทน	การประมาณค่าคะแนนความแปรปรวน
	σ_i^2	แทน	การประมาณค่าคะแนนความคลาดเคลื่อนความแปรปรวน
	σ_o^2	แทน	การประมาณค่าความแปรปรวนของผู้ให้คะแนน

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ความพึงพอใจ ข้อคิดเห็นต่างๆของครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และข้อสังเกตของผู้วิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตารางที่ 21 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 4 (Development) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
4. ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย	เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย	1. ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2. ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนและผู้ปกครอง หลังการทดลอง	1. นักเรียนระดับปฐมวัยจำนวน 25 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน 2. ผู้ปกครองนักเรียน 3.ครูผู้สอน จำนวน 4 คน	- แบบทดสอบทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียน -แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนและผู้ปกครอง - แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ ของครูผู้สอนและผู้ปกครอง

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
		3. ระดับความพึงพอใจของครูผู้สอนและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 4. ผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย เป็นฉบับสมบูรณ์		

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย” ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบ และนำไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง นักเรียนปฐมวัย และครูผู้สอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดำเนินการทดสอบทักษะทางสังคม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาแปลผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการอธิบายเป็นความเรียง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน(Analysis)
- ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้(Development)
- ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) เป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้(Implementation)
- ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) เป็นการประเมินผล(Evaluation) และปรับปรุงรูปแบบ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis)

ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1.1 การศึกษาสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องการพัฒนารูปแบบ ซึ่งต้องศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลการศึกษา เป็นดังต่อไปนี้

1.1.1 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ พบว่า แนวคิด ทฤษฎี ดังต่อไปนี้มีผลต่อการการจัดประสบการณ์แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และ พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนปฐมวัย

ทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ (Constructivist Theory) ซึ่งกล่าวถึงการสร้างความรู้ มีหลักการสำคัญว่า ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (Active) และสร้างความรู้ ความเชื่อ พื้นฐานของ Constructivism มีรากฐานมาจาก 2 แหล่งคือ จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development) หมายถึงทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม และ ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวทสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้าง ความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในสถานะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาดไม่ได้ในการเรียนรู้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและการคิด เมื่อมีประสบการณ์ใหม่เข้ามาเด็กจะ เชื่อมโยงให้เข้ากับประสบการณ์เดิมซึ่งเรียกว่าการปรับตัว (Adaptation) เพื่อให้เกิดการสมดุล (Equilibration) (สุรางค์ โค้วตระกูล 2548 : 49-50) พัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามวุฒิภาวะ การ เรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของหลักพัฒนาการ จັนพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ มี 4 จັน โดยจັน พัฒนาการที่อยู่ในช่วงปฐมวัย คือจັนการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (Sensorimotor) และจັน เตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational) การประยุกต์แนวคิดของเพียเจต์มาใช้ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ คือ ต้องให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูอำนวยความสะดวกในการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม บูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ จูงใจเด็กให้อยากเรียนรู้ และ สอนเด็กไปตามจັนพัฒนาการ

ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวทสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) ไวทสกีศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการทางการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและ สังคมมาก ดังนั้นครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาว์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการ ทางภาษาและทางความคิดของเด็ก ซึ่งการพัฒนาจะเริ่มด้วยพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้น พัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะเป็นไปร่วมกัน ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครูคือผู้ให้การ ช่วยเหลือ (Teacher assisted teaching) เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ครูคอยให้ความช่วยเหลือเด็กผ่านการสังเกตขอบเขตการเรียนรู้ของเด็ก จึงจะทำให้การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้ (Dewey's Educational Perspective) แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้คือ “เรียนโดยการกระทำ” (learning by doing) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษาตามแนวคิดของดิวอี้ มี 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรก คือ หลักสูตร เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมากกว่าเรื่องในอดีต เรียกว่า หลักสูตรที่ยืดการจัดประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง เนื้อหาของหลักสูตรเป็นลักษณะการบูรณาการมีทั้งส่วนที่ให้นักคิดและที่เป็นทักษะกระบวนการ เนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจตัวเองและสังคม องค์ประกอบที่ 2 คือ ครู มีหน้าที่วางแผนการสอนโดยพิจารณาพัฒนาการ ความ สนใจ และความต้องการของเด็ก เตรียมสิ่งแวดล้อมและสื่อในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง และองค์ประกอบที่ 3 คือ เด็ก มีหน้าที่ทำความเข้าใจว่าตนมีความสนใจและมีปัญหาอะไรอยู่ และร่วมกับครูวางแผนทิศทางการพัฒนาตนเองตามเนื้อหาที่ตนสนใจและถนัดด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง

1.1.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 แล้วมาศึกษาสังเคราะห์ ผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 2 ลักษณะคือ การมีส่วนร่วมในระดับการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและบริหาร ซึ่งหากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ทั้งสองลักษณะจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ในประเด็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์พบว่าประกอบไปด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in decision making) เป็นขั้นตอนที่ผู้ปกครองร่วมกำหนด รวบรวมความคิดเห็น กำหนดจุดประสงค์ กำหนดเป้าหมาย วางแผนพัฒนาหาแนวทางเพื่อดำเนินการต่อไป

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation) เป็นขั้นปฏิบัติตามแผนงาน หรือกำหนดการที่วางไว้ โดยการช่วยเหลือ ร่วมมือ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation) เป็นการมีส่วนร่วมกับครูผู้สอนในการประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ถึงการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

1.1.3 การพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย สำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน ผู้วิจัยศึกษาหลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ควรจัดในรูปของการบูรณาการ โดยยึดหลักบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม จัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อที่หลากหลาย ซึ่งกิจกรรมในแต่ละวันมีหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาค้นคว้าการปฏิบัติ การทดลอง การทัศนศึกษา โดยใช้สอดแทรกทักษะทางสังคม ในเนื้อหาหลักสูตรกิจกรรมมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) เป็นขั้นของการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และดึงความสนใจของผู้เรียนมาที่กิจกรรมเช่นการร้องเพลง การฟังนิทาน การสนทนาซักถาม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ครูต้องการ

ผู้ปกครองอาจมีส่วนร่วมโดยการพูดคุยสนทนากับเด็กชักจูงเร้าความสนใจให้เด็กอยากเรียนรู้ โดยการเล่านิทาน หรือร้องเพลงร่วมกับครูผู้สอนให้เด็กฟัง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน กับครูผู้สอนกับบุคคลต่างๆ รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมมีการสนทนาพูดคุย ซักถาม การศึกษาค้นคว้า การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดย เนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นประเมินผล (Assessment) เป็นการประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมต่างๆ และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยครูผู้สอนและผู้ปกครองร่วมกันประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน การประเมินเด็กระดับปฐมวัยใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ การสังเกตพฤติกรรม มีวิธีการสังเกตหลายรูปแบบ

1.2 การศึกษาสังเคราะห์การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้ยุทธศาสตร์การออกแบบการเรียนการสอนของ ทริปปและไบเชลมeyer (Tripp and Bichelmeyer 1990) เป็นแนวทางโดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือการประเมินความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างต้นแบบ การทดลองใช้ (การทดลอง) และการ

ปรับปรุง นอกจากนี้แนวคิดในการออกแบบการเรียนรู้เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งเน้นเชิงระบบ (System Orientation) ที่มีลักษณะมุ่งออกแบบเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาการเรียนการสอน หรือเพื่อพัฒนาทักษะบางอย่างให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน (Gustafson and Branch 1997:58) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางสังคมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนปฐมวัย เพื่อให้มีทักษะพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตและสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากพื้นที่การวิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมและการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน 3) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองนักเรียนและของครูผู้สอน เพื่อนำมาประกอบในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ตลอดจนผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมอันประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน ผลการดำเนินการเป็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสถานศึกษาต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิด ด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 43 วรรค 2 กล่าวถึงนโยบายการพัฒนาการศึกษาในอนาคต ที่ต้องการระดมความร่วมมือจากทุกส่วนของสังคมตั้งแต่ครอบครัวชุมชน เอกชน สถาบันต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา ในส่วนของโรงเรียน ต้องมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ในการจัดระบบโครงสร้างกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

สำหรับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ จากการศึกษาวิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้กับนักเรียนพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในปฏิกิริยาที่ผ่านมา ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมเพียงครั้งเดียว (ปฐมนิเทศผู้ปกครอง) เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญจำนวน 2 ครั้งได้แก่ วันลอยกระทง และวันแม่แห่งชาติ เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พบว่า ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมเลย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด โดยดำเนินการที่

โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ผู้ปกครองจะได้รับทราบข้อมูลพัฒนาการผู้เรียนจากแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน และสมุดประจำตัวนักเรียนเท่านั้น และเนื่องจากเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กิจกรรมในระหว่างปีจึงมีไม่มากนัก ผู้ปกครองนักเรียนจึงไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในประเด็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ครูเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ในทางบวกกับผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลในพื้นที่และเขตติดต่อ การขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือสามารถทำได้ไม่ยากนัก และจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยินดีให้ความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดกิจกรรมต่างๆ และเห็นว่าการมีส่วนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ว่าด้านกิจกรรมวิชาการหรือการช่วยเหลือต่างๆ จากผู้ปกครองจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กมาก

ประเด็นที่ 2 การจัดกิจกรรมและการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จัดในลักษณะกิจกรรมย่อย 6 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมวงกลม กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา โดยกิจกรรมเน้นการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และจากการสอบถามครูผู้สอน ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน พบว่ายังไม่มีมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม จากสภาพสังคมปัจจุบันหากผู้เรียนได้รับการพัฒนานี้จะเป็นสิ่งที่ดี ผู้เรียนย่อมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองไม่ได้ส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับบุตรหลานเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่จะส่งเสริมด้านการเรียนรู้ และสุขอนามัยเท่านั้น เมื่อสอบถามถึงความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคมทั้งด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน อันเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ผู้ปกครองทุกคนยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมกับครูในการพัฒนาทักษะทางสังคมดังกล่าว และ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนได้สะท้อนให้เห็นถึง ความต้องการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมโดยตรงดังนี้

“ การเรียนการสอนเน้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ไม่ได้เน้นเรื่องอะไรเป็นพิเศษ แต่หากจะเน้นเรื่อง การช่วยเหลือและการแบ่งปัน ก็เป็นการดี เพราะเด็กๆ ชอบทะเลาะ และแย่งของเล่นกันเป็นประจำ ต่อไปเด็กๆ จะได้ช่วยกัน แบ่งปันของกัน ไม่ทะเลาะกันอีก”

“เด็ก แข่งของเล่นเป็นประจำ บางครั้งถึงกับลงมือกัน ครูต้องบอกให้แบ่งกัน เด็กถึงจะแบ่ง การช่วยเหลือมีบ้างแต่น้อย ช่วยเก็บของเล็กๆน้อยๆ ได้บ้าง ถ้าได้สอนหรือจัดการเรียนการสอนที่เน้นเรื่องนี้เป็นพิเศษจะดีมาก”

ประเด็นที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองนักเรียนและของครูผู้สอน จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ จำนวนทั้งสิ้น 61 คน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีอายุในช่วง 31-40 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.8 และมีอาชีพรับจ้างมากที่สุดร้อยละ 34.4 รองลงมาคืออาชีพค้าขายคือร้อยละ 29.9 และอาชีพเกษตรกรร้อยละ 27.9 ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนได้ เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา อีกทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสามารถและความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และการดำเนินชีวิตตามวิถีไทย เช่น การจักสานอุปกรณ์คักจับสัตว์น้ำ การทอเสื่อกก การทำอาหาร ขนมไทย นอกจากนี้ผู้ปกครองบางท่านสามารถร้องเพลงกล่อมเด็ก ร้องลิเก และแสดงการเล่านิทานสำหรับเด็กได้ จากการสอบถามถึงการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้ปกครองให้ความยินดีเข้าร่วมและให้ความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะได้แบ่งเบาภาระครูผู้สอน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และได้รู้ว่ามีบุตรหลานเมื่ออยู่ที่โรงเรียนมีพฤติกรรมหรือการเรียนรู้อย่างไร

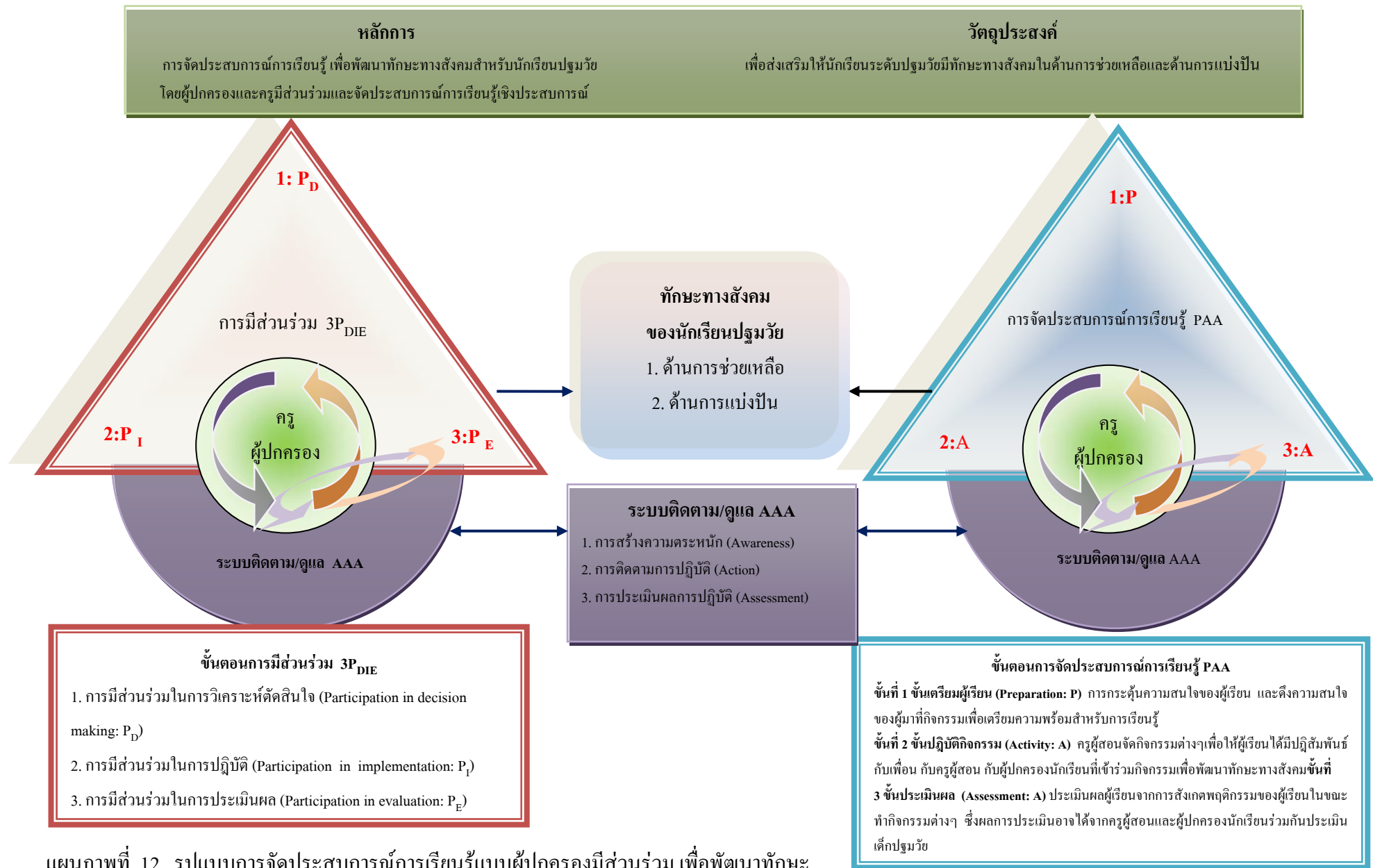
ข้อมูลพื้นฐานครูผู้สอน จำนวน 4 คน พบว่า เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุ 27 ,28,32 และ 48 ปี ตามลำดับ วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 1 คน ปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ จำนวน 2 คน (กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย) และ ปริญญาตรี สาขาวิชาการเงินและบัญชี จำนวน 1 คน (กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย) จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาทักษะทางสังคม ครูให้ความคิดเห็นว่าการให้ผู้ปกครองเข้าร่วมจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนโดยตรง อีกทั้งหากผู้ปกครองร่วมกิจกรรมที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองร่วมพัฒนาด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การพัฒนาอาคารสถานที่ เป็นต้น ในส่วนของการพัฒนาทักษะทางสังคมครูต้องการให้พัฒนาด้านการช่วยเหลือ และการแบ่งปัน เนื่องจาก ปัจจุบันพบว่านักเรียนทะเลาะกันเรื่องแย่งของเล่น แย่งสิ่งของหรือขนมกันมาก ดังนั้นจึงควรที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะด้านนี้ก่อน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาก 3 แหล่ง อันได้แก่ การวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดสนทนากลุ่ม และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ ซึ่งสรุปให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย

ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะนำเสนอในขั้นตอนต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ดำเนินการสร้างตามกรอบการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของทริปปี้และไบเชลเมเยอร์ (Tripp and Bichelmeyer 1990) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ การประเมินความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างต้นแบบ การทดลองใช้ต้นแบบ และการปรับปรุง โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ สาระและกระบวนการ กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน และการวัดประเมินผล จากแนวคิดผู้วิจัยกำหนดเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยรูปแบบมีชื่อว่า “รูปแบบ 3P_{DIE}” โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 12 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

หลักการ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม สำหรับเด็กปฐมวัย ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับครูผู้สอนโดยมีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจเลือกแนวทาง วิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติลงมือทำร่วมกับครูผู้สอน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลผู้เรียน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ให้กับนักเรียนปฐมวัย ทั้งนี้ผลจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จะส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญาที่สมดุล และมีพัฒนาการทักษะทางสังคมเป็นไปในทางบวก ส่งผลให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย (3P_{DIE}) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 2 ด้านคือ

1. **ด้านการช่วยเหลือ** เป็นการแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ของเด็กในการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์
2. **ด้านการแบ่งปัน** เป็นการแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดของเด็ก โดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อน ให้ครูหรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมมีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมทั้งระบบ โดยการมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอนคือ

1. **การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ** (Participant in decision making: P_D) และวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
2. **การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ** (Participant in implementation : P_I) เป็นการปฏิบัติกิจกรรม ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในข้อที่ 1

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation :P_E) เป็นการสรุปผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงไร และสรุปผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) เป็นขั้นของการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และดึงความสนใจของผู้มาที่กิจกรรมเช่นการร้องเพลง การฟังนิทานฟังนิทาน การสนทนาซักถาม

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน กับครูผู้สอน กับบุคคลต่าง และผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมมีการสนทนาพูดคุย ซักถาม การศึกษาค้นคว้า การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นไปที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล (Assessment) เป็นการประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคม

ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการในแต่ละสัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กและดำเนินการทดสอบทักษะทางสังคม (Pre-test) ก่อนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้แบบทดสอบทักษะทางสังคมซึ่งมีลักษณะเป็นรูปภาพ และมีข้อความเป็นข้อคำถาม (สำหรับครูผู้สอนอ่านให้ฟัง) จำนวน 20 ข้อ

สัปดาห์ที่ 2-9 ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ตามที่กำหนดร่วมกับผู้ปกครอง

สัปดาห์ที่ 10 ดำเนินการทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย หลังการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม (Post-test)

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ประกอบด้วยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จำนวน 8 แผน คือ

แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 1	เรื่อง อร่อยผักผลไม้
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 2	เรื่อง เติบโตใหญ่เพราะเมล็ดข้าว
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 3	เรื่อง นานาสัตว์โลก
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 4	เรื่อง สีสวยสดใส
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 5	เรื่อง นักประดิษฐ์ตัวน้อย
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 6	เรื่อง ต้นไม้กินป่า
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 7	เรื่อง สิ่งของเครื่องใช้
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ 8	เรื่อง วันลอยกระทง

การประเมินผลผู้เรียน

1. การทดสอบทักษะทางสังคมของผู้เรียนระดับปฐมวัย ประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน โดยใช้แบบทดสอบซึ่งมีลักษณะเป็นรูปภาพประกอบคำบรรยาย ให้ผู้เรียนเลือกตอบ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ

2. ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคมประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน โดยผู้ปกครองและครูผู้สอนร่วมกันประเมินและสรุปผลร่วมกัน

การประเมินผลรูปแบบ

1. การประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองและครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และการพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ

2. การประเมินความพึงพอใจผู้ปกครอง และครูผู้สอน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัยไปใช้ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบปรากฏตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.800	0.441	มากที่สุด	2
2. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมและการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย	4.800	0.441	มากที่สุด	2
3. ความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	5.000	0.000	มากที่สุด	1
4. การเรียงลำดับขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.000	1.000	มาก	5
5. การอธิบายบทบาทของครู	3.800	0.441	มาก	6
6. การอธิบายบทบาทของผู้ปกครอง	4.000	0.000	มาก	5
7. การอธิบายบทบาทของนักเรียน	4.000	0.000	มาก	5
8. กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แสดงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	4.600	0.896	มากที่สุด	3
9. กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แสดงถึงการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย	4.200	1.091	มาก	4
10. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย หน่วย เรื่อง ระดับ ระยะเวลา จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และบันทึกหลังสอน	4.600	0.545	มากที่สุด	3
11. การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยตามสภาพการณ์จริง	4.200	0.441	มาก	4
12. ระยะเวลาในการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้	4.200	0.831	มาก	44
13. การประเมินผลรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์	4.600	0.542	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.350	0.453	มาก	

จากตารางที่ 22 พบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.350$, S.D.= 0.453) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.800-5.000 และเมื่อพิจารณาคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินในรายข้อพบว่าข้อที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความเหมาะสมมากที่สุดคือ ความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.000, S.D.= 0.000 รองลงมาคือแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานในการกำหนดกรอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และแนวคิดทฤษฎีพื้นที่ที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน ($\bar{X} = 4.800$, S.D.= 0.441) และข้อที่มีระดับคะแนนน้อยที่สุดคือ การอธิบายบทบาทของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.800$, S.D.= 0.441)

ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นการอธิบายบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนที่ควรอธิบายเป็นขั้นตอนเพื่อให้ครูผู้สอนเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้ และประเด็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งต้องให้ความรู้ผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่ออยู่ที่บ้าน โดยอาจนำเสนอในขั้นตอนการประชุมชี้แจงหรือจัดทำเป็นคู่มือให้ผู้ปกครองศึกษาที่บ้านเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ความรู้ผู้ปกครองในขั้นตอนการประชุมชี้แจงและจัดทำคู่มือผู้ปกครองขึ้นอีกหนึ่งฉบับเพื่อให้ความรู้ผู้ปกครองในประเด็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย

จากนั้นผู้วิจัยนำรูปแบบและเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ ไปทดลองศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Pilot Study) ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างวันที่ 24 ตุลาคม 2552 ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2552 ผลการทดลองศึกษา พบว่า

1. ระยะเวลาในการสร้างความตระหนักควรกระชับและใช้เวลาให้น้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองไม่เคยชินกับการนั่งฟังนานๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรับเวลาสำหรับการให้ความรู้ผู้ปกครองเร็วขึ้น และพัฒนาคู่มือสำหรับผู้ปกครองจำนวน 1 ฉบับเพื่อให้ผู้ปกครองนำไปศึกษาและทำความเข้าใจเพิ่มเติม

2. การมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้สอนและผู้ปกครองในการวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีตัวอย่างหรือแนวทางให้กับผู้ปกครองและครูได้ศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เห็นแนวทางและสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

3. ระหว่างการทดลองใช้รูปแบบ ผู้ปกครองยังไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปันได้อย่างชัดเจน เมื่อเด็กนักเรียนอยู่ที่บ้าน ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงสร้างแบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองนำไปใช้ในการสังเกตทักษะทางสังคมเมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองสังเกตพัฒนาการทักษะทางสังคมของบุตรหลานตนเอง และเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการประเมินผลทักษะทางสังคมเมื่อสิ้นสุดโครงการ

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ที่ปรับปรุงและพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ โดยการนำไปทดลองนั้น ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบ โดยเปรียบเทียบคะแนนที่ได้หลังการทดลองกับกลุ่มทดลอง ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ทดสอบทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองมาหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample ดังปรากฏในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

ทักษะทางสังคม	กลุ่มทดลอง (n=15)	$\bar{X}$	S.D.	t-test
ด้านการช่วยเหลือ	ก่อนการทดลอง	5.405	1.593	6.282*
	หลังการทดลอง	8.262	0.968	
ด้านการแบ่งปัน	ก่อนการทดลอง	5.463	1.501	6.205*
	หลังการทดลอง	7.733	1.031	
รวมทักษะทางสังคม	ก่อนการทดลอง	10.866	2.770	7.304*
	หลังการทดลอง	16.000	1.513	

*P< .05

จากตารางที่ 23 พบว่า ภายหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย นักเรียนมีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงน่าเป็นสัญญาณบ่งชี้ได้ว่า

การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมที่ได้พัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนปฐมวัยมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

เมื่อแนวนโน้มพิจารณาคะแนนทักษะทางสังคมเป็นรายด้านพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านการแบ่งปัน โดยทักษะด้านการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=8.262, S.D.=0.968$) และด้านการแบ่งปันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=7.733, S.D.=1.031$) ทั้งนี้จากสอบถามครูผู้สอนและผู้ปกครอง พบว่าทักษะด้านการช่วยเหลือเป็นทักษะที่เด็กสามารถทำได้บ่อยครั้งเมื่อเปรียบเทียบกับด้านการแบ่งปันสิ่งของหรือขนม ซึ่งครูให้เหตุผลว่าเด็กนักเรียนยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) บางครั้งจึงไม่ยอมแบ่งปันสิ่งของตนเองให้กับใครจึงเป็นเหตุผลให้คะแนนทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือสูงกว่าทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน

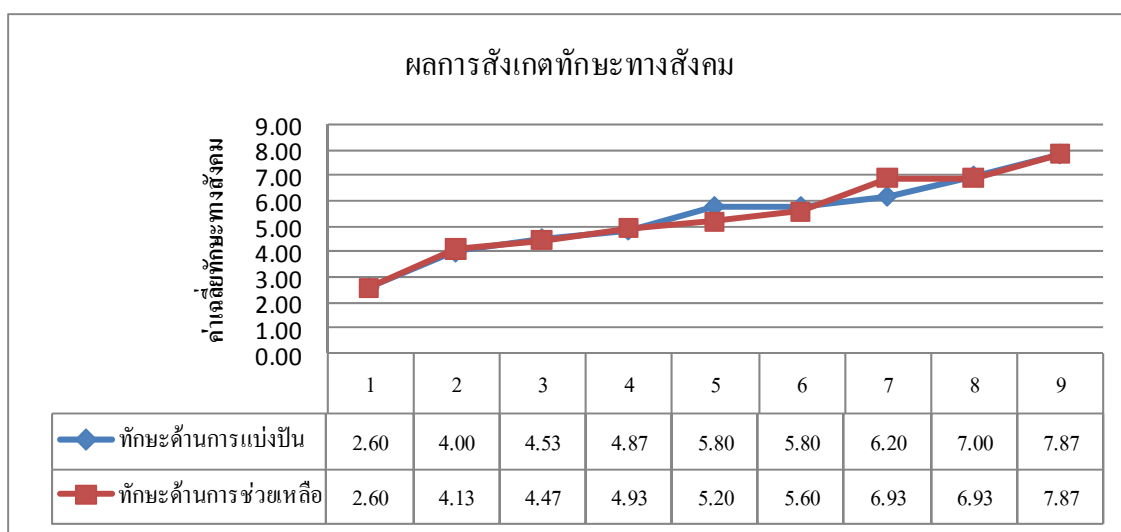
3.2 ผลการสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยรวมทุกด้านก่อนและระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยทั้งสองด้านที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลองและขณะทำการทดลองใช้รูปแบบ ทั้ง 8 สัปดาห์มาหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ผลคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

ทักษะทางสังคม		ระยะเวลาการสังเกต (สัปดาห์)								
		ก่อนการใช้ รูปแบบ	1	2	3	4	5	6	7	8
ด้านการช่วยเหลือ	$\bar{X}$	2.60	4.13	4.46	4.93	5.20	5.60	6.93	6.93	7.86
	S.D.	0.82	0.91	0.51	0.88	0.67	0.63	0.79	1.03	0.64
ด้านการแบ่งปัน	$\bar{X}$	2.60	4.00	4.54	4.87	5.80	5.80	6.20	7.00	7.87
	S.D.	0.63	0.85	0.99	0.99	0.86	0.68	0.86	0.93	0.64
รวม	$\bar{X}$	5.00	8.13	9.00	9.80	11.00	11.40	13.07	14.00	15.73
	S.D.	1.36	1.30	1.36	1.32	1.07	1.12	1.22	1.25	0.88

จากผลคะแนนการสังเกตทักษะทางสังคมทั้งสองด้านดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาแสดงในรูปแบบแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 13 เปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลองและระหว่างการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จากแผนภาพที่ 13 พบว่าทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้งด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นโดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเพิ่มมากขึ้นในทุกสัปดาห์ ทั้งนี้เมื่อแยกพิจารณาทักษะทางสังคมเป็นรายด้านพบว่า ในสัปดาห์ที่ 5 ทักษะด้านการแบ่งปันสูงกว่าทักษะด้านการช่วยเหลือ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ในหน่วยสี่สยสศโส ซึ่งมีอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย นักเรียนจึงแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันได้ชัดเจนมากกว่าทักษะด้านการช่วยเหลือ ประกอบกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นหลักเป็นผลให้นักเรียนภายในกลุ่มมีการแบ่งปันอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ และในสัปดาห์ที่ 7 พบว่า ทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือสูงกว่าทักษะด้านการแบ่งปัน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ครูผู้สอนและผู้ปกครองส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการช่วยเหลือสูงกว่าสัปดาห์ที่ผ่านมาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำ ประกอบกับนักเรียนปฐมวัยเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) การแบ่งปันสิ่งของที่ตนชอบ จึงเป็นเรื่องที่ยากเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะด้านการช่วยเหลือ

3.3 เปรียบเทียบผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ทดสอบทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม มาเปรียบเทียบกับ

ทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามปกติ ผลปรากฏตามตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ผลการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ

ทักษะทางสังคม	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D.	t-test
ด้านการช่วยเหลือ	กลุ่มทดลอง	7.733	1.032	5.050*
	กลุ่มเปรียบเทียบ	4.500	1.840	
ด้านการแบ่งปัน	กลุ่มทดลอง	8.266	.961	4.361*
	กลุ่มเปรียบเทียบ	5.300	2.002	
รวมทักษะทางสังคม	กลุ่มทดลอง	10.866	2.770	6.523*
	กลุ่มเปรียบเทียบ	16.000	1.513	

*p< .05

จากตารางที่ 25 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมทั้งด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปันสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมนักเรียนปฐมวัยได้ดีกว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปกติ ซึ่งจากการสอบถามครูผู้สอนและผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดทักษะทางสังคมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนขนานไปพร้อมกัน จึงเป็นผลให้นักเรียนสามารถแสดงทักษะทางสังคมทั้งด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปันได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

3.4 ผลการศึกษาผลหลักและผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองและคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียนปรากฏตามตารางที่ 26 ดังนี้

ตารางที่ 26 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง

กลุ่ม	อายุ	จำนวน(คน)	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลอง (n=15)	ต่ำกว่า 35 ปี	8	15.500	1.309
	มากกว่า 35 ปี	7	16.571	1.618
	รวม	15	16.000	1.511
กลุ่มเปรียบเทียบ(n=10)	ต่ำกว่า 35 ปี	4	7.750	1.258
	มากกว่า 35 ปี	6	11.166	2.639
	รวม	10	9.800	2.740
รวม (N=25)	ต่ำกว่า 35 ปี	12	12.916	4.010
	มากกว่า 35 ปี	13	14.076	3.475
	รวม	25	13.520	3.709
กลุ่ม	อาชีพ	จำนวน(คน)	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลอง (n=15)	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8	15.500	1.309
	ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร	7	16.571	1.618
	รวม	15	16.000	1.511
กลุ่มเปรียบเทียบ(n=10)	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6	11.166	2.639
	ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร	4	7.750	1.258
	รวม	10	9.800	2.740
รวม (N=25)	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	12.916	4.010
	ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร	13	14.076	3.475
	รวม	25	13.520	3.709
กลุ่ม	รายได้	จำนวน(คน)	$\bar{X}$	S.D.
กลุ่มทดลอง (n=15)	ต่ำกว่า 10,000 บาท	9	15.000	0.866
	มากกว่า 10,001 บาท	6	17.500	0.836
	รวม	15	16.000	1.511
กลุ่มเปรียบเทียบ(n=10)	ต่ำกว่า 10,000 บาท	4	7.500	1.290
	มากกว่า 10,001 บาท	6	11.333	2.338
	รวม	10	9.800	2.740
รวม (N=25)	ต่ำกว่า 10,000 บาท	13	12.692	3.727
	มากกว่า 10,001บาท	12	14.416	3.629
	รวม	25	13.520	3.709

จากตารางที่ 26 พบว่า โดยภาพรวม ผู้ปกครองนักเรียนมีอายุสูงกว่า 35 ปี จำนวน 13 คน ($\bar{X}=14.076$, S.D.= 3.475) และมีอายุต่ำกว่า 35 ปี มีจำนวน 12 คน ($\bar{X}=12.916$, S.D.= 4.010) มีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร มากกว่า รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 13 คน ($\bar{X}=14.076$, S.D.= 3.475) และ 12 คน ($\bar{X}=12.916$, S.D.= 4.010) ตามลำดับ ส่วนรายได้พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทจำนวน 13 คน ($\bar{X}=12.692$, S.D.= -3.727) และมีรายได้มากกว่า 10,001 บาท จำนวน 12 คน ($\bar{X}=14.416$, S.D.= 3.629)

เพื่อศึกษาผลหลัก (Main effects) และผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองและทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ผู้วิจัยจึงนำคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

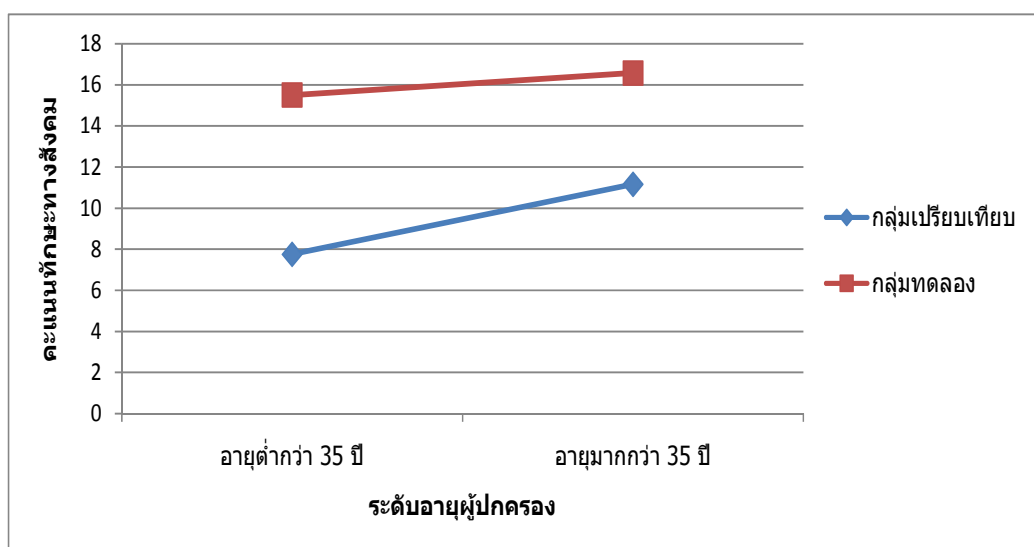
ตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยตามกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ จำแนกตามระดับอายุของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
กลุ่ม (A)	252.800	1	252.800	78.885	.000
อายุผู้ปกครอง (B)	29.426	1	29.426	9.128	.000
ปฏิสัมพันธ์ A X B	8.035	1	8.035	2.507	.128
ความคลาดเคลื่อน	67.298	21	3.205		
รวม	330.240	24			

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่า การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของผลหลัก (Main effects) พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 35 ปี และกลุ่มที่มีผู้ปกครองอายุมากกว่า 35 ปี มีคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ที่เกิดจากการส่งผลร่วมกันระหว่างตัวแปรทดลอง (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ) กับตัวแปรระดับอายุของผู้ปกครอง

(อายุต่ำกว่า 35 ปีและอายุ มากกว่า 35 ปี) ไม่พบว่า มีผลปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการศึกษาดังกล่าว จะนำเสนอในรูปแบบแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 14 ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กับระดับอายุของผู้ปกครองนักเรียน

จากแผนภาพที่ 14 พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุมากกว่า 35 ปี สูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 35 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

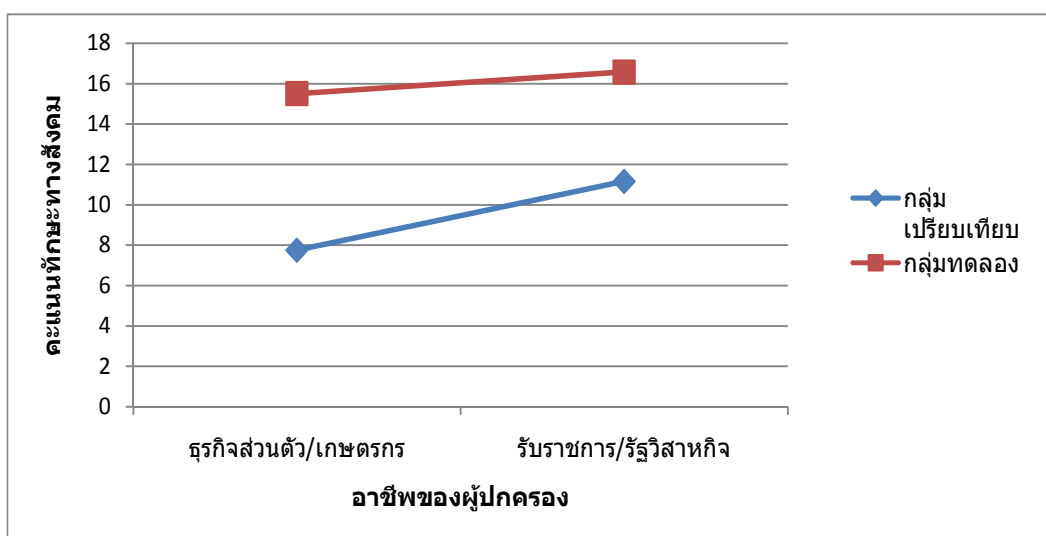
และไม่พบว่ามีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบที่ผู้ปกครองมีอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ รูปแบบของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีลักษณะเป็นรูปแบบเดียวกันและขนานกัน โดยที่กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบของนักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 35 ปีจะมีค่าคะแนนทักษะทางสังคมต่ำกว่ากลุ่มที่มีผู้ปกครองอายุมากกว่า 35 ปี ซึ่งส่งนัยว่า ผู้ปกครองที่มีอายุมากจะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงกว่า ไม่ว่านักเรียนจะเรียนรู้ในลักษณะใดก็ตาม แต่จากผลการวิเคราะห์นี้พบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ส่งผลให้ทักษะทางสังคมของนักเรียนสูงกว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 28 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยตามกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
กลุ่ม (A)	252.800	1	252.800	78.885	.000
อาชีพของผู้ปกครอง(B)	29.426	1	29.426	9.182	.006
ปฏิสัมพันธ์ A X B	8.035	1	8.035	2.507	.128
ความคลาดเคลื่อน	67.298	21	3.205		
รวม	330.240	24			

จากตารางที่ 25 พบว่า การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของผลหลัก(Main effects) นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มที่มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร มีคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ที่เกิดจากการส่งผลร่วมกันระหว่างตัวแปรทดลอง (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ) กับตัวแปรอาชีพของผู้ปกครอง (รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และ ธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร) ไม่พบว่า มีผลปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการศึกษาดังกล่าว จะนำเสนอในรูปแบบแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 15 ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กับอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน

จากแผนภาพที่ 15 พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ สูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

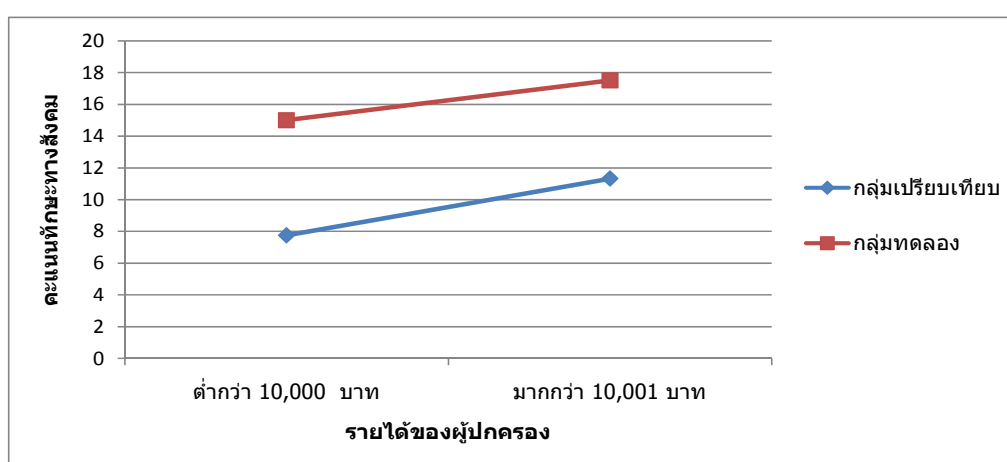
และไม่พบว่า มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ รูปแบบของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีลักษณะเป็นรูปแบบเดียวกันและขนานกัน โดยที่กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบของนักเรียนที่มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร จะมีค่าคะแนนทักษะทางสังคมต่ำกว่ากลุ่มที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ซึ่งส่งนัยว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงกว่า ไม่ว่านักเรียนจะเรียนรู้ในลักษณะใดก็ตาม ซึ่งจากผลการวิเคราะห์นี้พบว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ส่งผลให้ทักษะทางสังคมของนักเรียนสูงกว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยตามกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ จำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
กลุ่ม (A)	268.960	1	268.960	135.016	.000
รายได้ของผู้ปกครอง (B)	57.760	1	57.760	28.995	.000
ปฏิสัมพันธ์ A X B	2.560	1	2.560	1.285	.270
ความคลาดเคลื่อน	41.833	21	1.992		
รวม	330.240	24			

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่า การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของผลหลัก(Main effects) พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท และกลุ่มที่มีผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 10,001 บาท มีคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ที่เกิดจากการส่งผลร่วมกันระหว่างตัวแปรทดลอง (กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ) กับตัวแปรรายได้ของผู้ปกครอง (ต่ำกว่า 10,000 บาท และอายุ มากกว่า 10,001 บาท) ไม่พบว่า มีผลปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการศึกษาดังกล่าว จะขอนำเสนอในรูปแบบแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 16 ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กับรายได้ของผู้ปกครองนักเรียน

จากแผนภาพที่ 16 พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 10,001 บาท สูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้ไม่พบว่ามีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบที่ผู้ปกครองมีรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ รูปแบบของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีลักษณะเป็นรูปแบบเดียวกันและขนานกัน โดยที่กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบของนักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จะมีค่าคะแนนทักษะทางสังคมต่ำกว่ากลุ่มที่มีผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 10,001 บาท ซึ่งส่งนัยว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 10,001 บาท ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงกว่า ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนจะเรียนรู้ในลักษณะใดก็ตาม แต่ในที่นี่การเรียนรู้โดยผ่านรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม จะส่งผลให้ทักษะทางสังคมของนักเรียนสูงกว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ

3.5 ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน

จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ทั้งนี้เพื่อประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยการประเมินแบ่งเป็นการประเมินตนเอง (ครูผู้สอนประเมินตนเอง) และผลการประเมินจากผู้วิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ตารางที่ 30 ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ของครูผู้สอนประเมินโดยครูผู้สอน

รายการ	ผลการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1.สาระสำคัญ	2.751	0.466	เหมาะสมมาก	3
2.สื่อการเรียนรู้	2.622	0.512	เหมาะสมมาก	4
3.สาระการเรียนรู้	2.751	0.466	เหมาะสมมาก	3
4.จุดประสงค์การเรียนรู้	2.870	0.353	เหมาะสมมาก	2

ตารางที่ 30 (ต่อ)

รายการ	ผลการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
5.กิจกรรมการเรียนรู้				
5.1 กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน ด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน	2.751	0.466	เหมาะสมมาก	3
5.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	3.000	0.000	เหมาะสมมาก	1
5.3 กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.870	0.353	เหมาะสมมาก	2
6.การประเมินผล	2.751	0.466	เหมาะสมมาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม	2.793	0.300	เหมาะสมมาก	

จากตารางที่ 30 พบว่า แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนเขียนขึ้นมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X}=2.793, S.D.=0.300$) โดยทุกข้อมีผลการประเมินในระดับเหมาะสมมากทุกข้อ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=3.000, S.D.=0.000$) ลำดับต่อมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวนสองข้อคือ จุดประสงค์การเรียนรู้และ กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=2.870, S.D.=0.353$) ต่อมาคือ สาระสำคัญ, สาระการเรียนรู้, กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน และการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\bar{X}=2.751, S.D.=0.466$) ลำดับสุดท้ายคือ สื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.622, S.D.=0.512$)

ตารางที่ 31 ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ประเมินโดยผู้วิจัย

รายการ	ผลการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1.สาระสำคัญ	2.500	0.531	เหมาะสมมาก	5
2.สื่อการเรียนรู้	2.627	0.510	เหมาะสมมาก	4
3.สาระการเรียนรู้	2.750	0.460	เหมาะสมมาก	3
4.จุดประสงค์การเรียนรู้	3.000	0.000	เหมาะสมมาก	1
5.กิจกรรมการเรียนรู้				
5.1 กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน ด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน	2.870	0.353	เหมาะสมมาก	2
5.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	3.000	0.000	เหมาะสมมาก	1
5.3 กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.870	0.353	เหมาะสมมาก	2
6.การประเมินผล	2.870	0.353	เหมาะสมมาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	2.811	0.171	เหมาะสมมาก	

จากตารางที่ 31 พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ประเมินโดยผู้วิจัยมีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X}=2.811, S.D.=0.171$) ซึ่งหากพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีผลการประเมินในระดับเหมาะสมมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ข้อคือ จุดประสงค์การเรียนรู้ และ กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ($\bar{X}=3.000, S.D.=0.000$) ลำดับต่อมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากันจำนวน 3 ข้อ ($\bar{X}=2.870, S.D.=0.353$) คือ กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน, กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผล ต่อมาคือ สาระการเรียนรู้ ($\bar{X}=2.750, S.D.=0.460$) สื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}=2.627, S.D.=0.510$) และ สาระสำคัญ ($\bar{X}=2.500, S.D.=0.531$) ตามลำดับ

จากผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ที่ประเมินโดยครูผู้สอนเองและจากผลการประเมินของผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยได้นำผลมาพิจารณาร่วมกันอีกครั้ง ผลการวิเคราะห์ ปรากฏตามตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ที่ได้จากการประเมินของครูผู้สอนและผู้วิจัย

รายการ	ผลการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1.สาระสำคัญ	2.625	0.500	เหมาะสมมาก	6
2.สื่อการเรียนรู้	2.625	0.500	เหมาะสมมาก	6
3.สาระการเรียนรู้	2.751	0.443	เหมาะสมมาก	5
4.จุดประสงค์การเรียนรู้	2.931	0.251	เหมาะสมมาก	2
5.กิจกรรมการเรียนรู้				
5.1 กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน	2.817	0.400	เหมาะสมมาก	4
5.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	3.000	0.000	เหมาะสมมาก	1
5.3 กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.874	0.344	เหมาะสมมาก	3
6.การประเมินผล	2.817	0.400	เหมาะสมมาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม	2.807	0.281	เหมาะสมมาก	

จากตารางที่ 32 พบว่าผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอนในภาพรวมมีผลการประเมินในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X}=2.807, S.D.=0.281$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีผลการประเมินในระดับเหมาะสมทุกข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ($\bar{X}=3.000, S.D.=0.000$) รองลงได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}=2.931, S.D.=0.251$) ลำดับต่อมาคือ กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}=2.874, S.D.=0.344$) ต่อมาคือ กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน และ การประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X}=2.817, S.D.=0.470$)

ลำดับต่อมาคือ สาระการเรียนรู้ ($\bar{X}=2.751, S.D.=0.443$) และ สาระสำคัญ, สื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X}=2.625, S.D.=0.500$)

จากผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าว พบว่า จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของครูผู้สอนประกอบพบว่าครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาทางด้านการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยตรง และผลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่าครูผู้สอนมีความเข้าใจในขั้นตอนการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบกับได้รับการชี้แจงในขั้นตอนการสร้างความตระหนัก จึงส่งผลให้ครูมีความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย อีกทั้งครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัยจึงสามารถนำประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจมาดำเนินการซึ่งเห็นได้จากแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าว

3.6 ผลประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ของครูผู้สอน

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งมีการประเมินโดยครูผู้สอนเอง และผู้วิจัย มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดการสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้ ครูผู้สอนประเมินตนเองทุกสัปดาห์ๆ ละ ครั้ง รวม 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยประเมินจำนวน 4 ครั้ง คือในสัปดาห์ที่ 1,3,5,7 ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง ที่ 33

ตารางที่ 33 ผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะทาง
สังคมประเมินโดยครูผู้สอน

รายการ	คะแนน เต็ม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ความ หมาย	ลำดับ ที่
1. การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์					
1.1 จัดเตรียมและศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ล่วงหน้า	3	2.875	0.356	ดี	
1.2 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน สร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจ อยากรู้อยากเห็น	3	2.625	0.513	ดี	
1.3 จัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า สามารถหยิบใช้ และนำเสนอได้สะดวก	3	2.875	0.356	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	2.790	0.243	ดี	3
2.การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน					
2.1 อิ่มแ่ม แจ่มใส ไม่เครียด	3	3.00	0.000	ดี	
2.2 มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เช่น ให้คำชม กอด และสัมผัสกับ เด็กอย่างทั่วถึง	3	3.00	0.000	ดี	
2.3 ห้องเรียนสะอาด โปร่ง มีแสงสว่างเพียงพอและมีบริเวณ สำหรับทำกิจกรรมได้สะดวก	3	3.00	0.000	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	3.000	0.000	ดี	1
3. การจัดประสบการณ์					
3.1 จัดประสบการณ์ตามลำดับขั้นของรูปแบบการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้	3	2.875	0.353	ดี	
3.2 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรม ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน	3	3.000	0.000	ดี	
3.3 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม	3	3.000	0.000	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	3.000	0.110	ดี	1
4.สื่อการเรียนการสอน					
4.1จัดเตรียมสื่อมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก	3	2.750	0.463	ดี	
4.2 สื่อมีความน่าสนใจ และกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้	3	2.750	0.463	ดี	
4.3 สื่อมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ประหยัด และ ปลอดภัย	3	2.750	0.463	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	2.750	0.383	ดี	4

ตารางที่ 33 (ต่อ)

รายการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
5. การประเมินผล					
5.1 ใช้วิธีการประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	2.875	0.356	ดี	
	3	2.875	0.356	ดี	
5.2 ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3	2.755	0.463	ดี	
5.3 มีการประเมินผลทักษะทางสังคม					
ค่าเฉลี่ยรวม	3	2.833	0.353	ดี	2
ค่าเฉลี่ยทุกด้าน	3	2.866	0.209	ดี	

จากตารางที่ 33 พบว่าประสิทธิภาพในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอนในภาพรวมทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=2.866$, S.D.= 0.209) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.000$, S.D.=0.110 และ $\bar{X}=3.000$, S.D.= 0.000) ตามลำดับ รองลงมาคือ การประเมินผล ($\bar{X}=2.830$, S.D.=0.353) ต่อมาคือการเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ ($\bar{X}=2.790$, S.D.= 0.243) และด้านสื่อการสอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.750$, S.D.= 0.383)

ตารางที่ 34 ผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมประเมินโดยผู้วิจัย

รายการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1. การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์					
1.1 จัดเตรียมและศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ล่วงหน้า	3	3.000	0.000	ดี	
1.2 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน สร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจอยากรู้ อยากเห็น	3	3.000	0.000	ดี	
1.3 จัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า สามารถหยิบใช้ และนำเสนอได้สะดวก	3	2.755	0.500	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	2.915	0.166	ดี	2

ตารางที่ 34 (ต่อ)

รายการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
2.การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน					
2.1 ยิ้มแย้ม แจ่มใส ไม่เครียด	3	3.000	0.000	ดี	
2.2 มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เช่น ให้คำชม กอด และสัมผัสกับเด็กอย่างทั่วถึง	3	3.000	0.000	ดี	
2.3 ห้องเรียนสะอาด โปร่ง มีแสงสว่างเพียงพอและมีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมได้สะดวก	3	3.000	0.000	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	3.000	0.000	ดี	1
3. การจัดประสบการณ์					
3.1 จัดประสบการณ์ตามลำดับขั้นของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	3	3.000	0.000	ดี	
3.2 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน	3	3.00	0.000	ดี	
3.3 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม	3	3.000	0.000	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	2.913	0.161	ดี	2
4.สื่อการเรียนการสอน					
4.1 จัดเตรียมสื่อมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก	3	2.757	0.500	ดี	
4.2 สื่อมีความน่าสนใจ และกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้	3	3.000	0.000	ดี	
4.3 สื่อมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ประหยัดปลอดภัย	3	3.000	0.000	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	2.914	0.161	ดี	2
5. การประเมินผล					
5.1 ใช้วิธีการประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3.000	0.000	ดี	
5.2 ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3	3.000	0.000	ดี	
5.3 มีการประเมินผลทักษะทางสังคม	3	3.000	0.000	ดี	
เฉลี่ยรวม	3	3.000	0.000	ดี	1
ค่าเฉลี่ยรวม	3	2.953	0.638	ดี	

จากตารางที่ 34 พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ของครูผู้สอน ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ใน

ระดับดี ($\bar{X}=2.953$, S.D.= 0.638) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การสร้างบรรยากาศ และการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.000$, S.D.= 0.000) รองลงมาคือ ด้านการจัดประสบการณ์ และสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน ($\bar{X}=2.913$, S.D.= 0.161) ทั้งนี้ผลจากการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งประเมินโดยครูผู้สอน ประเมินตนเองและผู้วิจัยนั้น ผลสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 35 ผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมประเมินโดยครูและผู้วิจัย

รายการ	ผลการประเมิน			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1. การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์				
ผลการประเมินจากครูผู้สอน	2.793	0.247	ดี	
ผลการประเมินจากผู้วิจัย	2.911	0.101	ดี	
ค่าเฉลี่ยรวม	2.857	0.267	ดี	4
2. บรรยากาศในชั้นเรียน				
ผลการประเมินจากครูผู้สอน	3.000	0.000	ดี	
ผลการประเมินจากผู้วิจัย	3.000	0.000	ดี	
ค่าเฉลี่ยรวม	3.000	0.000	ดี	1
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้				
ผลการประเมินจากครูผู้สอน	3.000	0.000	ดี	
ผลการประเมินจากผู้วิจัย	2.911	0.16	ดี	
ค่าเฉลี่ยรวม	2.955	2.633	ดี	2
4. สื่อการเรียนการสอน				
ผลการประเมินจากครูผู้สอน	2.759	0.384	ดี	
ผลการประเมินจากผู้วิจัย	2.911	2.166	ดี	
ค่าเฉลี่ยรวม	2.833	0.353	ดี	4
5. ประเมินผล				
ผลการประเมินจากครูผู้สอน	2.837	0.353	ดี	
ผลการประเมินจากผู้วิจัย	3.000	0.000	ดี	
ค่าเฉลี่ยรวม	2.916	2.168	ดี	3
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	2.903	0.161	ดี	

จากตารางที่ 35 พบว่าครูผู้สอนมีประสิทธิภาพในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ในภาพรวมมีผลการประเมินในระดับดี ($\bar{X}=2.903, S.D.=0.161$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ด้านบรรยากาศในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=3.000, S.D.=0.000$) รองลงมาคือ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X}=2.955, S.D.=2.633$) ลำดับต่อมาคือด้านการประเมินผล ($\bar{X}=2.91, S.D.=2.16$) และด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ ($\bar{X}=2.857, S.D.=0.267$) และสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X}=2.833, S.D.=0.353$) ตามลำดับ

จากการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอนดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ในระดับดีทุกด้าน ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับครูผู้สอนพบว่าครูผู้สอนจบการศึกษาระดับปฐมวัยโดยตรง จึงมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อีกทั้งครูผู้สอนทั้ง 4 มีประสบการณ์การสอนระดับปฐมวัยมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี และจากการสอบถามครูผู้สอนพบว่า ครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้จากการจัดประชุมชี้แจงในขั้นตอนการสร้างความตระหนักและศึกษาคู่มือครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบ จึงส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย รายละเอียดเป็นดังนี้

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม แบ่งการประเมินเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ปกครองประเมินตนเอง ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน และผู้วิจัยประเมิน โดยกำหนดให้มีการประเมินแตกต่างกัน คือ ผู้ปกครองประเมินตนเอง สัปดาห์ที่ 1,3,5,7 รวม 4 ครั้ง ครูผู้สอนประเมินทุกสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และผู้วิจัยประเมินสัปดาห์ที่ 1,3,5,7 รวม 4 ครั้ง ปรากฏผลดังตารางที่ 36

ตารางที่ 36 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ประเมินโดยผู้ปกครอง

รายการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ				
1.1 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตามปฏิทินการปฏิบัติ	3	2.711	0.373	มาก
1.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดกับครูผู้สอน	3	2.711	0.330	มาก
	3	2.718	0.334	มาก
2.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
2.1 ผู้ปกครองร่วมประเมินทักษะทางสังคมบุตรหลานระหว่างการจัดกิจกรรมทุกครั้ง	3	2.753	0.343	มาก
2.2 ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม	3	2.536	0.416	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3	2.640	0.330	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	3	2.677	0.324	มาก

จากตารางที่ 36 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.677, S.D. = 0.324$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.718, S.D. = 0.334$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 2.640, S.D. = 0.333$)

ตารางที่ 37 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ประเมินโดยครูผู้สอน

รายการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ				
1.1 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตามปฏิทินการปฏิบัติ	3	2.483	0.300	มาก
1.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดกับครูผู้สอน	3	2.533	0.243	มาก
รวมเฉลี่ย	3	2.519	0.161	มาก
2.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
2.1 ผู้ปกครองร่วมประเมินทักษะทางสังคมบุตรหลานระหว่างการจัดกิจกรรมทุกครั้ง	3	2.843	0.219	มาก
2.2 ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม	3	2.755	0.233	มาก
ค่าเฉลี่ย	3	2.803	0.186	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3	2.653	0.179	มาก

จากตารางที่ 37 ผลการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยครูผู้สอน ในภาพรวมพบว่ามีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 2.653, S.D. = 0.179$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากที่สุด ($\bar{X} = 2.803, S.D. = 0.186$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.519, S.D. = 0.161$)

ตารางที่ 38 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ประเมินโดยผู้วิจัย

รายการ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ				
1.1 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตามปฏิทินการปฏิบัติ	3	2.757	0.500	มาก
1.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดกับครูผู้สอน	3	3.000	0.000	มาก
รวมเฉลี่ย	3	2.873	0.250	มาก
2.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
2.1 ผู้ปกครองร่วมประเมินทักษะทางสังคมบุตรหลานระหว่างการจัดกิจกรรมทุกครั้ง	3	2.500	0.573	มาก
2.2 ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม	3	3.000	0.000	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3	2.757	0.285	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	3	2.811	0.266	มาก

จากตารางที่ 38 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยภาพรวมทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมาก ($\bar{X} = 2.811, S.D. = 0.266$) โดยมีผลการประเมินด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.873, S.D. = 0.250$) และมีผลการประเมินด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.757, S.D. = 0.285$)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ประเมินโดยผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้วิจัยมาสรุปผล รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 39 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ที่ได้จากการประเมินของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้วิจัย

รายการ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ			
1 ผลการประเมินจากผู้ปกครอง	2.713	0.343	มาก
2. ผลการประเมินจากครูผู้สอน	2.518	0.165	มาก
3. ผลการประเมินจากผู้วิจัย	2.874	0.257	มาก
รวมเฉลี่ย	2.693	0.321	มาก
2.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
1 ผลการประเมินจากผู้ปกครอง	2.646	0.333	มาก
2. ผลการประเมินจากครูผู้สอน	2.604	0.102	มาก
3. ผลการประเมินจากผู้วิจัย	2.754	0.285	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	2.663	0.443	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	2.677	0.382	มาก

จากตารางที่ 39 พบว่าผลการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ที่ได้จากการประเมินของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้วิจัย โดยภาพรวมมีผลการประเมินในระดับมาก ($\bar{X}=2.677, S.D.=0.382$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\bar{X}=2.693, S.D.=0.321$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}=2.663, S.D.=0.443$)

จากผลการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผลจากการสนทนากับครูและผู้ปกครอง ในประเด็นการมีส่วนร่วมพบว่าผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมปฏิบัติได้โดยตรง ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เมื่อเปรียบเทียบกับ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่ต้องใช้กระบวนการคิดเพื่อวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการประเมินผล ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับผู้ปกครอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจึงเป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้ปกครองสามารถปฏิบัติได้ชัดเจนและมีความมั่นใจในการปฏิบัติมากกว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ภายหลังการทดลองใช้

4.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนในด้านการใช้รูปแบบ
รูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบประเมินความรู้ความเข้าใจ ที่ได้จากครูผู้สอน จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 40

ตารางที่ 40 คะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนภายหลังการใช้รูปแบบ

คนที่ ความรู้ความเข้าใจ	1	2	3	4	$\bar{X}$	S.D.	ผลการประเมิน
							การแปล ความหมาย
ด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม	3	3	3	3	12.000	0.000	ดีมาก
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	3	3	3	3	11.000	0.500	ดีมาก
ด้านการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยผู้ปกครอง	3	3	3	3	12.000	0.000	ดีมาก
ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	3	2	3	3	11.000	0.000	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม					11.755	0.500	ดีมาก

จากตารางที่ 40 พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=11.755, S.D.=0.500$) และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้รูปแบบอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 11.00-12.00 ทั้งนี้จากการสนทนากับครูผู้สอน ครูผู้สอนให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และประสานดำเนินงานร่วมกันกับผู้ปกครองตลอดทุกขั้นตอน จึงส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และจากสอบถามผู้ปกครองในประเด็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอน ผู้ปกครองให้ความคิดเห็นว่า ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้น่าสนใจและกิจกรรมดังกล่าวช่วย

ให้นักเรียนมีพัฒนาการทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น ครูมีการประสานงานร่วมกับผู้ปกครองตามขั้นตอนที่กำหนด

4.2 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจผู้ปกครองในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ภายหลังการใช้รูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้ความเข้าใจผู้ปกครองหลังการทดลองใช้รูปแบบมาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 41

ตารางที่ 41 คะแนนที่ได้จากการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางสังคมภายหลังการใช้รูปแบบ

ข้อ	รายการคำถาม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
1	การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยบ้านและโรงเรียนจำเป็นต้องร่วมมือกัน	0.931	0.259	ดี	2
2	การพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นหน้าที่ของครูเพียงฝ่ายเดียว	0.931	0.259	ดี	2
3	การชมเชยเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น	0.800	0.412	ดี	4
4	การลงโทษจะช่วยให้เด็กมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น	0.800	0.412	ดี	4
5	การเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัวทำให้พัฒนาการทักษะทางสังคมดีขึ้น	0.600	0.500	ดี	5
6	สิ่งที่ผู้ปกครองกระทำหรือแสดงออกมีผลต่อทักษะทางสังคมของเด็ก	0.800	0.412	ดี	4
7	การพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน	0.931	0.259	ดี	2
8	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับครูคือการมาช่วยครูสอนเท่านั้น	0.800	0.412	ดี	4
9	ให้เด็กเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันช่วยให้เด็กมีทักษะทางสังคมดีกว่าการเล่นกับเพื่อนต่างวัย	0.863	0.354	ดี	3
10	การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของ	0.800	0.412	ดี	4

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ข้อ	รายการคำถาม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
11	ผู้ปกครองช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดีขึ้น	1.000	0.000	ดี	1
12	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยให้สานสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองดีขึ้น	0.938	0.259	ดี	2
13	ทักษะทางสังคมของเด็กต้องได้รับการพัฒนาตลอดเวลา	0.860	0.354	ดี	3
14	เด็กจะรู้สึกอบอุ่นและกล้าแสดงออกหากได้ร่วมกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน	0.938	0.259	ดี	2
15	การร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนทำให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น	0.938	0.259	ดี	2
16	การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านการเล่นและ	0.86	0.354	ดี	3
17	ประสบการณ์ที่พบเห็นโดยตรง	0.862	0.259	ดี	3
18	เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผู้ปกครองควรชี้แนะทันทีในขณะนั้นการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนมีผลทางบวกทางบวกต่อจิตใจของเด็ก	0.938	0.354	ดี	2
19	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองควรเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการปฏิบัติการร่วมปฏิบัติตามแนวทางที่ได้กำหนด และร่วมประเมินผลนักเรียนร่วมกับครู	0.863	0.359	ดี	3
20	การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์การมีส่วนร่วมให้ชัดเจน	1.000	0.000	ดี	1
	เด็กที่มีทักษะทางสังคมหมายถึง เด็กที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข				

จากตารางที่ 41 พบว่า ผู้ปกครองมีระดับความรู้ความเข้าใจหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมในภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้อมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีทุกข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจำนวน 2 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยให้สานสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองดีขึ้น และ เด็กที่มีทักษะทางสังคมหมายถึง เด็กที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($\bar{X}=1.000, S.D.=0.000$) รองลงมาคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=0.938, S.D.=0.354$) จำนวน 6 ข้อ คือ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยบ้านและโรงเรียนจำเป็นต้องร่วมมือกัน การพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นหน้าที่ของครูเพียง

ฝ่ายเดียว การพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนทำให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ที่พบเห็นโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองควรเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการปฏิบัติกรร่วมปฏิบัติตามแนวทางที่ได้กำหนด และร่วมประเมินผลนักเรียนร่วมกับครู และมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=0.862, S.D.=0.259$) จำนวน 4 ข้อ คือ เด็กจะรู้สึกอบอุ่นและกล้าแสดงออกหากได้ร่วมกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผู้ปกครองควรชี้แนะทันทีในขณะนั้น การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนมีผลทางบวกต่อจิตใจของเด็ก และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์การมีส่วนร่วมให้ชัดเจน

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

สำหรับข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ไปให้ครูผู้สอนประเมินผลการประเมินปรากฏตามข้อมูลต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยไปใช้

ตารางที่ 42 ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ
ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

ข้อ	รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ	ลำดับที่
1	เอกสารอธิบายรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีและแนวคิด จุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทครู บทบาท นักเรียน บทบาทผู้ปกครอง การนำไปใช้ การวัดและ ประเมินผล	4.755	0.500	มากที่สุด	2
2	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียน ปฐมวัย				
	2.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ	4.500	0.573	มากที่สุด	
	2.2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	5.000	0.000	มากที่สุด	
	2.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.755	0.500	มากที่สุด	
	รวม	4.755	0.166	มากที่สุด	2
3	การนำกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละ ขั้นตอนไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ให้กับ นักเรียน				
	3.1 ขั้นเตรียมผู้เรียน	5.000	0.000	มากที่สุด	
	3.2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม	5.000	0.000	มากที่สุด	
	3.3 ขั้นประเมินผล	5.000	0.000	มากที่สุด	
	รวม	5.000	0.000	มากที่สุด	3
4	บทบาทของครูในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความสอดคล้องกับ ประสบการณ์สำคัญและสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการ ขยายขอบเขตการเรียนรู้ทักษะทางสังคมให้นักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	5.000	0.000	มากที่สุด	1
5	บทบาทของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อน ครูและผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	4.755	0.500	มากที่สุด	2

ตารางที่ 42 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
6	บทบาทผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย	4.755	0.500	มากที่สุด	2
7	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กนักเรียนปฐมวัย	5.000	0.000	มากที่สุด	1
8	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนปฐมวัย	5.000	0.000	มากที่สุด	1
9	สื่อ วัสดุ อุปกรณ์เหมาะสมกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย	5.000	0.000	มากที่สุด	1
10	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของครูในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย	5.000	0.000	มากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ยรวม		4.890	0.923	มากที่สุด	

จากตารางที่ 42 พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.890, S.D.=0.923$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูผู้สอนมีระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกข้อ ดังนี้ การนำกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละขั้นตอนไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ให้กับนักเรียน ,บทบาทของครูในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดเตรียมสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ที่มีความสอดคล้องกับประสบการณ์ที่สำคัญและสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการขยายขอบเขตการเรียนรู้ทักษะทางสังคมให้นักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง , รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กนักเรียนปฐมวัย, กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนปฐมวัย, สื่อ วัสดุ อุปกรณ์เหมาะสมกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย และรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของครูในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย ($\bar{X}=5.000, S.D.= 0.000$)

ทั้งนี้ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยไปใช้ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมของการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมไปใช้จัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย

ครูผู้สอนทุกท่านสรุปความเห็นว่างบแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กระดับปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม ประกอบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียน จึงเป็นการช่วยกันส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะทางสังคมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น เด็กนักเรียนให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างดี การปฏิบัติตน ความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ จากที่เป็นเด็กที่ไม่กล้าแสดงออก ก็กล้าแสดงออกมากขึ้น การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน เกิดขึ้นในห้องเรียนอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังคำพูดของครูผู้สอน ดังนี้

“เด็กจะสนใจว่า วันนี้พ่อแม่ของใครจะมา ก็จะออกมาดูที่ประตู ส่วนลูกก็จะรีบวิ่งให้แม่มาเร็วๆ เพราะจะได้ฮวดเพื่อนๆ เด็กจะตั้งใจฟังมากเป็นพิเศษ ทำให้บรรยากาศในห้องเปลี่ยนแปลงไปเด็กๆ สนใจผู้ปกครอง และจะทำตามที่คุณปกครองบอกหรือแนะนำ”

ครูผู้สอน

นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ครูมีความเข้าใจเด็กนักเรียน และรู้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากขึ้นจากการสนทนากับผู้ปกครอง และผู้ปกครองเองได้นำเทคนิควิธีการสอนต่างๆ ที่ครูใช้ในห้องเรียนไปใช้กับบุตรหลานที่บ้านได้ ดังนั้นการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมาใช้กับนักเรียนปฐมวัยจึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง

2. การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ไปใช้กับนักเรียนปฐมวัยในอนาคต

ครูทุกท่านให้ความเห็นว่า สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมให้โอกาสครู และผู้ปกครองได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันทุกขั้นตอน จึงเกิดความเข้าใจในกระบวนการ และ

ขั้นตอนของรูปแบบ เช่น กระบวนการวิเคราะห์และตัดสินใจร่วมกัน ทำให้ครูรู้ถึงความต้องการของผู้ปกครองแต่ละคน จึงจัดกิจกรรมได้ตามความต้องการของผู้ปกครองโดยตรง อีกทั้งครูผู้สอนพบว่า ผู้ปกครองบางท่านเสนอแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างน่าสนใจ ในส่วนขั้นตอนการปฏิบัติ ครูผู้สอนและผู้ปกครองดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตามปฏิทินการปฏิบัติที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งครูผู้สอนจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบก่อนถึงวันปฏิบัติจริง ขั้นตอนการประเมินผล ครูผู้สอนสามารถประเมินผลผู้เรียนได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยนำผลการประเมินของผู้ปกครองมาพิจารณาร่วมกันซึ่งผลการประเมินยังสะท้อนให้ครูและผู้ปกครองร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาวิธีการพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย และผลจากการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนมีความสามัคคีและทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งการทำงานเป็นทีมช่วยให้การดำเนินงาน การประสานงานกับผู้ปกครอง และจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองเป็นไปด้วยดี ซึ่งครูผู้สอนทุกท่านมีพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และจะนำไปใช้จัดให้กับผู้เรียนในปีการศึกษาต่อไป

“จากผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้ เห็นผลได้อย่างชัดเจนว่าเด็กมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น ครั้งหนึ่งสอนเรื่องการทอดผัก เพื่อสอนให้เด็กๆ กินผัก โดยการทอดถั่วฝักยาวเด็กๆ ชอบกินมาก เหลือชิ้นสุดท้าย เด็กๆ นำมาหักเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วก็แบ่งกันกิน มองดูแล้วก็ประเมินได้ว่านักเรียนมีทักษะด้านการแบ่งปันแล้ว นี่ก็ยังคงกันอยู่ว่าจะนำไปใช้สอนในปีหน้าด้วย”

ครูผู้สอน

3. ผลของการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ครูผู้สอนทุกท่านให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัยได้ดี เนื่องจาก พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไป โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแบ่งปันของเล่น ขนม และอุปกรณ์การเรียน และจากการสนทนากับผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการพบว่า เด็กนักเรียนเมื่ออยู่บ้านจะไม่แย่งของเล่นน้อง และเมื่อมีขนมจะแบ่งให้ผู้อื่นเสมอๆ และจากพฤติกรรมนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัยได้อย่างดี

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การศึกษาข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 43 ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

ข้อ	รายการคำถาม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย				
	1.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และตัดสินใจ	2.663	0.481	มาก	
	1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.537	0.511	มาก	
	1.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.663	0.481	มาก	
	รวม	2.619	0.481	มาก	5
2	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน	2.864	0.357	มาก	2
3	เด็กได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยตรง	2.805	0.411	มาก	3
4	ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กมากขึ้น	2.731	0.598	มาก	4
5	ผู้ปกครองและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจบทบาทของครูเพิ่มมากขึ้น	2.931	0.251	มาก	1
6	ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กคนอื่นๆ ได้	2.800	0.415	มาก	3
7	ผู้ปกครองมีความรู้และเข้าใจพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น	2.533	0.517	มาก	6
8	ผู้ปกครองมีมุมมองที่ดีต่อโรงเรียนและครูผู้สอน	2.800	0.414	มาก	3

ตารางที่ 43 (ต่อ)

ข้อ	รายการคำถาม	ผลการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
9	ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.864	0.357	มาก	3
10	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก	2.800	0.415	มาก	3
รวม		2.752	0.247	มาก	

จากตารางที่ 43 พบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.752$, S.D.= 0.247) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ผู้ปกครองและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจบทบาทของครูเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 2.931$, S.D.= 0.251) รองลงมาคือ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน และ ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.864$, S.D.= 0.357) ส่วน เด็กได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยตรง ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กคนอื่นๆ ได้ ผู้ปกครองมีมุมมองที่ดีต่อโรงเรียนและครูผู้สอน และรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก มีความพึงพอใจระดับมากเท่ากัน คือ ($\bar{X} = 2.800$, S.D.=0.415) ลำดับต่อมาคือ ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กมากขึ้น ($\bar{X} = 2.731$, S.D.=0.598) และ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย 1.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และตัดสินใจ และ 1.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 2.663$, S.D.= 0.481) ข้อที่ผู้ปกครองพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และผู้ปกครองมีความรู้และเข้าใจพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.533$, S.D.= 0.517)

นอกจากนี้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ไปใช้ ดังนี้

1. ประโยชน์ที่ได้รับ หลังจากการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้

ผู้ปกครองให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ช่วยให้บุตรหลานเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมมากขึ้น อีกทั้งช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานเพิ่มมากขึ้น และเห็นแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมให้บุตรหลาน ผู้ปกครองบางท่านนำวิธีการและความรู้นี้ไปขยายให้กับคนในครอบครัวเพื่อจะได้ช่วยเหลือเด็กร่วมกันในครอบครัว ในส่วนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่โรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักเรียนได้ และถ้ามีโอกาสอีก จะจัดกิจกรรมให้นักเรียนสนุกมากกว่านี้

ทั้งนี้ผู้ปกครองได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครือข่ายระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน ว่า ผลจากการเข้าร่วมโครงการส่งผลให้ ผู้ปกครองได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ได้ปรึกษาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรหลาน การส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุตรหลานแล้ว ยังได้รับประโยชน์จากผู้ปกครองด้วยกันในเรื่องอื่นๆ เช่น การประกอบอาชีพ การทำอาหาร เป็นต้น

“...จะบอกพ่อของเขาให้ช่วยดู ช่วยสังเกต ว่าลูกมีการช่วยเหลือหรือแบ่งของให้น้องบ้างหรือเปล่า บอกพ่อเขาว่าต้องพูดแบบไหนเพื่อสอนให้ลูกทำ ก็ช่วยๆกันทั้งสองคน ตอนนี้อยู่ที่ลูกดีขึ้น ไปตลาดนัดก็จะพูดว่า ให้นูช่วยถือของนะแม่ ซึ่งที่ผ่านมาลูกไม่เคยพูดหรือช่วยทำอะไร ฟังแล้วรู้สึกดีใจ...”

ผู้ปกครอง

“...ตอนนี้ไม่ทะเลาะกับพี่เขาแล้ว ไม่แย่งของเล่น ไม่คือเลย ฉันลองเอานิทานมาเล่า ใส่อุปกรณ์ตัวละคร แล้วก็สอนให้เก็บของเล่น สอนให้แบ่งขนมให้คนอื่น จะได้มีคนรักมากๆ จะได้ไม่ถูกทอดทิ้งเหมือนตัวละคร ทำให้เขาเป็นเด็กดีขึ้น ไม่คือ..”

ผู้ปกครอง

2. ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะทางสังคม

ผู้ปกครองทุกท่านให้ความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับบุตรหลานได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมเมื่ออยู่ที่บ้านการทะเลาะกับพี่หรือน้องในเรื่องการแย่งของเล่น หรือการแย่งขนมน้อยลงกว่าเดิม เมื่อรับประทานอาหารแล้วเก็บจานข้าวของตนเอง นอกจากนี้พบว่านักเรียนแสดงออกถึงช่วยเหลือ เช่น การพูดเพื่อให้การ

ช่วยเหลือแม่ที่กำลังถือของ หรือพูดเพื่อให้คนอื่นแบ่งปันขนมให้กับผู้อื่น ข้อมูลที่ผู้ปกครองนำเสนอเช่น

“เมื่อก่อนนี้ต้องคอยปรามไม่ให้ทะเลาะ หรือแย่งของกัน เดี่ยวนี้ดีขึ้นมาก บ้านเงียบขึ้นมาก ถ้าน้องจะแย่งขนมหรือของของเล่นเราจะให้ หรือบางครั้งก็เดินไปนอกบ้านเพื่อจะได้ไม่ทะเลาะกับน้อง..”

ผู้ปกครอง

“ฉันไปทำนา กลับมาขายเขาเล่าให้ฟังว่า เพื่อนข้างบ้านมาขอกินขนมที่ขายทำ น้องปลื้มก็มาบอกขายให้แบ่งขนมให้เพื่อนด้วย แล้วก็บอกว่าครูบอกว่าต้องแบ่งกันเพราะเป็นเพื่อน”

ผู้ปกครอง

3. ประโยชน์ที่ครูผู้สอนและนักเรียนจะได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ผู้ปกครองทุกท่านให้ความคิดเห็นว่าประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับคือการดูแลอย่างอบอุ่นจากการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง ได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม และทักษะอื่นๆไปพร้อมกัน ในส่วนของครูผู้สอน ผู้ปกครองให้ความคิดเห็นว่า ครูจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น เพราะเมื่อผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนได้พูดคุย ทำงานร่วมกัน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกัน และประโยชน์ที่ครูผู้สอนจะได้รับจากผู้ปกครองอีกประการ คือ ครูรู้จักลักษณะนิสัยของนักเรียน และเข้าใจนักเรียนมากขึ้น จากข้อมูล que ผู้ปกครองให้ ซึ่งครูสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนมากขึ้น

“คิดว่ามีประโยชน์มากโดยเฉพาะเด็กนักเรียนเพราะได้รับประโยชน์โดยตรง พ่อแม่ก็ได้รับประโยชน์ไปด้วย ส่วนครูประโยชน์ที่ได้รับคือ มีผู้ปกครองมาช่วยแบ่งเบางาน รู้เลาะว่างานครูเหนื่อยมาก ก็คิดว่าครูจะได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองทุกคนแน่นอนเพราะครูก็ตั้งใจทำงาน ดูแลลูกเราอย่างดี บางครั้งก็ช่วยซื้อผัก ซื้อขนม มาช่วยสอนเด็กๆ เห็นครูซื้อบ่อยๆ ก็สงสัย ยังไงๆ ลูกเราก็กินด้วยกันไม่เป็นไร”

ผลการศึกษาทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย มีชื่อว่า “3P_{DIE}” ผู้วิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เนื่องจากรูปแบบมีแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบจากส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนไปพร้อมกัน อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรูปแบบยังช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจพฤติกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัยแล้ว ยังเป็นการให้การศึกษากับผู้ปกครองไปพร้อมกันอีกด้วย

สำหรับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผู้วิจัยพบข้อสังเกตดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participation in Decision Making: P_D) ในครั้งแรกพบว่าผู้ปกครองยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นมากนัก ครูผู้สอนและผู้วิจัยพยายามซักถามและให้ความสำคัญกับคำตอบของผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองกล้าพูดและตัดสินใจร่วมกับครูมากขึ้น และเมื่อให้โอกาสผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดแนวทาง และวิธีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าผู้ปกครองกล้าพูดและแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และเมื่อเกิดความคุ้นเคยผู้ปกครองแสดงออกได้มากขึ้น

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in Implementation : P_I) ผลจากการส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและกำหนดแนวทาง วิธีการต่างๆ ในการมีส่วนร่วม พบว่าผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี แต่อาจเหนื่อยในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งแรก แต่เมื่อครูผู้สอนให้กำลังใจ และแสดงความเป็นกันเองส่งผลให้ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่ว ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน จากการสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญและพยายามจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสอดแทรกการพัฒนาทักษะทางสังคม ทั้งการช่วยเหลือและการแบ่งปันในกิจกรรม และการดำเนินชีวิตประจำวัน

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation :P_E) เนื่องจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกำหนดให้ผู้ปกครองส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กนักเรียนที่บ้านไปพร้อมกับที่โรงเรียน โดยการบันทึกผลลงในแบบสังเกตพฤติกรรมทุกสัปดาห์ ซึ่งผลการบันทึกพฤติกรรม

ในช่วงสัปดาห์ที่ 1-3 พบว่าผู้ปกครองยังไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีผู้ปกครอง 4 ท่าน ปรึกษาครูผู้สอนในการบันทึก ซึ่งได้รับคำแนะนำและสามารถบันทึกพฤติกรรมได้อีกขึ้น ผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 15 คน ในการบันทึกพฤติกรรมที่แสดงการมีทักษะทางสังคมของนักเรียน พบว่า มีการส่งกลับมายังครูผู้สอนครบทั้ง 15 คน และครบทุกสัปดาห์

4.การสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นนั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมต่างๆ การสร้างความสัมพันธ์อันดี ตลอดจนการกระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ครูจึงต้องพยายามสังเกตท่าทางผู้ปกครองว่าผู้ปกครองรู้สึกอย่างไร มีความคิดอย่างไรในขณะที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัด เพื่อที่จะได้สร้างกำลังใจหรือบรรยากาศที่ส่งเสริมความเป็นและลดความตึงเครียดลง นอกจากนี้ครูยังต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดี และมีการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ดังที่ เคลเมอร์ (Cramer, 1998) อธิบายว่าการสื่อสารที่ดีระหว่างคณะทำงานและครูในโรงเรียนเป็นเงื่อนไขแรกของการร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ วิธีการสื่อสารที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ การติดต่อทางโทรศัพท์ จดหมาย เอกสาร การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งที่เป็นส่วนตัว และเป็นกลุ่ม วิธีการต่างๆเหล่านี้ทำให้เข้าถึงผู้ปกครองที่มีความแตกต่างกัน

5. เนื่องจากปัจจุบัน การสื่อสาร ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมาก เช่น การดำเนินชีวิตประจำวันที่เร่งรีบ การแข่งขันต่างๆ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ผู้ปกครองบางคนละเลยความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางสังคม ดังนั้นเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องทำความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้กับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาลูกของตนเองได้อย่างถูกต้อง ต่อไป

6. ด้านผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจและเห็นว่ารูปแบบสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับบุตรหลานของตนเองได้ ตลอดจนรูปแบบช่วยให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคม พัฒนาการของเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กคนอื่นๆ ต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเองพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ต่อกัน ความสัมพันธ์กับครูผู้สอนพบว่า มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลเด็กนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนมากขึ้น ส่งผลให้บรรยากาศในการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนเป็นไปในทางที่ดี

7. ด้านครูผู้สอน พบว่า มีบรรยากาศในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทีม มีการสนทนาพูดคุยในประเด็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม และการส่งเสริมให้

ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ครูจึงต้องปรึกษาและสรุปความคิดที่ได้ร่วมกัน ส่งผลให้ครูเกิดการเรียนรู้ซึ่งกัน

8. ด้านเด็กนักเรียนปฐมวัย พบว่า นอกเหนือจากทักษะทางสังคมที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาแล้ว เด็กนักเรียนมีความสุขที่ได้เรียนรู้กับผู้ปกครองตนเอง และผู้ปกครองคนอื่นๆ เด็กนักเรียนได้ซึมซับความรักความอบอุ่นที่เกิดขึ้น จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน ซึ่งการซึมซับความรู้สึกทางใจเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคม และบุคลิกภาพที่เต็มไปด้วยความมั่นคงและการมองโลกในแง่ดีซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย” มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับเด็กนักเรียนปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย แบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis)

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีซึ่งได้แก่ทฤษฎีสรรค์สร้างความรู้ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคมของไวทสกี้ แนวคิดทางการศึกษาของคิวอี้ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยใช้แนวทางของ ทริปปี้และไบเชลเมเยอร์ การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย และการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็น จากนั้นนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ มาสังเคราะห์นิยามความหมายและสรุปเป็นองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สังเคราะห์มาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีชื่อว่า 3P_{DIE} ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และตัดสินใจ (Participation in decision making: P_D) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation: P_I) 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation: P_E) และขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) 2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity) 3) ขั้นประเมินผล (Assessment)

จากนั้นนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาให้ความเห็นเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับมาก

จากนั้นดำเนินการสร้างเครื่องมือประกอบการวิจัย และนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นพร้อมกับรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองศึกษานำร่อง (Pilot Study) ก่อนการนำไปทดลองใช้จริงเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นเวลา 2 สัปดาห์ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สมบูรณ์ก่อนการนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Implementation)

ผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้จริงกับกลุ่มทดลองที่เป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัย นักเรียนปฐมวัยและผู้ปกครองนักเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยกระบวนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) และประยุกต์ใช้ Factorial Design มาประกอบการวิเคราะห์เพื่อศึกษาผลหลัก (Main effects) และผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ระหว่างคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง ลักษณะการวิจัยเป็นการ

วิจัยเชิงปฏิบัติการ มีการปรับปรุงรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นระยะเนื้อหาเป็นเนื้อหา การเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการกับการพัฒนาทักษะทางสังคม จำนวน 8 แผนดำเนินการทดลอง 10 สัปดาห์ ทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) จากนั้น ดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย แบบทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย แบบสังเกตทักษะทางสังคม แบบประเมินแผนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ แบบประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครูผู้สอน แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากนั้นนำแบบทดสอบทักษะทางสังคม(Post-test) ไปทดสอบกลุ่มทดลอง ที่ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และกลุ่มเปรียบเทียบที่เรียนด้วยวิธีการปกติ นำผลการ ทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) เป็นการประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ (Evaluation)

หลังการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยประเมินผลความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนและ ผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคม พร้อมกับประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไป ใช้ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ต่อไป เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนและผู้ปกครอง แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ สำหรับครูผู้สอนและผู้ปกครอง

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทาง สังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า 3P_{DIE} มีองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการอยู่ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียน ปฐมวัย โดยการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 2 ด้าน ประกอบด้วยทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ และทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน โดยขั้นตอน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และ ตัดสินใจ (Participation in decision making: P_D) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation: P_I) 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล(Participation in evaluation :P_E) เป็น ขั้นตอนการพิจารณาผลการดำเนินการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน และผู้ปกครอง

ในส่วนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) เป็นการกระตุ้นและเร้าความสนใจของผู้เรียนมาที่เนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ 2) ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม (Activity) เป็นการดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยการบูรณาการเข้ากับเนื้อหาตามหลักสูตร และ 3) ขั้นประเมินผล (Assessment) เป็นการสรุปผลการเรียนรู้และพฤติกรรมนักเรียนหลังจากดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้นอกจากการพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมแล้ว ยังได้เอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย สำหรับคุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมาคือ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.80 ส่วนการเรียงลำดับขั้นตอนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้านบทบาทครูมีค่าน้อยที่สุด 3.80

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย มีดังนี้

2.1 ผลเปรียบเทียบการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ของกลุ่มทดลอง พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ และเมื่อพิจารณาผลคะแนนทักษะทางสังคมเป็นรายด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบทั้งสองด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ตามข้อที่ 1

2.2 ผลเปรียบเทียบการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบทั้งสองด้าน แสดงว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยได้ดีกว่ารูปแบบการเรียนรู้ปกติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 ผลการวิเคราะห์ผลหลัก (Main effect) และผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effect) ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียนกับคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ พบว่า

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 โดยนักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุมากกว่า 35 ปี มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 35 นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร และ นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 10,001 บาท มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท

2.4 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนในด้านการใช้รูปแบบ ภายหลังการใช้รูปแบบ พบว่า ครูผู้สอนมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยครูให้ความเห็นว่าขั้นตอนของรูปแบบทุกขั้นตอนมีความชัดเจน ทำให้การดำเนินงานตามรูปแบบเป็นไปตามขั้นตอน ส่งผลให้การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประสบผลที่ตั้งไว้

2.5 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ภายหลังการใช้รูปแบบ พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจต่อรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้ปกครองให้ความคิดเห็นว่า เพราะรูปแบบส่งเสริมให้ได้เข้าร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทุกขั้นตอนร่วมกับครูผู้สอน จึงเข้าใจวิธีการพัฒนาทักษะทางสังคม และวิธีการมีส่วนร่วมกับครูในการพัฒนานักเรียน

2.6 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูมีระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มากที่สุดทุกข้อ ซึ่งครูผู้สอนเห็นว่ารูปแบบส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างแท้จริง อีกทั้งรูปแบบส่งผลให้ครูและผู้ปกครองเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในส่วนของคณะครูผู้สอนเองได้รับประโยชน์คือการทำงานเป็นทีมมากขึ้น

2.7 ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมพบว่า ผู้ปกครองมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้ปกครองแสดงทัศนะเพิ่มเติมว่า เพราะรูปแบบส่งผลให้บุตรหลานมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น แสดงการช่วยเหลือผู้อื่นและแบ่งปันสิ่งของต่างๆ ตลอดจนขานมให้กับพี่น้อง และคนในบ้านอย่างเต็มใจ อีกทั้งรูปแบบส่งผลให้ผู้ปกครองมีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เกิดการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มผู้ปกครองเอง ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอน จึงมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมนี้เป็นอย่างมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

1.รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยที่มีระดับมากที่สุด คือความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รองลงมาคือแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ลำดับต่อมาคือค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย หน่วย เรื่อง ระยะเวลา จุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และบันทึกหลังสอน การประเมินผลรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยนี้แสดงว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ทั้งนี้เพราะรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง กล่าวคือ ทุกขั้นตอนเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ผลจากการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอนจะทำให้ผู้ปกครองและครูได้รับทราบข้อมูลความต้องการของกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันส่งผลให้การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยเป็นไปตามที่กำหนด ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นความเข้าใจและร่วมมือทางการศึกษาที่มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2542:19) ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีการพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเข้ามาในระบบโรงเรียนแทนที่จะได้รับการศึกษาโดยตรงแก่ผู้ปกครองฝ่ายเดียว การจัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่

โรงเรียน จะเป็นการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ที่นอกจากผู้ปกครองจะได้รับความรู้เกี่ยวกับเด็กแล้วยังเป็นการเสริมสร้างเจตคติของผู้ปกครองที่ดีต่อการเรียน ต่อการศึกษา ครูและโรงเรียนด้วย ซึ่งจากขั้นตอนของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยสูงขึ้นก่อนการใช้รูปแบบ โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบที่ 16.60

ทั้งนี้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดทั้งจากผู้ปกครอง และครูผู้สอน เด็กได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกัน โดยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู นักเรียนได้รับการกระตุ้น เสริมแรง ให้กำลังใจ ตอบสนองความต้องการความสนใจ ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทักษะทางสังคมดีขึ้น ประกอบกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ร่วมกับครู และผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะทางสังคมโดยเฉพาะด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปันตามสภาพสิ่งแวดล้อมจริง ซึ่งส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เมื่อเด็กประสบกับปัญหาที่ท้าทาย เด็กก็จะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวทสกี้ (Vygotsky's Sociocultural Theory) ที่ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์และร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มาตรา 24(6) ที่ระบุไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องประสานความร่วมมือกับบิดามารดา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไลง์ (Lies 1991, อ้างถึงใน นกนเรศ ธรรมบวร 2541:45) ที่พบว่า ผู้ปกครองใช้เวลาทุ่มเทพัฒนานักเรียนที่บ้านด้วยทำให้นักเรียนมีผลการเรียนสูงขึ้นและมีพัฒนาการทางสังคมจิตใจสูงกว่าเด็กปกติ

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ของกลุ่มทดลอง ปรากฏว่าหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ หลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยมีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เนื่องจากเด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาจากผู้ปกครองและครูผู้สอนไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และเป็นผลจากการเรียนรู้ทักษะทางสังคมจากครูและผู้ปกครองอย่างค่อยเป็นค่อยไป สะสมทีละเล็กทีละน้อยจาก

คำแนะนำจนเกิดเป็นความรู้ในตนเอง อีกทั้งรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะทางสังคม คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ แสดงความชื่นชม ให้คำชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ รู้สึกอบอุ่น ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ดันดิผลาชีวะ (2551:100-101) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับและการสอนที่สม่ำเสมอด้วยเหตุด้วยผล จะทำให้เด็กซึมซับรับรู้สังคม กระบวนการทางสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกต้อง โดยสังคมใหม่ที่เด็กค้นพบนั้นไม่มีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึกของเด็กเลยนอกจากความเข้าใจอย่างแท้จริง

ผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน พบว่าเด็กนักเรียนปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมด ดังนี้

1.1 ด้านการช่วยเหลือ ในการทดลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม พฤติกรรมทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในทุกช่วงของสัปดาห์ และจากข้อสังเกตการทำวิจัยในครั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือสูงขึ้น เกิดจากลักษณะของรูปแบบกิจกรรมหลักที่สำคัญ คือ การให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน กับครูในขณะการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดความคุ้นเคยซึ่งกันและกันมากขึ้น จึงมีการช่วยเหลือ เช่น พุดแนะนำ พุดให้กำลังใจเพื่อนทำกิจกรรม ลงมือช่วยเก็บวัสดุอุปกรณ์ หรือของเล่นเมื่อเลิกใช้แนนซี่และไมเคิล (Nancy and Michael 1979:356 ,อ้างถึงใน วีรพงศ์ บุญประจักษ์ 2545:13) ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือว่า เป็นการพยายามที่จะบรรเทาความต้องการที่ไม่ใช่อารมณ์แก่ผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือให้ข้อมูล ช่วยเหลือผู้อื่นทำงานหรือเสนอสิ่งของของตนเองไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อน และ บี (Bee 1985:396-401) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยว่า เด็กจะทำตามคำขอร้อง หรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าคนที่ไม่ใช่เพื่อน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและบุคคลอื่นรวมทั้งเพื่อน จึงสรุปได้ว่า การช่วยเหลือเป็นการพยายามที่จะบรรเทาความต้องการโดยการใช้คำพูด หรือการแสดงการปลอบใจ หรือการช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องเล็กๆน้อยๆ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม จึงเหมาะสมที่จะใช้ในการปรับเปลี่ยนทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือให้กับเด็กนักเรียนปฐมวัย

1.2 ด้านการแบ่งปัน ในช่วงของการทดลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ในด้านทักษะการแบ่งปัน มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นในทุกช่วงของสัปดาห์ จากข้อสังเกตการทำวิจัยครั้งนี้ ครูผู้สอนได้สอดแทรกคำถาม และกระตุ้นให้เด็กคิดและเรียนรู้ด้านการแบ่งปัน การเป็นผู้ให้ การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การยิ้มแย้มแจ่มใสเข้าหากัน และการใช้สุภาพ

อ่อนหวาน ซึ่งสังเกตได้จากการที่เด็กเริ่มแบ่งอุปกรณ์ต่างๆ พุคชักชวนเพื่อนมาเล่นของเล่นร่วมกัน พุคเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้ ให้เพื่อนทำกิจกรรมก่อนตนเอง แบ่งอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพื่อนโดยให้เพื่อนหยิบเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ที่แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 3 ระยะ โดยในระยะที่ 3 กล่าวว่า เด็กจะเข้าสู่สังคมดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อนๆ เล่นด้วยกัน ช่วยเหลือกัน เห็นอกเห็นใจกัน แบ่งปันกัน บางครั้งก็ยังทะเลาะกันอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ ปานทอง (2548:65) ได้ข้อสังเกตจากการวิจัยว่า การแบ่งปันสิ่งของของตนเองมีอยู่จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัวหรือการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กนั้น เกิดจากพฤติกรรมการแสดงออกมาเพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อนทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน สูงขึ้น

2. ผลการศึกษาผลหลัก (main effects) และผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction effects) ระหว่างตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง (Socioeconomic Status: SES) ได้แก่ อายุ อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง กับคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัยได้ และไม่พบว่ามีผลปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ซึ่งผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์จำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง ดังนี้

ด้านอายุของผู้ปกครองกับคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุมากกว่า 35 ปี มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 35 ปี ซึ่งมีนัยว่า ผู้ปกครองที่มีอายุมากกว่า จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองอายุน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองที่มีอายุมาก มีวุฒิภาวะและความพร้อมในด้านต่างๆ มากกว่า ประกอบกับมีความรู้และเข้าใจในการดูแลบุตรหลานจากประสบการณ์ชีวิตที่ยาวนานกว่า จึงมีวิธีการในการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับบุตรหลานได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ราเพย แดงประไพ (2549: บทคัดย่อ) พบว่าผู้ปกครองที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปนั้นมีประสิทธิภาพในการดูแลเด็กมากกว่าคนที่อายุ 25-35 ปี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน อาจยังไม่มีประสบการณ์มากพอการแสดงออกถึงพฤติกรรมตัวอย่าง อบรมสั่งสอน หรือการนำเทคนิควิธีการต่างๆ มาใช้กับบุตรหลานอาจยังไม่ส่งผลต่อทักษะทางสังคมเท่ากับผู้ปกครองที่มีอายุมากกว่า

ด้านอาชีพของผู้ปกครองกับคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร ซึ่งจากผลดังกล่าวแสดงว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ เขาวนุช ทานาม (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสอนภาษาจีน พบว่า ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เกษตรกร มีเวลาในการดูแลบุตรค่อนข้างน้อย เพราะต้องประกอบอาชีพ ในทางตรงกันข้ามผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีเวลาที่แน่นอนต่อการดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน

ด้านรายได้ของผู้ปกครองกับคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 10,001 บาทขึ้นไป มีคะแนนทักษะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ซึ่งจากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้สูง จะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองรายได้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ วิราวรรณ มูลตรีภักดี (2548:163) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเอกชน ในจังหวัดชลบุรี และบุญมา สามทองกล้า (2550 : 127) ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนเอกชนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้มากจะมีความสามารถในการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้สูง พฤติกรรมความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพ การมีรายได้ดีอาจส่งผลให้ผู้ปกครองไม่ต้องวิตกกังวลกับเรื่องอื่นๆ มีสุขภาพจิตใจที่ดี ซึ่งส่งผลต่อการเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานได้ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนรู้ สุขอนามัย ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาทักษะทางสังคม อันส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

3. ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้ปกครองได้มีโอกาสในการพัฒนาลูกด้วยตนเอง ทำให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาเด็กว่าสามารถพัฒนาลูกได้จริง จึงช่วยสร้างเจตคติที่ดีและมีความร่วมมือมากยิ่งขึ้น ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมกับครูผู้สอน จึงส่งผลให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มใจ ประกอบกับผู้ปกครองนักเรียนมีอาชีพรัฐวิสาหกิจ,รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว,เกษตรกร จึงมีเวลาสำหรับการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน และต้องการดูแลบุตรหลานที่เพิ่งเข้าสู่ระบบโรงเรียนเป็นครั้งแรก ผู้ปกครองจึงมีความใส่ใจและส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก และให้ความร่วมมือกับครูกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลศรีงามทรัพย์ (2552:63) ที่พบว่าผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคลสูงกว่าผู้ปกครองของเด็กที่เรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทั้งนี้จากงานวิจัยระบุว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนจะมีผลพัฒนาการดีขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การมีส่วนร่วมในการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งการจัดการศึกษาให้แก่เด็กในปัจจุบัน เป็นการจัดการศึกษาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากการใช้การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับครูตามความเหมาะสม เพราะการที่จะให้นักเรียนเรียนกับครูในโรงเรียนเพียงทางเดียวคงไม่เป็นการเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัจจุบันผู้ปกครองและชุมชนเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีการปรับตัวที่เหมาะสมเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพสูงสุด เป็นสมาชิกที่ดีมีค่าของครอบครัวและสังคมต่อไป

4. ความรู้ความเข้าใจหลังการใช้รูปแบบ จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจหลังการใช้รูปแบบอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจาก รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้วิเคราะห์ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ ประสานงาน และประเมินผลด้วยตัวเอง จึงส่งผลให้ครูมีความรู้และเข้าใจกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม และจากการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พบว่าครูผู้สอนมีประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับดี ประกอบกับครูผู้สอนทั้ง 4 คนมีพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ระดับปฐมวัย จึงส่งผลให้มีความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้

ในส่วนของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจหลังการใช้รูปแบบอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้าร่วมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตั้งแต่การวิเคราะห์และตัดสินใจกำหนดเลือกเนื้อหาและวิธีการพัฒนาผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ คือการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ตลอดจนการร่วมประเมินผลผู้เรียน จากกระบวนการดังกล่าว ผู้ปกครองจึงเกิดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วม รวมถึงความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งได้จากการศึกษาคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ และจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน และจากครูผู้สอนในระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม

5. ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก รูปแบบสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการดีขึ้น อีกทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจการปฏิบัติงานของครูเพิ่มมากขึ้น ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทหน้าที่ครูมากขึ้น ส่งผลให้การสื่อสารการพูดคุยเป็นไปด้วยความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของครูและผู้ปกครองนักเรียนจึงเป็นไปในทางบวก

ในส่วนของผู้ปกครองผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจบทบาทของครูเพิ่มมากขึ้นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครอง การมีอัธยาศัยที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสของครู การแสดงออกให้เห็นว่าผู้ปกครองมีความสำคัญ ส่งผลให้ผู้ปกครองพึงพอใจ ประกอบกับการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นผลให้ผู้ปกครองเกิดความภูมิใจในตนเอง และอีกประการหนึ่งคือ ผู้ปกครองมีเครือข่ายผู้ปกครองด้วยกันซึ่งเป็นผลจากการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่สามารถพูดคุย ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นนอกเหนือจากการพัฒนาบุตรหลาน เช่น เรื่องการประกอบอาชีพ การทำอาหาร เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ปกครองพึงพอใจและเห็นว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ให้ประโยชน์ทั้งแก่ตัวเด็กนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองอย่างมาก

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น จากการประเมินผลการใช้รูปแบบ โดยพิจารณาจากจากข้อสรุปที่ได้จากการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ และการแบ่งปัน ปรากฏว่านักเรียนปฐมวัยมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมทั้งสองด้านดีขึ้น แสดงให้เห็นปัจจัยสนับสนุนด้านการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมถูกต้องตามหลักการ กล่าวคือ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้พัฒนามาจากทฤษฎีแนวคิด และจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและนำมาประยุกต์ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย และสภาพการณ์ปัจจุบันของชุมชน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน แนวทางการพัฒนารูปแบบครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาด้านสภาพสังคมที่ส่งผลต่อผู้เรียน ปัญหาขาดโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง และปัญหาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แล้วระบุเป็นสภาพที่ต้องพัฒนา จากนั้นนำสภาพความต้องการมาวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบและคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา เพื่อวิเคราะห์งานจัดลำดับ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบกิจกรรม จัดทำเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ แล้วจึงนำมาทดลองใช้ สุดท้ายเป็นการประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นการพัฒนาอย่างเป็นระบบระเบียบ โดยมีแนวคิด ทฤษฎีผลงานวิจัยต่างๆ เป็นแนวทางในการพัฒนาและได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้รูปแบบการจัดประสบการณ์นี้มีประสิทธิภาพตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ตั้งไว้ คือ มุ่งพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน การพัฒนารูปแบบนี้สอดคล้องกับข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบของทริปปี้และไบเชลมeyer (Tripp and Bichelmeyer : 1990) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ การประเมินความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างต้นแบบ การทดลองใช้ต้นแบบ และการปรับปรุง โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการ จุดประสงค์ สาระและกระบวนการ กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน และการวัดประเมินผล

การพัฒนารูปแบบอย่างมีระเบียบแบบแผน ประกอบกับกระบวนการที่นำมาใช้ทุกขั้นตอนมาจากการร่วมตัดสินใจระหว่างผู้ปกครองและครู จึงทำให้การปฏิบัติงานของผู้ปกครองและครูเกิดขึ้นบนพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การดำเนินงานในรูปแบบ

ดังกล่าวคงอยู่พร้อมทั้งเกิดความงอกงามในด้านต่างๆ เช่น สัมพันธภาพระหว่างบุคคล ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งผลของความร่วมมือนี้จะเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทำให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลเชิงประจักษ์ดังกล่าวนี้ เป็นผลมาจากการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ตรงสภาพบริบทของโรงเรียนและชุมชน การคัดเลือกวิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การใช้วิธีดำเนินการที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมายทั้งเด็กนักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อสังเกตในการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมไปใช้ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญของพัฒนาการด้านทักษะทางสังคม และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ประกอบกับการสื่อสารอันดีระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนจึงส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่งผลให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นอย่างดี ดังนั้น ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงควรมีบุคลิกลักษณะดังนี้ มีความรู้ตามสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้ชัดเจน และ มีความสามารถในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ได้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

2. จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการช่วยเหลือส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน และมีการสังเกตบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนทุกสัปดาห์ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรติดตามผลการบันทึกจากผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อติดตามผลพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน และแสดงให้เห็นให้ผู้ปกครองได้เห็นถึงความสำคัญของการติดตามพัฒนาการดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วม และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับครูผู้สอน ซึ่งผลการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันส่งผลถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม คือ อายุ อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่แตกต่างกัน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้ที่จะนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3P_{DIE} ไปใช้ในการพัฒนาทักษะ

ทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย ควรพิจารณาจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตามลักษณะสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับการนำรูปแบบไปใช้ อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยที่ควรดำเนินการต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อติดตามและประเมินความคงอยู่ของทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมแบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยหรือพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ที่เหมาะสมกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง เช่น อายุ อาชีพ และรายได้ ของผู้ปกครองแต่ละกลุ่ม
3. ควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น การให้ความร่วมมือ การกล้าแสดงออก
4. ควรมีการศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และสติปัญญา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2540.
- _____. หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2540.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- _____. แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552-2554). ส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น. สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : มปท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.
- _____. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ ซี ดี คอมมิวนิเคชั่น, 2550.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน.” วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5, 4 : (ตุลาคม 2544) : 30-37.
- _____. การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3 – 5 ปี. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์, 2542.
- _____. การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เบรน- เบส บัคส์, 2551.
- _____. “ผู้นำแนวคิดการปฐมวัย” การศึกษาปฐมวัย 3, 3 (กรกฎาคม 2542) : 25 – 31.
- เกตุสุขเดช กำแพงแก้ว. “การศึกษากิจกรรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม.” ปรินญาการศึกษาคุณูปกต บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “พัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องใช้ความร่วมมือ.” สยามรัฐรายวัน, 13 (กุมภาพันธ์ 2551): 12.
- ขนิษฐา วิทยาอนุมาส. “การวิจัยเดลฟาย : เทคนิคและปัญหาที่พบในการวิจัย.” รวมบทความเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาสน์, 2530.

จรัสพร นัตรทอง. “การศึกษาพฤติกรรมการสอน พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.

จอห์นสัน, เดวิด ดับเบิลยู. วิถีใหม่แห่งการเรียนรู้: การเรียนรู้แบบร่วมมือ. แปลโดยสถาบันการแปลหนังสือ กรมวิชาการ, กรุงเทพมหานคร : 2546.

จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี. กรุงเทพฯ : สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ดาร์ธัน อูทัยพยัคฆ์. “การพัฒนารูปแบบการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

ทวีศักดิ์ ชูชูป. “ผลการให้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษาที่มีต่อทักษะทางสังคม และความสามารถทางภาษาของนักเรียนอนุบาล.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

ทิสนา แหมมณี. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

_____. รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

_____. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ ฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2545.

ชนวดี สุกระกาญจน์. “ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมศิลปะในชั้นเรียนในโรงเรียนสาธิตอนุบาลล่ออุทิศ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.

ธีรภัทร์ เจริญดี. “การศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1.” ปริญญานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต.สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

นภเนตร ธรรมบวร. บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ, 2541.

นภเนตร ธรรมบวร. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2549.

นวลศรี งามทรัพย์. “ปัจจัยจูงใจที่ทำให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมกับโรงเรียน กรณีศึกษา : โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล จ.นครปฐม.” ปริญญานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.

บุปผาสวัสดิ์ รัชชดาตะนันท์ (สวัสดิชูโต). “ทักษะการศึกษาศาสตร์ ปัจจัยจำเป็นสำหรับการศึกษาศาสตร์.” วารสารการศึกษาศาสตร์ 1 ,4 (ตุลาคม 2540) :7.

บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2537.

บุญเจิด ภิญโญนันตพงษ์. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้ กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาตามแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

_____. การทดสอบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ ฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2526.

ประภาพร ชื้อสุทธิกุล. “การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ห่อภิมาณ.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

ปัทมวดี บุญสวัสดิ์. “ผลของการใช้เกมการเล่นที่บ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. “การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ปิยะรัตน์ คัญทัพ. “รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยกระบวนการเรียนการสอนแบบเว็บเควสทในระดับประถมศึกษา กรณีโรงเรียนนานาชาติ.”
กรุงเทพมหานคร : ปริญญานิพนธ์การศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2543.

ภรณ์ คุรุรัตน์. เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2523.

ภัทรตรา พันธุ์สีดา. “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย.” ปรินญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

มนตรี เข้มกสิกร. “การพัฒนารูปแบบการสอนการคิดเชิงระบบของนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

มาเรียม นิลพันธุ์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3, นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533.

เขาวนุช ทานาม. “การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนภาษาจีน” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

เขาวภา เดชะคุปต์. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์แม็ค จำกัด, 2542.

รตจนา เกาพันธ์. “พระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เนื่องในวันครู.” วารสารวงการครู. 1, 15 (ตุลาคม 2547) : 15.

รุ่ง แก้วแดง. “แนวทางการปฏิรูปการศึกษา,” พัฒนาเทคนิคศึกษา 14, 4 (มกราคม-มีนาคม 2545) : 34.

เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป. กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด, 2547.

ราเพย แดงประไพ. “ความต้องการของผู้ปกครองต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบล อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.

ลักกะณา เสนอฤทธิ์. “ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

- ลักขณา ฤทธาคนี. “ทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- วรวิทย์ วสันตสารกร. “จอห์น ดุย,” ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.
- วรวิทย์ อรรถโกวิทชาติ. “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนและชุมชนต่อการป้องกัน การเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5-6 ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- วราภรณ์ นาคะศิริ. “การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้ทรายสี.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- วราภรณ์ ปานทอง. รายงานการวิจัยผลของการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2548.
- วิราวรรณ มูลตรีภักดี. “การให้ความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเอกชน จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- วิโรจน์ สารรัตน์. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธ์, 2546.
- วีระพงศ์ บุญประจักษ์. “การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ศศิมา พรหมรักษ์. “พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- ศิรินทร์รัตน์ ทองปาน. “รูปแบบและบทบาทการมีส่วนร่วม ที่พึงประสงค์ของผู้ปกครอง : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ปกครองที่เป็นกรรมการ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

- ศิริพร เลิศพันธ์. “ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของเด็กปฐมวัย โดยใช้การเล่นพื้นบ้าน.” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2540.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559. กรุงเทพฯ : สกศ., 2550.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการประชุมรับฟังความคิดเห็น เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และการศึกษาทางเลือก. กรุงเทพฯ : สกศ., 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 . กรุงเทพฯ :พรักหวาน กราฟฟิค, 2542.
- _____. ปฏิรูปการเรียนรู้สำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5 ปี): แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2543.
- _____. แนวปฏิบัติของพ่อแม่ผู้ปกครองในสถานศึกษาเอกชน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ : สรุปสาระสำคัญ. [Online], accessed 25 December 2007. available from http://www.onec.go.th/plan/surang/s_shortplan/sa_splan.htm
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ. แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ, 2540.
- สำนักงานนิเทศและพัฒนาการมาตรฐานการศึกษา. การประเมินพัฒนาการนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2543. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนิเทศและพัฒนาการมาตรฐานการศึกษา, 2543.

สำนักนายกรัฐมนตรี. เทคนิคการพัฒนาศักยภาพสมองให้เต็มประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร :

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายก , 2542.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. ปฏิรูปการศึกษาไทยในมุมมองประชาชน. กรุงเทพฯ, 2544.

สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. แนวคิดสู่การปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล , 2545.

_____. “หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต.” ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา ECED 201 สาขา

การศึกษาปฐมวัย, 91. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2550.

สุขุมล เกษมสุข. การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

สุนิรัตน์ มิตรเจริญถาวร. “ การพัฒนาหลักสูตรปฐมวัยศึกษาตามแนวความคิดทฤษฎีปัญหา

สำหรับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนพระแม่มีรีพระโชนง” ปริญญานิพนธ์

ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

สุพักตร์ พิบูลย์ และคณะ. “หลักสูตรการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ (R and D).” เอกสารในการ

อบรมเรื่องหลักสูตรการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ (R and D) เสนอที่

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 17-19 สิงหาคม 2552. (อัดสำเนา)

สุนน อมรวิวัฒน์. วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย. เอกสารชุดโครงการวิธีการ

เรียนรู้ของคนไทย ลำดับที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2546.

สุมาลี คุ่มชัยสกุล. “การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัย.”

การศึกษาปฐมวัย. 5,1: (มกราคม 2544) : 12-19.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2545.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. “ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร

การศึกษา.” ในสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา หน่วย 5-8 , 214-

215 . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2537.

หรรษา นิลวิเชียร. ปฐมวัยศึกษา: หลักสูตรสู่แนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2535.

องอาจ นัยพัฒน์. วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, 2549.

- อรุณี หรดาล. “ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 13.” ในประมวลสารชุดวิชา
หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา, 8-9. นนทบุรี : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2536.
- อภิญญา เวชชชัย. รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนา
การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544.
- อัญชลีกร อัมพรดล. “การพัฒนาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้.” ปริญญานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ, 2551.
- อัญมณี บุญเชื้อ, บรรณาธิการ, รวมนวัตกรรมทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัยสู่การประยุกต์ใช้ใน
ห้องเรียน. กรุงเทพฯ : สาราเด็ก, 2551.

ภาษาอังกฤษ

- Abramson, S., Robinson, R., & Ankenman, K. Project work eith diverse students: Adapting
curriculum based on the Reggio Emilia approach. In K.M. Paciorek&J.H. Munro(eds.)
Early childhood education 96/97. pp. 173-178. Guilford, Connecticut : Dushkin
Publishing Group, 1996.
- Alma, H. School Improvement. New York: Routledge Falmer, 2002.
- Borg, Walter R; & Merigith, D. Gall. Educational Research: An Introduction. 5th ed.,
New York: Longman, Inc, 1981.
- Broman, B. The Early Years in Childhood Education. Boston: Houghton Mifflin, 1982.
- Campbell, D. I., and Stanley, J. C. Experimental and quasi-experimental designs for research.
In N.L. Gage (Ed.). Handbook of research on teaching . Chicago: Rand-McNally,
1963.
- Cramer, S.F. Collaboration: a success Strategy for special educators. Needham Heights :
Allyn& Bacon, 1998.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. Rural Development Participation : Concept and Measures for
Project Design Implementation and Evaluation. USA : Cornell University, 1977.
- Creswell, John W. Research design : Qualitative, Quantitative, and Mixed method Approach.
2nd ed . New Delhi, Sage Plublication, Inc, 2002

- Epstein, J. L et al. School, Family, and Community Partnerships :Your Handbook for Action. 2nd ed. California, Corwin Press, Inc, 2002.
- Erikson, E.H. Childhood and Society. London : Imago, 1963.
- Erikson, E.H. Childhood and Society. New York :Morton , 1975.
- Gardner, H. Frame of Mind : The Theory multiple Intelligence. New York : Basic Books, 1983.
- George, L. Rogers. Breakthrough Strategies for Teaching Social Skills. [online],
accessed 11 December 2007. available from
http://www.choiceskills.com/information/articles/Break%20through%20Strategies%20pdfscid_wp_sc.
- Goleman, D. Emotional Intelligence ; Why it can Matter More than IQ. New York : Bantam Books, 1995.
- Gordon, A.M. and Williams K. Browne. Beginnings & beyond. 4th edition. New York : Delmar Publisher, 1995.
- Gorton, M.V. The Efficacy of Teaching Social Skills to Socially Isolated Preadolescent Fresno. : California School of Professional psychology, 1985.
- Gustafson, K. L. Survey of Instructional Development Model. Syracuse University : ERIC Clearinghouse on Information and Technology, 1997.
- Hargie, O. and P.J. McCartan. Social Skills Training and Psychiatric Nursing. London: Croon Helm, 1986.
- Hedrick , Joanne. The Whole Child. St. Louis : Times Mirror mossy College Publishing, 1984.
- Joyce, B ;& Weil, M. Model of Teaching. 7th education. United States of America : Pearson, 2004.
- Kelly, A. Bench working for School Improvement. London: Rout ledge Falmer, 2001.
- Kemi, C.,& De Vries, R. “Piaget- based curricula for early children education : The Kamii-De Vries Approach”, Part of pre- symposium paper present at the biennial meeting of the Society for Research in Child Development , Philosophy, April, 1973.
- Kemp, J.E. Instruction Design :A plan for unit and cause development . California : Fear on- Pittman Publishers, Inc., 1977.

- Kristin Stanberry. Learning Difficulties and Social Skills: What's the Connection?
 [Online].access 11 December 2007. available from
<http://www.schwablearning.org/articles.aspx?r=513>
- Laura Candler. Teaching Recourses. [Online], Accessed 13 December 2007.avilable
 From <http://home.att.net/~clnetwork/index.htm>
- Linda M.Oravec. "Social Skills and Behavior Problem of African American Head Start
 Preschoolers: Role of Parent, Informal Social Support, and Children's Exposure to
 Family Conflict and Community Violent" . U.S. : Ph.D. Dissertation abstract,
 University of Maryland.
- Morrison,G. Early Childhood Education Today. 4th education.Toronto :Merrill Publishing,
 1988.
- Rigigo, R.E. "Assessment of Basic Social Skills" Journal of Personality and Social Psychology.
 3, 51 ((January 1986), 649-660.
- Schloss, J. Patrick and Maureen A. Smith. Applied Behavior Analysis in the Classroom.
 America : Allyn Bacon, 1994.
- Scott Bellini. Making (and Keeping) Friends A Model for Social Skills Instruction, IRCA
Articles, Access Autism. [Online], Accessed 13 December 2007.avilable from
<http://www.iidc.indiana.edu/irca/IRCAarticles/fsocialarticles.html>
- Seels, B. & Richey, R. Instructional Technology : T he Definitions and Domains for theField.
 Washington, D. C. : Association for Educational Communications and Technology,
 1994.
- Spodek, B., and O.N. Saracho. Right from the Start: Teaching Children Ages Three to Eight.
 New York: Allyn abd Bacon, 1994.
- Tom McIntyre. Teaching Social Skills to Kids Who Don't Have Them. [Online], Accessed 11
 December 2007.avilable from
http://maxweber.hunter.cuny.edu/pub/eres/EDSPC715_MCINTYRE/SocialSkills.htm
- Tripp, S. & Bichelmeyer, B. "Rapid Prototyping : An Alternative Instructional Design
 Strategy," Educational Technology Research and Development. 38(1) 1990 : 31-44.

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วณิชกุล

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

3. อาจารย์ ดร.ศศิวรรณ พชรพรรณพงศ์

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

4. อาจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

5. อาจารย์ ดร.พิมพร ไชยดา

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ภาคผนวก ข

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

คำนำ

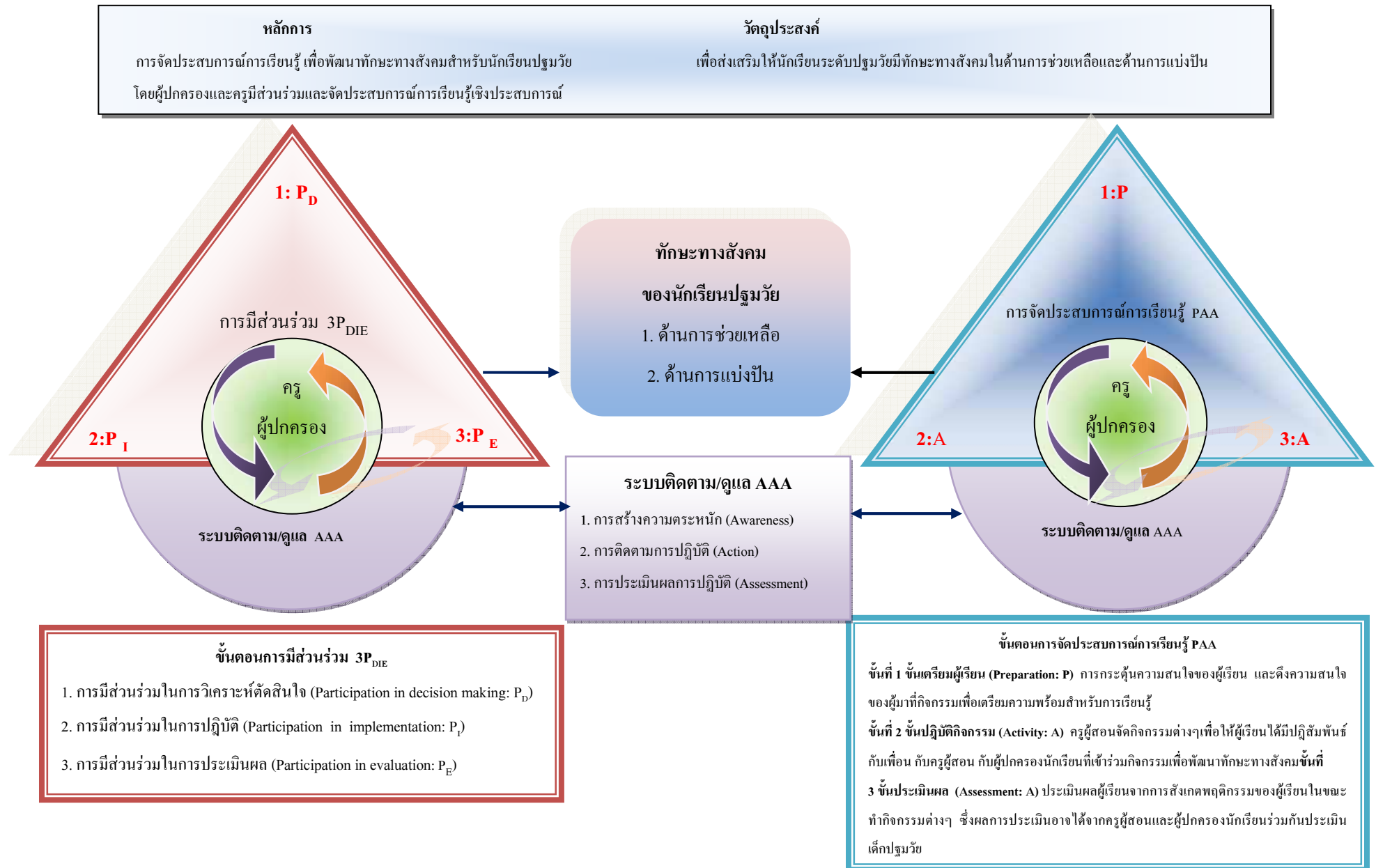
รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน อันเป็นทักษะทางสังคมพื้นฐานสำหรับนักเรียนปฐมวัย รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (3P_{DIE}) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participation in Decision Making: P_D)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in Implementation: P_I)
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation: P_E)

ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะช่วยให้การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

เพื่อให้การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมไปใช้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงจัดทำรายละเอียดการนำรูปแบบ ฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศิริวรรณ วนิชวัฒนารักษ์

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย มีหลักการสำคัญเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนร่วมกับครูผู้สอน โดยร่วมกันวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติ ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน จากนั้นร่วมประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน

1.1 ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Constructivist Theory)

แนวคิดของคอนสตรัคติวิสต์ หรือทฤษฎีโครงสร้างความรู้มีหลักการสำคัญว่า ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำ (Active) และสร้างความรู้ ความเชื่อพื้นฐานของ Constructivism มีรากฐานมาจาก 2 แหล่งคือ จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development) หมายถึงทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม และทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงสังคมของไวทสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานในสถานะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาดไม่ได้ในการเรียนรู้

1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Development Theory) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและการคิด เริ่มตั้งแต่เด็กปะทะสังสรรค์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อม สร้างและทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับภาษาและชิมชาบหรือดูดซึมประสบการณ์ (Assimilation) เมื่อมีประสบการณ์ใหม่เข้ามาเด็กจะเชื่อมโยงให้เข้ากับประสบการณ์เดิมซึ่งเรียกว่าการปรับตัว (Adaptation) เพื่อให้เกิดการสมดุล (Equilibration) องค์ประกอบที่มีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา คือวุฒิภาวะ (Maturation) ประสบการณ์ (Experience) การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) และกระบวนการพัฒนาสมดุลหรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Self-regulation) นอกจากพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามวุฒิภาวะแล้ว การเรียนรู้ก็เป็น

ส่วนหนึ่งของหลักพัฒนาการเช่นกัน ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา มี 4 ขั้น โดยขั้นพัฒนาการที่อยู่ในช่วงปฐมวัย คือขั้นการใช้กล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส (Sensorimotor) และขั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational) ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงต้องให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูอำนวยความสะดวกในการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม บูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ใจเด็กให้อยากเรียนรู้ และสอนเด็กไปตามขั้นพัฒนาการ

1.3 ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของไวทสกีสกี (Vygotsky's Sociocultural Theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก ดังนั้นครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเชาว์ปัญญาขั้นสูง การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงระดับพัฒนาการ 2 ระดับ คือ ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) และระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นไปได้ (Potential Development Level) ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครูคือผู้ให้การช่วยเหลือ (Teacher assisted teaching) เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ครูคอยให้ความช่วยเหลือเด็กผ่านการสังเกตขอบเขตการเรียนรู้ของเด็ก จึงจะทำให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

1.4 แนวคิดทางการศึกษาของดิวอี้ (Dewey's Educational Perspective) แนวคิดทางการศึกษาที่สำคัญของดิวอี้มักจะกล่าวกันเป็นวลีที่ว่า “เรียนโดยการกระทำ” (learning by doing) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรก คือ หลักสูตร เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมากกว่าเรื่องในอดีต เรียกว่า หลักสูตรที่ยึดการจัดประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง เนื้อหาของหลักสูตรเป็นลักษณะการบูรณาการมีทั้งส่วนที่ให้แนวคิดและที่เป็นทักษะกระบวนการ เนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจตัวเองและสังคม องค์ประกอบที่ 2 คือ ครู มีหน้าที่วางแผนการสอนโดยพิจารณาพัฒนาการ ความสนใจ และความต้องการของเด็ก เตรียมสิ่งแวดล้อมและสื่อในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง และองค์ประกอบที่ 3 คือ เด็ก มีหน้าที่ทำความเข้าใจว่าตนมีความสนใจและมีปัญหาอะไรอยู่ และร่วมกับครูวางแผนทิศทางการพัฒนาตนเองตามเนื้อหาที่ตนสนใจและถนัดด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง

1.5 ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson's Theory of development) บุคลิกภาพมนุษย์จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในแต่ละช่วงอายุ ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 แนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา จะอยู่ในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยตรง ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” การวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

1.7 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.7.1 บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก 2 รูปแบบ

(1) การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ เป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครู ผู้ช่วยครูในเรื่องพื้นฐานทั่วไปในห้องเรียน ซึ่งมักจะเป็นการมีส่วนร่วมในการแบ่งเบาภาระงานประจำของครู หรือในกิจกรรมประจำที่ทาง โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เช่น การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การเป็นอาสาสมัครของโรงเรียน การช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียน

(2) การมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและบริหาร ผู้ปกครองจำนวนหนึ่งจะได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสมาคมครู ผู้ปกครองอยู่แล้วแต่อาจจะมีพ่อแม่ผู้ปกครองอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมงานของโรงเรียนในด้านนี้การที่โรงเรียนจะเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามาเป็นคณะกรรมการในด้านต่าง ๆ ร่วมกับคณะครูในโรงเรียนมากขึ้น น่าจะเป็นบทบาทที่ช่วยงานโรงเรียนได้อย่างกว้างขวางขึ้น เช่น คณะกรรมการศึกษาวางแผนและพัฒนาการเรียนการสอน คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมและจำเป็น เพื่อจะเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนให้มีความโปร่งใสและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนต่อเนื่อง

1.7.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม จากการศึกษาสังเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็น

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in decision making) และวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนในการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน โดยครอบคลุมกิจกรรมทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in implementation) เป็นการปฏิบัติกิจกรรม ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation) เป็นการสรุปผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงไร และสรุปผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาในวงรอบต่อไป

1.8 แนวคิดการพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคม และแนวทางพัฒนาทักษะทางสังคม จากงานวิจัย เอกสาร บทความ และการสืบค้นข้อมูล โดยสรุปเป็นทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรต้องพัฒนา 2 ด้าน คือ

1. ด้านการช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ของเด็กในการช่วยเหลือเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์

2. ด้านการแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด โดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อน ครู หรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

ทั้งนี้การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน โดยความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย ด้วยวิธีการที่หลากหลายตลอดจนการเสริมแรง

จากการศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ได้นำมาเป็นกรอบในการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม คือ การจัดกิจกรรมที่จัดให้เด็กนักเรียนได้

เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อที่หลากหลาย โดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคม กิจกรรมมี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation) 2) ขั้นปฏิบัติ (Activity) และ 3) ขั้นประเมินผล (Assessment)

หลักการ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัยนี้ มีหลักการ ดังต่อไปนี้

ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ร่วมกับครูผู้สอนโดยการกำหนด และตัดสินใจเลือกแนวทางต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ รวมถึงการมีส่วนร่วมปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ผลจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จะส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และพัฒนาการทักษะทางสังคมเป็นไปในทางบวก ส่งผลให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 2 ด้านคือ

1. **ด้านการช่วยเหลือ** เป็นการแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ของเด็กในการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์
2. **ด้านการแบ่งปัน** เป็นการแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดของเด็ก โดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อน ให้ครูหรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมซึ่งนำมาเป็นแนวทางในการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนปฐมวัยมีพัฒนาการทักษะทางสังคม 2 ด้าน คือด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้ เด็กมีบทบาทในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลรอบข้างในทางบวก ส่วนครูมีบทบาทในการเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดเตรียมสื่อวัสดุและอุปกรณ์ที่มีความสอดคล้องกับประสบการณ์สำคัญและสาระการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้ขยายขอบเขตทักษะทางสังคมด้วยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายควบคู่ไปกับการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนให้เป็นไปตามศักยภาพ โดยรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคม แนวคิดทางการศึกษา และทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in Decision Making: P_D) และวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนในการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน โดยครอบคลุมกิจกรรมทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in Implementation: P_I) เป็นการปฏิบัติกิจกรรม ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในข้อที่ 1

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in Evaluation: P_E) เป็นการสรุปผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงไร และสรุปผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน

ขั้นตอนที่	รายการมีส่วนร่วม	ผลลัพธ์ที่ได้
1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจ	ผู้ปกครองและครูร่วมกันวิเคราะห์และตัดสินใจดังนี้ - เลือกเนื้อหาใดมาจัดกิจกรรม	- กำหนดการจัดกิจกรรม/ ประสบการณ์การเรียนรู้ - แผนการจัดประสบการณ์การ

	- จัดประสบการณ์หรือจัดกิจกรรมให้เด็กอย่างไร - ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างไร - ผู้ปกครองจะช่วยครูประเมินผลนักเรียนได้อย่างไร	เรียนรู้ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมและวิธีการวัดประเมินผลผู้เรียน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (การจัดประสบการณ์การเรียนรู้)	ผู้ปกครองและครูดำเนินการจัดกิจกรรม/ประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้	- การดำเนินการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ทั้งโดยผู้ปกครองร่วมกับครูดำเนินการตามแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมปรากฏทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	- ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนกับครูผู้สอน - การประเมินผลทักษะทางสังคมที่โรงเรียน โดยครู - การประเมินผลทักษะทางสังคมที่บ้าน โดยผู้ปกครอง - ผู้ปกครองและครูนำผลการประเมินมาสรุปผลเป็นภาพรวม	- ผู้ปกครองและครูร่วมประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย

แนวคิดการพัฒนารูปแบบ คือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า “หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ” รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมผู้เรียน (Preparation)

เป็นขั้นของการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และดึงความสนใจของผู้มาที่กิจกรรม เช่นการร้องเพลง การฟังนิทานฟังนิทาน การสนทนาซักถาม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ครูต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity)

เป็นขั้นที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน กับครูผู้สอน กับบุคคลต่างๆ และผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมมีการสนทนา พูดคุย ซักถาม การศึกษาค้นคว้า การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นไปที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล (Assessment)

เป็นการประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคมของผู้เรียน ประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือและทักษะด้านการแบ่งปันในขณะที่ทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผลการประเมินได้จากครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมกัน

การประเมินได้ระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการจากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

ผลการเรียนรู้ตามแนวคิดของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ ทักษะทางสังคม ซึ่งหมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กนักเรียนปฐมวัย 2 ด้าน คือ

1. ด้านการช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดของเด็กในการช่วยเหลือเพื่อนเก็บอุปกรณ์ เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์
2. ด้านการแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด โดยการชักชวนให้เพื่อนเล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ให้เพื่อนขณะเรียนหรือเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อนให้ครูหรือให้ผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

บทบาทของครู (Teacher Role)

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ไปใช้ครูควรมีบทบาท ดังนี้

1. เตรียมตัวครูให้มีบุคลิกและกิริยาท่าทางที่อ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความสนใจในการรับฟังคำพูดของเด็กด้วยความกระตือรือร้น และให้ข้อมูลป้อนกลับหรือแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่นการแบ่งปัน การช่วยเหลือ

2. เตรียมแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้เด็กได้รับประสบการณ์สำคัญและส่งเสริมทักษะทางสังคมให้ผู้เรียนประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน

3. เตรียมสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีความสอดคล้องกับประสบการณ์สำคัญและสาระการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้เรียน

4. สร้างบรรยากาศให้มีความเป็นกันเองและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าเด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

5.1 ขั้นเตรียมผู้เรียน บทบาทครู คือ การนำเสนอกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ ได้แก่ การร้องเพลง การเล่านิทาน การเล่นเกม การพูดคุยซักถาม การยกตัวอย่างสถานการณ์

5.2 ขั้นปฏิบัติ บทบาทครู คือการเปิดโอกาสให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สัมผัสทั้ง 5 เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ด้านทักษะทางสังคม ระหว่างการเรียนรู้ครูเป็นผู้ดำเนินการให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ สังเกต ให้ความช่วยเหลือรวมทั้งดูแลความปลอดภัยของเด็ก

5.3 ขั้นประเมินผล บทบาทครู คือการสังเกตพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน ขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการใช้แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

บทบาทของนักเรียน (Student Role)

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัยไปใช้ เด็กนักเรียนควรมีบทบาทในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมผู้เรียน บทบาทเด็ก คือ ให้ความสนใจในการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยร่วมกิจกรรมที่ครูผู้สอนนำเสนอ
2. ขั้นปฏิบัติ บทบาทเด็ก คือ การเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมที่ครูผู้สอนและผู้ปกครองจัดให้ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้วยความสนใจ เพื่อรับการพัฒนาทักษะทางสังคม ประกอบด้วยการพัฒนาทักษะด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน

บทบาทของผู้ปกครอง (Parent Role)

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัยไปใช้ ผู้ปกครองมีบทบาทในการร่วมการประสบการณ์การเรียนรู้ดังนี้

1. ร่วมวิเคราะห์ตัดสินใจ บทบาทผู้ปกครองคือ การร่วมกับครูผู้สอนและในการกำหนดและตัดสินใจกำหนดเนื้อหาและวิธีการต่างๆในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ บทบาทผู้ปกครองคือ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่กำหนดร่วมกับครูผู้สอนด้วยความเอาใจใส่ การสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียนในด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม การประสานร่วมมือกับครูผู้สอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล บทบาทของผู้ปกครองคือ การสังเกตพฤติกรรมของเด็กนักเรียนในระยะเวลาที่กำหนด และร่วมกับครูเพื่อประเมินผลการปฏิบัติ การแสดงออกทางพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไปใช้

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยไปใช้ ครูควรเริ่มจากการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม การกำหนดวิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างแท้จริง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมล่วงหน้าทั้งการเลือกหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ระยะเวลา จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบการจัดกิจกรรม รวมทั้งการวัดและประเมินผล แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. หน่วย เป็นการระบุหน่วยการเรียนรู้ ครูต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีไว้ แล้วนำมาบูรณาการกำหนดเป็นชื่อหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้เด็กได้เรียนรู้ในลักษณะเป็นองค์รวม
2. เรื่อง เป็นการระบุเรื่องที่เรียนรู้อย่างสอดคล้องกับหน่วย ครูต้องศึกษาสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรเรียนรู้แล้วนำมากำหนดเป็นชื่อเรื่อง
3. ระยะเวลา เป็นการระบุระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์
4. จุดประสงค์ เป็นการระบุถึงผลการเรียนรู้ พฤติกรรม หรือทักษะที่คาดว่าเด็กจะได้รับ ภายหลังเรียนจบในแต่ละหน่วย เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านของเด็กจะส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้น การเขียนจุดประสงค์จึงต้องให้ความสำคัญกับพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม และสติปัญญา เด็กจึงจะพัฒนาการทักษะทางสังคมอย่างมีคุณภาพ
5. เนื้อหา เป็นแก่นความรู้ เจตคติ และทักษะที่ต้องการปลูกฝังให้แก่เด็ก การเขียนเนื้อหาจะต้องศึกษาวิเคราะห์ว่าต้องการให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องนั้นอย่างไรและเมื่อเรียนจบแล้ว เด็กได้อะไรจากการเรียนรู้ ซึ่งต้องเขียนในลักษณะบอกเล่าที่มีความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

6. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการระบุนการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมผู้เรียน ขั้นการปฏิบัติและขั้นการประเมินผล

7. สื่อการจัดกิจกรรม เป็นการระบุกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งมีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ

8. การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าเด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลอาจใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ การสังเกต การทดสอบ

9. บันทึกหลังสอน เป็นการบันทึกผลการประเมินการเรียนรู้ของเด็กและการประเมินผล การสอนของครู ภายหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครูต้องบันทึกสิ่งที่พบเห็นในการดำเนินกิจกรรม เช่น พฤติกรรมของเด็ก ปัญหาที่พบ ความรู้สึกของเด็กและครู เป็นต้น นอกจากนี้ครูอาจเสนอแนะแนวทางปรับปรุงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งต่อไป

สำหรับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มี 8 เรื่อง ประกอบด้วย อร่อย ผักผลไม้ เติบโตเพราะเมล็ดข้าว นานาสัตว์โลก สีสวยสดใส นักประดิษฐ์ตัวน้อย ต้นไม้กินปาลิ่งของเครื่องใช้ วันลอยกระทง แต่ละเรื่องดำเนินการสอนสัปดาห์ละ 1 เรื่อง

ระยะเวลาในการดำเนินการ

สัปดาห์ที่ 1	ครูผู้สอนสร้างความคุ้นเคยกับเด็กนักเรียน ทดสอบทักษะทางสังคมก่อน ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ
สัปดาห์ที่ 2-9	ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ตามรูปแบบการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งมีขั้นตอนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ 3 ขั้นตอน
สัปดาห์ที่ 10	ดำเนินการทดสอบทักษะทางสังคม โดยข้อสอบเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน

การประเมินผล

1. การทดสอบทักษะทางสังคมของผู้เรียนระดับปฐมวัย ประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน โดยใช้แบบทดสอบซึ่งมีลักษณะเป็นรูปภาพประกอบคำบรรยาย ให้ผู้เรียนตอบคำถาม ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ

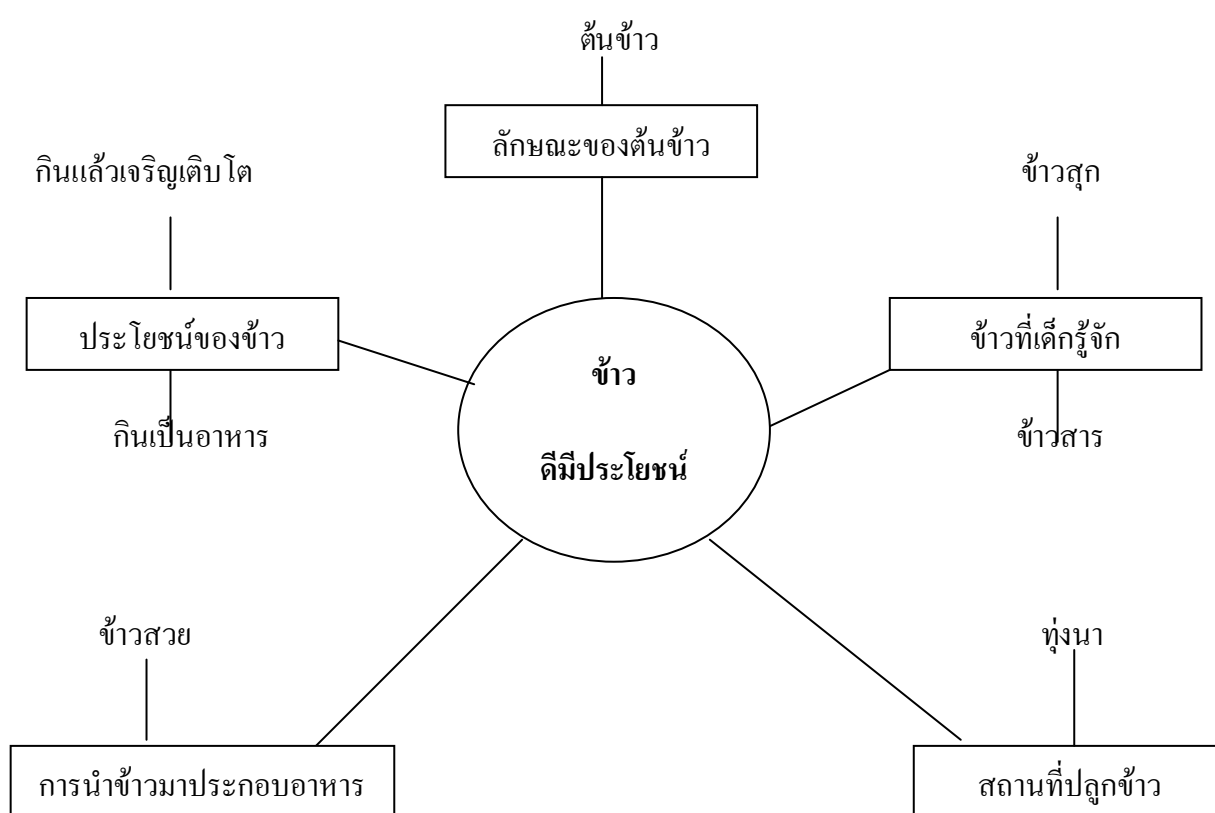
2. ประเมินพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคมประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน โดยผู้ปกครองและครูผู้สอนร่วมกันประเมินและสรุปผลร่วมกัน

ตัวอย่าง

แผนการจัดประสบการณ์ระดับการศึกษาปฐมวัย

สาระการจัดประสบการณ์ที่ 3 ธรรมชาติรอบตัว

หน่วยการจัดประสบการณ์ เติบโตใหญ่เพราะเมล็ดข้าว

สิ่งที่เด็กรู้แล้ว	สิ่งที่เด็กต้องการรู้	สิ่งที่เด็กควรรู้
1. ข้าวเป็นอาหาร	1. ข้าวมาจากไหน	1. ลักษณะของข้าว
2.	2. ต้นข้าวมีลักษณะอย่างไร	2. ข้าวที่เด็กรู้จัก
3.	3. ข้าวทำอะไรได้บ้าง	3. สถานที่ปลูกข้าว
4.	4.	4. การนำข้าวมาประกอบอาหาร
5.	5.	5. ประโยชน์ของข้าว

แผนการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย
วันที่ 1 สาระการจัดประสบการณ์ที่ 3 ธรรมชาติรอบตัว
หน่วยการจัดประสบการณ์ เติบโตเพราะเม็ดข้าว
หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย ลักษณะของต้นข้าว

1. ชื่อกิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะ

2. การเตรียมสื่อเพื่อจัดกิจกรรม

1. เครื่องเคาะจังหวะ	2. นกหวีด	3. เทปเพลง

3. สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรรู้

- 1.1 การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ

2. ประสบการณ์สำคัญ

- 2.1 การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่
- 2.2 การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี

4. จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรม

1. นักเรียนเคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว
2. นักเรียนทำท่าทางประกอบเพลงได้
3. นักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน

5. วิธีการจัดกิจกรรม

ขั้นเตรียมผู้เรียน

ครูเปิดเพลงจากนั้นชักชวนให้นักเรียนร่วมกันยืนและทำท่าทางประกอบ โดยครูและผู้ปกครองทำท่าประกอบเพลงให้นักเรียนดู และให้นักเรียนทำตาม เมื่อเพลงจบครูบอกนักเรียนถึงประโยชน์ของการเคลื่อนไหวร่างกาย และถามนักเรียนว่า ใครเคยทำท่าทางประกอบเพลงอะไรบ้าง (เต้านรำ)

ขั้นปฏิบัติ

1. ครูอธิบายการเคลื่อนไหวร่างกายในแต่ละส่วน และทำตัวอย่างให้นักเรียนดู
2. ครูเปิดเพลงและทำท่าทางให้นักเรียนดู 2-3 ท่า จากนั้นให้เด็กเคลื่อนไหวไปทั่วๆบริเวณอย่างอิสระโดยไม่ชนกัน เมื่อได้ยินสัญญาณนกหวีดให้หยุดเคลื่อนไหว
2. เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยมีผู้ปกครองบอกท่าทางให้นักเรียนรู้ เช่น ทำท่าทางกินข้าว ทำท่าปลูกข้าว เกี่ยวข้าว ฯ ขณะจัดกิจกรรมนักเรียนช่วยเหลือกันออกแบบท่าทางให้เพื่อนที่ทำไม่ได้หรือคิดท่าทางไม่ออก

ขั้นประเมินผล

ครูและผู้ปกครองทำท่าทางให้นักเรียนดูอีกครั้งและให้นักเรียนช่วยกันทายท่าทางของครูและผู้ปกครอง ว่าเป็นท่าทางอะไร เช่น ทำกินข้าว ทำปลูกข้าว ทำเกี่ยวข้าว เป็นต้น ครูสรุปให้นักเรียนฟัง เกี่ยวกับท่าทางต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำนาโดยผู้ปกครองช่วยอธิบายเพิ่มเติม ถามนักเรียนเคยเห็นหรือไม่ ให้แสดงความคิดเห็น จากนั้นเด็กพักผ่อนร่างกาย 2 – 3 นาที

6. การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวร่างกาย
2. สังเกตการฟังจังหวะและการทำท่าทาง
3. สังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนในการออกแบบท่าทาง

แผนการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย
วันที่ 1 สาระการจัดประสบการณ์ที่ 3 ธรรมชาติรอบตัว
หน่วยการจัดประสบการณ์ เด็ดใหญ่เพราะเม็ดข้าว
หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย ลักษณะของต้นข้าว

1. ชื่อกิจกรรม เสริมประสบการณ์ (ในวงกลม)

2. การเตรียมสื่อเพื่อจัดกิจกรรม

1. เพลงข้าว 2. รูปภาพต้นข้าว 3. ต้นข้าวของจริง

3. สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรรู้

1.1 ลักษณะและส่วนประกอบของต้นข้าว ประโยชน์ที่ได้รับการข้าว

2. ประสบการณ์สำคัญ

2.1 การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น

2.2 การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่างๆ

4. จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรม

1. นักเรียนบอกลักษณะของต้นข้าวได้
2. นักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน

5. วิธีการจัดกิจกรรม

การเตรียมผู้เรียน

ครูเล่านิทานเรื่องหนูนิคกินข้าวไม่หมด เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของการกินข้าว และชักชวนให้ นักเรียนกินข้าวให้หมดจาน มิเช่นนั้นจะปวดท้องเหมือนหนูนิค

การปฏิบัติ

1. ผู้ปกครองและครูร่วมกันร้องเพลง “ข้าว” และทำท่าประกอบเพลง โดย ให้ นักเรียนทำท่าทางประกอบตามเนื้อเพลงอย่างอิสระ

2. ผู้ปกครองแจกต้นข้าว ให้เด็กๆ พิจารณาถึงรูปร่างลักษณะของต้นข้าว ขณะจัดกิจกรรมให้นักเรียนแบ่งปันโดยให้แบ่งต้นข้าวให้เพื่อนดู และช่วยเหลือครูและผู้ปกครองในการส่งต้นข้าวให้เพื่อนๆ ในชั้นได้ดูอย่างทั่วถึง

3. เด็กร่วมกันสนทนากับผู้ปกครองและครูถึงลักษณะและส่วนประกอบของต้นข้าว จากนั้นให้เด็กออกมาชี้หรือบอกส่วนประกอบของต้นข้าว ผู้ปกครองช่วยแนะนำและอธิบายความรู้เพิ่มเติม

4. ครูและผู้ปกครองนำรูปภาพต้นข้าว (ภาพจิ๊กซอ) มาให้นักเรียนช่วยกันประกอบโดยแบ่งเป็นกลุ่มให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันต่อประกอบภาพ ขณะทำกิจกรรมสังเกตการช่วยเหลือภายในกลุ่ม

ขั้นประเมินผล

ครูและผู้ปกครองบอกถึงประโยชน์ของข้าว และให้นักเรียนดูรูปภาพการทำนาปลูกข้าว จากนั้นให้นักเรียนร้องเพลง “ข้าว” พร้อมๆ กัน

6. การประเมินผล

1. สังเกตการบอกลักษณะต้นข้าวจากรูปภาพ
2. สังเกตการช่วยเหลือและการแบ่งปัน

แผนการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย
วันที่ 1 สาระการจัดประสบการณ์ที่ 3 ธรรมชาติรอบตัว
หน่วยการจัดประสบการณ์ เติบโตเพราะเมล็ดข้าว
หน่วยการจัดประสบการณ์ย่อย ลักษณะของต้นข้าว

1. ชื่อกิจกรรม สร้างสรรค์

2. การเตรียมสื่อเพื่อจัดกิจกรรม

1. ใบงาน (ภาพต้นข้าว)	2. สีเทียน
3. เมล็ดข้าว	4. กาว

3. สาระการเรียนรู้

1. สาระที่ควรรู้

1.1 การระบายสีภาพ	1.2 การปะติดภาพ

2. ประสบการณ์สำคัญ

- 2.1 การเขียนภาพและการเล่นกับสี
- 2.2 การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อวัสดุของเล่นและผลงาน

4. จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรม

1. ระบายสีภาพตามจินตนาการได้
2. ชื่นชมในงานสร้างสรรค์ของตนเอง
3. มีทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน

5. วิธีการจัดกิจกรรม

การเตรียมผู้เรียน

ครูเปิดเพลงข้าวให้นักเรียนร้องเพลงพร้อมๆ กัน และทำท่าทางประกอบ

ขั้นปฏิบัติ

1. ครูนำภาพต้นข้าวมาให้แก่นักเรียนดู จากนั้นถามว่านักเรียนรู้จักหรือไม่ (ทบทวนความรู้เดิม) ผู้ปกครองอธิบายเรื่องประโยชน์ของข้าวให้นักเรียนฟังอีกครั้งหนึ่ง

2. ครูแนะนำการระบายสีภาพต้นข้าวด้วยสีเทียน โดยให้ผู้ปกครองสาธิตการจับสีเทียนและเลือกสีที่เหมาะสม

3. นักเรียนระบายสีภาพตามจินตนาการ ขณะจัดกิจกรรมสังเกตการช่วยเหลือเพื่อนในการแจกอุปกรณ์และการแบ่งปันสีหรืออุปกรณ์ต่างๆ ของเด็ก

3. นักเรียนนำเสนอผลงาน ครูและผู้ปกครองจดบันทึกคำพูดและให้กำลังใจ

ประเมินผล

1. เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

2. ครูมอบเมล็ดข้าวและกาให้เด็กไปประดิษฐ์ที่บ้าน โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับนักเรียน โดยการช่วยประดิษฐ์เมล็ดข้าวเป็นรูปต่างๆ ตามจินตนาการของเด็ก

6. การประเมินผล

1. การประเมินผลงานจากผู้ปกครอง และการตรวจผลงานจากครู

2. การสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือและการแบ่งปันอุปกรณ์การเรียนต่างๆ

ตัวอย่าง
แบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียนปฐมวัย
(สำหรับผู้ปกครอง)

ชื่อ-นามสกุล เด็กนักเรียน.....

ชื่อ-นามสกุล ผู้สังเกต

วันที่สังเกต.....เดือน พ.ศ.

ทักษะทางสังคม	เกณฑ์ประเมิน		หมายเหตุ
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
ด้านการช่วยเหลือ			
1. ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน			
2. ช่วยแม่หรือผู้ปกครองในการเก็บงานข้าวของตนเองหรือของผู้อื่น			
3. ช่วยเก็บของเล่นของตนเองเมื่อเล่นเสร็จแล้ว			
4. ช่วยทำงานบ้านเล็กๆน้อยในบ้าน			
5. พุดหรือแสดงท่าทางเพื่อให้การช่วยเหลือผู้อื่น			
พฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ.....			
.....			
ด้านการแบ่งปัน			
1. พุดชักชวนผู้อื่นให้ร่วมเล่นด้วยกัน			
2. แบ่งขนมหรืออาหารให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ			
3. ให้เพื่อนหรือผู้อื่นเล่นของเล่นหรืออุปกรณ์ต่างๆของตน			
4. ไม่แย่งของเล่นหรือขนมของผู้อื่น			
5. ยอมให้เพื่อนหรือผู้อื่นทำกิจกรรมต่างๆ ก่อนตนเอง			
พฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ			
.....			

ภาคผนวก ก

คู่มือครู

การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

คู่มือครู

การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
สำหรับนักเรียนปฐมวัย

คำนำ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียนอื่น เป็นบุคคลสำคัญ ที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้เรียน โดยมี ขั้นตอนการมีส่วนร่วม 3 ระดับคือ

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in decision making: P_D)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in implementation : P_I)
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation : P_E)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 3 ขั้นตอน จะช่วยให้นักเรียนปฐมวัยมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมดีขึ้น ทั้งนี้เพราะได้รับการดูแลเอาใจใส่ทั้งที่โรงเรียนโดยครูผู้สอน และที่บ้านซึ่งมีพ่อแม่ ผู้ปกครองคอยชี้แนะเช่นเดียวกัน การที่จะทำให้ครูเข้าใจรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเอกสารคู่มือประกอบการใช้รูปแบบที่จะนำไปใช้พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยต่อไป

ข้อควรปฏิบัติก่อนดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน
 - 1.1 ศึกษาคำชี้แจงการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบกับการศึกษาส่วนอื่น ๆ ในคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน
 - 1.2 ศึกษาความเป็นมาของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม แนวคิดพื้นฐานที่รองรับรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ องค์ประกอบของรูปแบบ และตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวม เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งมีความเข้าใจในศัพท์เฉพาะต่าง ๆ

2. จัดเตรียมสิ่งที่จำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อได้ศึกษาส่วนต่างๆ ในคู่มือการสอนครบแล้ว ควรดำเนินการก่อนสอนดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการเขียนแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

2.2 ศึกษาและจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

2.3 ศึกษาและจัดเตรียมเครื่องมือเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านทักษะทางสังคมซึ่งปรากฏในภาคผนวกของคู่มือนี้

นางสาวศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย

ผู้วิจัย

สารบัญ

ตอนที่	หน้า
1 ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	295
2 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	301
3 การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้	312
ภาคผนวก	
- ตัวอย่าง การระบุนักเรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอน	314
- แบบทดสอบทักษะทางสังคม	315
- แบบสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัยสำหรับผู้ปกครอง	316

ตอนที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ความเป็นมา

...คงจะไม่เป็นการผิดแต่อย่างใดที่ข้าพเจ้าจะพูดว่าเด็กเป็นผู้ที่ได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระรับผิดชอบในการธำรงรักษาความผาสุกสงบของประชากรโลก ดังนั้น เด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จำต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์ต่างๆ พร้อมทั้งการฝึกหัดขัดเกลาจิตใจให้ประณีต ให้มีศรัทธามั่นคงในคุณความดี มีความประพฤติเรียบร้อย สุจริต และมีปัญญาจุ่มใสในเหตุในผล...

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานในโอกาสวันเด็กสากล วันที่ 1 มกราคม 2522

จากกระแสพระราชดำรัสจะเห็นว่าเด็กเป็นกำลังในการพัฒนาชาติ ดังนั้นการพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นคนดีและเป็นพลเมืองที่ดีนั้นทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน โดยเฉพาะครอบครัว ซึ่งถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการเด็ก ครอบครัวเป็นสถาบันที่สร้างบุคลิกภาพ พฤติกรรมและสติปัญญา ในอนาคตของเด็ก หลักการการจัดการศึกษาจึงควรร่วมมือกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านวิชาการแล้วยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม อันจะช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าในชีวิตต่อไปในอนาคต

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย มีหลักการสำคัญเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนร่วมกับครูผู้สอน โดยร่วมกันวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติ ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน จากนั้นร่วมประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะทักษะทางสังคมเป็น

พฤติกรรมพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้และปฏิบัติคนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทางการจัดการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาทักษะทางสังคม หลักการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และทฤษฎีพื้นฐานทางการศึกษาต่างๆ อันจะเป็นผลให้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และดำเนินไปตามที่กำหนด

ลักษณะของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำหลักการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการพัฒนาทักษะทางสังคม มาเป็นกรอบในการพัฒนาแบบ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

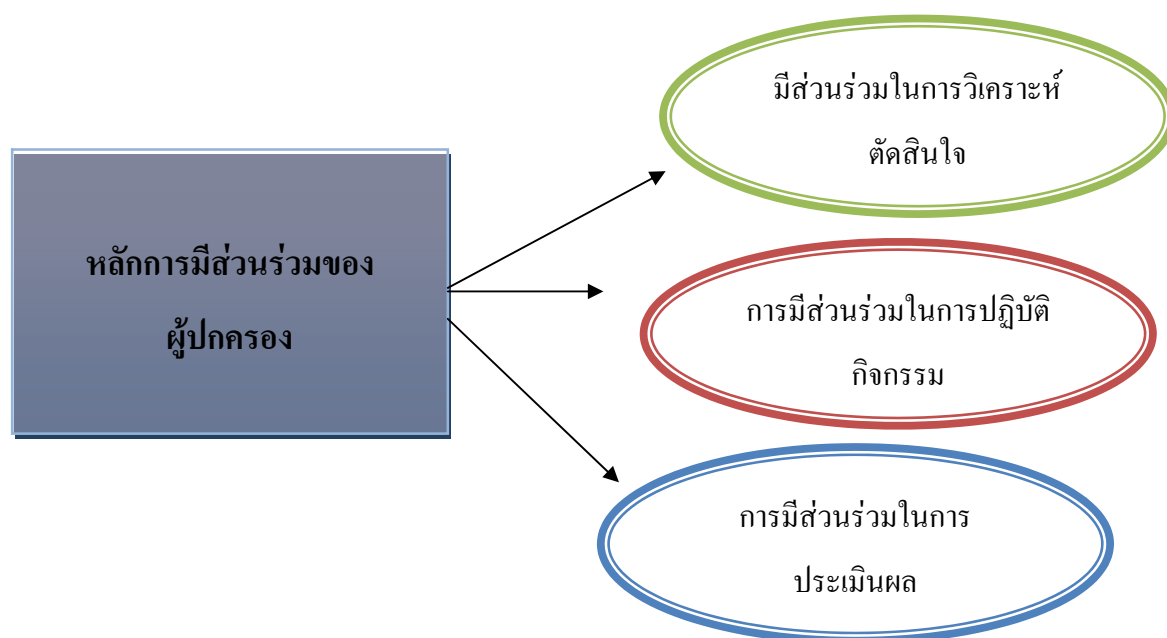
หลักการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

เป็นกระบวนการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับครูผู้สอนเพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participation in decision making: P_D) และวางแผนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนในการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน โดยครอบคลุมกิจกรรมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม (Participation in implementation : P_I) เป็นการปฏิบัติกิจกรรม ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation : P_E) เป็นการสรุปผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย ว่ามีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงไร และสรุปผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาในวงรอบต่อไป

การพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

แนวทางพัฒนาทักษะทางสังคม จากงานวิจัย เอกสาร บทความ และการสืบค้นข้อมูล โดยสรุปเป็นทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรต้องพัฒนา 2 ด้าน คือ

1. ด้านการช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ของเด็กในการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์

2. ด้านการแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดโดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อนครู หรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

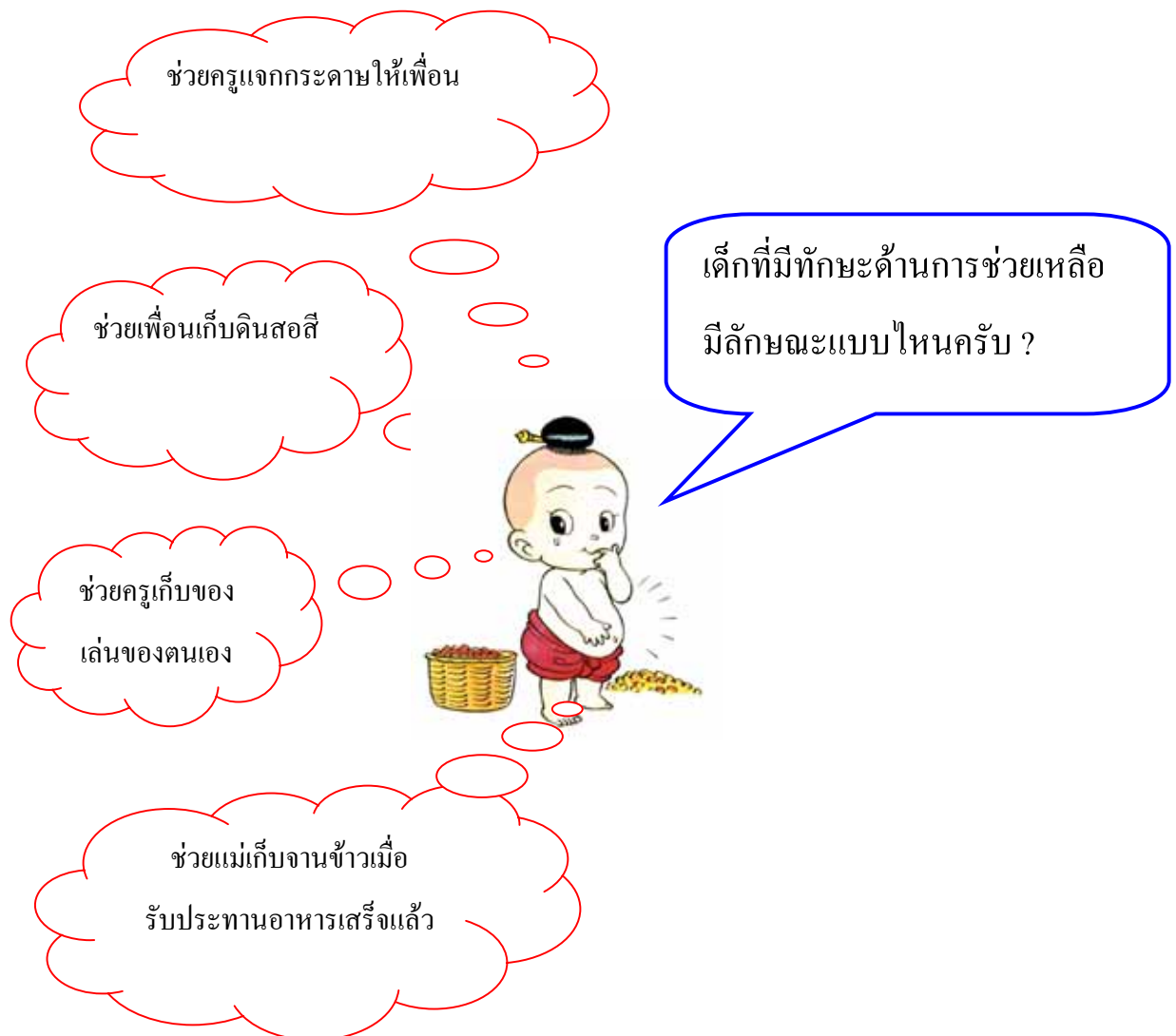
จากข้อมูลข้างต้น ได้นำมาเป็นกรอบในการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม คือ การที่ครูและผู้ปกครองร่วมกันจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อที่หลากหลาย โดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคม

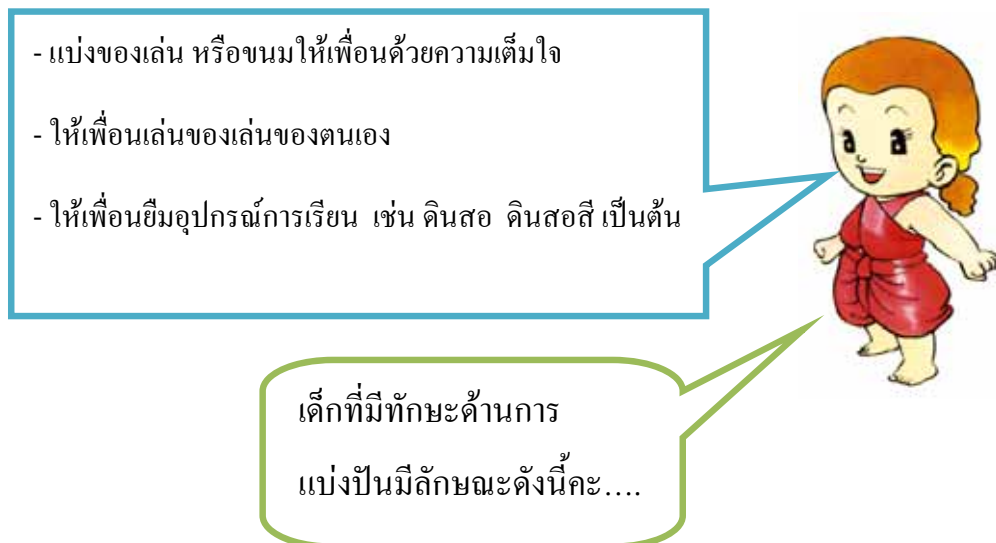
จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย 2 ด้านคือ

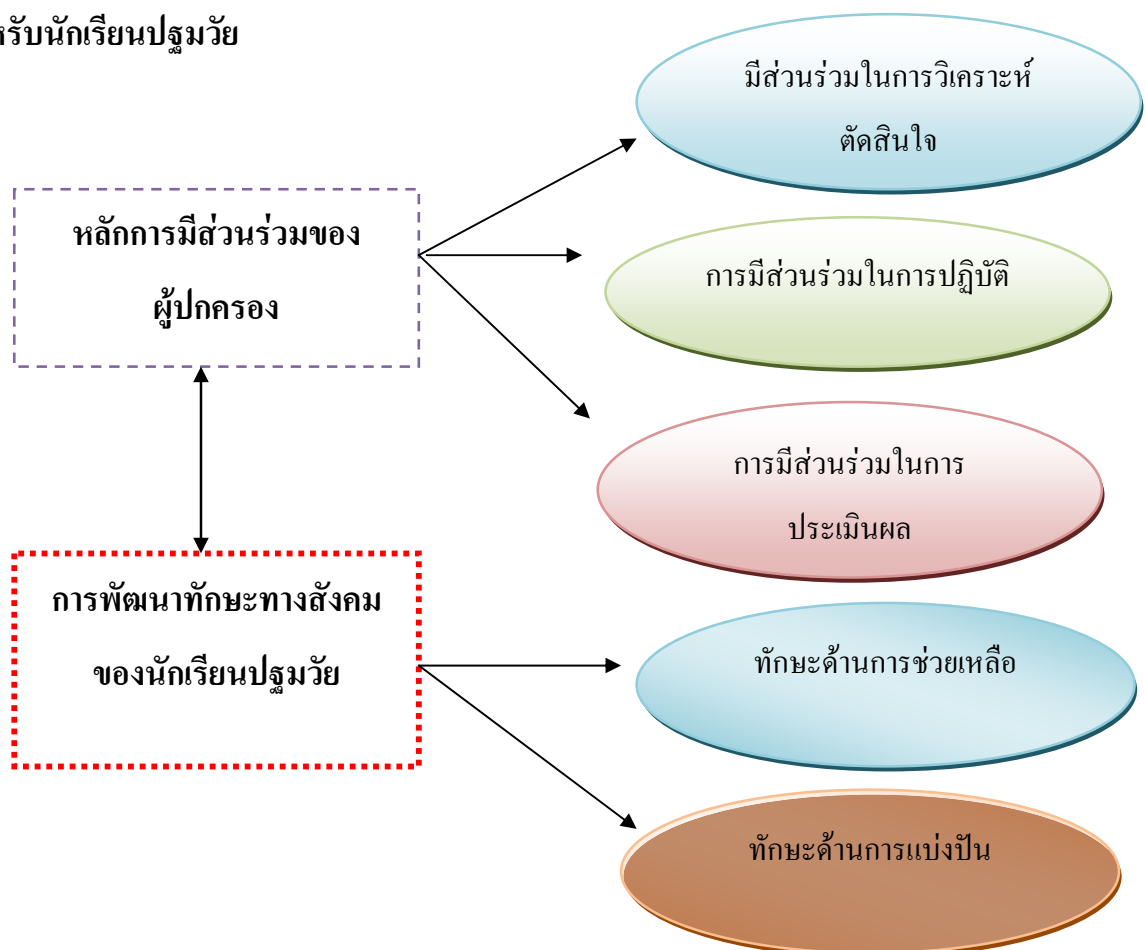
- **ด้านการช่วยเหลือ** เป็นการแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด ของเด็กในการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์

- **ด้านการแบ่งปัน** เป็นการแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดของเด็ก โดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหารขนมให้เพื่อน ให้ครูหรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ

แสดงความสัมพันธ์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและการพัฒนาทักษะทางสังคม
สำหรับนักเรียนปฐมวัย

ตอนที่ 2

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบที่พัฒนาเพื่อนำมาใช้เสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย ทั้ง 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน อันเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญสำหรับนักเรียนปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนและผู้ปกครองต้องร่วมกันวางแผนการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียน โดยประสบการณ์การเรียนรู้ หรือกิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นดังนี้

ขั้นตอนที่	รายการมีส่วนร่วม	ผลลัพธ์ที่ได้
1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจ	ผู้ปกครองและครูร่วมกันวิเคราะห์และตัดสินใจดังนี้ - เลือกเนื้อหาใดมาจัดกิจกรรม - จัดประสบการณ์หรือจัดกิจกรรมให้เด็กอย่างไร - ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างไร - ผู้ปกครองจะช่วยครูประเมินผลนักเรียนได้อย่างไร	- กำหนดการจัดกิจกรรม/ประสบการณ์การเรียนรู้ - แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมและวิธีการวัดประเมินผลผู้เรียน

ขั้นตอนที่	รายการมีส่วนร่วม	ผลลัพธ์ที่ได้
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (การจัดประสบการณ์การเรียนรู้)	ผู้ปกครองและครูดำเนินการจัดกิจกรรม/ประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้	- การดำเนินการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ทั้ง โดยผู้ปกครองร่วมกับครูดำเนินการตามแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมปรากฏทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนกับครูผู้สอน - การประเมินผลทักษะทางสังคมที่โรงเรียน โดยครู - การประเมินผลทักษะทางสังคมที่บ้าน โดยผู้ปกครอง - ผู้ปกครองและครูนำผลการประเมินมาสรุปผลเป็นภาพรวม	- ผู้ปกครองและครูร่วมประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมผู้เรียน

เป็นขั้นของการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และดึงความสนใจของผู้มาที่กิจกรรม เช่นการร้องเพลง การฟังนิทาน การสนทนาซักถาม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในเนื้อหาที่ครูต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติ

เป็นขั้นที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน กับครูผู้สอน กับบุคคลต่างๆ รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมมีการสนทนาพูดคุย ซักถาม การศึกษาค้นคว้า การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นที่การพัฒนาทักษะทางสังคม

ครูอาจนำเทคนิควิธีการสอนต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การสอนแบบโครงงานเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน การสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติด้วยตนเอง การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล

เป็นการประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมต่างๆ และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยครูผู้สอนและผู้ปกครองร่วมกันประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียน การประเมินแต่ละระดับปฐมวัยใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการเรียนรู้อันของเด็กว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ การสังเกตพฤติกรรม มีวิธีการสังเกตหลายรูปแบบ เช่น

- ระเบียบพฤติกรรม เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กเฉพาะอย่าง โดยบรรยายพฤติกรรมของเด็กที่มองเห็น และได้ยินโดยตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่สั้นกระชับ และสะท้อนให้เห็นบรรยากาศและพฤติกรรมของเด็กที่ถูกสังเกตอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการให้ข้อสังเกตหรือข้อคิดเห็นของครูเพิ่มเติม
- แบบบันทึกพัฒนาการเด็ก เน้นการบันทึกพฤติกรรมของเด็กตามพัฒนาการในด้านต่างๆ อาจทำเป็นตารางที่บ่งบอรายละเอียดของพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา และแบ่งเป็นช่วงเวลาในการบันทึก เช่น เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน เพื่อใช้รวบรวมสรุปผลเมื่อสิ้นสุด
- แบบตรวจสอบรายการ เป็นการประเมินระดับพฤติกรรมของเด็กตามเกณฑ์พฤติกรรมความสามารถตามวัยที่เด็กสามารถทำได้สำเร็จด้วยความแม่นยำหรือเป็นประจำ โดยใช้วิธีทำเครื่องหมายในช่องที่กำหนดเป็นระดับพฤติกรรม ส่วนใหญ่แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดี ปานกลาง ควรเสริม หรือ ทำได้เป็นประจำ บางครั้ง ไม่เคย เป็นต้น

ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการจากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการ จะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

การเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

เด็กปฐมวัย เป็นช่วงวัยแรกของการเรียนรู้ประสบการณ์การต่างๆ รอบตัว การเสริมสร้างทักษะทางสังคมต้องคำนึงถึงความน่าสนใจของกิจกรรมและความต้องการของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม กิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูและผู้ปกครองร่วมกันจัดต้องมีความหลากหลาย และเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ หรือเป็นกิจกรรมที่เด็กไม่เคยเรียนรู้มาก่อนซึ่งเป็นการสร้างความอยากรู้อยากเห็นให้กับเด็ก

การทำงานร่วมกับเด็กนั้นครูควรตระหนักว่าความรักความอบอุ่น และกำลังใจเป็นพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเอง ความไว้วางใจ กล้าคิด กล้าทำ มีทักษะกระบวนการคิด ดังนั้นครูควรส่งเสริมให้เด็กได้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สนับสนุนความคิดริเริ่ม ละเว้นการลงโทษเด็กโดยไม่มีเหตุผล การดุเด็กมากเกินไป การไม่ยอมรับความสามารถของเด็กจะเป็นการบั่นทอนการเรียนรู้ของเด็ก ครูควรให้คำชมเชยเมื่อเด็กกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และให้คำแนะนำทันทีเมื่อเด็กปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ขณะทำกิจกรรมร่วมกับเด็กครูควรสังเกตเด็กในด้านการมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ รู้จักแสดงความมีน้ำใจ สิ่งเหล่านี้ครูควรส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น การให้ความช่วยเหลือเพื่อน ช่วยเหลือครู การแบ่งปันของเล่น หรือขนมของตนเองให้เพื่อน ให้ครูและบุคคลอื่นๆ เป็นต้น

ทักษะทางสังคมของเด็กย่อมเป็นไปตามสภาพแวดล้อม การที่เด็กได้เล่นรวมกลุ่มกับเพื่อนมีการแลกเปลี่ยนความคิด ได้ตอบ สื่อบารกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้น การอดทนรอคอยให้ถึงรอบของเล่นเพื่อจะเล่น การแบ่งปันของเล่น การเล่นเกมที่มีกติกา ล้วนเป็นสื่อที่จะฝึกเด็กให้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบสังคม ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเพื่อพัฒนาเด็กให้อยู่ในสังคมได้อย่างเข้าใจและมีความสุข

การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ตามวัย ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด มีความเข้าใจในตัวเด็กเป็นอย่างดี การประสานความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสามารถและความสนใจ พร้อมรับฟังความต้องการของผู้ปกครอง เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกที่ดีต่อครู ต่อโรงเรียน

การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ครูควรอธิบายหรือให้ข้อมูลที่ชัดเจนกับผู้ปกครองถึงขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม ประโยชน์ที่จะเกิดกับตัวนักเรียน และประโยชน์ที่ผู้ปกครองจะได้รับ เช่น การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ทั้งนี้รวมไปถึงการแสดงออกซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครอง อันจะส่งผลให้การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างกิจกรรมการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

- ประชุมผู้ปกครองพร้อมทั้งติดตามความต้องการของผู้ปกครอง
- ส่งงานของนักเรียนไปให้ผู้ปกครองพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในแต่ละสัปดาห์
- มีสมุดรายงาน (Report Cards) ของผู้ปกครองและนักเรียน โดยสมุดรายงานความก้าวหน้าของเด็กครูใช้รายงานความก้าวหน้าของเด็กที่โรงเรียน ในขณะที่พ่อแม่ใช้รายงานความก้าวหน้าของเด็กที่บ้าน

การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการใช้รูปแบบ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

บรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใคร่รู้ใคร่เรียนให้กับเด็ก ชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเข้าใจ ย่อมเป็นแรงจูงใจภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน ดังนั้นครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามต้องการ เด็กปฐมวัยเป็นวัยซึ่งวางรากฐานพฤติกรรมต่างๆ ให้กับชีวิตมนุษย์ พ่อแม่ผู้ปกครองและครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการปลูกฝังและเสริมสร้างพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก โดยเฉพาะทักษะทางสังคมอันเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ซึ่งจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับเด็ก ดังนี้

1. การกำหนดตารางกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงานสลับกับกิจกรรมที่ผ่อนคลาย ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การที่เด็กรู้ตารางกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กจะทำทำให้เกิดความมีระเบียบ และมีความรู้สึกรับผิดชอบ การเสริมแรงทันทีที่เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

2. การเสริมแรงพฤติกรรม ควรพูดให้ชัดเจนว่าเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดี คืออย่างไร การชมเชยของครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วยใหญ่ เพราะตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอาอย่างในบางครั้งอาจใช้ทำทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

3. การให้รางวัล การส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือกันนับว่าเป็นทักษะทางสังคมที่ควรส่งเสริม

4. การเสริมความเป็นอิสระ พัฒนาการทักษะทางสังคมที่เห็นเด่นชัดในโรงเรียนคือการที่เด็กสามารถทำสิ่งต่างให้สำเร็จด้วยตนเอง และรับผิดชอบสิ่งที่ตนทำ ครูควรให้การเสริมแรงในพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเหมาะสมเมื่อพบพฤติกรรมไม่เหมาะสมครูไม่ควรใช้คำพูดที่คุกคามหรือข่มขู่

5. ส่งเสริมให้เด็กรู้และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือกันนับว่าเหมาะสม เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ในความต้องการของผู้อื่น การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น โดยครูชมเชย ชวนให้เด็กสนใจกระทำที่แสดงถึงความมีน้ำใจ หรือแนะนำให้เด็กแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น

บทบาทครู (Teacher Role)

การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ครูผู้สอนควรมีบทบาท ดังต่อไปนี้

1. การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม

การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สำรวจสถานที่ให้พร้อมต่อการเรียนรู้ จัดเตรียมสื่อ-วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ให้อิสระในการเรียนรู้ การคิดและทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. การสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรง

2.1 ครูควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดและท้าทายความคิดในเรื่องทักษะทางสังคมทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน

2.2 การใช้เพลง นิทาน หรือสถานการณ์ต่างๆ เป็นสื่อเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตื่นตัวและพร้อมที่จะเรียนรู้เรื่องทักษะทางสังคม ต่อไป

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

3.1 จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญทักษะทางสังคม ด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน

3.2 ขณะดำเนินกิจกรรมใช้ภาษาที่ง่ายๆ กระชับ สื่อความหมายได้ชัดเจน

3.3 ให้เด็กมีอิสระในการแสดงพฤติกรรม และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการช่วยเหลือหรือการแบ่งปัน ครูควรส่งเสริมและให้การชมเชยแก่นักเรียนทันที

3.4 ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเด็กในรูปแบบต่างๆตามความเหมาะสมอย่างทั่วถึง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.5 การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียนเมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้าน โดยร่วมมือกับผู้ปกครองในการสังเกตพฤติกรรม และส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือและการแบ่งปัน

4. การวัดและประเมินผล

4.1 การสังเกตพฤติกรรม การสนทนา การร่วมกิจกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงทักษะทางสังคม ทั้ง 2 ด้าน คือ การให้ความช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน

4.2 ครูร่วมกับผู้ปกครองประเมินทักษะทางสังคม

บทบาทผู้ปกครอง (Parent Role)

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัยไปใช้ ผู้ปกครองมีบทบาทในการร่วมจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังนี้

1. ร่วมวิเคราะห์หัดตัดสินใจ บทบาทผู้ปกครองคือ การร่วมกับครูผู้สอนและในการกำหนดและตัดสินใจกำหนดเนื้อหาและวิธีการต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน โดยกิจกรรมที่ร่วมกันคิดนั้นผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ บทบาทผู้ปกครองคือ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดร่วมกับครูผู้สอน ด้วยความเอาใจใส่ การสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียนในด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม การประสานร่วมมือกับครูผู้สอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล บทบาทของผู้ปกครองคือ การสังเกตพฤติกรรมของเด็กนักเรียนในระยะเวลาที่กำหนด และร่วมกับครูเพื่อประเมินผลการปฏิบัติ การแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน

บทบาทเด็ก (Student Role)

การใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เด็กควรมีบทบาทดังนี้

1. ให้ความสนใจในการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า การตอบคำถาม สนทนาพูดคุยกับครูผู้สอน หรือกับผู้ปกครอง ในประเด็นทักษะทางสังคม
2. การเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อรับการพัฒนาทักษะทางสังคมจากครูผู้สอนและผู้ปกครองโดยกิจกรรมต่างๆ เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม คือด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน

ตอนที่ 3

การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย จัดกิจกรรมให้นักเรียนที่มีอายุ 3-4 ปี เนื้อหาที่นำมาใช้ในการเรียนรู้มีทั้งหมด 8 เรื่อง ประกอบด้วย อร่อยผักผลไม้ เติบโตเพราะเมล็ดข้าว นานาสัตว์โลก สีสวยสดใส นักประดิษฐ์ตัวน้อย ดินไม้คั้นป่า สิ่งของเครื่องใช้ วันลอยกระทง แต่ละเรื่องดำเนินการสอนสัปดาห์ละ 1 เรื่อง ตามขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอน

ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการในแต่ละสัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1	สร้างความคุ้นเคยกับเด็กและดำเนินการทดสอบทักษะทางสังคม (Pre-test) ก่อนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้แบบทดสอบทักษะทางสังคมซึ่งมีลักษณะเป็นรูปภาพ และมีข้อความเป็นข้อคำถาม (สำหรับครูผู้สอนอ่านให้ฟัง) จำนวน 20 ข้อ
สัปดาห์ที่ 2-9	ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ตามที่กำหนด ร่วมกับผู้ปกครอง
สัปดาห์ที่ 10	ดำเนินการทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย หลังการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม (Post-test)

การประเมินผลผู้เรียน

1. การทดสอบทักษะทางสังคมของผู้เรียนระดับปฐมวัย ประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน โดยใช้แบบทดสอบซึ่งมีลักษณะเป็นรูปภาพประกอบคำบรรยาย ให้ผู้เรียน เลือกตอบ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ

2. ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคมประกอบด้วยทักษะด้านการช่วยเหลือ และทักษะด้านการแบ่งปัน โดยผู้ปกครองและครูผู้สอนร่วมกันประเมินและสรุปผลร่วมกัน

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ประกอบด้วยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จำนวน 8 แผน คือ

แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	1	เรื่อง กล้วยไม้ผลไม้ม
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	2	เรื่อง เติบโตใหญ่เพราะเมล็ดข้าว
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	3	เรื่อง นานาสัตว์โลก
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	4	เรื่อง สีสวยสดใส
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	5	เรื่อง นักประดิษฐ์ตัวน้อย
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	6	เรื่อง ต้นไม้กินป่า
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	7	เรื่อง สิ่งของเครื่องใช้
แผนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่	8	เรื่อง วันลอยกระทง

ตัวอย่าง

การระบุมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอน

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนและผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ และตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้

ลำดับ ที่	เนื้อหา	กิจกรรม		วิธีการวัดและ ประเมินผล	ระยะเวลา (ระบุวันที่ปฏิบัติ กิจกรรม)
		ที่โรงเรียน	ที่บ้าน		
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
.....					

ตัวอย่าง

แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม

แบบทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยเป็นภาพ และคำถามประกอบสำหรับครูผู้สอนอ่านให้นักเรียนฟัง มีจำนวน 30 ข้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินทักษะทางสังคม 2 คือ ด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. สำนวความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนก่อนการดำเนินการทดสอบ
2. ผู้ดำเนินการทดสอบเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้นักเรียนฟังในแต่ละข้อ โดยพูดทวนซ้ำทุกครั้ง พร้อมทั้งชี้ภาพสถานการณ์ในข้อนั้นให้นักเรียนตอบคำถามตามความรู้สึก

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูกได้ 1 คะแนน

ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ

ข้อที่ 1 ถ้าเพื่อนลืมนำดินสอสีมาโรงเรียน แล้วหนูมีสองแท่งหนูควรทำอะไร?

ตัวอย่าง
แบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียนปฐมวัย
(สำหรับผู้ปกครอง)

ชื่อ-นามสกุล เด็กนักเรียน.....

ชื่อ-นามสกุล ผู้สังเกต

วันที่สังเกต.....เดือน พ.ศ.

ทักษะทางสังคม	เกณฑ์ประเมิน		หมายเหตุ
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
ด้านการช่วยเหลือ			
1. ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน			
2. ช่วยแม่หรือผู้ปกครองในการเก็บจานข้าวของตนเองหรือของผู้อื่น			
3. ช่วยเก็บของเล่นของตนเองเมื่อเล่นเสร็จแล้ว			
4. ช่วยทำงานบ้านเล็กๆน้อยในบ้าน			
5. พุดหรือแสดงท่าทางเพื่อให้การช่วยเหลือผู้อื่น			
พฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ.....			
ด้านการแบ่งปัน			
1. พุดชักชวนผู้อื่นให้ร่วมเล่นด้วยกัน			
2. แบ่งขนมหรืออาหารให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ			
3. ให้เพื่อนหรือผู้อื่นเล่นของเล่นหรืออุปกรณ์ต่างๆของตน			
4. ไม่แย่งของเล่นหรือขนมของผู้อื่น			
5. ยอมให้เพื่อนหรือผู้อื่นทำกิจกรรมต่างๆ ก่อนตนเอง			
พฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ			

ภาคผนวก ง

คู่มือผู้ปกครองนักเรียน

ประกอบการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

คู่มือผู้ปกครองนักเรียน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

คำนำ

การศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญยิ่งเพราะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเปรียบเทียบกับเด็กระดับประถมศึกษา หรือในระดับอื่นๆ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางสมองตลอดเวลา การจัดการศึกษาจึงต้องร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและครูผู้สอน ไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียนอันเป็นบุคคลสำคัญ ที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็ก โดยผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม 3 ระดับคือ

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in decision making: PBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBBB_D)

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in implementation :P_I)

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation :P_E)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 3 ขั้นตอน จะช่วยให้นักเรียนปฐมวัยมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมดีขึ้น ทั้งนี้เพราะได้รับการดูแลเอาใจใส่ทั้งที่โรงเรียน โดยครูผู้สอนและที่บ้านซึ่งมีผู้ปกครองคอยชี้แนะเช่นเดียวกัน การที่จะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเอกสารคู่มือผู้ปกครองประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยต่อไป

หน่วยที่ 1

ผู้ปกครองกับการมีส่วนร่วม

การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก อายุ 3-5 ขวบ เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูควบคู่ไปกับการให้การศึกษาแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการจัดการศึกษา คือ

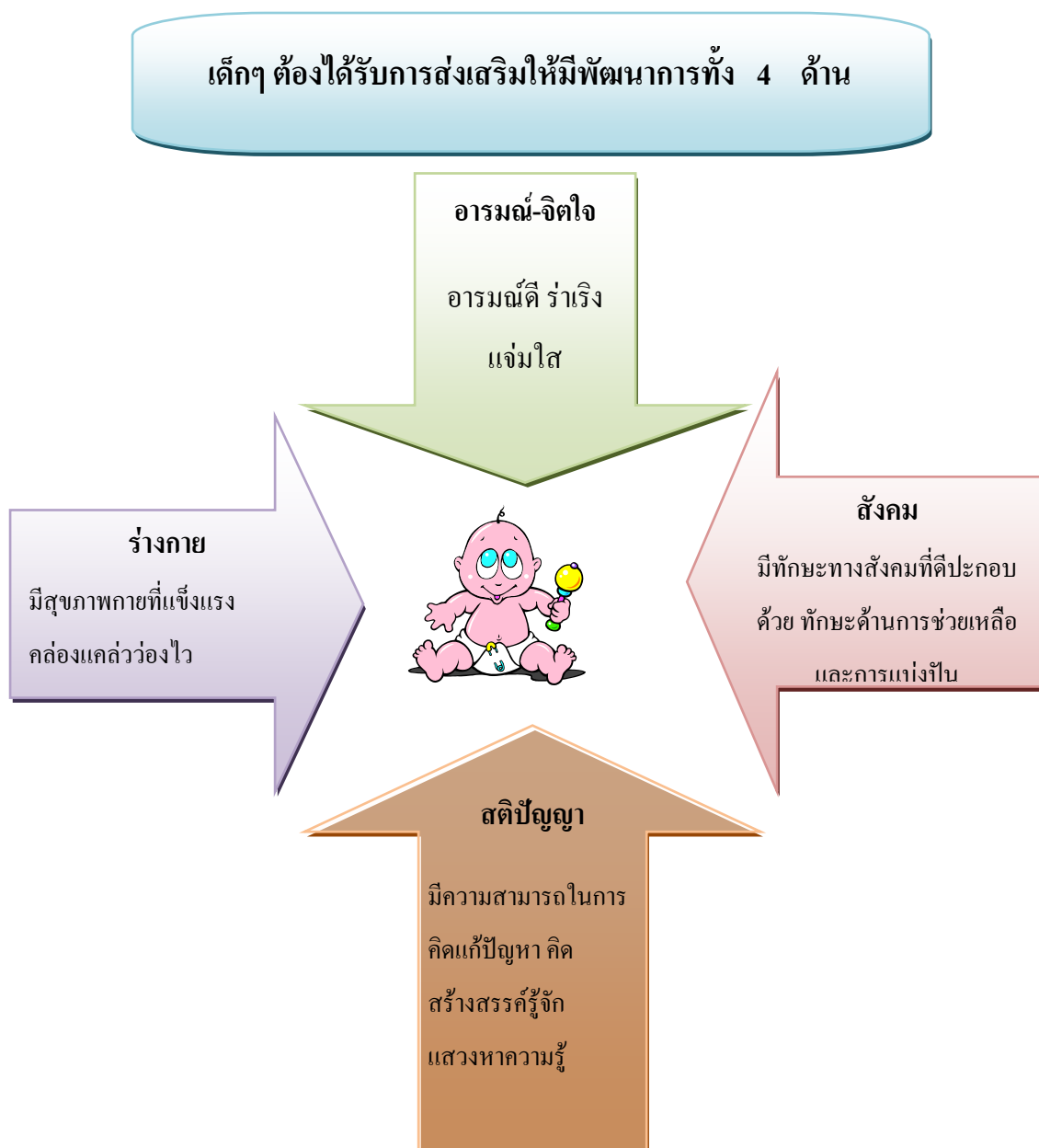
1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กรับพัฒนาการโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการ

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการของเด็ก ครอบครัวเป็นสถาบันที่สร้างบุคลิกภาพและสติปัญญาในอนาคตของเด็ก หลักการการจัดการศึกษาจึงควรร่วมมือกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง นอกจากจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านวิชาการแล้วยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม อันจะช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าในชีวิตต่อไปในอนาคต

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของเด็กมาก ทั้งการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กเป็นผู้อบรมสั่งสอน การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจะทำให้เด็กมีพัฒนาการในทางที่ดีและทำให้มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะทักษะทางสังคมเด็กจะเติบโตเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ปัจจุบันคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการทำกิจกรรม การบริจาคทรัพย์สินและแรงงานช่วยเหลือทางโรงเรียนเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความหมายรวมถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุนส่งเสริม หรือให้ความร่วมมือในกิจกรรมหรือการดำเนินการด้านต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้น

กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับครูผู้สอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มีลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ (Participant in decision making :P_D) เป็นการมีส่วนร่วมกับครูผู้สอนในการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรม และกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียน

ตัวอย่าง

การระบุมารมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอน

คำชี้แจง ให้ครูผู้สอนและผู้ปกครองร่วมกันวิเคราะห์ และตัดสินใจในการกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้

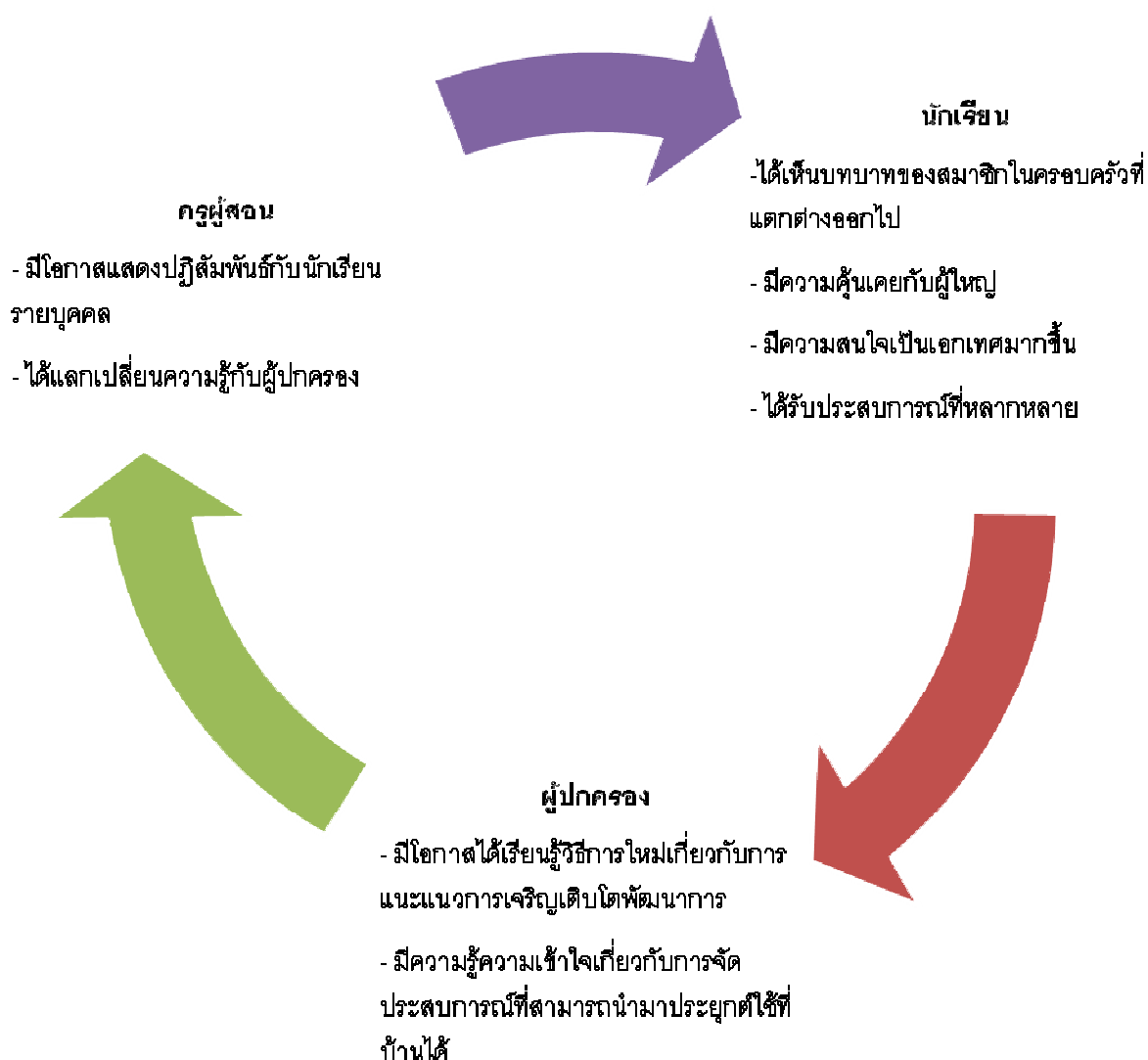
ลำดับ ที่	เนื้อหา	กิจกรรม		วิธีการวัดและ ประเมินผล	ระยะเวลา (ระบุนวันที่ปฏิบัติ กิจกรรม)
		ที่โรงเรียน	ที่บ้าน		
1					
2					

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participant in implementation :P_I) เป็นขั้นตอนดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่หนึ่ง โดยผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของทางโรงเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ เช่น ร่วมเป็นผู้ช่วยสอนในรายวิชาต่างๆ ร่วมเป็นกรรมการตัดสินผลการแข่งขัน /ประกวด เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participant in evaluation :P_E) ผู้ปกครองมีโอกาสมติผลบุตรหลานของตนเอง ร่วมกับครูทั้งนี้ผลที่ได้จากการประเมินจะทำให้ครูและผู้ปกครองทราบว่าที่ดำเนินการร่วมกันนั้นได้ผลมากน้อยเพียงไรและจากผลการดำเนินการดังกล่าวเด็กได้รับประโยชน์อย่างไร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

นอกจากประโยชน์ที่เกิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองก่อให้เกิดประโยชน์อีกหลายประการ ดังนี้

1. ด้านสภาพบรรยากาศของโรงเรียนที่มีความปลอดภัย
ครูและนักเรียนมีความสุข ในการเรียนและการทำงาน

2. ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนรู้สึกว่าคุณค่า
มีความสำคัญ และรู้สึกว่าครูทุกคนในโรงเรียน
ยินดีต้อนรับตลอดเวลา

3.เกิดสภาพการณ์ในการสนับสนุนการเรียนรู้
เมื่ออยู่นอกโรงเรียนผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน
ได้ทำหน้าที่แทนครู

4. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและ
แนวทางการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับ
เด็กนักเรียนตรงกันกับครู ทำให้การปฏิบัติหรือการให้
คำปรึกษามีความสอดคล้องและเป็นไปตามทิศทางเดียวกัน

5. การเชื่อมโยงระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นไปอย่าง
เข้มแข็ง

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน

สำหรับขั้นตอนในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะทางสังคม นั้นผู้ปกครองต้องร่วมกันวางแผนการจัดประสบการณ์/กิจกรรมต่างๆ กับครูผู้สอน โดย ประสบการณ์การเรียนรู้ หรือกิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนต้องส่งเสริมให้นักเรียนมี ทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นดังนี้

ขั้นตอนที่	รายการมีส่วนร่วม	ผลลัพธ์ที่ได้
1. การมีส่วนร่วมใน การวิเคราะห์ตัดสินใจ	ผู้ปกครองและครูร่วมกันวิเคราะห์และตัดสินใจดังนี้ - เลือกเนื้อหาใดมาจัดกิจกรรม - จัดประสบการณ์หรือจัดกิจกรรมให้เด็กอย่างไร - ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างไร - ผู้ปกครองจะช่วยครูประเมินผลนักเรียนได้อย่างไร	- กำหนดการจัดกิจกรรม/ ประสบการณ์การเรียนรู้ - แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมและวิธีการวัดประเมินผลผู้เรียน
2. การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติ (การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้)	ผู้ปกครองและครูดำเนินการจัด กิจกรรม/ประสบการณ์การเรียนรู้ ตามที่ได้กำหนดไว้	- การดำเนินการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย ทั้ง โดยผู้ปกครองร่วมกับครูดำเนินการ ตามแผนการจัดประสบการณ์การ กำหนดไว้ กิจกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมปรากฏทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

ขั้นตอนที่	รายการมีส่วนร่วม	ผลลัพธ์ที่ได้
3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนกับครูผู้สอน - การประเมินผลทักษะทางสังคมที่โรงเรียน โดยครู - การประเมินผลทักษะทางสังคมที่บ้าน โดยผู้ปกครอง - ผู้ปกครองและครูนำผลการประเมินมาสรุปผลเป็นภาพรวม	- ผู้ปกครองและครูร่วมประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนปฐมวัย

ทั้งนี้ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แม้บางกิจกรรมผู้ปกครองอาจจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง แต่ก็เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาให้เด็กนักเรียนปฐมวัยมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น

หน่วยที่ 2

เด็กปฐมวัยกับการพัฒนาทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กเนื่องจากเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาสัมพันธภาพทางบวกในกลุ่มเพื่อน สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้นได้เมื่อเติบโตขึ้น มีความเข้าใจ รับรู้ และปฏิเสธสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ทักษะทางสังคมมีความสำคัญดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากทักษะทางสังคมยิ่งมีความสำคัญมากเท่านั้น เด็กต้องสื่อความหมาย เรียนร่วมกับเพื่อน ทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อมสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่ช่วยให้

มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดมีสมาชิกที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุขมีเจริญมั่นคง แต่ถ้าสังคมมีลักษณะตรงกันข้าม สมาชิก

ขาดทักษะทางสังคมสังคมนั้นย่อมมีปัญหาไม่สงบสุขและมีความเสื่อม
สำหรับเด็กระดับปฐมวัย ทักษะทางสังคมที่สำคัญและจำเป็นต้องส่งเสริมได้แก่

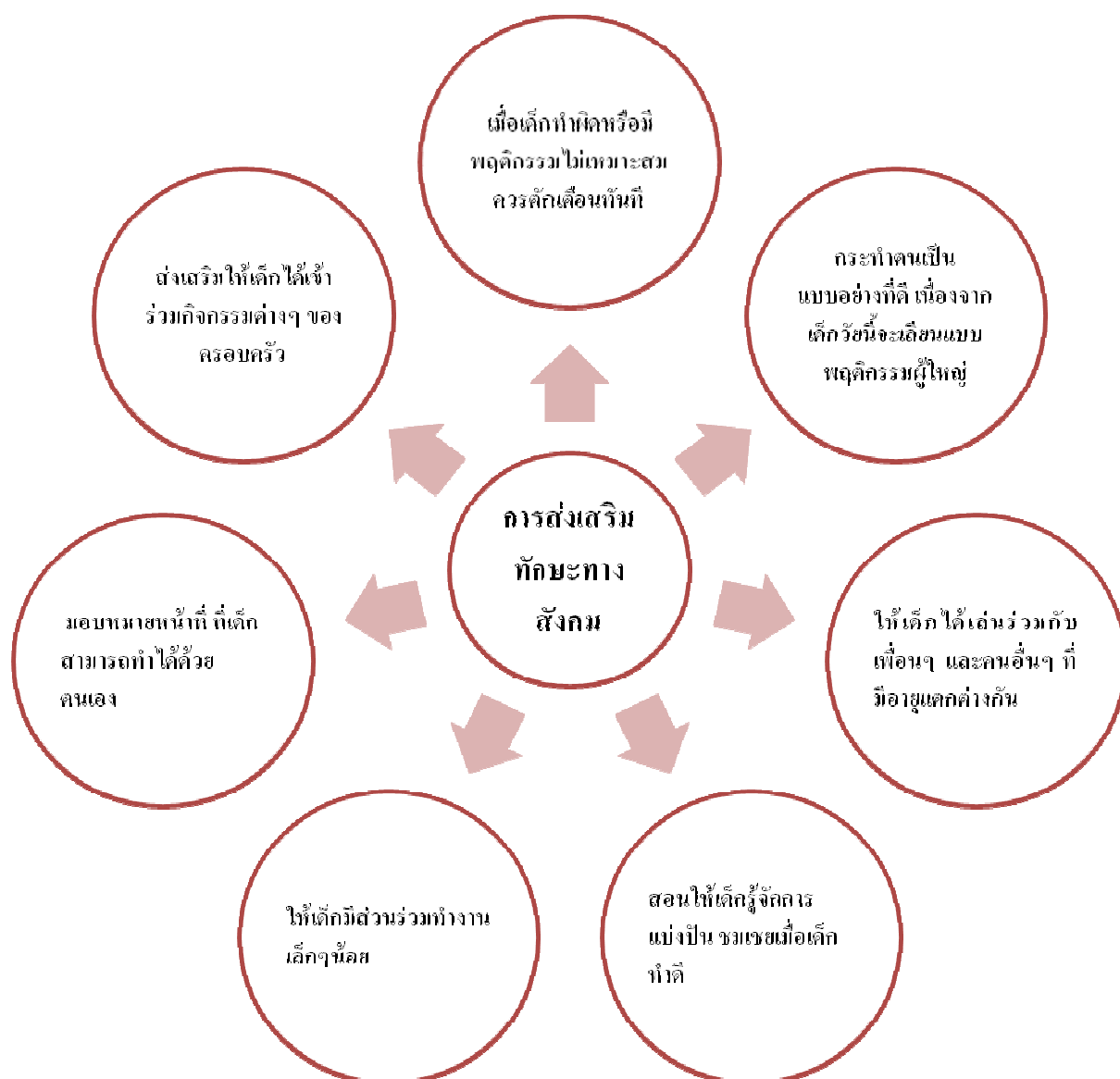
ด้านการช่วยเหลือ	ด้านการแบ่งปัน
คือ การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด เพื่อให้การช่วยเหลือทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์การเรียน เก็บของเล่น ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดเก็บอุปกรณ์ในบ้าน และการช่วยเหลือผู้อื่นในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์	คือ การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูด โดยการชักชวนให้เล่น หรือส่งสื่ออุปกรณ์ ให้เพื่อนในขณะที่เรียนและเล่น การแบ่งอาหาร ขนมให้เพื่อนครู หรือผู้ปกครองอย่างเต็มใจ เป็นต้น

หากเด็กมีทักษะทางสังคมทั้งสองด้านนี้ จะทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลรอบข้างได้ดี อีกทั้งทักษะทางสังคมทั้งสองด้านยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านอื่นๆ ต่อไป

แนวทางการส่งเสริมทักษะทางสังคม

การส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับบุตรหลานนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ยากสำหรับผู้ปกครองเลย เนื่องจากครอบครัวเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทุกด้าน การพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางสังคมสามารถทำได้ดังนี้

หน่วยที่ 3

จะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กมีทักษะทางสังคม

การประเมินผล

การประเมินผลสำหรับนักเรียนปฐมวัย คือการประเมินพัฒนาการ หมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นกระบวนการ ต่อเนื่อง โดยผู้ปกครองสังเกตพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกและบันทึกสิ่งที่พบเห็น

วิธีการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะทางสังคม

ในการประเมินทักษะทางสังคมแต่ละครั้งผู้ปกครองควรใช้วิธีการสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมที่พบเห็น ซึ่งการประเมินผลทักษะทางสังคมผู้ปกครองสามารถนำแบบประเมินผลนี้ไปใช้ได้ทันที ซึ่งมีลักษณะดังนี้

แบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียนปฐมวัย

ชื่อ-นามสกุล เด็กนักเรียน.....

ชื่อ-นามสกุล ผู้สังเกต

วันที่สังเกต.....เดือน พ.ศ.

ทักษะทางสังคม	เกณฑ์ประเมิน		หมายเหตุ
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
ด้านการช่วยเหลือ			
1. ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน			
2. ช่วยแม่หรือผู้ปกครองในการเก็บจานข้าวของตนเองหรือของผู้อื่น			
3. ช่วยเก็บของเล่นของตนเองเมื่อเล่นเสร็จแล้ว			
4. ช่วยทำงานบ้านเล็กๆน้อยในบ้าน			
5. พูดหรือแสดงท่าทางเพื่อให้การช่วยเหลือผู้อื่น			
พฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ.....			
ด้านการแบ่งปัน			
1. พูดชักชวนผู้อื่นให้ร่วมเล่นด้วยกัน			
2. แบ่งขนมหรืออาหารให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ			
3. ให้เพื่อนหรือผู้อื่นเล่นของเล่นหรืออุปกรณ์ต่างๆของตน			
4. ไม่แย่งของเล่นหรือขนมของผู้อื่น			
5. ขอมให้เพื่อนหรือผู้อื่นทำกิจกรรมต่างๆ ก่อนตนเอง			
พฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ			

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับครูผู้สอนนั้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาเด็ก เด็กจะได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น และที่สำคัญยิ่งทักษะทาง

สังคมอันเป็นทักษะพื้นฐานที่เด็กควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริม เพื่อการอยู่ร่วมใน
สังคมได้อย่างมีความสุข

ภาคผนวก จ

แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม
ประกอบการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

แบบทดสอบทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย มีภาพและคำถามประกอบสำหรับครูผู้สอนอ่านให้นักเรียนฟัง มีจำนวน 20 ข้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินทักษะทางสังคม 2 คือ ด้านการช่วยเหลือจำนวน 10 ข้อ และด้านการแบ่งปัน จำนวน 10 ข้อ

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ตำรวจความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนก่อนการดำเนินการทดสอบ
2. ผู้ดำเนินการทดสอบเป็นผู้อ่านข้อความให้นักเรียนฟังในแต่ละข้อ โดยพูดทวนซ้ำทุกครั้งพร้อมทั้งชี้ภาพสถานการณ์ในข้อนั้นให้นักเรียนตอบคำถามตามความรู้สึ

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูกได้	1	คะแนน
ตอบผิดหรือไม่ตอบได้	0	คะแนน

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือ

ข้อที่ 1 ถ้าเพื่อนลืมนำดินสอสีมาโรงเรียน แล้วหนูมีสองแท่งหนูควรทำอะไร?

ข้อที่ 2 เมื่อเด็กๆ เล่นของเล่นเสร็จแล้ว ครูเก็บของเล่นที่หนูเล่นไว้ หนูจะอย่างไร

ข้อที่ 3 เมื่อหนูวิ่งเล่นที่สนาม แล้วเพื่อนหกล้มหนูควรทำอะไร

ข้อที่ 4 แม่ของหนูไปตลาดซื้อของมาเยอะแยะ หนูเห็นแม่เดินถือของ หนูควรทำ
อย่างไร?

ข้อที่ 5 ครูถือสมุดมาหนึ่งกอง หนูเห็นครูถือสมุดเยอะแยะแบบนี้หนูควรทำอะไร?

ข้อที่ 6 เมื่อเล่นของเล่นเสร็จแล้วหนูควรทำอะไร?

ข้อที่ 7 เมื่อครูต้องการคนช่วยแจกกระดาษ หนูจะอย่างไร?

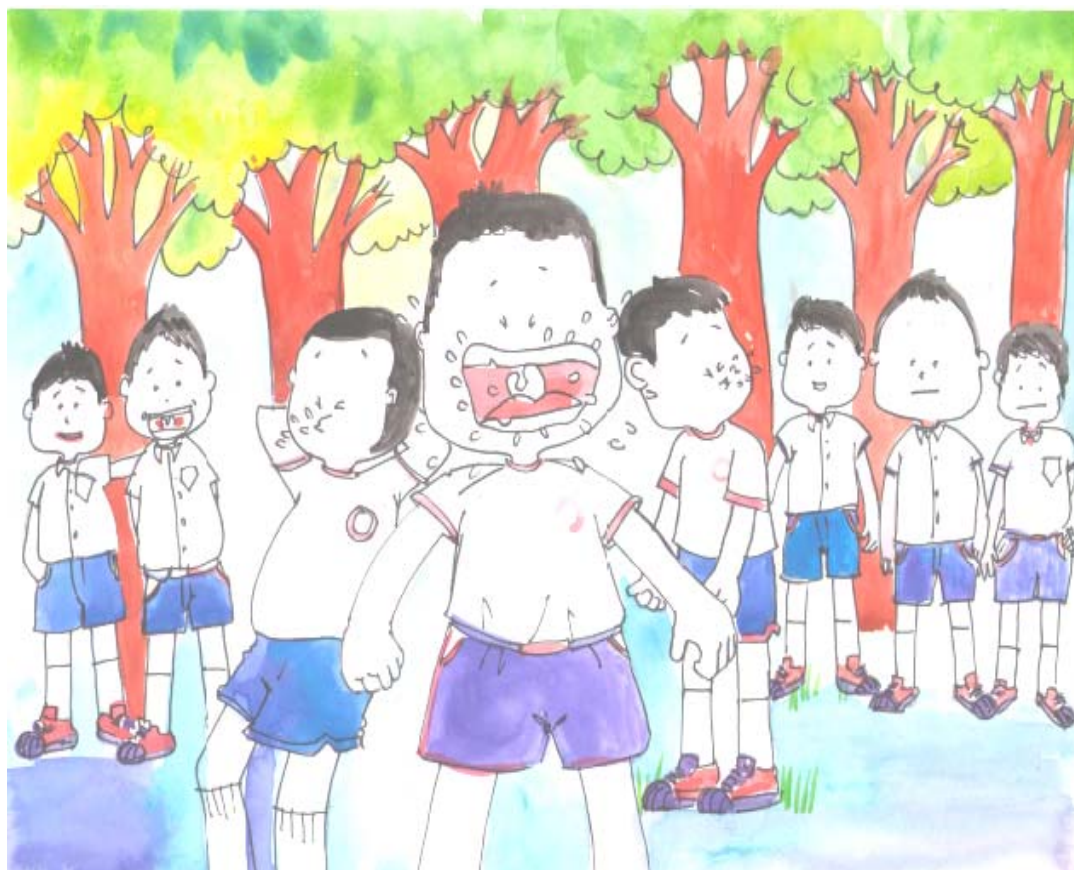
ข้อที่ 8 ถ้าหนูเห็นเพื่อนร้องไห้ หนูจะอย่างไร?

ข้อที่ 9 ถ้าเพื่อนพับที่นอนไม่เป็นหนุควรทำอะไร
(ที่นอนเด็กสำหรับนอนกลางวันที่โรงเรียน)

ข้อที่ 10 ถ้าเพื่อนไม่สบาย หรือไอบ่อยๆ หนูจะอย่างไร?

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน

ข้อที่ 1 ถ้าหนูกำลังเล่นลูกบอล แล้วเพื่อนมาขอเล่นด้วย หนูจะอย่างไร

ข้อที่ 2 ถ้าหนูกำลังเล่นของเล่นอยู่แล้วเพื่อนมาแย่งของเล่นไป หนูจะอย่างไร?

ข้อที่ 3 ถ้าหนูมีขนมอยู่ แล้วเพื่อนเดินมาหนูจะอย่างไร?

ข้อที่ 4 ถ้าเพื่อนทำงานช้าหมดทั้งงาน ไม่มีข้าวทาน หนูจะอย่างไร

ข้อที่ 5 เมื่อเพื่อนมาขอเล่นกระดานลื่นด้วยหนูจะอย่างไร?

ข้อที่ 6 ถ้าเพื่อนมาขอเล่นลูกโป่งของหนู ซึ่งมีอยู่ลูกเดียวหนูจะอย่างไร?

ข้อที่ 7 น้องมาแย่งรถของเล่นของหนูไป หนูจะอย่างไร?

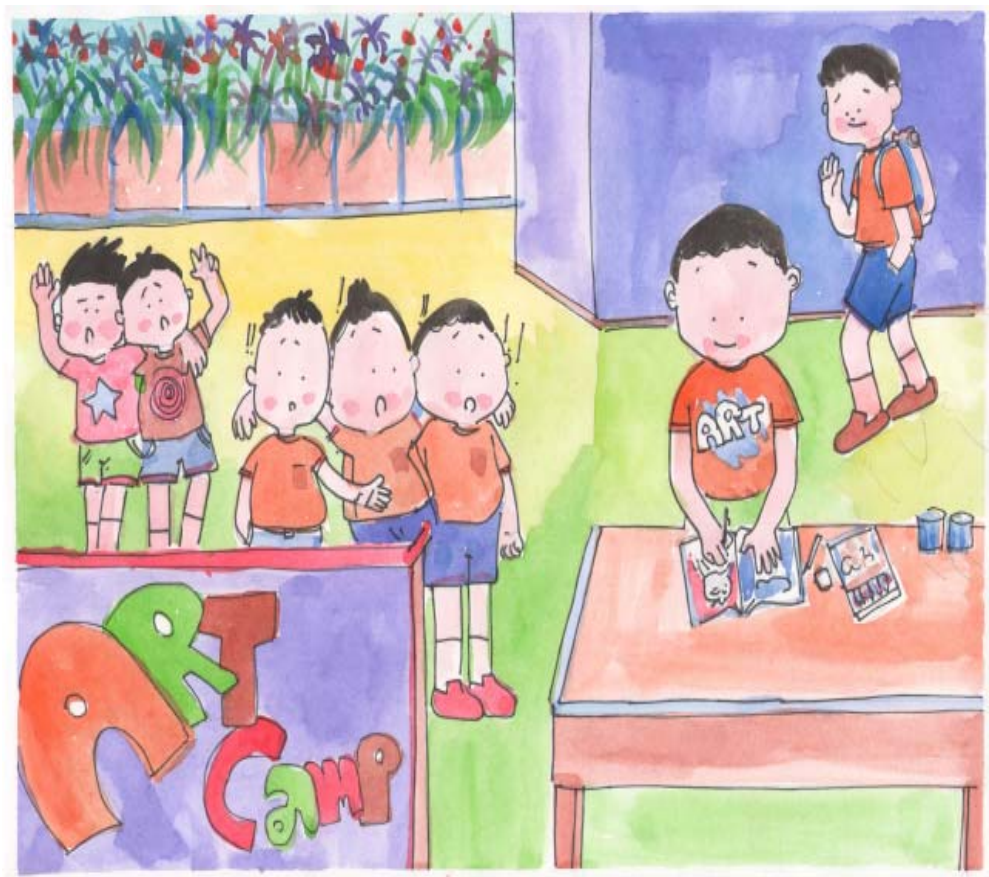
ข้อที่ 8 ถ้าน้องอยากเล่นตุ๊กตาของหนู หนูจะอย่างไร?

ข้อที่ 9 ถ้าเพื่อนมาขอทานไอศกรีมกับหนูด้วย หนูจะอย่างไร?

ข้อที่ 10 ถ้าเพื่อนขอรบายสีในสมุดระบายสีของหนู หนูจะอย่างไร

ภาคผนวก จ

แบบสังเกตทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

แบบสังเกตทักษะทางสังคม
ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

คำชี้แจง

1. พฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกลงในแบบสังเกตทักษะทางสังคมมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ 5 ข้อ และด้านการแบ่งปัน จำนวน 5 ข้อ
2. แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย เป็นการบันทึกในรูปแบบความถี่(จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของทักษะจัดเป็น 3 ระดับคะแนน
3. เวลาที่ใช้สังเกต สังเกตในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ละครึ่ง 4 วัน ได้แก่วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ โดยกำหนดการสังเกตและบันทึกในชั้นดำเนินกิจกรรมช่วงเวลา 09.30-10.20นาฬิกา รวมช่วงเวลา 50 นาที

ข้อควรปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็กนักเรียน) วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้สังเกต รวมจำนวน 2 คน ทำการสังเกตทักษะทางสังคม
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ผู้สังเกตจะสังเกตเด็กทีละคน ใช้เวลาในการสังเกตคนละ 1 นาที สลับกันและสังเกตเวียนตั้งแต่เด็กคนที่ 1 -15 เมื่อสังเกตครบทุก 5 คน จะพักระหว่างการสังเกต 1 นาที แล้วสังเกตคนต่อไปจนครบ 15 คน เมื่อสังเกตครบ 15 คน ในรอบแรกแล้ว จะสังเกตเวียนและสลับกัน อีก 1 รอบ ตั้งแต่เด็กคนที่ 1-15

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะทางสังคมตรงกับข้อใด และในช่องระดับคะแนนทักษะทางสังคมตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าหากทักษะทางสังคมและช่องระดับคะแนนทักษะทางสังคมซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามช่องระดับคะแนน โดยบันทึกคะแนนดังนี้

ช่องระดับคะแนน	2	บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้วยตนเอง
ช่องระดับคะแนน	1	บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทักษะทางสังคมโดยเพื่อนหรือครูบอก
ช่องระดับคะแนน	0	บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมทักษะทางสังคมหรือปฏิเสธที่จะทำ

การเตรียมการในการสังเกต

1. ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการในการสังเกตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้ให้เรียบร้อยล่วงหน้า
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ในการสังเกต ได้แก่ คู่มือการใช้แบบสังเกตทักษะทางสังคม นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน และแบบสังเกตทักษะทางสังคมไว้ให้เรียบร้อย
4. ผู้สังเกตควรสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อนการสังเกต และจดจำชื่อเด็กนักเรียนผู้ถูกสังเกตได้ทุกคนก่อนสังเกตจริง

แบบสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย

ชื่อนักเรียนที่สังเกต.....นามสกุล.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2552

หัวข้อทักษะทางสังคม	ระดับคะแนน/รายละเอียดพฤติกรรม		
	2	1	0
1. ด้านการช่วยเหลือ			
1.1 พูดยุติการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน	☐ เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนเกิดปัญหาในการทำกิจกรรม เด็กพุดแนะนำวิธีการลงมือทำกิจกรรมให้แก่เพื่อน เพื่อช่วยให้เพื่อนทำกิจกรรมได้สำเร็จ โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	☐ เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนเกิดปัญหาในการทำกิจกรรมเด็กพุดแนะนำวิธีการทำกิจกรรมให้แก่เพื่อนเพื่อช่วยให้เพื่อนทำกิจกรรมได้สำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูร้องขอ	☐ เด็กปฏิเสธการพุดแนะนำการทำกิจกรรมให้แก่เพื่อน
1.2 พุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจให้เพื่อนทำกิจกรรม	☐ เด็กพุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจเพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมจนสำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูไม่ได้ร้องขอ	☐ เด็กพุดสนับสนุนให้กำลังใจ เพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมจนสำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูร้องขอ	☐ เด็กปฏิเสธการพุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจแก่เพื่อนในการทำกิจกรรม หรือพุดให้เพื่อนเสียกำลังใจ
1.3 ช่วยเก็บของเข้าที่เมื่อใช้เสร็จ	☐ เด็กช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์เข้าที่ทันทีเมื่อใช้เสร็จ	☐ เด็กช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์เข้าที่ เมื่อเพื่อนหรือครูร้องขอ	☐ เด็กปฏิเสธหรือไม่สนใจที่จะเก็บอุปกรณ์เมื่อเพื่อนหรือครูร้องขอ

หัวข้อทักษะทางสังคม	ระดับคะแนน/รายละเอียดพฤติกรรม		
	2	1	0
1.4 ลงมือช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม	☐ ช่วยเหลืออย่างเต็มที่โดยเพื่อนหรือครูไม่ต้องบอก	☐ เมื่อเพื่อนร้องขอความช่วยเหลือก็ลงมือช่วยโดยที่เพื่อนและครูต้องบอก	☐ เมื่อเพื่อนร้องขอความช่วยเหลือก็ไม่สนใจและปฏิเสธ
1.5 ช่วยหยิบยื่นอุปกรณ์ให้เพื่อนขณะเล่นหรือทำกิจกรรม	☐ ช่วยหยิบยื่นอุปกรณ์ให้เพื่อนขณะเล่นหรือกิจกรรมด้วยความเต็มใจ	☐ ช่วยหยิบยื่นอุปกรณ์ให้เพื่อนเมื่อเพื่อนขอ	☐ ไม่หยิบยื่นอุปกรณ์ให้เพื่อนขณะเล่นหรือทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนร้องขอ
2. ด้านการแบ่งปัน			
2.1 พุดชักชวนเพื่อให้เล่นหรือใช้อุปกรณ์ร่วมกัน	☐ เด็กพุดหรือพยักหน้าให้เพื่อนเล่น หรือใช้อุปกรณ์ร่วมกับตนโดยไม่ต้องร้องขอ	☐ เด็กพุดหรือพยักหน้าให้เพื่อนเล่น หรือใช้อุปกรณ์ร่วมกับตนเมื่อเพื่อนร้องขอหรือครูปอก	☐ เด็กปฏิเสธโดยใช้คำพุดหรือไม่สนใจเมื่อเพื่อนหรือครูขอร่วมใช้อุปกรณ์
2.2 พุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนเองไปใช้	☐ เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนต้องการใช้อุปกรณ์ที่ตนครอบครองอยู่จึงพุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ	☐ เด็กพุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้เมื่อเพื่อนร้องขอหรือครูปอก	☐ เด็กพุดหรือปฏิเสธที่จะให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้เมื่อเพื่อนร้องขอ

หัวข้อทักษะทางสังคม	ระดับคะแนน/รายละเอียดพฤติกรรม		
	2	1	0
2.3 ขอมให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์ เล่นหรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง	☐ เด็กขอมให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์ เล่นหรือทำกิจกรรมก่อนตนเองโดยไม่ต้องรอให้เพื่อนบอก	☐ เด็กไม่ขอมให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์ เล่นหรือทำกิจกรรมก่อนตนเองโดยไม่ต้องรอให้เพื่อนบอก	☐ เด็กไม่สนใจจะทำพฤติกรรมนี้
2.4 หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ	☐ เด็กเห็นว่าเพื่อนไม่มีวัสดุอุปกรณ์ จึงหยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนโดยไม่ต้องร้องขอ	☐ เด็กหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนร้องขอ	☐ เด็กไม่ได้ทำหรือมาสนใจจะทำพฤติกรรมนี้
2.5 ผลัดเปลี่ยนกันเล่นของเล่นโดยไม่แย่งกัน	☐ เด็กไม่แย่งของเล่นจากเพื่อน แต่แลกเปลี่ยนกันเล่นของเล่น	☐ เด็กไม่แย่งของเล่นของจากเพื่อนแต่ไม่ผลัดเปลี่ยนกันเล่นถึงแม้ครูและเพื่อนขอร้องขอ	☐ เมื่อครูและเพื่อนร้องบอกให้ผลัดเปลี่ยนกันเล่น เด็กก็ไม่สนใจจะผลัดเปลี่ยน

ลงชื่อ ผู้สังเกต
(.....)

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

แบบสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย
ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

ผู้สังเกต

ผู้วิจัย

ครูผู้สอน

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....

ชื่อผู้ทำการสังเกต.....วัน เดือน ปี.....

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตการจัดประสบการณ์ครูปฐมวัยฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อต้องการวัดความสามารถในการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

2. แบบสังเกตฉบับนี้เป็นแบบบันทึกคะแนนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rating Scale) 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 3 หมายถึง มีความสามารถในระดับดี

ระดับ 2 หมายถึง มีความสามารถในระดับปานกลาง

ระดับ 1 หมายถึง มีความสามารถในระดับปรับปรุง

ขอให้ท่านศึกษาแบบสังเกตก่อนแล้วจึงทำการสังเกตครูผู้สอน และบันทึกคะแนนโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด และกรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากมีข้อคิดเห็น

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
1. การเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ 1.1 จัดเตรียมและศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ล่วงหน้า 1.2 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน สร้างแรงจูงใจให้เด็กสนใจอยากรู้อยากเห็น 1.3 จัดเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า สามารถหยิบใช้และนำเสนอได้สะดวก				3 หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ได้ครบถ้วนตามข้อ 1.1 – 1.3 2 หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์ได้ตามข้อ 1.1 – 1.3 เพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง มีการเตรียมความพร้อมในการจัด ประสบการณ์ได้ตามข้อ 1.1 – 1.3 เพียง 1 ข้อ
2.การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน 2.1 ยิ้มแย้ม แจ่มใส ไม่เครียด 2.2 มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เช่น ให้คำชม กอด และสัมผัสกับเด็กอย่างทั่วถึง 2.3 ห้องเรียนสะอาด โปร่ง มีแสงสว่างเพียงพอและมีบริเวณสำหรับทำกิจกรรมได้สะดวก				3 หมายถึง มีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ได้ครบถ้วนตามข้อ 2.1 – 2.3 2 หมายถึง มีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนได้ตามข้อ 2.1 – 2.3 เพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง มีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนได้ตามข้อ 2.1 – 2.3 เพียง 1 ข้อ
3. การจัดประสบการณ์ 3.1 จัดประสบการณ์ตามลำดับขั้นของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3.2 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน 3.3 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม				3 หมายถึง จัดประสบการณ์ตามองค์ประกอบครบทั้ง 3 ข้อ 2 หมายถึง จัดประสบการณ์ตามองค์ประกอบเพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง จัดประสบการณ์ตามองค์ประกอบเพียง 1 ข้อ

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			แนวทางการประเมิน
	3	2	1	
4.สื่อการเรียนการสอน 4.1 จัดเตรียมสื่อมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก 4.2 สื่อมีความน่าสนใจ และกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ 4.3 สื่อมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ประหยัด และปลอดภัย				3 หมายถึง จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้ครบถ้วนตามข้อ 4.1 – 4.3 2 หมายถึง จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้ เพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้ เพียง 1 ข้อ
5. การประเมินผล 5.1 ใช้วิธีการประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 5.2 ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล 5.3 มีการประเมินผลทักษะทางสังคม				3 หมายถึง มีการประเมินผล โดยยึดหลักข้อ 5.1 – 5.3 2 หมายถึง มีการประเมินผล โดยยึดหลักการ ประเมินเพียง 2 ข้อ 1 หมายถึง มีการประเมินผล โดยยึดหลักการ ประเมินเพียง 1 ข้อ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(ผู้ทำการสังเกต)

ภาคผนวก ข

แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

**แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย**

ผู้ประเมิน

ผู้วิจัย

ครูผู้สอน

ชื่อผู้ถูกประเมิน..... วัน/เดือน/ปี ที่ประเมิน

คำชี้แจง แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความเหมาะสมของการเขียนองค์ประกอบและความสอดคล้องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หมายเลข 3 2 หรือ 1 ลงในแต่ละประเด็นที่พิจารณา

ประเด็นพิจารณา	ระดับคุณภาพ	แผนการจัดประสบการณ์ที่							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1. สำคัญ	3 หมายถึง เขียนระบุความรู้ เจตคติ และทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กได้อย่างชัดเจน ครบทั้ง 3 ด้าน และเหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัย 2 หมายถึง เขียนระบุความรู้ เจตคติและทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กได้เพียง 2 ด้าน และเหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัย 1 หมายถึง เขียนระบุความรู้ เจตคติและทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กได้เพียง 1 ด้านและเหมาะสมกับคุณลักษณะตามวัย								

ประเด็นพิจารณา	ระดับคุณภาพ	แผนการจัดประสบการณ์ที่							
		1	2	3	4	5	6	7	8
2. สื่อการเรียนรู้	3 หมายถึง มีการเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ เหมาะสมกับกิจกรรมและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน 2 หมายถึง มีการเตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ไม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน 1 หมายถึง เตรียมสื่อประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไม่เหมาะสม กับกิจกรรม หรือ ไม่มีการเตรียมสื่อ								
3. สารการเรียนรู้	3 หมายถึง ระบุสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ 2 หมายถึง ระบุสาระการเรียนรู้ หรือ ประสบการณ์สำคัญอย่างใดอย่าง หนึ่ง 1 หมายถึง ไม่ระบุสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ								
4. จุดประสงค์การจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 1 ระบุความสามารถของนักเรียน ในการพัฒนาและชัดเจนพอที่จะ ตรวจสอบผลได้ 2 ระบุทักษะทางสังคมที่ต้องการ พัฒนา	3 หมายถึง เขียนจุดประสงค์การจัดกิจกรรมได้ครอบคลุมทั้ง 2 ข้อ 2 หมายถึง เขียนจุดประสงค์การจัดกิจกรรมเพียงข้อใดข้อหนึ่ง 1 หมายถึง เขียนจุดประสงค์การจัดกิจกรรมไม่ชัดเจน								

ประเด็นพิจารณา	ระดับคุณภาพ	แผนการจัดประสบการณ์ที่							
		1	2	3	4	5	6	7	8
5. กิจกรรมการเรียนรู้ 5.1 กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนทั้งด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน	3 หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนทั้งด้านการช่วยเหลือและการแบ่งปัน ครบทั้ง 2 ด้าน 2 หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนเพียงด้านการช่วยเหลือ หรือ ด้านการแบ่งปัน ด้านใดด้านหนึ่ง 1 หมายถึง ไม่ระบุถึงการพัฒนาหรือส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน								
5.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	3 หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกิจกรรมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน 2 หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกิจกรรมที่โรงเรียน 1 หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกิจกรรมที่บ้าน								
5.3 กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3 หมายถึง กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 หมายถึง กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน 1 หมายถึง กิจกรรมไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์								

ประเด็นพิจารณา	ระดับคุณภาพ	แผนการจัดประสบการณ์ที่							
		1	2	3	4	5	6	7	8
6. การประเมินผล ประกอบด้วย 6.1 กำหนดทักษะทางสังคมที่จะ ประเมิน 6.2 กำหนดเครื่องมือที่จะใช้ ประเมิน 6.3 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการประเมิน	3 หมายถึง ระบุการประเมินผลครบทั้ง 3 ข้อ 2 หมายถึง ระบุการประเมินผล 2 ข้อ ใน 3 ข้อ 1 หมายถึง ระบุการประเมินผลเพียงข้อใดข้อหนึ่ง								

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก ฅ

แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย

ผู้ประเมิน ☐
ผู้ปกครอง ☐
ครูผู้สอน ☐
ผู้วิจัย ☐

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

3	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก
2	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
1	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ชื่อผู้ปกครอง.....วัน เดือน ปี ที่ประเมิน

ประเด็นพิจารณา	ระดับการมีส่วนร่วม			หมายเหตุ
	3	2	1	
1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ				
1.1 ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตามปฏิทินการปฏิบัติ	☐ ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งตามปฏิทินการปฏิบัติ	☐ ผู้ปกครองขาดการเข้าร่วมกิจกรรมตามปฏิทินการปฏิบัติ 1 ครั้ง	☐ ผู้ปกครองขาดการเข้าร่วมกิจกรรมตามปฏิทินการปฏิบัติ มากกว่า 2 ครั้ง	
1.2 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดกับครูผู้สอน	☐ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดร่วมกับครูทุกครั้ง	☐ ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดร่วมกับครูจำนวน 1 ครั้ง	☐ ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำหนดร่วมกับครู มากกว่า 2 ครั้ง	

2. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
2.1 ผู้ปกครองร่วมประเมินทักษะทางสังคมบุตรหลานระหว่างการจัดกิจกรรมทุกครั้ง	☐ ผู้ปกครองร่วมประเมินทักษะทางสังคมบุตรหลานระหว่างการจัดกิจกรรมทุกครั้ง	☐ ผู้ปกครองไม่ประเมินทักษะทางสังคมบุตรหลานระหว่างการจัดกิจกรรมจำนวน 1 ครั้ง	☐ ผู้ปกครองไม่ประเมินทักษะทางสังคมบุตรหลานระหว่างการจัดกิจกรรมมากกว่า 2 ครั้ง	
2.2 ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม	☐ ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมหลังการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม	☐ ผู้ปกครองร่วมประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม	☐ ผู้ปกครองไม่ประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรม	

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

ภาคผนวก ญ

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจผู้ปกครอง และครูผู้สอน
หลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจผู้ปกครอง
หลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจนี้ใช้เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองหลังเข้าร่วมการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย
 2. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจมีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะการตอบแบบถูกผิด โดยใส่เครื่องหมาย $\checkmark$ หน้าข้อที่ถูกและใส่เครื่องหมาย X หน้าข้อที่ผิด
- 1. การจัดการศึกษาต้องระดับปฐมวัยบ้านและโรงเรียนจำเป็นต้องร่วมมือกัน
 - 2. การพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นหน้าที่ของครูเพียงฝ่ายเดียว
 - 3. การชมเชยเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น
 - 4. การลงโทษจะช่วยให้เด็กมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น
 - 5. การเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัวทำให้พัฒนาการทักษะทางสังคมดีขึ้น
 - 6. สิ่งที่ผู้ปกครองกระทำหรือแสดงออกมีผลต่อทักษะทางสังคมของเด็ก
 - 7. การพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
 - 8. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับครูคือการมาช่วยครูสอนเท่านั้น
 - 9. ให้เด็กเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันช่วยให้เด็กมีทักษะทางสังคมดีกว่าการเล่นกับเพื่อนต่างวัย
 - 10. การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ปกครองช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กดีขึ้น
 - 11. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยให้สานสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองดีขึ้น
 - 12. ทักษะทางสังคมของเด็กต้องได้รับการพัฒนาตลอดเวลา

- 13. เด็กจะรู้สึกอบอุ่นและกล้าแสดงออกหากได้ร่วมกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน
- 14. การร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนทำให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น
- 15. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ที่พบเห็นโดยตรง
- 16. เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผู้ปกครองควรชี้แนะทันทีในขณะนั้น
- 17. การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนมีผลทางบวกต่อจิตใจของเด็ก
- 18. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองควรเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการปฏิบัติ
การร่วมปฏิบัติตามแนวทางที่ได้กำหนด และร่วมประเมินผลนักเรียนร่วมกับครู
- 19. การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์การมีส่วนร่วมให้ชัดเจน
- 20. เด็กที่มีทักษะทางสังคมหมายถึง เด็กที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เฉลย

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ

หลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

(สำหรับผู้ปกครอง)

ข้อ 1 ✓

ข้อ 2 X

ข้อ 3 ✓

ข้อ 4 X

ข้อ 5 ✓

ข้อ 6 ✓

ข้อ 7 ✓

ข้อ 8 X

ข้อ 9 X

ข้อ 10 ✓

ข้อ 11 ✓

ข้อ 12 ✓

ข้อ 13 ✓

ข้อ 14 ✓

ข้อ 15 ✓

ข้อ 16 ✓

ข้อ 17 ✓

ข้อ 18 ✓

ข้อ 19 ✓

ข้อ 20 ✓

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจครูผู้สอน
หลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจนี้ใช้เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนหลังใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

2. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจมีจำนวน 4 ข้อ มีลักษณะการตอบโดยเขียนอธิบายความตามความรู้และความเข้าใจของครูผู้สอน

3. เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

3	คะแนน	หมายถึง	ตอบคำถามได้ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นคำถาม ยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ต่างๆ ประกอบการอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล
2	คะแนน	หมายถึง	ตอบคำถามได้ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นคำถาม แต่ไม่สามารถยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ต่างๆ ประกอบการอธิบายได้
1	คะแนน	หมายถึง	ตอบคำถามได้ถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุมประเด็นคำถาม และไม่สามารถยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ต่างๆ ประกอบการอธิบายได้

1. ครูมีแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ครูมีแนวทางเพื่อให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรมโดยวิธีการใดและอย่างไร

.....

.....

.....

3. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้นักเรียนได้อย่างไร

.....

.....

.....

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย คือ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง และครูผู้สอน
หลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

**แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย
(สำหรับผู้ปกครอง)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความพึงพอใจชุดนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน
หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา
ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

2. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ
ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย มี 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ
ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานและทำเครื่องหมาย ✓ ลง
ในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1 ชาย ☐ 2 หญิง

2. อายุ

- ☐ 1. อายุต่ำกว่า 30 ปี
☐ 2. อายุ 31 - 40 ปี
☐ 3. อายุมากกว่า 41 ปีขึ้นไป

3. ความเกี่ยวข้องกับพันธกิจกับนักเรียน

- ☐ 1. พ่อ, แม่ ☐ 2. ปู่, ย่า, ตา, ยาย
☐ 3. ลุง, ป้า, น้า, อา ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

4. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3
- ☐ 2. ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 - มัธยมศึกษาปีที่ 6
- ☐ 3. ระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

- ☐ 1. รับราชการ
- ☐ 2. รัฐวิสาหกิจ, รับจ้าง
- ☐ 3. ธุรกิจส่วนตัว, เกษตรกร
- ☐ 4. อื่นๆ โปรดระบุ

6. รายได้ / ต่อเดือน

- ☐ 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท
- ☐ 2. ตั้งแต่ 10,001- 20,000 บาท
- ☐ 3. ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวข้องกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน แบบสอบถามความคิดเห็นนี้เป็นแบบอันดับคุณภาพมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจมาก

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			หมายเหตุ
1	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรม ต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียน ปฐมวัย 2.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ 2.2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 2.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล				
2	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เปิดโอกาส ให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่างๆ ใน โรงเรียน				
3	เด็กได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยตรง				
4	ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในกระบวนการพัฒนา ทักษะทางสังคมของเด็กมากขึ้น				
5	ผู้ปกครองและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจบทบาทของครูเพิ่มมากขึ้น				
6	ผู้ปกครองสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะ ทางสังคมให้กับเด็กคนอื่นๆ ได้				
7	ผู้ปกครองมีความรู้และเข้าใจพัฒนาการเด็กด้าน ต่างๆ เพิ่มขึ้น				
8	ผู้ปกครองมีมุมมองที่ดีต่อโรงเรียนและครูผู้สอน				
9	ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับ ครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....				
10	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้ปกครองในการนำไปใช้ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก				

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย ไปใช้

คำชี้แจง กรุณาเขียนข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของท่าน

1. หลังจากที่ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัยได้หรือไม่ เพราะเหตุ

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าประโยชน์ที่ครูผู้สอน และนักเรียนจะได้รับจากการมีส่วนร่วมของท่านคืออะไรบ้าง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
นางสาวศิริวรรณ วณิชวัฒนรัชย์

**แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย
(สำหรับครูผู้สอน)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความพึงพอใจชุดนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับปฐมวัยหลังจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย

2. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย มี 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานและทำเครื่องหมาย ✓ ลง
ในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ

- ☐ 1. น้อยกว่า 26 ปี ☐ 2. 26-29 ปี ☐ 3. 30-35 ปี
☐ 4. 36-40 ปี ☐ 5. มากกว่า 40 ปี

3. วุฒิการศึกษา

- ☐ 1. ปริญญาตรี ☐ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ☐ สาขาอื่นๆ
☐ 2. ปริญญาโท ☐ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ☐ สาขาอื่นๆ
☐ 3. อื่นๆ โปรดระบุ

4. ประสบการณ์สอนในระดับปฐมวัย

- ☐ 1. น้อยกว่า 5 ปี ☐ 2. 5-10 ปี ☐ 3. 11-15 ปี
☐ 4. 15-20 ปี ☐ 5. มากกว่า 20 ปี

5. การอบรมด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัย

- ☐ 1. เคย ☐ 2. ไม่เคย
☐ ปีละ 1 ครั้ง
☐ ปีละ 2-5 ครั้ง

โปรดระบุเรื่องและปี ที่เคยเข้ารับการอบรม

1. พ.ศ.
2. พ.ศ.
3. พ.ศ.
4. พ.ศ.
5. พ.ศ.

**ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย**

โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวข้องกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน แบบสอบถามความคิดเห็นนี้เป็นแบบอันดับคุณภาพมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจมาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	เอกสารอธิบายรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีและแนวคิด จุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทนักเรียน บทบาทผู้ปกครอง การนำไปใช้ การวัดและประเมินผล					
2	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย 2.1 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ 2.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 2.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
3	การนำกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละขั้นตอนไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ให้กับนักเรียน 3.1 ขึ้นเตรียมผู้เรียน..... 3.2 ขึ้นปฏิบัติ..... 3.3 ขึ้นประเมินผล.....					

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
4	บทบาทของครูในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดเตรียมสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ที่มีความสอดคล้องกับประสบการณ์การ สำคัญและสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการขยายขอบเขตการ เรียนรู้ทักษะทางสังคมให้นักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง					
5	บทบาทของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อน ครูและ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม					
6	บทบาทผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย					
7	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เหมาะสมกับการ พัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กนักเรียนปฐมวัย					
8	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการพัฒนาและการเรียนรู้ ของเด็กนักเรียนปฐมวัย					
9	สื่อ วัสดุ อุปกรณ์เหมาะสมกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ ทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัย					
10	รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับ ความต้องการของครูในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ให้กับนักเรียนปฐมวัย					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ
 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนปฐมวัย
 ไปใช้

คำชี้แจง กรุณาเขียนข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการนำรูปแบบการจัด
 ประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้

1. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนา
 ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

2. หลังจากการศึกษาและทดลองใช้ ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติจัด
 ประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเพิ่มมากขึ้นหรือไม่
 เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม สามารถ
 พัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนปฐมวัยได้หรือไม่ เพราะเหตุ

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ
 นางสาวศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย
วัน เดือน ปี เกิด	16 พฤศจิกายน 2519
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โทรศัพท์ 0-3463-3051 E-Mail Address wantoo_@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ่อพลอยรัชดาภิเษก อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2542	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอก ภาษาไทย วิชาโท นาฏศิลป์ จากสถาบันราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2548	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2553	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จากมหาวิทยาลัยศิลปากร